

**T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI
TARİH BİLİM DALI**

KONYA MİLLETVEKİLLERİNİN SİYASİ FAALİYETLERİ (1961-1973)

BÜLENT YETER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**DANIŞMAN
DR. ÖĞRT. ÜYESİ YAKUP KAYA**

KONYA-2018

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Bülent YETER
	Numarası	168105011014
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Tarih / Tarih
	Programı	Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Dr. Öğrt. Üyesi Yakup KAYA
	Tezin Adı	Konya Milletvekillerinin Siyasal faaliyetleri (1961-1973)

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan *Konya Milletvekillerinin Siyasal faaliyetleri* başlıklı bu çalışma 28.12.2015 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Sıra No	Danışman ve Üyeler		
	Unvanı	Adı ve Soyadı	İmza
1	Prof. Dr.	Cevat ARABACI	
2	Dr. Öğrt. Üyesi	Yakup KAYA	
3	Dr. Öğrt. Üyesi	Ehvan YOSKA	

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Bilimsel Etik Sayfası

Öğrencinin	Adı Soyadı	Belent YETER		
	Numarası	168205021026		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Tarih / Tarih		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	☒	
		Doktora	☐	
Tezin Adı	Konya Milletvekillerinin Siyasi faaliyetleri (1968-1973)			

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Öğrencinin Adı Soyadı
İmzası

Belent YETER
B. Yeter

ÖZET

Bu çalışmada 1961, 1965, 1969 seçimlerinde Konya Milletvekili olarak Türkiye Büyük Millet Meclisinde yer alan çeşitli partilere mensup vekillerin siyasi faaliyetleri incelenmiştir. Üç farklı dönemde, toplam 48 Konya Milletvekili mecliste yer almıştır. Bazı vekiller birden fazla kez seçildiği için 35 farklı milletvekilinin mecliste Konya'yı temsil ettiği görülmektedir. Bu milletvekillerinden bazıları Başbakan Yardımcısı, Bakan, Meclis İdare Amiri gibi görevlerde bulunmuş, Necmettin Erbakan ise ilerleyen dönemlerde Başbakan sıfatıyla ülkemize hizmet etmiştir.

Milletvekillerinin mecliste yapmış oldukları faaliyetlere dair resmi tutanaklar, kendi el yazılarıyla yazmış oldukları kısa özgeçmişleri, seçimlere dair resmi seçim evrakları, döneme ait ulusal ve yerel gazeteler, kendi yazmış oldukları kitaplar ve hatıralar incelenerek bu çalışma ortaya çıkarılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Seçimler, Konya Milletvekilleri, 1961,1965,1969 Seçimleri

ABSTRACT

In this study, in 1961, 1965, 1969 elections in Turkey in Konya deputy attorney belonging to various political activities of the party in Parliament was examined. In three different periods, a total of 48 Konya MPs took part in the parliament. Since some deputies were elected more than once, it was seen that 35 different deputies represented Konya in the parliament. Some of these deputies have served as Deputy Prime Minister, Minister, Deputy Director of State Administration, and Necmettin Erbakan served in our country as Prime Minister.

Official reports on the activities of parliamentarians in parliament, short resumes they wrote in their handwriting, official election documents for elections, national and local newspapers of the period, books and memories written by themselves were examined.

Key words: Elections, Konya Deputies, 1961,1965,1969 Elections.

KISALTMALAR

a.g.e.	Adı Geçen Eser
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AP	Adalet Partisi
B	Birleşim
BP	Birlik Partisi
BBC	British Broadcasting Corporation
bkz.	Bakınız
C.	Cilt
CCA	Cumhurbaşkanlığı Cumhuriyet Arşivleri
CHP	Cumhuriyet Halk Partisi
CKMP	Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi
DP	Demokrat Parti
Dr.	Doktor
DSİ	Devlet Su İşleri
EMİNSU	Emekli İnkılâp Subayları
GP	Güven Partisi
İİBF	İktisadi İdari Bilimler Fakültesi
İTÜ	İstanbul Teknik Üniversitesi
MGK	Milli Güvenlik Kurulu
MHP	Milliyetçi Hareket Partisi

MM	Millet Meclisi
MNP	Milli Nizam Partisi
MP	Millet Partisi
MSP	Milli Selamet Partisi
NATO	North Atlantic Treaty Organization
O.	Oturum
ODTÜ	Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Öğrt.	Öğretim
Prof.	Profesör
PTT	Posta Telgraf Teşkilatı
s.	Sayfa
S.	Sayı
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TC	Türkiye Cumhuriyeti
TCK	Türk Ceza Kanunu
TED	Türk Eğitim Derneği
THY	Türk Hava Yolları
TİP	Türkiye İşçi Partisi
Üni.	Üniversitesi
YTP	Yeni Türkiye Partisi
ZC	Zabıt Ceridesi

İÇİNDEKİLER

Özet	iii
Abstract	iv
Kısaltmalar	v
İçindekiler	vii
Önsöz	1
Giriş	3
Birinci Bölüm	6
XII. Dönem Konya Milletvekilleri	6
1961 Seçimleri Hakkında Genel Bilgi	6
1.1. Mehmet Selçuk Aytan'ın Biyografisi	12
1.1.1. Mehmet Selçuk Aytan'ın Siyasi Faaliyetleri	13
1.1.2. 1963 Yılı Tapu Ve Kadastro Genel Müdürlüğü Bütçesiyle İlgili Konuşması	13
1.2. Dursun Kemal Ataman'ın Biyografisi	19
1.2.1. Dursun Kemal Ataman'ın Siyasi Faaliyetleri	19
1.2.2. Soru Önergeleri	19
1.2.3. Kıbrıs Meselesi Hakkındaki Sözü	21
1.2.4. Beyşehir Lisesi'nin Durumu İle İlgili Milli Eğitim Bakanına Sorusu	21
1.2.5. Mevlana Celaleddin Rumi'nin Ölüm Seneyi Devriyesi Münasebetiyle İzmir Radyosu Yetkililerinin Tutumuna Dair Meclis Konuşması	23
1.3. İrfan Baran'ın Biyografisi	25
1.3.1. İrfan Baran'ın Siyasi Faaliyetleri	26
1.3.2. Yüksek İslam Enstitüsüyle İlgili Soru Önergesi	26
1.3.3. Sille Civarındaki Pancar Ekimiyle İlgili Soru Önergesi	26
1.3.4. Talat Aydemir Ve Darbecilerle İlgili Görüşü	27
1.3.5. 105 Sayılı İskan Kanunu Hakkındaki Konuşması	27
1.3.6. Rejimi Tahrip Maksatlı Olaylarla İlgili Görüşü	27
1.3.7. 1964 Bütçesi Hakkındaki Görüşü	28
1.3.8. Gelir Vergisi Kanunu Hakkındaki Düşüncesi	29
1.3.9. Kıbrıs Politikası Hakkındaki Düşüncesi	29

1.3.10. 1965 Yılı Bütçesi Hakkındaki Düşüncesi.....	29
1.3.11. Fahir Giritlioğlu'nun Soru Önergesine Cevabı	30
1.3.12. Kerim Gökyay'ın Önergesine Cevabı	30
1.4. Vefa Tanır'ın Biyografisi.....	31
1.4.1. Vefa Tanır'ın Siyasi Faaliyetleri	32
1.4.2. Turizm Bakanlığı'nın 1964 Yılı Bütçesi Hakkındaki Düşüncesi	32
1.4.3. 1965 Bütçesi Hakkındaki Düşüncesi	33
1.5. Hüseyin Cahit Yılmaz'ın Biyografisi.....	33
1.5.1.Hüseyin Cahit Yılmaz'ın Siyasi Faaliyetleri	34
1.5.2. Devlet İstatistik Enstitüsü'nün Görev Ve Yetkileriyle İlgili Görüşü	34
1.5.3. 27 Mayıs Darbesiyle Düşürülen Eski Bakanların Görev Suçları Konusundaki Görüşü.....	34
1.6. Sait Sina Yücesoy'un Biyografisi	35
1.6.1. Sait Sina Yücesoy'un Siyasi Faaliyetleri.....	36
1.6.2. Doktorlar Ve Eczacıların Çalışma Koşullarıyla İlgili Konuşması.....	36
1.6.3. Kalkınma Planı Ve Bütçe Komisyonu Raporuyla İlgili Sözü	36
1.6.4. 1963 Bütçesiyle İlgili Sözü.....	37
1.6.5. Darbe Teşebbüsünde Bulunan Talat Aydemir Ve Arkadaşlarıyla İlgili Sözü	37
1.7. Mulla Ömer Kart'ın Biyografisi.....	38
1.7.1. Mulla Ömer Kart'ın Meclis Faaliyetleri	38
1.8. Kadircan Kafı'nın Biyografisi	38
1.8.1. Kadircan Kafı'nın Siyasi Faaliyetleri.....	39
1.8.2. 1962 Yılı Diyanet İşleri Başkanlığı Bütçesi Hakkındaki Düşüncesi.....	39
1.8.3. 1963 Yılı Milli Eğitim Bakanlığı Bütçesi Hakkındaki Düşüncesi.....	40
1.8.4. Basın Yayın Ve Turizm Bakanlığı'nın 1963 Bütçesi Hakkındaki Sözü	40
1.8.5. Yunak İlçesiyle İlgili Soru Önergesi.....	40
1.8.6. Danıştay'ın 1964 Yılı Bütçesi Hakkındaki Düşüncesi.....	42
1.8.7. Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün 1964 Yılı Bütçesi Hakkındaki Düşüncesi.....	42

1.8.8. Milli Eğitim Bakanlığının 1964 Yılı Bütçesi Hakkındaki Düşüncesi.....	43
1.8.9. Tarım Bakanlığının 1964 Yılı Bütçesi Hakkındaki Düşüncesi.....	43
1.8.10. 1964 Yılı Maliye Bakanlığı Bütçesi Hakkındaki Düşüncesi.....	43
1.8.11. Ankara'daki Gecekondulara Elektrik Verilmesi Hususundaki Soru Önergesi	44
1.8.12. Çorum Lisesinde Vukuu Bulan Olay Hakkındaki Soru Önergesi.....	44
1.8.13. Güzel Sanatlar Akademisiyle İlgili Soru Önergesi.....	44
1.8.14. Türk-Yunan İlişkileriyle İlgili Görüşü	45
1.8.15. Bağcılar Bankası Hakkındaki Soru Önergesi	45
1.8.16. Et Ve Balık Kurumu'nun Islahıyla İlgili Soru Önergesi	46
1.8.17. Emet'te Fabrika Kurulmasıyla İlgili Soru Önergesi.....	46
1.8.18. Konya İmam-Hatip Okuluyla İlgili Soru Önergesi	46
1.8.19. Alaeddin Tepesinde Askeri Teşekküllerle İlgili Soru Önergesi	47
1.8.20. Seydişehir Su Tesisleri İnşaatıyla İlgili Soru Önergesi	47
1.8.21. Selçuklu İlkokuluna Vakıflardan Arazi Temini Hakkında Soru Önergesi	47
1.8.22. Diyanet İşleri Başkanlığı Hakkındaki Görüşü.....	48
1.8.23. 1965 Yılı Milli Eğitim Bakanlığı Bütçesiyle İlgili Düşüncesi.....	48
1.8.24. 1965 Yılı Maliye Bakanlığı Bütçesi Hakkındaki Görüşü	49
1.9. Mustafa Fakih Özfakih'in Biyografisi	49
1.9.1. Mustafa Fakih Özfakih'in Siyasi Faaliyetleri	50
1.9.2. Diyanet İşleri Başkanlığı'nın 1961 Yılı Bütçesiyle İlgili Sözü.....	50
1.9.3. Konya Bölge Müdürlüğü İşçileriyle İlgili Soru Önergesi.....	50
1.9.4. Seçim Ve Seçmen Kanunuyla İlgili Düşüncesi	51
1.9.5. Yeni Anayasa Görüşmeleri Esnasındaki Düşüncesi	51
1.9.6. 1963 Yılı Diyanet İşleri Başkanlığı Bütçesiyle İlgili Düşüncesi.....	52
1.9.7. Seydişehir Portör Binasıyla İlgili Soru Önergesi.....	53
1.9.8. Zirai İstihisalle İlgili Soru Önergesi	53
1.10. Fakih Özlen'in Biyografisi.....	53
1.10.1. Fakih Özlen'in Siyasi Faaliyetleri.....	54

1.10.2. 1962 Yılı İmar Ve İskan Bakanlığı Bütçesi Hakkındaki Düşüncesi.....	54
1.10.3. İller Bankası İle Oktaş Firması Arasındaki Anlaşmazlıkla İlgili Sözü .	55
1.10.4. Tapu Kayıtlarıyla İlgili Sözü.....	55
1.10.5. Ziraat Bankasına Olan Borçların Taksitlendirilmesiyle İlgili Görüşü.....	55
1.10.6. İmar Kanunuyla İlgili Düşüncesi	56
1.10.7. Milli Emniyet Dairesi Hakkındaki Soru Önergesi	56
1.10.8. Bayındırlık Bakanlığıyla İlgili Sözü.....	57
1.10.9. Vergi Kanunuyla İlgili Görüşü.....	57
1.11. Ahmet Mekki Keskin'in Biyografisi.....	57
1.11.1. Ahmet Mekki Keskin'in Siyasi Faaliyetleri	58
1.11.2. Başkanvekili Seçilmesiyle İlgili Teşekkür Konuşması	58
1.11.3. Milletvekillerinin Sözlü Tartışmasına Müdahalesi	58
1.12. Abdüssamet Kuzucu'nun Biyografisi	59
1.12.1. Abdüssamet Kuzucu'nun Siyasi Faaliyetleri.....	59
1.13. Ahmet Gürkan'ın Biyografisi	59
1.13.1. Ahmet Gürkan'ın Siyasi Faaliyetleri.....	60
1.13.2. Kozlu Bucak Müdürüyle İlgili Soru Önergesi	60
1.13.3. İnönü Hükümeti'nin Programıyla İlgili Düşüncesi.....	60
1.13.4. Ankara Numune Hastanesinde Yolsuzluk İddialarıyla İlgili Soru Önergesi	61
1.13.5. İşsizlikle İlgili Düşüncesi	61
1.13.6. Kıbrıs Politikasıyla İlgili Görüşü	61
1.13.7. Hektaş Firmasıyla İlgili Soru Önergesi	61
1.13.8. Kozlu Atatürk İlkokulu Öğrencileri Hakkındaki İddiaları Sorması ..	62
1.13.9. Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün 1965 Yılı Bütçesi Hakkındaki Düşüncesi.....	62
1.14. İhsan Kabadayı'nın Biyografisi	62
1.14.1. İhsan Kabadayı'nın Siyasi Faaliyetleri	63
1.14.2. 1962 Yılı Diyanet İşleri Başkanlığı Bütçesi Hakkındaki Sözü.....	63

1.14.3. 1962 Yılı İçişleri Bakanlığı Bütçesi Hakkındaki Düşüncesi.....	64
1.14.4. 1962 Yılı Milli Eğitim Bakanlığı Bütçesi Hakkındaki Düşüncesi.....	64
1.14.5. 1962 Yılı Ticaret Bakanlığı Bütçesi Hakkındaki Sözü	64
1.14.6. 1962 Yılı İmar Ve İskan Bakanlığı Bütçesi Hakkındaki Düşüncesi	65
1.14.7. Emniyet Mensupları İçin Kanun Teklifi.....	65
1.14.8. 1963 Yılı Diyanet İşleri Başkanlığı Bütçesi Hakkındaki Görüşü	65
1.14.9. 1963 Yılı Milli Eğitim Bakanlığı Bütçesi Hakkındaki Görüşü	66
1.14.10. Sümerbank Çalışanlarının Emeklilik Haklarıyla İlgili Kanun Teklifi	66
1.14.11. Öğretmenlerin Özlük Haklarıyla İlgili Kanun Teklifi.....	66
1.14.12. Darbeci Talat Aydemir Ve Arkadaşlarıyla İlgili Görüşü.....	66
1.14.13. 1964 Yılı Tbm Bütçesi Hakkındaki Düşüncesi.....	67
1.14.14. 1964 Yılı Diyanet İşleri Başkanlığı Bütçesi Hakkındaki Görüşü	67
1.14.15. Et Ve Balık Kurumuyla İlgili Soru Önergesi	67
1.15. Mehmet Faruk Sükan'ın Biyografisi.....	67
1.15.1. Mehmet Faruk Sükan'ın Siyasi Faaliyetleri	68
1.15.2. 7244 Sayılı Kanun Hakkındaki Teklifi	68
1.15.3. Seri Havacılık Şirketindeki Yolsuzluk İddialarıyla İlgili Soru Önergesi	69
1.15.4. Köylerin Kalkınmasıyla İlgili Önerileri.....	69
1.15.5. Türk Vatandaşlarına Dilekçe Hakkı Tanınmamasıyla İlgili Soru Önergesi	70
1.15.6. 1963 Yılı Tbm Bütçesi Hakkındaki Soruları.....	70
1.15.7. Nato Burslarıyla İlgili Soru Önergesi.....	71
1.15.8. Sosyal Yardım Fonundaki Paralarla İlgili Soru Önergesi.....	71
1.15.9. Yaklaşan Seçimlerle İlgili Düşüncesi.....	71
1.15.10. Kıbrıs Olaylarıyla İlgili Görüşü	72
1.15.11. Kıbrıs Politikasıyla İlgili Soru Önergesi	72
1.15.12. Nato Hakkındaki Görüşü	72
1.15.13. Erzurum Ve İlçelerindeki Kızamık Salgını Hakkındaki Görüşü.....	73
1.15.14. Fahir Giritlioğlu'nun Soru Önergesine Cevabı	73

1.15.15. 1965 Yılı Sağlık Bakanlığı Bütçesi Hakkındaki Düşüncesi.....	73
1.15.16. Mehmet Özbey'in Kanun Teklifi Hakkındaki Düşüncesi	74
1.15.17. Bazı Kanunlar Hakkındaki Önergeleri.....	74
1.16. Mehmet Rüştü Özal'ın Biyografisi	74
1.16.1. Mehmet Rüştü Özal'ın Siyasi Faaliyetleri	75
1.16.2. Devlet Planlama Teşkilatının 1961 Yılı Bütçesi Hakkındaki Görüşü...	75
1.16.3. İmar Ve İskân Bakanlığının 1961 Yılı Bütçesi Hakkındaki Düşüncesi	76
1.16.4. Abdülhadi Toplu'nun Soru Önergesine Cevabı.....	76
1.16.5. Nuri Kınık'ın Soru Önergesine Cevabı	76
1.16.6. Şinasi Özdenoğlu'nun Soru Önergesine Cevabı.....	77
1.16.7. 1962 Yılı Bayındırlık Bakanlığı Bütçesi Hakkındaki Görüşü	77
1.16.8. Sağlık Çalışanlarıyla İlgili Kanun Hakkındaki Düşüncesi	77
İkinci Bölüm	78
XIII. Dönem Konya Milletvekilleri.....	78
1965 Genel Seçimleri Hakkında Genel Bilgi	78
2.1. Lütfi Akdoğan'ın Biyografisi	81
2.1.1. Lütfi Akdoğan'ın Siyasi Faaliyetleri	82
2.2. Mehmet Ziyaeddin İzerdem'in Biyografisi.....	82
2.2.1. Mehmet Ziyaeddin İzerdem'in Siyasi Faaliyetleri	82
2.2.2. 1967 Bütçesi Ve Diyanet İşleri Başkanlığı Bütçesi Hakkındaki Görüşü	83
2.2.3. Diyanet İşleri Başkanlığının 1968 Yılı Bütçesi Hakkındaki Görüşü...	83
2.2.4. Adalet Bakanlığının 1968 Yılı Bütçesi Hakkındaki Görüşü	84
2.2.5. 4753 Sayılı Kanun Hakkındaki Teklifi	84
2.3. İsmet Kapısız'ın Biyografisi	84
2.3.1. İsmet Kapısız'ın Siyasi Faaliyetleri	85
2.3.2. 1966 Yılı Tbm Bütçesi Hakkındaki Görüşü.....	85
2.3.3. Futbol Takımıyla İlgili Soru Önergesi	86
2.3.4. Urfa Et Kombinasyonu İlgili Soru Önergesi.....	86
2.3.5. Nakillerle İlgili Milli Eğitim Bakanına Soru Önergesi.....	86

2.3.6. Milli Türk Talebe Birliğiyle İlgili Soru Önergesi.....	87
2.3.7. Devlet Erkânının Dış Ülke Ziyaretleriyle İlgili Soru Önergesi	87
2.3.8. Elbistan Olaylarıyla İlgili Görüşü	87
2.3.9. Deniz Kıyılarının Kullanılmasıyla İlgili Düşüncesi.....	88
2.3.10. Yozgat Sorgun'da Çıkartılan Kömürle İlgili Soru Önergesi	88
2.3.11. 1968 Yılı Cumhurbaşkanlığı Bütçesi Hakkındaki Görüşü	89
2.3.12. 1968 Yılı Sayıştay Bütçesi Hakkındaki Düşüncesi.....	89
2.3.13. 1968 Yılı Tapu Ve Kadastro Bütçesi Hakkındaki Düşüncesi.....	89
2.3.14. 1968 Yılı Sanayi Bakanlığı Bütçesi Hakkındaki Görüşü.....	90
2.3.15. Almanya'da Çalışan Kadın İşçilerin Durumu Hakkındaki Sözü	90
2.3.16. 1969 Yılı Cumhurbaşkanlığı Bütçesi Hakkındaki Düşüncesi.....	91
2.3.17. Bayındırlık Bakanına Soru Önergesi.....	91
2.3.18. 1969 Yılı Sanayi Bakanlığı Bütçesi Hakkındaki Görüşü.....	91
2.3.19. 1969 Yılı Köy İşleri Bakanlığı Bütçesi Hakkındaki Düşüncesi	92
2.4. Mustafa Fakih Özfakih'in Biyografisi	92
2.4.1. Mustafa Fakih Özfakih'in Siyasi Faaliyetleri.....	92
2.4.2. Kanun Teklifleri.....	93
2.4.3. Af Kanunuyla Hükümetin Cezaevi İsyanına Neden Olduğu Şeklindeki Konuşması	93
2.5. Vefa Tanır'ın Biyografisi.....	95
2.5.1. Vefa Tanır'ın Siyasi Faaliyetleri	95
2.5.2. Akşehir İli Kurulmasına Yönelik Kanun Teklifi	95
2.5.3. Soru Önergeleri	95
2.5.4. 1968 Yılı Sağlık Bakanlığı Bütçesi Hakkındaki Düşüncesi	96
2.5.5. Topraksız Köylülerle İlgili Demeci	96
2.5.6. Çalışma Bakanlığının 1969 Yılı Bütçesi Hakkındaki Sözü.....	97
2.6. Mehmet Necati Kalaycıoğlu'nun Biyografisi.....	97
2.6.1. Mehmet Necati Kalaycıoğlu'nun Siyasi Faaliyetleri	98
2.7. Sait Sina Yücesoy'un Biyografisi	98
2.7.1. Sait Sina Yücesoy'un Siyasi Faaliyetleri.....	99
2.7.2. 1967 Yılı Sağlık Bakanlığı Bütçesi Hakkındaki Görüşü.....	99

2.7.3. İlyas Kılıç'ın Önergesi Hakkındaki Düşüncesi	99
2.8. Ahmet Mekki Keskin'in Biyografisi	100
2.8.1. Ahmet Mekki Keskin'in Siyasi Faaliyetleri.....	100
2.9. Mehmet Nazif Kurucu'nun Biyografisi	100
2.9.1. Mehmet Nazif Kurucu'nun Siyasi Faaliyetleri.....	101
2.9.2. Konya'da Bisiklet Sporuyla İlgili Soru Önergesi	101
2.9.3. Seydişehir İçme Suyu Tesisiyle İlgili Soru Önergesi	101
2.9.4. İkili Anlaşmalarla Türkiye'de Bulunan Yabancı Personelle İlgili Düşüncesi.....	101
2.9.5. Gündem Dışı Konuşması	102
2.9.6. Akşehir Gölüyle İlgili Demeci.....	102
2.9.7. Yugoslavya'da Emlakı Bulunan Vatandaşlarla İlgili Soru Önergesi	102
2.9.8. Evi Olmayan Köylülerle İlgili Kanun Teklifi.....	103
2.9.9. Diyanet İşleri Başkanının Gezisiyle İlgili Soru Önergesi	103
2.9.10. Ereğli'deki Okullarla İlgili Soru Önergesi.....	103
2.9.11. Yunanistan'da Yaşanan Darbeyle İlgili Sözü.....	103
2.9.12. Sağlık Bakanına Soru Önergesi.....	104
2.9.13. Ermenek Bucak Müdürüyle İlgili Soru Önergesi	104
2.9.14. Dar Gelirli Vatandaşların Mesken İhtiyacıyla İlgili Soru Önergesi	104
2.9.15. Ticaret Bakanına Soru Önergesi	105
2.9.16. Doğanhisar İlçesinin Kalkındırılmasıyla İlgili Soru Önergesi.....	105
2.9.17. İlgin Gökaya Köyü Okulu Hakkındaki Soru Önergesi	105
2.9.18. İçişleri Bakanına Soru Önergesi.....	106
2.9.19. Akıl Hastası Vatandaşa Kötü Muamele İddialarını Sorması.....	106
2.9.20. Ermenek Jandarma Kumandanı Hakkındaki Soru Önergesi.....	106
2.10. Hasan Hamdi Dinçer'in Biyografisi.....	107
2.10.1. Hasan Hamdi Dinçer'in Siyasi Faaliyetleri	108
2.10.2. Hınıs'ta Ağır Ceza Mahkemesi Kurulmasıyla İlgili Önergeye Cevabı	108
2.10.3. İlaçlı Buğdayla İlgili Soru Önergesine Cevabı	108
2.10.4. Samsun Adliye Sarayıyla İlgisi Soru Önergesine Cevabı.....	108

2.10.5. Silvan Kaymakamı Ve Savcısıyla İlgili Soru Önergesine Cevabı ...	108
2.10.6. Sivas Vilayetiyle İlgili Soru Önergesine Cevabı	109
2.10.7. Milli Talebe Federasyonu İlgili İddialara Cevabı	109
2.10.8. Van Adalet Sarayıyla İlgili Soru Önergesine Cevabı	109
2.10.9. Reşat Özarda'nın Soru Önergesine Cevabı.....	110
2.10.10. Şereflikoçhisar Savcısının Vurulmasıyla İlgili Sözü.....	110
2.11. Mehmet Faruk Sükan'ın Biyografisi.....	110
2.11.1. Mehmet Faruk Sükan'ın Siyasi Faaliyetleri	110
2.11.2. Sadun Aren'in Soru Önergesine Cevabı.....	110
2.11.3. İlyas Kılıç'ın Kıptilerle İlgili Soru Önergesine Cevabı.....	111
2.11.4. Silvan Kaymakamı Ve Savcısıyla İlgili İddialara Cevabı	111
2.11.5. Nazif Kurucu'nun Soru Önergesine Cevabı	111
2.12. Bahri Dağdaş'ın Biyografisi	112
2.12.1. Bahri Dağdaş'ın Siyasi Faaliyetleri.....	112
2.12.2. Muş Milletvekili Nermin Çiftçi'nin Soru Önergesine Cevabı.....	113
2.12.3. Erzurum Milletvekili Nihat Diler'in Soru Önergesine Cevabı.....	113
2.12.4. Muş Milletvekili Kemal Aytaç'ın Hayvancılıkla İlgili Soru Önergesine Cevabı.....	114
2.12.5. Niğde Milletvekili Ruhi Soyer'in Niğde'deki Tohumlukla İlgili Soru Önergesine Cevabı.....	115
2.12.6. Çorum Milletvekili Hasan Latif Sarıyüce'nin Soru Önergesine Cevabı	116
2.12.7. Samsun Milletvekili İlyas Kılıç'ın Soru Önergesine Cevabı	117
2.12.8. Tarım Bakanlığı Teşkilatında Çalışan Veterinerler Hakkında Çıkarılan Kanun Tasarısı Hakkındaki Düşüncesi	117
2.12.9. Giresun Milletvekili Mustafa Kemal Çilesiz'in Karadeniz'de Meydana Gelen Sel Ve Fırtınadan Zarar Görenlerle İlgili Demecine Cevabı	118
2.12.10. Adana Milletvekili Kasım Gülek'in Meksika Menşeli Buğday Hakkındaki Demecine Cevabı.....	118
2.12.11. Eskişehir Milletvekili Hayri Başar'ın Tohumluk Ve Hayvan Yemi Konusundaki Demecine Cevabı.....	119
2.13. Mehmet Selçuk Aytan'ın Biyografisi	120

2.13.1. Mehmet Selçuk Aytan'ın Siyasi Faaliyetleri.....	120
2.14. İhsan Kabadayı'nın Biyografisi	120
2.14.1. İhsan Kabadayı'nın Siyasi Faaliyetleri	121
2.14.2. 1966 Yılı İçişleri Bakanlığı Bütçesi Hakkındaki Görüşü	121
2.14.3. 1966 Yılı Ulaştırma Bakanlığı Bütçesi Hakkındaki Düşüncesi	121
2.14.4. 1966 Yılı İmar Ve İskan Bakanlığı Bütçesi Hakkındaki Görüşü	122
2.14.5. Midyat İlçesindeki Su Sıkıntısıyla İlgili Düşüncesi.....	122
2.14.6. 1968 Yılı Karayolları Genel Müdürlüğü Bütçesi Hakkındaki	123
2.14.7. Tütün Kanunu Hakkındaki Düşüncesi	124
2.14.8. Emekli Sandığı Kanunu Hakkındaki Görüşü	125
2.14.9. 6306 Sayılı Kanunun Değiştirilmesi Hakkındaki Düşüncesi.....	126
2.14.10. Vergi Kanunlarında Tadil Yapılması Hakkındaki Düşüncesi	127
2.15. Seyit Faruk Önder'in Biyografisi	128
2.15.1. Seyit Faruk Önder'in Siyasi Faaliyetleri	128
2.15.2. Kıbrıs Davası Hakkındaki Düşüncesi	128
2.15.3. Mehmet Altınsoy'un Önergesi Hakkındaki Görüşü	129
2.15.4. Yozgat Milletvekili İsmail Hakkı Aydoğan'ın Önergesi Hakkındaki Görüşü	130
2.15.5. 1967 Yılı Dışişleri Bakanlığı Bütçesi Hakkındaki Görüşü.....	130
2.15.6. Hatunsaray Bucağı Tarım Kredi Kooperatifi Hakkındaki Soru Önergesi	131
2.15.7. Ticaret Bakanlığının Soru Önergesine Cevabı.....	132
2.15.8. Akviran Bucağındaki Yollarla İlgili Soru Önergesi.....	133
2.15.9. Gecekondular Hakkındaki Soru Önergesi.....	134
2.15.10. Ankara'daki Gecekondularla İlgili Soru Önergesi.....	134
2.15.11. Gecekondularla İlgili Soru Önergesinin Cevabı.....	135
2.16. Yunus Koçak'ın Biyografisi	135
2.16.1. Yunus Koçak'ın Siyasi Faaliyetleri	136
2.16.2. Bekçiler Kanunu Hakkındaki Görüşü	136
2.16.3. 1967 Yılı Adalet Bakanlığı Bütçesi Hakkındaki Görüşü.....	137

2.16.4. Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu Hakkındaki Görüşü	137
2.16.5. Toplum Zabıtası Kurulması Kanunu Hakkındaki Görüşü	138
2.16.6. Muhtelif Konularda Kanun Teklifleri Hakkındaki Düşüncesi.....	139
2.16.7. Gelir Vergisi Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkındaki Düşüncesi.....	140
2.16.8. Af Kanunu Tasarısı Hakkındaki Düşüncesi.....	141
2.16.9. Cumhuriyet Senatosu Üyesi Kadri Kaplan'ın Kanun Teklifi Hakkındaki Düşüncesi	142
2.16.10. Türkiye-Suudi Arabistan Arasındaki Anlaşma Hakkındaki Görüşü... ..	142
2.16.11. İzmir Milletvekili Şükrü Akkan Ve Belig Beler'in Kanun Teklifleri Hakkındaki Düşüncesi	143
Üçüncü Bölüm	145
XIV. Dönem Konya Milletvekilleri.....	145
1969 Genel Seçimleri Hakkında Genel Bilgi	145
3.1. Sezai Ergun'un Biyografisi	147
3.1.1. Sezai Ergun'un Siyasi Faaliyetleri.....	148
3.1.2. Güreş Sporuna Hakkındaki Düşüncesi.....	148
3.2. İrfan Baran'ın Biyografisi.....	149
3.2.1. İrfan Baran'ın Siyasi Faaliyetleri	149
3.2.2. Çeşitli Konulardaki Soru Önergeleri	149
3.3. Bahri Dağdaş'ın Biyografisi	150
3.3.1. Bahri Dağdaş'ın Siyasi Faaliyetleri	150
3.3.2. Meksika Buğdayı Hakkındaki Sözü	150
3.3.3. Anayasa Komisyonu Raporu Hakkındaki Görüşü.....	150
3.4. Mehmet Faruk Sükan'ın Biyografisi	151
3.4.1. Mehmet Faruk Sükan'ın Siyasi Faaliyetleri.....	151
3.4.2. İçel Milletvekili Celal Kargılı'nın Gensoru Önergesi Hakkındaki Görüşü	151
3.4.3. 1971 Yılı Milli Savunma Bakanlığı Bütçesi Hakkındaki Görüşü	151
3.4.4. 1972 Yılı Sağlık Bakanlığı Bütçesi Hakkındaki Görüşü.....	152
3.4.5. Hububat Fiyatları Hakkındaki Soru Önergesi	152

3.4.6. Terör Olaylarına Katılan Türk Vatandaşlarıyla İlgili Soru Önergesi	153
3.5. Mehmet Necati Kalaycıoğlu'nun Biyografisi.....	153
3.5.1. Mehmet Necati Kalaycıoğlu'nun Siyasi Faaliyetleri	153
3.5.2. Ticari İşletme Rehini Kanunuyla İlgili Düşüncesi	153
3.5.3. Eğitimler İçin Hazırlanan 326 Sayılı Kanun Hakkındaki Düşüncesi	153
3.5.4. Resmi Yüksekokullar İçin Kanun Teklifi Hakkındaki Düşüncesi	154
3.5.5. Siyasi Partiler Kanunu Hakkındaki Düşüncesi.....	154
3.5.6. Takbih Cezası Hakkındaki Düşüncesi.....	155
3.5.7. 1972 Yılı Bayındırlık Bakanlığı Bütçesi Hakkındaki Düşüncesi	155
3.5.8. Haşhaş Ekimiyle İlgili Genel Görüşme Açılması Önergesi	155
3.6. İbrahim Ethem Kılıçoğlu'nun Biyografisi	156
3.6.1. İbrahim Ethem Kılıçoğlu'nun Siyasi Faaliyetleri	156
3.6.2. 1971 Yılı Adalet Bakanlığı Bütçesi Hakkındaki Düşüncesi.....	156
3.6.3. Haşhaş Ekiminin Yasaklanmasıyla İlgili Demeci	157
3.7. Mustafa Orhan Okay'ın Biyografisi	157
3.7.1. Mustafa Orhan Okay'ın Siyasi Faaliyetleri.....	158
3.7.2. Devlet İçerisindeki Harcamalarla İlgili Düşüncesi.....	158
3.7.3. 1971 Yılı Adalet Bakanlığı Bütçesi Hakkındaki Sözü	158
3.8. Özer Ölçmen'in Biyografisi	159
3.8.1. Özer Ölçmen'in Siyasi Faaliyetleri.....	159
3.8.2. İstiklal Madalyası Alacak Vatandaşların Durumuyla İlgili Soru Önergesi	159
3.8.3. 1971 Yılı Dışişleri Bakanlığı Bütçesiyle İlgili Düşüncesi	160
3.8.4. Çiftçi Ve Köylülerin Hayvanlarının Durumuyla İlgili Demeci	160
3.9. Mustafa Üstündağ'ın Biyografisi	161
3.9.1. Mustafa Üstündağ'ın Siyasi Faaliyetleri.....	162
3.9.2. Ereğli İvriz Öğretmen Okuluyla İlgili Demeci.....	162
3.9.3. 1971 Yılı İçişleri Bakanlığı Bütçesi Hakkında Gündem Dışı Sözü...	162
3.9.4. Özel Yüksek Öğrenim Öğrencileriyle İlgili Düşüncesi.....	162
3.10. Baha Müderrisoğlu'nun Biyografisi.....	163

3.10.1. Baha Müderrisoğlu'nun Siyasi Faaliyetleri	164
3.10.2. 1111 Sayılı Askerlik Kanunu Hakkındaki Görüşü.....	164
3.10.3. Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu Hakkındaki Düşüncesi...	165
3.10.4. Ziraat Odaları Kanunu Hakkındaki Görüşü.....	166
3.10.5. Maarif Teşkilatınının 21. Maddesi Görüşülürken Düşüncesi.....	167
3.10.6. Bağcılığın Geliştirilmesiyle İlgili Sözü	167
3.10.7. Toplum Zabıtası Kanunu Hakkındaki Görüşü	168
3.10.8. Emekli Sandığı Kanunu Hakkındaki Düşüncesi.....	168
3.10.9. Abidin Ara Hakkındaki Soru Önergesi.....	169
3.10.10. Özel Yüksek Okul Öğrencileriyle İlgili Sözü	169
3.10.11. Harp Okullarıyla İlgili Düşüncesi.....	170
3.10.12. Serbest Meslek Toplumsal Güvenlik Kurumu Kanun Hakkındaki Sözü	171
3.10.13. Enver Turgut Ve Arkadaşlarınının Kanun Teklifi Hakkındaki Sözü	171
3.10.14. Karaman'daki Cepaneliklerle İlgili Soru Önergesi	172
3.10.15. Köy İşleri Bakanlığının Kuruluşu Ve Misyonu Hakkındaki Düşüncesi.....	172
3.10.16. Soru Önergeleri	173
3.10.17. Konya Bağcılığının Durumu Hakkındaki Düşüncesi	173
3.10.18. Adalet Bakanlığı Hakkındaki Soruları	174
3.10.19. Vakıflarla İlgili Düşüncesi	174
3.10.20. 1972 Yılı Sağlık Bakanlığı Bütçesi Hakkındaki Düşüncesi.....	175
3.10.21. 1972 Yılı İmar Bakanlığı Bütçesi Hakkındaki Soruları.....	175
3.10.22. 1972 Yılı Enerji Bakanlığı Bütçesi Hakkındaki Soruları	176
3.10.23. 1972 Yılı Orman Bakanlığı Bütçesiyle İlgili Soruları.....	176
3.10.24. Çiftçinin Gübre İhtiyacı Hakkındaki Düşüncesi.....	177
3.10.25. 4841 Sayılı Kanun Hakkındaki Düşüncesi	178
3.10.26. Çumra İlçesindeki Kuran Kurslarıyla İlgili Soru Önergesi.....	178
3.10.27. Çiçek Hastalığıyla İlgili Gündem Dışı Demeci	178
3.10.28. Orman Bakanlığı Kanunu Hakkındaki Düşüncesi	179

3.10.29. Emlak Vergisi Kanunu Hakkındaki Sözü	179
3.10.30. Emekli Sandığı Kanunuyla İlgili Sözü	180
3.10.31. Boğaziçi Üniversitesi Hakkındaki Görüşü	181
3.11. Mustafa Kubilay İmer'in Biyografisi.....	181
3.11.1. Mustafa Kubilay İmer'in Siyasi Faaliyetleri	182
3.11.2. Anayasa Mahkemesi Bütçesi Hakkındaki Düşüncesi.....	182
3.11.3. Cumhurbaşkanlığı Bütçesi Hakkındaki Düşüncesi	183
3.11.4. Devlet İstatistik Enstitüsü Hakkındaki Düşüncesi	184
3.11.5. İş Kanunu Tasarı Hakkındaki Düşüncesi	184
3.11.6. Sıkıyönetim Kanunu Hakkındaki Düşüncesi.....	185
3.11.7. Emekli Sandığı Kanunu Hakkındaki Düşüncesi.....	186
3.11.8. Siyasi Partiler Kanunu Hakkındaki Düşüncesi	186
3.11.9. 1972 Yılı Anayasa Mahkemesi Bütçesi Hakkındaki Görüşü.....	187
3.11.10. 1973 Yılı Adalet Bakanlığı Bütçesi Hakkındaki Düşüncesi	188
3.11.11. 1412 Sayılı Ceza Muhakeme Kanunu Hakkındaki Düşüncesi	188
3.12. Tahsin Yılmaz Öztuna'nın Biyografisi.....	189
3.12.1. Tahsin Yılmaz Öztuna'nın Siyasi Faaliyetleri	191
3.13. Mehmet Sadi Koçaş'ın Biyografisi	191
3.13.1. Mehmet Sadi Koçaş'ın Siyasi Faaliyetleri.....	192
3.13.2. Çeşitli Konulardaki Soru Önergeleri.....	192
3.13.3. Güneydoğu Bölgesindeki Yaz İshalleriyle İlgili Sözü	193
3.13.4. 1632 Sayılı Kanun Hakkındaki Düşüncesi	194
3.13.5. Çin Halk Cumhuriyetiyle Diplomatik İlişkiler Konusundaki Demeci..	194
3.14. İhsan Kabadayı'nın Biyografisi	195
3.14.1. İhsan Kabadayı'nın Siyasi Faaliyetleri	195
3.14.2. 1969 Bütçe Kanunu Hakkındaki Sözü.....	195
3.14.3. Milletvekili Seçim Kanunu Hakkındaki Sözü.....	196
3.14.4. Elazığ Veteriner Fakültesinin Kuruluşu Hakkındaki Düşüncesi	197
3.14.5. Kuru Ve Yaş Üzüm Taban Fiyatları Hakkındaki Düşüncesi	198
3.14.6. 1972 Yılı Ticaret Bakanlığı Bütçesi Hakkındaki Sözü	199

3.14.7. Muhtaç Çiftçilere Ödünç Tohum Verilmesi Hakkındaki Sözü.....	199
3.14.8. 1971 Yılı Milli Gelir Ön Tahminiyle İlgili Soru Önergesi.....	200
3.15. Vefa Tanır'ın Biyografisi	200
3.15.1. Vefa Tanır'ın Siyasi Faaliyetleri.....	200
3.15.2. Van Milletvekili Salih Yıldız'ın Hayvancılığımızın Geliştirilmesine Dair Önergesi Hakkındaki Düşüncesi	200
3.15.3. Kütahya Ve İlçelerinde Meydana Gelen Zelzele Felaketi Hakkındaki Demeci	201
3.15.4. 1970 Yılı Tarım Bakanlığı Bütçesi Hakkındaki Sözü	202
3.15.5. Kaçakçılığın Önlenmesine Dair Soru Önergesi.....	203
3.15.6. Tohumluk Buğdayın Adaletsiz Dağıtıldığı Yönündeki Soru Önergesi	204
3.15.7. Deniz Ticaret Filomuzun Geliştirilmesine Dair Soru Önergesi	204
3.15.8. Genel Görüşme Açılmasına Dair Önergesi.....	204
3.15.9. Tarihi Eser Kaçakçılığının Önlenmesi İçin Meclis Araştırması Yapılması Önergesi Hakkındaki Görüşü	205
3.15.10. Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan Ve Hüseyin İnan'ın İdam Cezasına	206
Çarptırılmaları Hakkındaki Düşüncesi	206
3.15.11. Ünye Radar Üssünde Çalışırken Kaçırılarak Öldürülen Yabancı Personelle İlgili Düşüncesi	207
3.15.12. Odalar Ve Borsalar Birliği Hakkındaki Soru Önergesi.....	208
3.16. Necmettin Erbakan'ın Biyografisi.....	209
3.16.1. Necmettin Erbakan'ın Siyasi Faaliyetleri.....	212
3.16.2. Odalar Birliği İle İlgili Sözü	213
3.16.3. Bahattin Uzunoğlu'nun Önergesiyle İlgili Sözü.....	213
3.16.4. Yabancı Şahsiyetlerin Ziyaretleriyle İlgili Demeci.....	214
3.16.5. Müşterek Pazarla İlgili Gensoru Önergesi	215
3.16.6. Kalkınma Planı Tezkeresi Hakkındaki Sözü	216
Sonuç	218
Kaynakça	220
Ekler	230
Özgeçmiş	242

ÖNSÖZ

İnsanlar; yaşadıkları toplumlarda, huzurlu bir ortam oluşturabilmek için siyasal sistemlere ihtiyaç duymuşlardır. Bu ihtiyaç, bilinen en eski tarihlere kadar uzanır. Bilinen sistemlerden günümüzde popüler olmakla birlikte en ileri olanı ise demokrasidir. Demokrasi, cumhuriyet rejimlerinin bir vazgeçilmezidir. Demokrasinin kabul edildiği ortamda da mutlaka meclisten bahsetmek gereklidir. Çünkü halkın iradesinin tecelli ettiği, dolayısıyla demokrasinin işlerlik kazandığı yer Millet Meclisi'dir.

Halk seçtiği milletvekilleri vasıtasıyla mecliste söz sahibi olur. Bu bakımdan milletvekilleri de demokrasinin en önemli unsurlarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır. İşte bir milletvekilinin yaptığı faaliyetler, çalışmalar halkın temsili nokta-i nazarından ehemmiyet arz etmektedir. Bu bağlamda “Konya Milletvekillerinin Siyasi Faaliyetleri 1961-1973” konulu tezde Cumhuriyet Tarihi'nin ilk demokrasi adımından itibaren demokrasimizin seyri ve olmazsa olmazı olan seçimler ile ikinci demokrasi diye tabir edilen 1961 ile 1973 yılları arasında mecliste temsil vazifesi gören Konya milletvekillerinin hayatları ve Meclisteki siyasi faaliyetleri incelenmiştir. Konya halkının kendisi adına yetki vererek TBMM'ye gönderdiği insanların seçim bölgesi için neler yaptıkları veya hangi faaliyetler içerisinde oldukları tespit edilmiştir.

Tezimiz, üç bölümden oluşmaktadır. Tezimizin birinci bölümünde, 1961 Anayasası ile başlayan yeni dönemdeki gelişmeler ele alınarak 1961 seçimleri genel olarak değerlendirilmiş, 1961 Seçimleri sonrası TBMM XII. Dönem Konya'dan TBMM'ye milletvekili olarak gönderilen kişilerin özgeçmişleri ve siyasi faaliyetleri belirtilmiştir. İkinci bölümde, 1965 Seçimleri genel olarak değerlendirilmiş, 1965 Seçimleri sonrası TBMM XIII. Dönem Konya'dan TBMM'ye milletvekili olarak gönderilen kişilerin özgeçmişleri ve siyasi faaliyetleri belirtilmiştir. Tezimizin son bölümünde de, 1969 Seçimleri genel olarak değerlendirilmiş, 1969 Seçimleri sonrası TBMM XIV. Dönem Konya'dan TBMM'ye milletvekili olarak gönderilen kişilerin özgeçmişleri ve siyasi faaliyetleri belirtilmiştir. 1961,1965,1969 seçimlerinde toplam 48 Konya Milletvekili Millet Meclisinde yer almıştır. Meclis Zabıtları incelendiğinde bu

dönemde TBMM yerine Millet Meclisi tabirinin kullanıldığı görülmektedir. Bazı milletvekilleri tekrar seçildiği için toplam 35 farklı milletvekili, Konya'yı temsil etmiştir.

Bu çalışmada Milletvekillerinin TBMM'deki şahsi dosyaları, Hal Tercümesi Kağıtları ve Meclis Tutanakları, bazı milletvekillerinin kendi kitapları incelenmiştir. Ayrıca Meclis Kütüphanesi ve TBMM Albümlerinin yanı sıra zabıt cerideleri, seçim mazbataları, Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri gibi kaynaklardan da yararlanılmıştır.

Bu çalışmayı hazırlamamda bana verdikleri desteklerden dolayı aileme ve danışman hocam Dr. Öğrt. Üyesi Yakup Kaya'ya teşekkür etmeyi borç bilirim.

GİRİŞ

Siyasal denetimin doğrudan doğruya halkın ya da düzenli aralıklarla halkın özgürce seçtiği temsilcilerin elinde bulunduğu, herkesin toplumsal ve ekonomik durumuna bakılmaksızın eşit sayıldığı yönetim biçimine demokrasi denir.

Ülkemizde demokratikleşme faaliyetleri II. Mahmut döneminde padişahla ayanlar arasında imzalanan Sened-i İttifak'la başlamıştır. Meşrutiyetin ilan edilmesiyle meclis sistemine geçilmiş, kanun üstünlüğü kabul edilmiştir. I. Dünya savaşından yenik ayrılarak toprakları emperyalist güçler tarafından işgal edilen Osmanlı Devleti'nde, Mustafa Kemal Atatürk ve ona inanan bir grup vatansever askerin başlattığı kurtuluş mücadelesi halkımızın da olağanüstü gayreti ve azmi sayesinde başarıyla sonuçlanmış ve yeni devletimizin temelleri atılmıştır.

Kurtuluş Savaşının lideri olan Mustafa Kemal Atatürk, henüz mücadelenin yeni başladığı dönemde kongreler düzenlenirken ve genelgeler yayınlanırken hep bir fikir üzerinde durmuştur. Bu fikir milletin egemenliğidir. 23 Nisan 1920'de Türkiye Büyük Millet Meclisinin açılmasıyla milletin egemenliği tam anlamıyla tecelli etmiştir. Demokrasinin temel prensiplerinden biri de insanların Düşüncesinin mümkün olduğu kadar temsil edilmesidir. Bu temsil de siyasi partiler aracılığıyla sağlanmaktadır. Cumhuriyet Halk Fırkasının kurulmasıyla siyasal yaşamımızda yeni bir dönem başlamıştır. CHP'yi kuran Mustafa Kemal Atatürk, farklı Görüşün meclise yansıması ve çok partili siyasi hayata geçilmesi fikrinin de en büyük destekçisi olmuş, bu düşünce doğrultusunda sırasıyla, Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası ve Serbest Cumhuriyet Fırkası kurulmuştur.

Siyasi şartların kâfi olgunlaşmaması ve bu partilerin rejime yönelik çeşitli faaliyetlerde bulunması üzerine iki parti de kapatılmıştır. Atatürk döneminde gerçekleştirilmesi mümkün olmayan çok partili siyasi yaşam, Adnan Menderes, Celal Bayar, Refik Koraltan ve Fuat Köprülü dördlüsünün, çiftçiye topraklandırma kanununa muhalif olarak Cumhuriyet Halk Partisi'nden ayrılıp Demokrat Parti'yi kurmalarıyla gerçekleşmiştir.

Demokrat Parti kurulduktan sonra 1950 seçiminde ciddi bir başarı elde ederek iktidarı ele geçirmiştir. Yönetime gelir gelmez ilk iş olarak ezanı tekrar Arapça yapan Adnan Menderes ve arkadaşları, askerlerin bir bölümünü de emekliye sevk etmiştir. Esasen ordu içindeki rahatsızlıkların da bu olaydan sonra başladığı söylenebilir. Hak ve özgürlüklere saygı duyma prensibiyle yola çıkan ve Yeter Söz Milletindir diyerek kitleleri arkasından sürüklemeyi başaran Demokrat Parti yönetiminin bazı uygulamaları hem ordu içinde hem de siyasi partiler ve halk nezdinde tepki toplamıştır.

CHP'nin mal varlığına el konulması, Kırşehir'in ilçe haline getirilmesi ve Kırşehir'le adı özdeşleşmiş Osman Bölükbaşı'nın tutuklanması, CHP'ye oy verdikleri gerekçesiyle Malatya ilinin bölünerek Adıyaman'ın kurulması kamuoyunda büyük tepkilere neden olmuştur. Türkiye için uluslararası alanda öneme haiz Kıbrıs Meselesinin görüşüldüğü esnada, Atatürk'ün Selanik'teki evine bomba atıldığı iddiasıyla başlayan 6-7 Eylül 1955 olayları demokrasimiz için kara bir leke olmuş, bizi zor durumda bırakmıştır. Samet Kuşçu ve arkadaşları tarafından planlanan ancak başarısız olan 9 Subay darbe girişimi ise adeta 27 Mayıs darbesinin yaklaşan ayak sesleri gibidir.

Demokrat Parti ve Adnan Menderes'in iktidarı 27.05.1960 askeri darbesiyle sona ermiştir. Askeri darbeler, demokrasinin tam anlamıyla uygulanmasına mâni olan, halkın temel haklarına ve özgürlüklerine kısıtlamalarda bulunan, etkisi yıllarca süren olaylardır. Darbe sonrası Milli Birlik Komitesi kurulmuş, ülkemiz bir süre komite tarafından idare edilmiştir. 1961 Anayasası hazırlanmış, Cemal Gürsel Cumhurbaşkanı seçilmiş ve seçimler yapılmıştır. Seçimler sonucunda DP'nin mirasçıları olarak kabul edilen Adalet Partisi ve Yeni Türkiye Partisi TBMM'ye girmeye hak kazanmıştır. Bu tezi yazmaktaki amacımız, 27.05.1960 askeri darbesi ile 12 Mart 1971 muhtırası arasındaki süreçte Konya milletvekillerinin faaliyetlerini incelemektir.

Anadolu'nun en eski yerleşim yerlerinden olan Konya, aynı zamanda Türkiye Selçuklu Devleti'nin kadim başkentidir. Beylikler döneminde, Karamanoğulları Devleti'nde ve Osmanlı Devleti'nin hâkimiyeti altında, önemli bir ticaret, siyaset, kültür merkezi olmuştur. Hâlihazırda Türkiye'nin yüzölçümü en büyük ili Konya'dır. Ülkemiz

açısından öneme haiz bu güzide şehrimizin siyasi hayatımıza katkısını belirlemek tezimizin genel çerçevesini oluşturmaktadır. Literatür taraması yapıldığında Karamanlı Milletvekilleri ile ilgili Yüksek Lisans Tezi yapıldığı tespit edilmiş, Konya'yı ilgilendirdiği için bu çalışmadan da istifade edilmiştir.

Çeşitli partilerden seçilen 12. 13. 14. dönem Konya milletvekillerin meclis faaliyetleri, tezin konusunu oluşturmaktadır. Bu dönemde Konya milletvekillerinin meclis faaliyetlerinin genel olarak bakıldığında Türkiye'yi, özelde ise Konya'yı ilgilendirip önem arz ettiğini söyleyebilirim. Bu açıdan çalışmam, 1960-1971 yılları yerel tarihine katkıda bulunacaktır. Belirtilen dönemi çalışacak yerel araştırmacılara tezimin örnek olması, amaçlarımın arasındadır. Bu tez ile dönemin siyasi, sosyal ve düşünsel yapısı ortaya çıkarılarak milletvekillerinin Konya ili ve ülkemiz için yaptıkları meclis çalışmaları belirlenmiştir. Askeri darbe sonrası yapılan seçimler incelenerek günümüz tarihi adına çıkarılması gereken dersler tespit edilmeye çalışılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

XII. DÖNEM KONYA MİLLETVEKİLLERİ

1961 Seçimleri ve XII. Yasama Dönemi Hakkında Genel Bilgi

29 Ekim 1923’da Cumhuriyetin ilanıyla kendi kendini yönetme hakkına kavuşan Türk Halkı, 1950 yılına kadar CHP tarafından yönetilmiştir. 1946 yılına kadar çok partili yaşama geçmek için denemeler yapılmış olsa da halkın gerekli siyasi deneyimden yoksun olması ve kurulan partilerin rejimi tehdit eden faaliyetlere girişmesinden dolayı bu denemeler başarısız olmuştur¹.

Çiftçiye Topraklandırma Kanununa muhalif olan Adnan Menderes, Refik Koraltan, Celal Bayar ve Fuat Köprülü’nün CHP’den ayrılarak Demokrat Partiyi kurmasıyla çok partili yaşama başlangıç yapılmıştır². Daha kuruluşunu tamamlayamayan Demokrat Parti, Türk Siyasi Tarihine “Hileli Seçim” olarak geçen ve açık oy, gizli tasnif gibi demokrasi dışı uygulamaya sahne olan 21 Temmuz 1946 seçimlerinde TBMM’ye 61 Milletvekili göndermiştir³.

1946-1950 arasında yapılan ara seçimleri protesto ederek katılmayan DP, 1950 yılına gelindiğinde gizli oy açık tasnif sisteminin getirilmesi, seçimlerin yargıç güvencesi altına alınması -yani başka bir ifadeyle sandıkların CHP’li memurlara bırakılmaması- tek dereceli seçim sisteminin belirlenmesiyle siyaset sahnesine yeni bir aktörün girmesini sağladı. Bu aktör toplumdur⁴.

Savunduğu liberal düşüncelerle tek parti iktidarının baskısından bunalmış olan kitleleri arkasına almayı başaran DP, dine karşı hoşgörülü yaklaşımıyla da köylü ve taşralı halkın desteğini kazanmıştır⁵. 14 Mayıs 1950 tarihinde yapılan genel seçim sonuçlarına göre oyların %55’ini alan DP, 416 milletvekilini TBMM’ye göndermeyi

¹ Atiye Emiroğlu, “27 Mayıs 1960 İhtilali Ve Demokrat Partinin Tasfiyesi”, **Selçuk Üni. Kadınhanı Faik İçil Meslek Yüksekokulu Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi**, S.1, Konya, 2011, s. 15.

² Fahir Giritlioğlu, **Türk Siyasi Tarihinde CHP’nin Mevkii I**, Ayyıldız Matbaası, Ankara, 1965, s. 169.

³ Emre Kongar, **21. Yüzyılda Türkiye**, Remzi Kitapevi, İstanbul, 2000, s. 147.

⁴ Ensar Yılmaz, “1950 Seçimlerinin Önemi, Öne Çıkan Özellikleri Ve Siyasal Sonuçları”, **İİBF Dergisi**, S.2, Bartın, 2016, s. 37.

⁵ Yusuf Ziya Keskin, “Demokrat Parti İktidarı Ve Günümüze Yansımaları”, **Erzincan Üni. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, C.5, S.1, Erzincan, 2012, s. 115.

başarmıştır⁶. Adnan Menderes'in iktidara gelir gelmez yaptığı ilk icraat uzun yıllardır Türkçe okunan ezanı tekrar Arapçaya çevirmek olmuştur⁷. Bundan başka, Genelkurmay Başkanı ve diğer yüksek rütbeli subayları görevden alıp yerlerine CHP'yle ilişkisi olmamış kişileri getirerek Türk Silahlı Kuvvetlerinin yüksek komuta merkezinde tasfiyeye girişmiştir⁸. Atatürk büstlerine yapılan saldırılar karşısında Atatürk'ü Koruma Kanunu'nu çıkarmış, Halk Evlerini kapatıp CHP'nin Haksız kazançlarının hazineye devri kanunu ile CHP'nin malvarlığını hazineye aktarmıştır. Atatürk'ün naaşı, Etnografya müzesinden Anıtkabir'e nakledilmiştir. Bu gelişmeler esnasında 1954 seçimlerinde % 58 oranında oy alarak rakipsiz olduğunu göstermiştir⁹.

1955 Yılına gelindiğinde tam da Kıbrıs Meselesi gibi Türkiye için uluslar arası arenada önem arz eden bir meselenin görüldüğü esnada patlak veren 6-7 Eylül olayları, gerek DP gerekse ülkemiz için yakın dönem siyasi tarihimizin karanlık noktalarından birisidir. Bu olay hem ülkemizin uluslar arası imajını olumsuz yönde zedelemiş, hem de 27 Mayıs 1960 askeri darbesi için darbecilerin elini güçlendiren önemli bir argüman olmuştur. Zira darbeden sonra kurulan Yassıda Mahkemesinde hem Cumhurbaşkanı Celal Bayar hem de Başvekil Adnan Menderes'e bu olayların hesabı sorulmuştur¹⁰.

1957 seçimlerinden kısa bir müddet sonra, Kurmay Binbaşı Samet Kuşçu, sekiz arkadaşıyla beraber darbe planı yaparak, hükümeti devirmeyi tasarlamış, bu başarısız darbe girişimi de siyasi tarihimizdeki yerini almıştır¹¹. DP yönetiminin kurmuş olduğu

---

⁶ <http://www.ysk.gov.tr/tr/1950-1977-yillari-arasi-milletvekili-genel-secimleri/3007>,

Erişim Tarihi: 21.08.2018

⁷ Ali Dikici, "İbadet Dilinin Türkçeleştirilmesi Bağlamında Türkçe Ezan Denemesi ve Buna Gösterilen Tepkiler", **Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları Dergisi**, S. 10, İstanbul Üniversitesi AİİT Enstitüsü Yayınları, 2006, s. 95-96.

⁸ Feroz Ahmad, **Demokrasi Sürecinde Türkiye (1945-1980)**, Çeviren: Ahmet Fethi, Hil Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, 1994, s. 26.

⁹ Serdar Sakin, **Türkiye'nin Demokrasi Serüveni (1920-1980)**, Ekspres Baskı, Kayseri 2015, s. 142-153

¹⁰ Yakup Kaya-Bülent Yeter, "Demokrat Parti Döneminde Kıbrıs Sorunu", **Afyon Kocatepe Üni. Sosyal Bilimler Dergisi**, C.20, S.2, Afyon, 2018, s. 222.

¹¹ Ahmad, a.g.e., s. 72.

Tahkikat Komisyonu, siyasi partiler ve öğrenciler arasında büyük tepkilere neden olmuş, askerler arasında, iktidara karşı çıkmalar belirgin hale gelmiştir¹².

CHP'nin uzun yıllar süren tek parti iktidarına son vererek yönetime gelen Demokrat Parti'nin iktidarı, hiç de demokratik olmayan bir şekilde, askeri bir darbe ile sona ermiştir. Türk Halkı 27 Mayıs 1960 sabahına Albay Alparslan Türkeş tarafından okunan darbe bildirisi ile uyanmıştır. Askerlerin darbe ile yönetime el koymaları aydınlar ve öğrenci kitleleri arasında sevinç uyandırmış, taşradaki halk ise şaşılacak derecede tepkisiz ve sessiz kalmayı tercih etmiştir¹³.

Darbenin ardından anayasa çalışmalarına başlanılmış, Temmuz 1961'de halkoylamasına sunulan anayasa %61 oranla kabul edilmiştir. Yeni anayasa ile tabii senatör, kontenjan senatörü gibi kavramlar siyasi hayatımıza girmiş, Cumhurbaşkanının görev süresi 7 yıl ile sınırlandırılmış, Anayasa Mahkemesi kurulmuştur. Yassı Adada yargılanan DP'lilerden 15 tanesi idam cezasına çarptırılmış, Adnan Menderes, Hasan Polatkan ve Fatin Rüştü Zorlu idam edilmiştir¹⁴.

1961 genel seçimlerinde Cumhuriyet Halk Partisi oyların %36,7'sini, Adalet Partisi %34,7'sini almıştır. Yeni Türkiye Partisi %13,9, Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi ise %13,4 oy toplamıştır. Demokratların varisleri olarak kabul edilen Adalet Partisi ve Yeni Türkiye Partisi bir bütün olarak düşünüldüğünde, oyların %50,6'sını alarak ülkedeki en büyük siyasi hareketi görünümünü kazanmışlardır¹⁵.

Bu seçimlerin ardından hem Cumhuriyet Senatosu, hem de Millet Meclisi¹⁶ adı altında iki meclis kurulmuştur. Türk siyaset tarihi incelendiğinde 1876 Anayasası yani Kanun-i Esasi ile beraber ilk kez uygulamaya konulan çift meclis sisteminin 1961-1980

---

¹² Tekin Önal, "Askeri Vesayet Sisteminin İlk Halkası: 27 Mayıs Süreci ve Sonrası", *Turkish Studies*, Volume: 10/1, Ankara Winter 2015, s. 521. Bu konuda ayrıca bkz. Ali Dikici, "27 Mayıs 1960 Askeri Darbesi ve Türk Polisi", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, S. 89, Ankara Temmuz 2014, s. 15.

¹³ Erik Jan Zürcher, **Modernleşen Türkiye'nin Tarihi**, İletişim Yayınları, İstanbul, 2000, s. 351.

¹⁴ Aytunç Ülker, **1920-1989 Yılları Arasında TBMM'deki Karamanlı Milletvekilleri Ve Siyasi Faaliyetleri**, Karamanoğlu Mehmet Bey Üni. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karaman, 2016, s. 87,88.

¹⁵ Cumhuriyet, 16 Eylül 1961, s.1.

¹⁶ TBMM ifadesi yerine Millet Meclisi ifadesi kullanılmıştır.

yılları arasında yeniden denendiği görülmektedir¹⁷. Bu dönemde genel seçimle birlikte Senato seçimleri de yapılmıştır¹⁸. Senato üyelerinin belirlenmesinde üç farklı yöntem uygulanmıştır: 150 üye halk tarafından seçilmiş, 15 üye Cumhurbaşkanı kontenjanından seçilmiş, Milli Birlik Komitesi Üyeleri de Doğal Senatör olmuşlardır¹⁹.

Meclis çoğunluğunun baskısına karşı kurtarıcı bir kurum gözüyle bakılan Cumhuriyet Senatosu'nun kuruluş biçimiyle seçim usulü, 27 Mayıs 1960'tan sonra uzun boylu tartışma konusu olmuştur²⁰. Çoğunluk sisteminin uygulandığı ilk Senato seçiminde karma liste olanağı vardır. Seçmen, dilediği adayları yazarak oy pusulası doldurmakta serbest olduğu gibi, basılı oy pusulasında yazılı isimlerden dilediğini silebilmiş ve yerlerine başka adayların isimlerini yazabilmiştir²¹. Seçim öncesinde İnönü, Taksim'de büyük bir miting yapmış, seçim kampanyası boyunca çok saldırıya uğradıklarını ama yılmadıklarını belirtmiştir. Bir İngiliz gazeteciye verdiği demeçte de seçimden galip çıkacaklarından ümitli olduğunu ifade etmiştir²².

Adalet Parti cephesi ise seçim kampanyası süresince İsmet İnönü'yü eleştirmiş ve bazı gazeteleri komünistlikle suçlamıştır. Bu arada sürekli olarak gazetelerde Adalet Partililerin tutuklandıkları yolundaki haberler de Adalet Partilileri sıkıntıya sokmuştur²³.

Yapılan Cumhuriyet Senatosu seçiminden 150 üyenin dağılımı şu şekilde olmuştur: Adalet Partisi'nin 70, Yeni Türkiye Partisi'nin 28 senatörlüğüne karşı, Cumhuriyet Halk Partisi 36 ve Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi 16 senatörlük almıştır²⁴. Milletvekili dağılımı da şu şekildedir: CHP 173, AP 158, YTP 65, CMKP 54.

---

¹⁷ Oğuz Kağan Doğan, "Yasama Yapımında Bir Alternatif: Çift Meclis Sistemi", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, S.94, Ankara 2011, s. 379.

¹⁸ Cem Eroğul, **Türk Anayasa Düzeninde Cumhuriyet Senatosu'nun Yeri**, Ankara Üniversitesi Siyasi Bilimler Fakültesi, Ankara 1977, s.17.

¹⁹ Bülent Yavuz, Mahmut Bülbül, "Çift Meclis Sistemi Ve Türkiye", **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C XVI, S.1, Ankara 2012, s. 226.

²⁰ Nermin Abadan Unat, **Anayasa Hukuku ve Siyasi Bilimler Açısından 1965 Seçimlerinin Tahlili**, Ankara Üniversitesi Siyasi Bilimler Fakültesi, Ankara 1966, s.86.

²¹ Hikmet Sami Türk, "Türk Seçim Sisteminde Oy Hakkı", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 26, Ankara 1969, s.82.

²² Akşam, 13 Eylül 1961, s.1.

²³ Milliyet, 14 Eylül 1961, s.1.

²⁴ Cumhuriyet, 16 Eylül 1961, s.1.

Seçim sonuçları beklendiği gibi olmuştur. Siyasi partiler, hiçbir partinin tek başına iktidarı elde edememesi üzerine daha çok yeni kurulacak hükümet ve koalisyon arayışlarıyla meşgul olmuşlardır. Partiler arası yapılan görüşmeler sonucunda Cumhuriyet tarihinin ilk koalisyon hükümeti olan Cumhuriyet Halk Partisi-Adalet Partisi Hükümeti kurulmuştur²⁵.

15 Ekim'de yapılan seçimlerin ardından 25 Ekim 1961'de Meclis ve Senato açılmıştır. Bu kritik on günde, ordu içinde organize bir grup sivil yönetime geçişi engellemek istemişlerdir. Sonunda partiler, Milli Birlik Komitesi Başkanı Cemal Gürsel'i Cumhurbaşkanlığına seçmeyi, Atatürk ve 27 Mayıs Devrimlerine sadık kalmayı, Ağustos 1960'taki büyük tasfiye ile ordudan uzaklaştırılan subayları (EMİNSU) görevlerine iade etmemeyi, eski Demokrat Partililer için hemen bir af çıkarmamayı ve İsmet İnönü'nün Başbakan olmasını da kabul etmişlerdir. Bu sayede yeni bir darbe tehlikesi atlatılabilmiş ve demokrasiye yabancı birtakım koşullar çerçevesinde de olsa, sivil yönetim kurulmaya çalışılmıştır²⁶.

Meclisin açılması biraz gergin olmuştur. Meclisin açılış gününe damgasını vuran manzara, halkoyu ile seçilen üyelerden oluşan Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin çevresinin ve Genel Kurul salonundaki dinleyici localarının askerler tarafından doldurulmuş olmasıdır²⁷.

Yeni iki kademeli meclis, böyle bir ortamda ilk toplantısını yapmıştır. Ana sorun; Cumhurbaşkanı seçmek ve bir hükümet kurmaktır. Adalet Partisi içindeki bir grup, Cumhurbaşkanı aday olarak Senatör Ali Fuat Başgil'i göstermek istemişler ve Cumhuriyet Halk Partisi ile yapılacak her türlü koalisyona karşı çıkmışlardır. Rağıp Gümüşpala'nın grubu, Gürsel'i desteklemiş ve koalisyona gitmeye sıcak bakmıştır. Bunların sonucu olarak Ali Fuat Başgil senatörlükten istifa etmiştir. Cemal Gürsel 607 oyun 434'ünü kazanarak Cumhurbaşkanı seçilmiştir. Gürsel'e oy verilmesi için Meclise

---

²⁵ Cumhuriyet, 17 Eylül 1961, s.1.

²⁶ Feroz Ahmad, **Demokrasi Sürecinde Türkiye**: 1945-1980, Hil Yayınları, İstanbul 1994, s.225, ayrıca bkz., Milliyet, 24 Ekim 1961, s. 1.

²⁷ Sinan Onuş, **Parola: İnkılâp**, Kaynak Yayınları, İstanbul 2003, s.269.

yoğun baskı yapılmıştır. Başka seçenek de görünmemektedir. Adalet Partili senatörlere göre Gürsel'in seçilme biçimi ve koşulları, çok rahatsız edicidir ve Türkiye Büyük Millet Meclisi vesayet altına girmiştir²⁸.

Bu ortamda hükümet kurma çalışmaları devam ederken, çeşitli görüşler ve alternatifler ortaya atılmıştır ama asıl amaç İsmet Paşa'nın başkanlığında CHP-AP koalisyonunu kurmak olmuştur. Tabii senatörlerin istekleri de bu doğrultudadır. Nihat Erim; Sami Küçük, Suphi Karaman ve Suphi Gürsoytrak ile Akşam gazetesi yazarı Müşerref Hekimoğlu'nun yaptıkları toplantıda ordudaki cuntayı tasfiye için İsmet İnönü'nün Başbakan ve Senatör Kazım Orbay'ın ise Milli Savunma Bakanı olmasını istediklerini söylemiştir²⁹.

Bu temaslar sürerken, gazetelerde bazı haberler çıkmıştır. Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel, Meclis ve Senato Başkanlarıyla yaptığı danışma toplantılarında; Adalet Partisi, Cumhuriyet Halk Partisi ve Yeni Türkiye Partisi'nin katılacağı bir hükümet ve rotasyon usulüyle yürütülecek Başbakanlık fikrini savunmuştur. Adalet Partisi Merkez İdare Kurulu'ndan 17 Kasım 1961 günü basına gönderilen bildiride, milletin eğilimlerine uygun olarak, Ragıp Gümüşpala'nın isteksizliğine rağmen, Yeni Türkiye Partisi'ni ve Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi'ni kendisiyle koalisyon kurmaya davet etmiştir.

Adalet Partisi'nin bu davetine Yeni Türkiye Partisi ve Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi yeterli ilgiyi göstermedikleri için, hükümetin İsmet İnönü'nün başkanlığında Adalet Partisi ile Cumhuriyet Halk Partisi arasında kurulması kararlaştırılmıştır³⁰. Böylece demokrasi tarihimizde yeni bir kavram olan koalisyon ile tanışmış olduk.

Meclis Tutanakları incelendiğinde Millet Meclisi kavramı kullanıldığı için zabitlere bu dönemin I. Millet Meclisi şeklinde geçildiği görülmektedir. Esasen bu dönem XII. dönemdir. XII. Dönemde Konya'dan 16 milletvekili meclise girmeye hak kazanmıştır. Bu milletvekillerinin 6 tanesi CHP, 4 tanesi AP, 4 tanesi CKMP, 2 tanesi

²⁸ Celal Ertuğ, **Çözumsuz Demokrasi**, Bilgi Yayınevi, İstanbul 1997, s.53.

²⁹ Nihat Erim, **Günlükler 1925-1979, Cilt II**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2005, s.741.

³⁰ Sadettin Bilgiç, **Hatıralar**, Boğaziçi Yayınları, İstanbul 1998, s.85.

ise YTP milletvekili seçilmiştir. Partilerin Konya'da aldıkları oy dağılımı da şu şekildedir:

Tablo 1³¹

Parti adı	Alınan Oy	Oranı
CHP	120.768	34,68
CKMP	88.761	25,49
AP	81.098	23,29
YTP	58.614	16,83
BAĞIMSIZ	0	0,00

1.1. Mehmet Selçuk Aytan'ın Biyografisi

Konya'da 1928 tarihinde dünyaya gelmiştir. Babasının adı Rıfat, annesinin adı Havva'dır. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu olan Aytan, mezun olduktan sonra askerlik vazifesini ifa etmiş, askerlik dönüşü avukatlık stajını tamamlayarak serbest avukatlık yapmıştır. Mehmet Selçuk Aytan, evli ve üç çocuk babasıdır.

XII. dönemde Yeni Türkiye Partisi Konya Milletvekili seçilen Aytan, XIII. dönemde de Adalet Partisi Konya Milletvekili olarak TBMM'de yer almıştır. TBMM Parti Grubu İdareci üyeliği, Yüksek Haysiyet Divanı üyeliği, Adalet Komisyonu, Emekli Sandığı Müdürler Kurulu Üyeliğinde görev yapan Selçuk Aytan, 02.11.2001'de vefat etmiştir³².

³¹ Türkiye Cumhuriyeti 1961 Genel Seçimleri, Konya Bölgesinde Partilerin Aldıkları Oy Ve Oranları, https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/genel_secimler.secim_cevresi_partiler?p_secim_yili=1961&p_il_kodu=42 Erişim Tarihi: 20.06.2018

³² Mehmet Selçuk Aytan'ın I. Dönem Hal Tercümesi Kağıdı Sicil No:287, II. Dönem Hal Tercümesi Kağıdı, Mehmet Selçuk Aytan'ın I. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, II. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, **TBMM Albümü II. Cilt 1950-1980**, Gökçe Yayınevi, Ankara, 2010, s.808, 873.

Emekli Sandığı Müdürler Kurulu Üyeliğine Seçildiğine Dair Bakanlar Kurulu Kararı İçin bkz. CCA,030.18.1.2.256.64.19, bkz. Ek:8.

1.1.1. Mehmet Selçuk Aytan'ın Siyasi Faaliyetleri

XII. yasama döneminde Mehmet Selçuk Aytan, 5434 sayılı Emekli Sandığı Kanunu'na geçici bir madde eklenmesiyle ilgili iki defa kanun teklifinde bulunmuş,³³ ayrıca "Selçuk Üniversitesi" adıyla Konya'da bir üniversite kurulmasına yönelik kanun teklifi yapmış,³⁴ 1963 yılı tapu ve kadastro genel müdürlüğü bütçesi münasebetiyle, Yeni Türkiye Partisi adına söz almıştır³⁵.

1.1.2. 1963 Yılı Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Bütçesiyle İlgili Konuşması

1963 yılı Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Bütçesi için parti grubu adına söz alarak şunları söylemiştir: Sayın Başkan, Muhterem Milletvekilleri; YTP Meclis Grubu adına Tapu ve Kadastro Teşkilâtı hakkındaki tenkit ve temennilerimizi mevzuat, tasarı ve tatbikat açısından görüşünüze arz edeceğim. Yüksek malûmları olduğu veçhile, Tapu ve Kadastro İdaresi'nin iki yönlü görevi vardır. Bir yönü gayrimenkullerin sıhhatli haritalarını ve Medeni Kanun hükümlerine göre tapu sicillerini meydana getirmek, diğer yönü de meydana getirilmiş olan harita ve sicilleri iyi bir surette saklayıp üzerlerinde yapılacak her türlü hukukî işlemleri yapmaktır.

Bu sebeple konu edilen idarede, gayrimenkullerin haritalarıyla birlikte yeni tapu sicillerini meydana getirmek işi, kurulmuş olan kadastro heyetlerine verilmiştir. Henüz kadastrolanmamış yerlerin eski tapu sicillerini ve dayanakları müsbit evrakı muhafaza etmek ve vatandaşlar arasında gayrimenkulleri ilgilendiren akid ve sair işlemleri yapmak görevi de tapu idarelerine tevdi edilmiş bulunmaktadır.

Bu kısa giriş ve izahtan sonra teşkilât hakkındaki bütçe ile ilgili görüşümüzü de, iki kategoride tespiti çalışacağım. Muhterem arkadaşlar; Tapu ve Kadastro sektörü 1963 yılı bütçesinin gerek ödenek ve gerekse tespit edilen hedef bakımından beş yıllık plânla ahenkli bir şekilde hazırlandığına kani olmak isterdik. Bu itibarla biz mevcut bütçenin

³³ MM ZC, 05.02.1960, O: 1 B: 40, TBMM ZC, 22.01.1962, O: 1 B: 36.

³⁴ MM ZC, 25.12.1961, O: 1 B: 26.

³⁵ MM ZC, 15.02.1963, O: 2 B: 50.

plân hedeflerini gerçekleştirmek kabiliyetinden uzak olduğunu, ifade ile tatbik yılı sonunda kanaatlerimizde yanılmış olmayı ümit ederiz.

İlk görüşümüzü Kadastro Teşkilâtı'na hasretmek isterim. Elimizdeki bütçede yüksek nitelikte iş gücünü sağlayacak teknik ve kalifiye personel yetiştirilmesine gerekli ehemmiyet verilmediği gibi, yüksek okullarda ve fakültelerde okutulan öğrencilere ayrılmış olan burs miktarında da bir artırma olmamış ve hatta yeniden yetiştirilecek elemanlar için hiçbir ilâve ödenekte konulmamıştır.

Bununla birlikte, öğrenci sayısının artırılması gereken Kadastro Okulu'nun ödeneğinden 50 bin lirada azaltılmıştır.

Biz uygun evsafli kadastro elemanlarının yetiştirilmesindeki zarureti plânın tatbikat ve kolaylığın temin bakımından inanmaktayız.

Bu saygınlıkla her Tapu Sicil Muhafızlığı başında bir hukukçunun ve her Kadastro ve Tapulama Müdürlüğü'nün başında da teknik bilgilerle mücehhez bir mühendis buldurmanın zarureti kani olarak bu arzunun gerçekleştirilmesini temenni ediyoruz. Bütçede, birikmiş topoğrafik haritaların biran evvel kadastro sununun ikmal için gerekli tedbirlerin alınmadığına işaret etmek isteriz.

Filhakika Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün bugün elimde halen yapılmış ve yapılmakta olan 35 bin kilometre kare araziye kaplayan 1/5000 ölçekte topoğrafik haritamın mevcut olduğu ve bu haritaların kadastral hale getirilmemiş bulunduğunu, biran evvel bunların ele yıllık kadastral hale getirilmesinin zaruri olduğunu, aksi halde aradan daha bir kaç sene geçtiği takdirde, hudutların işaret edilmemiş olması ve arazide daimi olarak değişikliklerin vuku bulması dolayısıyla bunların kadastro işinde kullanılmayacak hale geleceklerini belirtmeyi zaruret telâkki ederiz. Ayrıca, 1963 yılımda 8 bin kilometre karesi Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü ve 4 bin kilometrekaresi de Harita Genel Müdürlüğü tarafından olmak üzere 12 bin kilometre hanelik topoğrafik harita yapılması plâna alınmış bulunmaktadır.

Buna mukabil bu haritalardan ancak 5 bin kilometre kare civarında bir miktarı kadastral harita haline sokulabilmiştir. Türkiye arazisinin %70'inin çıplak olması dolayısıyla dünyada fotogrametri metodunun tatbiki için en uygun memleketlerden birisinin Türkiye olduğu muhakkaktır. Memleketimizde bu metodun tatbik edilemeyeceği yerler yok denecek kadar az olduğuna göre, bizdeki kadastronun yavaş yürümesinin en mühim sebebi arazinin iktisap ve temellük şekillerinden ziyade yetersiz metot ve yetersiz personel ile organizasyon aksaklığından illeri geldiğini kabul etmek gerekir. Muhterem milletvekilleri; Türkiye'de kadastro işlemleri, biri 2613, diğeri 5002 sayılı Kanuna göre çalışan iki ayrı heyet tarafından yapılmaktadır.

Birinci heyet, yetki ve görevini 261 o sayılı Kanun'dan almakta, buna “şehir kadastrosu” denmektedir. Kadastralama raddelerinde yapılacak olumsuzlar, heyetin bünyesindeki komisyon tarafından tetkik edilip mukteza tayin edilmektedir.

Bu muktezaya rıza göstermeyen tarafın yetkili mahkemeye müracaat yolu açıktır. 5602 sayılı Kanun'a göre kurulmuş olan heyetler adını taşır. Yapılarında komisyon olmadığından ve itirazları inceleyip karar verme yetkileri bulunmadığından her itiraz, doğrudan doğruya gezici arazi kadastro mahkemelerine verilmektedir. Bu, mülkiyet hakkını zedeleyici bir olaydır. Zira bir gayrimenkulün tapu ile sahibi bulunan bir kimsenin bu hakkına, yeteri bir belge göstermek gerekçesini duymadan itiraz edilmesi üzerine iş hemen mahkemeye yollanıp kadastro işlemi, hükmün verilmesine kadar bitirilememektedir. Kadastro mahkemeleri harca tabi olmadığı için davayı kaybeden kimsenin yükleneceği bir mahkeme masrafı da yoktur.

Görülüyor ki, müeyyidesiz, gelişmiş güzel bir itiraz mülk sahibini, manen olduğu kadar maddeten de zarara sokmaktadır. Belki hırçın meşru olmayan bir kazanç temini veya hiç olmazsa karşısındakini üzme isteğine dayanan bir itirazda bulunmuştur. Bu yüzden 5602 sayılı Kanun'un uygulandığı yerlerde mahkemeye intikal etmiş davaların sayısı astronomik rakamlara yükselmiştir. Dava konusu olan her gayrimenkulün değerinden çok şey kaybedeceğini, bu suretle alını, satıma etki yapacağına, bunun sonucu olarak devletçe alınması gereken harçtan da yoksun kalmamayı düşünülürse

zararın katmerli olduğu anlaşılır. Kaldı ki, tebaanın *mülkiyet* konusunda bir an önce huzura kavuşturulamamış olması da ayrı bir kayıp sayılır.

Bu itibarla, Y.T.P olarak biz dağınık mevzuatın toparlanmasını, 2613 sayılı Kanunun tadili ile 5602 sayılı Kanun hükümlerinin birleştirilip bir tek Kadastro Kanunu meydana getirilmesini teklif ve bu zarurete inandığımızı belirtmek isteriz. Kadastro heyetlerinde, arazide çalıştıkları günler için, çalışan memurlara kadro derecelerine göre yevmiye verilmektedir. Bu yevmiyenin verilmesi, memuru zor şartlar içinde çalışmaya teşvik etmek, randımanı arttırmak amacını gütmektedir.

Ancak, uygulamasında beklenen sonuç alınamamıştır ve alınamamaktadır. Meselâ yevmiye verilmediği zamanlarda arazide çalışan bir memur ertesi günü tekrar aynı yere gitmemek için, vakit geçmiş bile olsa, o işi bitirmeye gayret ettiği halde, bugün bir yevmiye daha tahakkuk ettirebilmek amacıyla yarıda bırakarak işi paydos etmek suretiyle zaman ve emeğin israf edildiği görülmüştür. Aynı zamanda bu usulün sakınılacak bir yönü daha vardır: Herkesçe bilinir ve kabul edilir ki, her memurun kabiliyeti bir değildir.

Biri arazide randımanlı çalıştığı halde, diğeri büroda başarılı çalışır. Kadastrolar için her ikisine de ihtiyaç vardır. Hâlbuki mevzuat, yevmiyeyi sadece arazide çalışana verir. Her memurun, çalışmasından yararlanmak için arazide çalışana yevmiye vermek usulü bırakılarak kadastrolanan gayrimenkulün şehir ve kasabalarda sayısına ve arazide de yüz ölçümüne göre bir prim verilmeli ve o heyette çalışanlara maaşları oranında bölüştürülmelidir. Böylece memurun kabiliyetinden faydalanıldığı gibi, boş yere zaman ve emek kaybından da sakınılmış olur.

Tapu teşkilâtı ile ilgili görüşümüze gelince; 01.07.1932’de yürürlüğe giren 2015 sayılı Tapu Sicili Müdürlüğü ve Tapu Sicil Muhafızlığı teşkilâtına dair kanun ile daha sonra 01.06.1936’da yürürlüğe giren Tapu ve Kadastro Teşkilât Kanunu’nda her ilçe merkezi, bir tapu sicil muhafızlığına ayrılmış ve her birine mıntika ismi verilmiştir.

Birkaç ilin birleşmesinden grup tapu sicil müdürlükleri ihdas edilmiş, bilahare 5442 sayılı İller İdaresi Kanunu’nun yürürlüğe girmesiyle grup teşkilâtı lüzumsuz

kalmıştır. Buna rağmen, halen İstanbul'da, Ankara'da, İzmir'de ve Trabzon'da grup teşkilâtı mevcuttur. Diğer gruplar ise, tamamen kaldırılmıştır. Durum bu merkezde olduğu halde 2015 sayılı Kanun hâlâ yürürlüktedir. Bir yabansılık arz eden bu durumun, günün ihtiyaçlarına uydurulması için Teşkilât Kanunu'nun hazırlanması, kaçınılmaz bir zaruret olmuştur.

En son 1997 sayılı Teşkilât Kanunu, 1936 tarihli olduğu göz önüne alınırsa, bugünün isteklerine iade veremeyeceği, kendiliğinden alana çıkar. Kadrosuzluktan ehliyetli memurlar terfi ettirilemiyor. Yeni şartlara uygun bir memur statüsünün bulunmayışı yüzünden teşkilât cazibesini kaybetmiştir. Yükselme imkânını göremeyen kalifiye memurlar, günden güne başka müesseselere kaymaktadırlar. Gidenlerin yeni işlerinde başarılı birer eleman olmaları teşkilât adına acı duyulacak bir olaydır. Üzerinde hassasiyetle durulması gerekir.

Çünkü milletin bu teşkilâta da ihtiyacı vardır. Mesleği cazip hale getirip bu akımı durdurmak için; kadro ve aylıklar diğer devlet daireleriyle aynı seviyeye getirilmeli, başarılı memurlara gerek memuriyet ve gerekse maaş bakımından yükselme imkânları sağlanmalıdır.

Halen meri nizama göre ikametgâhta yapılan akitlerde alman harçlardan yarısı hazineye gelir kaydedilmekte, diğer yarısından da vergi kesilip, kalan miktar da kadroda mevcut memurlar arasında maaşlarıyla orantılı olarak bölüştürülmektedir. Alınan harç, memurun sevk eden emeği karşılığı verildiğine göre devletin arslan payı olarak yarısını alması âdilâne sayılamaz. Bu maaş dışı artık bir kazanç olduğu düşünülecek olursa, alınan vergiye itiraz olunamaz. İktisadi Devlet Teşekküllerinde olduğu gibi yapılan tapu işlemleri sebebiyle alman harçlardan bir prim tanınmalı ve bu prim memurlar arasında maaş nispetinde bölüşülmelidir.

Gelişen Türkiye'mizde genel hizmetleri halkın ayağına götürmek amacı güdüldürken bazı mühim yerlerde halen tapu teşkilâtının bulunmayışı acı bir gerçektir. Teşkilât bulunan bazı yerlerde de kadro yetersizliği vardır.

Bu yetersizlik o derece ileridir ki, odacısı bulunmadığından dairenin temizliği de memurun görevleri arasına girmiştir. Birçok tapu dairesinde kullanılan araçların eksikliği veya kullanılmayacak derecede eskidiği cidden hüznün vericidir. Isınma, aydınlatma, kırtasiye vesair ödeneklerde hiçbir zaman ihtiyacı karşılayamadığı gibi, sadece sembolik olarak kalmaktadır.

2015 sayılı Kanun'un 9. maddesinde "tapu sicilleri tesis olunan mahallerde Tapu ve Kadastro Umum Müdürlüğüne kabul olunacak plâna uygun birer Tapu Sicil Muhafızlığı binası temin olunur" denilmiş olmasına ve üzerinden 31 seneye yakın bir zaman geçmiş bulunmasına rağmen işin ehemmiyetiyle mütenasip kaç bina temin olunmuştur? Hemen hiç. Ancak, bir bina Antakya'da vardır, o da ilhakla bize hazır geçmiştir. Bir tane de, İstanbul Kartal'da yapılmıştır.

Birçok yerlerde yangın tehlikesiyle karşı karşıya bulunan binalarda oturtulmakta, müsbit evrak müsait olmayan rutubetli mahzenlerde saklanmaktadır. Millî servetimizi teşkil eden gayrimenkullerimizin sicilleri emin binalarda, kalifiye memurların muhafazası altında bulundurulmak suretiyle vatandaşın, tapu yönünden huzur duyması temin edilmelidir.

Demek oluyor ki, tapu teşkilâtının düzenli olması, bu teşkilâta mensup bir zümrenin refahını sağlamakla beraber bütün bir memleketin huzur ve saadetini temin etmiş olacaktır. Teşkilâtın, istenilen düzene girmesi temenni edilirken tapu işlemlerini çelmeleyen ve bu yüzden tapu dairelerinden şikâyetlere sebep olan bazı hususlara da temas etmeden geçemeyeceğiz: 2644 sayılı Tapu Kanunu'nun 28. maddesinde akit ve tescile müteallik tapu işleri idari emirlerle durdurulamaz demektedir. Bununla gayrimenkullerin alım, satım ve sair işlemlerinde kolaylık ve sürat temini düşünüldüğü açıktır. Şu halde bu düşünüşü örseleyecek, kolaylığı güçlüğe çevirecek konulardan sakınmak gerekir. Ne yazık ki, tatbikat hiç de böyle değildir. Sonradan kabul edilen bazı kanunlarla tapu işlemlerinin formalitesi artırılmış ve dolayısıyla işler aksatılmıştır.

Ezcümle, 2762 sayılı Vakıflar Kanunu, 5625 sayılı Kanun ve 7338 Veraset Vergisi Kanunu'nun tatbikatla ilgili hükümleri vatandaşın tapu idarelerinden sebepsiz

sızlanmalarına mucip olmaktadır. Bu itibarla biz Y.T.P. olarak meri nizamı tapu mevzuatıyla ahenkli hale getirmenin zaruretine inanıyor 1963 yılı bütçesinin Türk milleti ve bu vatan için hayırlı olmasını temenni ediyoruz, hürmetlerimizle³⁶.

1.2. Dursun Kemal Ataman'ın Biyografisi

1909'da Beyşehir'de dünyaya gelmiştir. Babasının adı Mustafa, annesinin adı Keziban'dır. Bursa Lisesi'ni bitirdikten sonra Ankara Üniversitesi Veterinerlik Fakültesi'nden 1937 yılında mezun olarak yüksek tahsilini tamamlamıştır.

Bir müddet Konya'da stajyer veteriner olarak çalıştıktan sonra, 1938 yılında Kars ili Pasof ilçesine asaleten veteriner olarak atanmıştır. 1940 yılına gelindiğinde ise Sarıkamış'a nakil yoluyla tayin olmuştur.

14.05.1943 tarihine kadar Sarıkamış Hükümet Veterineri olarak çalışırken, kendi isteği ile memuriyetten istifa ederek Konya'ya dönmüştür. Serbest ticaret, Et-Balık Kurumu Konya Et Kombinasyonu Müşavirliği, İzmir Merkez Veterinerliği ve Müdürlüğü yapan Ataman, bir süre kereste ticareti ile de uğraşmıştır.

IX. dönem TBMM'de Demokrat Parti Konya Milletvekili, XII. dönem TBMM'de Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi Konya Milletvekili olarak yer almıştır. Evli ve üç çocuk babası olan Ataman, 22.01.1978 tarihinde vefat etmiştir³⁷.

1.2.1. Dursun Kemal Ataman'ın Siyasi Faaliyetleri

XII. yasama döneminde Dursun Kemal Ataman, ilgili bakanların cevaplaması için soru önergesi vermiş, çeşitli konularla ilgili görüşünü beyan etmek için de söz almıştır.

1.2.2. Soru Önergeleri

Tütüncüler bankasında yapılan teftiş sırasında bazı yolsuz muamelelerin tespit edilip edilmediğine dair yazılı soru önergesini Maliye Bakanı Şefik İnan'a yöneltmiştir.

³⁶ MM ZC, 15.02.1963, O: 2 B: 50, s.607-610.

³⁷Dursun Kemal Ataman'ın IX. Dönem Hal Tercümesi Kağıdı Sicil No: 276-1773, I. Dönem Hal Tercümesi Kağıdı, IX. Dönem TBMM Seçim Mazbatası, I. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, TBMM Albümü 1950-1980, s.578-808.

Maliye Bakanı, cevabında, bankadaki yolsuzluk iddialarının araştırılması için müfettiş görevlendirildiğini, ilgililer hakkında gerekli yasal işlemlerin İzmir Cumhuriyet Savcılığı tarafından yürütüldüğünü söylemiştir³⁸.

Şefik İnan'ın cevaplama için verdiği yazılı soru önergelerinden biri de Siirt vilâyetinde Nejat Yalım adındaki maliye memurunun maliye tahakkuk şefi iken tahakkuk memurluğuna alınmasının sebebi ile ilgilidir³⁹.

Beyşehir Lisesi'nin ve lise öğrencilerinin durumu ile ilgili merak ettiği birkaç hususu da yazılı soru önergesi olarak, cevaplanmak üzere Milli Eğitim Bakanı Şevket Raşit Hatipoğlu'na yöneltmiştir⁴⁰.

Konya'da kurulan, daha sonra İstanbul'a nakledilen Göksu Maden Şirketi'ne dair sorularını Ticaret Bakanı Muhlis Ete'ye yöneltmiştir⁴¹.

Beyşehir ilçesinin su ihtiyacını karşılamak üzere yeraltı suyundan istifade maksadıyla bir faaliyete geçilip geçirmediği ile ilgili yazılı soru önergesini ise dönemin Bayındırlık ve İskân Bakanı Celalettin Uzer'e yöneltmiştir⁴².

Beyşehir ilçe merkezinde kültür derneği adı altında bir dernek kurulup kurulmadığına dair yazılı soru önergesini İçişleri Bakanı Orhan Öztrak'a yöneltmiştir⁴³.

Beyşehir ilçesi merkezi belediye reisi ve muhasipliği işini 27 Mayıs 1960 tarihine kadar kimlerin yaptığını ve hidroelektrik santrali şebekesi ihalesi mevzuunda bir şikâyet olup olmadığını İçişleri Bakanı'na yazılı olarak sormuştur⁴⁴.

1963 yılı Tarım Bakanlığı bütçesi görüşülürken söz alan Ataman,⁴⁵ Mevlana Celaleddin Rumi'nin ölüm yıldönümü münasebetiyle İzmir Radyosu yetkililerinin tutumuna dair eleştirilerini beyan etmek için de söz almıştır⁴⁶.

---

³⁸ MM ZC, 10.01.1962 O: 1 B: 45, s.349.

³⁹ MM ZC, 27.04.1962 O: 1 B: 81, s.31.

⁴⁰ MM ZC, 15.10.1962 O: 1 B: 130, s.68.

⁴¹ MM ZC, 20.03.1963 O: 1 B: 60, s.429.

⁴² MM ZC, 30.04.1964, O: 1 B: 96, s.163.

⁴³ MM ZC, 30.04.1964, O: 1 B: 96, s.163.

⁴⁴ MM ZC, 04.11.1964, O: 1 B: 2, s.64.

1.2.3. Kıbrıs Meselesi Hakkındaki Sözü

Kıbrıs meselesinin gündemde olduğu dönemde İstanbul Patrikhanesi hakkında çıkan yazılarla ilgili de Ataman, Düşüncesini sözlü olarak ifade etmiş, şu Sözü söylemiştir: İstanbul'da bir patrikhane var. Senelerden beri her türlü kontrolden uzak olarak kendi kendiliğine çalışır. Rum Ortodoksların lideri Patrik Athenagoras tarafından sevk ve idare edilen bir Genelkurmay heyetidir bu patrikhane. Türkiye aleyhinde her türlü gizli fesat kaynatılan bu ocaktan neler, neler çıkmaz. Şu son günlerde çıkanlara bir kere bakmak kâfidir. Lozan Anlaşmasına aykırı mahiyette bir matbaa çalıştırdığını daha yeni fark etmişizdir. Patriğin Bizans devrini yeniden yaratma ülküsünün bir delili olan merasim kıyafetiyle çekilmiş filmlerini Rum okullarında oynattığını öğreniriz. Yaptığımız şey, küçük kademedekileri zedelemekten ibarettir şeklinde gayet mufassal ve fasih bir yazı okudum. Son Havadis gazetesinin başyazısında yazar aynı mevzua şu şekilde dokunmakta; Fener Patriği hesap vermelidir⁴⁷.

1.2.4. Beyşehir Lisesi'nin Durumu İle İlgili Milli Eğitim Bakanına Sorusu

Dursun Kemal Ataman, Beyşehir Lisesi'nin durumu ile ilgili, dönemin milli eğitim bakanının cevaplaması için bazı sualler sormuştur⁴⁸.

1. Beyşehir Lisesi'nin bugüne kadar ki, ilmî randımanının yüzde nispeti nedir? Düşük ise sebebi araştırılmış mıdır?

2. Bu lisenin öğretim üyeleri miktar ve vasıf bakımından kâfi midir? Değilse telafisi düşünülmekte midir?

3. Bu lisede yabancı dil dersi var mıdır? Varsa öğretmeni mevcut mudur? Yoksa kaç seneden beri yoktur?

4. Bu hususlarda halkın ve ebeveynin sızlanmaları ve hatta bakanlığınıza şikâyetleri vaki midir? Bu arada ilk öğretmenlerden Tahsin Değer iki telgrafla şikâyette bulunmuş mudur? Şikâyetler vaki ise bakanlıkça, Ali Durukan ile beraber kaç defa ve

---

⁴⁵ MM ZC, 19.02.1963, O: 2 B: 54, s.461-466.

⁴⁶ MM ZC, 11.12.1963, O: 1 B: 13, s.321, 322.

⁴⁷ MM ZC, 13.04.1964, O:1 B:89, s. 497.

⁴⁸ MM ZC, 15.10.1962, O: 1 B: 130, s.68, 69.

kaç müfettiş ve ne zamanlar mahalline gönderilerek halk dinlenmiştir? Dinlendi ise müfettiş raporları şikâyetleri tasvip eder mahiyette midir? Raporlar tasvip karsa müştekilere cevaplar verilmiş midir? Ve bakanlık şimdiye kadar bu hususlarda ne yapmıştır? Ve ne yapacaktır?

5. Ortaokul müdürlüğüne getirilen zat, lise müdürlüğünü yapacak durumda mıdır? Değilse bugüne kadar bu makamda tutulmasının sebebi nedir? Ve bu zat, “bakanlıkta adamım var” gibi mahallen dedikodu yapmakta mıdır? Yapmakta ise adamı kimdir?

6. Lisenin ders malzemesi arasında ve demirbaşında kayıtlı bulunan platin halen yerinde midir?

7. Lise müdürünün sarhoş olarak derslere girdiği gibi bir dedikodu veya şikâyet var mıdır? Var ise tespit edilmiş midir? Edildi ise ve derslere girmediği halde girmiş gibi gösterildiği vaka mıdır? Vaki ise bakanlığınızca ne gibi muamele yapılmıştır? Yapılmışsa sebepleri ne olabilir?

8. Biyoloji öğretmeni Perihan Kocaer, bu liseden niçin ayrılmak istemiştir? Olmayınca da istifasına kadar gidilmiştir?

9. Bu lisenin etrafındaki Akseki, Şarkıkaraağaç ve Seydişehir kazaları ile ve o kadar da nahiye ilk ve ortaokullarını mezkûr lise besleyecek durumda mıdır? Değilse takviyesi düşünülmekte midir?

10. Talebelerin âdemi muvaffakiyeti vaki midir? Vaki ise Bakanlıkça nedeni aranmış mıdır? Bu lisenin orta veya lise kısmından mezun olanlar gittikleri mekteplerde muvaffak olamıyorlar diye ebeveyninde bir endişe var mıdır? Var ise öğretmen kadrosunun hem adet hem de kalite bakımından takviyesi düşünülüyor mu?

11. Şu haller karşısında bu lisenin hinterlandındaki ilk ve ortaokul mezunları başka okullara gitmek istemelerine rağmen Beyşehir Lisesi vardır diye kabul edilmedikleri bir vakıa mıdır? Ve ebeveynlerinde bundan dolayı Beyşehir Lisesi yüzünden çocuklarımızı daha üstün kapasiteli mekteplere gönderemiyoruz gibi sizlanmaları vekâlete kadar gelmiş midir?

12. Bu lisenin memlekete kâfi olacağına inanılmakta mıdır? Değilse kapatılması düşünülmekte midir? İnanılmakta ise yeni ders yılında bu lisenin de diğer liseler gibi ele alınması ve normalleştirilmesi bahis mevzuu mudur?

1.2.5. Mevlana Celaleddin Rumi'nin Ölüm Seneyi Devriyesi Münasebetiyle İzmir Radyosu Yetkililerinin Tutumuna Dair Meclis Konuşması

Mevlana Celaleddin Rumi'nin ölüm yıldönümünde, İzmir Radyosu yetkililerin tutumuna dair bir konuş yapmıştır. Konuşmasında şu hususlara değinmiştir: “Muhterem Başkan, muhterem arkadaşlarım malûm olduğu üzere Hazreti Mevlana'nın 690. ölüm yıl dönümü ihtifali şu günlerde Konya'da yapılmaktadır. Bu işi üzerine alan Konya Turizm Derneği, son senelerde Konya'da ölüm ihtifalini muvaffak bir program dâhilinde yürütmektedir. Hazreti Mevlâna bugünkü ölçülerle iki bakımdan mütalâa edilebilir.

1. Cihan şümül eserleri ve ileri fikirleri ile insanlığa aydınlık, huzur ve sükûn verici yol çizen bir Türk mütefekkiridir.

2. Asırlar ötesinden şahane bir kılavuz, Konya ve Türkiye turizminin altın kapıların ardına kadar sonsuzluğa doğru açan ulu bir Türk'tür.

Muhterem arkadaşlar, bu halin Yüksek Meclis, Türkiye ve bütün dünyaca malûm olmasına rağmen, devletin malı olan İzmir Radyosu'nda çalışanların Hazreti Mevlâna'yı itham eder mahiyetteki zihniyetinin gayesi nedir acaba? Sualiyile bir hususu yüksek meclise getirmeyi millî bir borç bilirim. Muhterem arkadaşlar, 3 Aralık 1963 tarihli Hürriyet Gazetesi serbest kürsü sütunlarında İzmir Radyosu Mevlâna diye bir isim tanımıyor başlıklı bir mektup neşretmiştir. Bu mektubu mezkûr gazeteden aynen okuyorum.

İzmir Radyosu, Mevlâna diye bir isim tanımıyor. 7-17 Aralık tarihleri arasında Mevlâna'nın 690. ölüm yıldönümü dolayısıyla bir anma töreni yapılacağı malûmdur. Ben de bu büyük insan için 20 gün uğraşarak bir radyofonik piyes yazdım ve yayınlanması için İzmir Radyosu Müdürü'ne başvurdum. Müdür, Mevlâna için bir program düşünmediklerini söyleyerek beni yayın şefi bir bayana yolladı. Durumu söyledim. Aldığım cevapla dehşet içinde kaldım. Bayan şunları söyledi: “Tutumumuz

müsait değil, Mevlâna'yı anmak gerici bir harekettir. O ne bileyim. Hani bir şey için niyet ederseniz de gidip bez bağlarsınız işte öyle eski bir din adamı. Onu anlatmak, geriye dönmek. Ötesini size bırakıyorum.”

Şimdi de Konya gazetelerinde İzmir Radyosu'nda çalışanların zihniyetine verdikleri cevabı da okuyacağım. Yeni Meram Gazetesi'nden okuyorum: Görülmemiş bir cehalet örneği Bütün dünyanın takdirle andığı Mevlâna'yı gerici sayacak bir zihniyetin mevcudiyeti ancak insana dehşet verir. Başlık bu. Konya Müzeleri Müdürü Mehmet önder; Turizm Cemiyeti Başkanı Fevzi Halıcı ve Gazeteciler Cemiyeti Başkanı Adil Gücüyener imzalarıyla aldığımız bir yazıda şöyle deniliyor: 3 Aralık 1963 tarihli Hürriyet Gazetesi'nin serbest kürsü sütununda, İzmir Radyoevi Temsil ve Yayın Şefliği'nin, Mevlâna'yı gericilikle itham eden beyanâtı esefle görülmüştür. Yalnız memleketimizin değil, bütün bir dünyanın, adını saygı ile andığı, eserlerini çeşitli dillere çevirerek yayınladığı ve okuduğu büyük Türk Mütefekkeri Mevlâna'yı ye onun adına yurt içinde ve dışında ihtifaller yapmayı gericilikle ilhama yeltenen bu zihniyet, asrımızın ibret verici bir cehalet örneği olarak kalacaktır. Ve ilâhir.

Muhterem arkadaşlar, adı geçen İzmir Radyosu'nun yöneticilerini ben de huzurunuzda protesto ediyorum. Ve diyorum ki; bu memleketin ulu tarihi, yüksek fikir adamları, Fatihleri ve Mevlânaları ile öğrenmeye sarîh hakkı varken ve dünya şümül turizm davasına giren Türkiye'nin bu gibi turizm nimetlerinden istifade etmesi gerekirken gezi mihrakları olan tarihî çeşmelerimizin musluklarını ve camilerimizin kurşunlarını muhafaza edememekle, iki serseri marifetiyle Renata ve Peter çirkin olayının husul bulmasıyla ve fikir adamlarımızı ve feylesoflarımızı balçıkla sıvamak isteyen çatlak sesler marifetiyle ana davamız haline gelen Türk turizmini kökünden baltalamak yolundayız. Muhterem arkadaşlar, bu neden böyle oluyor? Huzurunuzda arz edeyim ki, Hükümetlerin meydanı daima boş bırakması ve seyirci kalması iledir ki; bu hususlar bir türlü önlenemiyor.

Bir misal vereyim. Bakınız, diğer milletler turizmi nasıl benimsemişlerdir ve nasıl yürütmektedirler. Tarihî mazisiyle ve turisti çeken eserleri olmayan bugünkü

Yugoslavya Hükümeti, başka rejimde olmasına rağmen turizm davasını halletmiştir. Zira bütün şehirlerindeki mihraklar Türk ordularının ve paşalarının yaptırdıkları ibadethane, çeşme, köprü ve daha bunlar gibi pek çok eserlerin Türkçe isimlerini muhafaza ederek fütursuzca Türk kültür fikriyatının müdafaasını yapmak suretiyle binlerce turist celp ettiğine ve hazinesine milyonlarca döviz sağladığına şahit olmaktayız. Bu hususta dünya milletlerinden daha pek çok misaller arz etmek mümkündür. O takdirde senede Konya'ya 300.000-400.000, Türkiye'ye ise bu münasebetle hariçten 100.000'e yakın turist celbeden Hazreti Mevlâna, İzmir Radyosu idarecilerince neden ele alınmamıştır? Ve yetmiyormuş gibi de neden Hazreti Mevlâna'ya hücum edilmiştir?

Muhterem arkadaşlar, geliştiğine inandığımız ve bu uğurda milyonların sarfına cevaz verdiğimiz Turizm Vekâleti bu nedenlere bir son vermelidir. Muadil zamanda mezkûr radyo idarecilerinin zihniyetlerini de bir defa daha elden geçirmelidir. Huzurunuzda Hükümetten rica ediyorum, bu olayı mahza ele alsın tetkik etsin ve milleti bağrından yaralayacak bu gibi zihniyet ve çatlak sesleri sustursun. Hürmetlerimle⁴⁹.”

1.3. İrfan Baran'ın Biyografisi

1927 yılında Karaman'da dünyaya gelmiştir, babasının adı Selahattin, annesinin adı Aliye'dir. İlk ve ortaokulu Akşehir'de okuyan Baran, lise tahsilini Haydarpaşa Lisesi'nde yapmıştır.

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni 1948 yılında tamamladıktan sonra Karaman'da avukatlık stajını tamamlamış ve serbest avukat olarak çalışma hayatına atılmıştır. Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi'nin Karaman başkanlığı, Konya il idare kurulu üyeliği gibi görevlerde bulunmuştur.

1961 seçimlerinde Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi Konya Milletvekili seçilerek Millet Meclisi'ne girmeye hak kazanmıştır. 20 Şubat 1965 ile 31 Temmuz 1965 tarihleri arasında 29. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nde Adalet Bakanı olarak yer almıştır. 1969 seçimlerinde Cumhuriyet Halk Partisi Konya Milletvekili olarak Millet

---

⁴⁹ MM ZC, 11.12.1963, O: 1 B: 13, s.321, 322.

Meclisi'ne girmeye yeniden hak kazanmıştır. Evli ve 3 çocuk babası olan Baran, az düzeyde İngilizce ve Fransızca bilmektedir⁵⁰.

1.3.1. İrfan Baran'ın Siyasi Faaliyetleri

Mecliste bulunduğu süre içerisinde oldukça aktif bir milletvekili olan İrfan Baran, Millet Meclisi'nde görüşülen çeşitli konularla ilgili oylamalara katılmış, yazılı soru önermeleri ve kanun teklifleri sunarak, meclisteki görüşmeler esnasında söz alarak, meclis çalışmalarına katkı sağlamıştır.

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı'nın siyasi hükümlüler ile ilişkileri,⁵¹ Kıbrıs olayları ve hükümetin bu olaylar sırasında takip ettiği politika,⁵² Hâkimler Kanunu'na ek olarak 5017 sayılı Kanun'da ilaveler yapılması,⁵³ gibi konularda mecliste genel görüşme yapılmasını talep etmiştir. Seçimlerle ilgili kanunların bazı hükümlerinin değiştirilmesi,⁵⁴ Hâkimler Kanunu'na mütedair 5017 sayılı Kanun'da bir kısım değişiklikler yapılmasına yönelik önerge vermiştir⁵⁵.

1.3.2. Yüksek İslam Enstitüsüyle İlgili Soru Önergesi

Konya'da Yüksek İslam Enstitüsü açılmasının hükümleştirilmiş olup olmadığını, kararlaştırılmış ise eğitim öğretime ne zaman başlayacağını Milli Eğitim Bakanı Hilmi İncesulu'ya sormuş, Milli Eğitim Bakanı da vermiş olduğu cevapta yeterli bir öğretim kadrosu olmadığını, bu sağlandığı takdirde enstitüyü açmaktan memnuniyet duyacaklarını belirtmiştir⁵⁶.

1.3.3. Sille Civarındaki Pancar Ekimiyle İlgili Soru Önergesi

Sille civarındaki bazı köylerde pancar ekilmesinin neden yasaklandığını Sanayi Bakanı Fethi Çelikbaş sormuş, Çelikbaş, vermiş olduğu cevapta pancar sulaması

---

⁵⁰ İrfan Baran'ın I. Dönem Hal Tercümesi Kağıdı Sicil No:288, III. Dönem Hal Tercümesi Kağıdı, İrfan Baran'ın I. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, III. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, TBMM Albümü 1950-1980, s. 808,936.

⁵¹ MM ZC, 15.10.1963, O: 1 B: 152, s.254.

⁵² MM ZC, 05.02.1964, O: 1 B: 48, s.328.

⁵³ Cumhuriyet Senatosu, 28.06.1965, O: 3 B: 105, s.361.

⁵⁴ MM ZC, 21.04.1965, O: 1 B: 92, s.237.

⁵⁵ Cumhuriyet Senatosu, 28.06.1965, O:3 B:105, s.361.

⁵⁶ MM ZC, 22.01.1962, O: 1 B: 36, s.112.

yüzünden bölgeden geçen derenin kurduğunu, civardaki beldelerin susuz kaldığını, valilik kararıyla pancar ekilmesinin yasaklandığını iletmiştir⁵⁷.

1962 yılı İçişleri Bakanlığı bütçesi için CKMP grubu adına söz alarak Düşüncesini belirtmiştir⁵⁸. Kurumlar vergisi için çıkartılan kanunun matbaada basılması esnasında üç adet hata yapıldığını bildirerek yapılan hataların tashih edilmesi için genel kurulda söz almıştır⁵⁹.

1.3.4. Talat Aydemir Ve Darbecilerle İlgili Görüşü

22-23 Şubat 1962 tarihinde Albay Talat Aydemir ve harp okulu öğrencilerinin kalkıştığı darbe girişimine yönelik, olaylara katılanlar hakkında herhangi bir cezai kovuşturma yapılmaması hakkındaki kanun teklifinde söz alarak, bu durumun sakıncalarından, demokrasiye yönelik tahkir ve zillete katlanmaya gönlünün razı olmadığından, darbe girişimine katılanları affetmekle beklenen faydaların doğmayacağından bahsetmiştir⁶⁰.

1.3.5. 105 Sayılı İskân Kanunu Hakkındaki Konuşması

105 sayılı İskân Kanunu'nun kaldırılması mecliste görüşülürken söz alarak, 105 sayılı Kanun'un ilgası imar ve İskân Komisyonu mazbatasındaki hükümler dâhilinde meclisçe kabul edildiği takdirde, haksızlığa, ezaya ve ıstıraba maruz kalmış vatandaşların bu ıstıraplarının bir an evvel giderilmesine vesile olacağından ve yeni Anayasaya aykırı bir kanunun ortadan kaldırılmasıyla yüce bir hizmeti ifa edeceklerini söylemiştir⁶¹.

1.3.6. Rejimi Tahrip Maksatlı Olaylarla İlgili Görüşü

Yurtta husumet ve nifak yaratan, rejimi tahrip maksadı güden olaylarla ilgili konuşmasında Türk halkının 750 bininin veremli olduğunu, köylerin ve kasabalarının yarısından fazlasının içme suyu olmadığı beyan etmiştir. Türk halkı bu derece aç, sefil,

⁵⁷ MM ZC, 12.02.1962, O: 1 B: 45, s.347, 348.

⁵⁸ MM ZC, 21.02.1962, O: 1 B: 52, s.108-111.

⁵⁹ MM ZC, 27.02.1962, O: 1 B: 58, s.638.

⁶⁰ MM ZC, 30.04.1962, O: 1 B: 62, s.60-62.

⁶¹ MM ZC, 10.09.1962, O: 1 B: 114, s.390, 391.

yoksul ve imkânsızlık içindeyken, hiçbir faydası olmayan, incir çekirdeğini doldurmayacak ve nihayet kimseye bir fayda sağlamayacak olan geçmiş hesapları, siyaset sahnesinin önüne getirerek, memleketi ters istikamette, korkunç akıbetlere sürüklemeye hiç kimsenin hakkı yoktur demiştir⁶².

Toplantı ve gösteri yürüyüşü hürriyeti kanun tasarısı ve bu tasarı için hazırlanan içişleri-adalet komisyonu raporları için de söz alarak fikirlerini beyan etmiştir⁶³. Anayasa ve demokrasiye aykırı olduğu tespit edilen kanunların ve hükümlerin kaldırılması veya değiştirilmesi konusunda söz almıştır. Kalkınma planı ve cumhuriyet senatosunca kabul edilen değiştirgelere dair plan bütçe komisyonu raporu münasebetiyle de söz alarak partisi adına kalkınma planı hakkındaki görüşünü belirtmiştir⁶⁴.

Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası ve Amerika’da kâin Howard International Firması arasındaki ihtilâfin halline dair kanun tasarısı ve Geçici Komisyon raporu hakkında da kısaca fikirlerini beyan etmiştir. İki ülke arasındaki ihtilaflarda normal olanın mahkemeye müracaat ederek hukuken mütearife karıştırmak olduğunu, siyaseten Türk Hükümeti’ne baskı kurarak kanun çıkartmayı yanlış bulduğunu bildirmiştir⁶⁵.

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Yusuf Azizoğlu’nun “Kürtçülük” hareketleri ve şüpheli derneklerle, siyasi hükümlülerle münasebetinin mahiyetini sormuştur⁶⁶. Kıbrıs olayları ve bu olaylar karşısında hükümetin takip ettiği/edeceği politikaları belirleme hususunda mecliste genel görüşme talep etmiş ve konunun önemine binaen mecliste kısa bir konuşma yapmıştır⁶⁷.

1.3.7. 1964 Bütçesi Hakkındaki Görüşü

1964 yılı bütçesi hakkında yaptığı konuşmasında devlet daireleri için gereksiz yere alınan taşitlar, bunların yakıt, servis, bakım masraflarının devlete maddi olarak getirdiği külfet, birbiriyle yarış eden lüks devlet inşaatları, sosyal imkânlar ismi altında

⁶² MM ZC, 26.09.1962, O: 1 B: 121, s.79-83.

⁶³ MM ZC, 11.10.1962, O: 1 B: 128, s.470-472; MM ZC, 18.10.1962, s.156-157.

⁶⁴ MM ZC, 16.11.1962, O: 1 B: 6, s.182-188.

⁶⁵ MM ZC, 22.02.1963, O: 2 B: 57, s.106.

⁶⁶ MM ZC, 15.10.1963, O: 1 B: 152, s.152-153.

⁶⁷ MM ZC, 05.02.1964, O: 1 B: 48, s.328.

birtakım insanlara temin edilen dış seyahatler, gümrüksüz eşya getirmekten başka devlete ve millete bir fayda sağlamayan ve vekâlet bünyesinde senede dört defaya kadar çıkabilen lüzumsuz seyahatler, kamplar, kurslar ve hazin bir tahsisat yağması halinde işleyen yolluklar, ek görevler, tazminatlar, devlet bütçesinde tasarruf dediğimiz zaman, makas vurulacak birçok kalemler olduğundan bahsetmiştir⁶⁸.

1.3.8. Gelir Vergisi Kanunu Hakkındaki Düşüncesi

Gelir vergisi kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi kanuna yeni bir takım hükümlerin eklenmesi hakkındaki kanun tasarısıyla ilgili söz alarak, gelir vergisi kanununu değiştirmekteki maksadın bütçe açığını kapatmak olduğunu söylemiş ve hükümete üç öneride bulunmuştur. Birinci önerisi, tasarruf ederek başıboş ve yüreklere acı veren harcamalara son vermektir. İkinci önerisi, iktisadi devlet teşekküllerindeki verimliliğin artırılmasıdır. Üçüncü önerisi ise, vergi zıyaının önlenmesidir⁶⁹.

1.3.9. Kıbrıs Politikası Hakkındaki Düşüncesi

Yunanistan ile ilişkilerin Kıbrıs meselesi yüzünden gergin olduğu bir dönemde, Türk-Yunan ilişkilerinin tekrar gözden geçirilmesine yönelik mecliste yapılan görüşme esnasında söz alarak, CKMP grubu adına fikirlerini beyan etmiştir. Kıbrıs meselesinin tarihi seyrini özetleyerek, hükümetin takip ettiği politikayı inişli çıkışlı olarak nitelemiş, Türkiye'nin Kıbrıs konusunda ABD'ye fazlaca güvendiğini, İsmet Paşa'nın bunu Sözüyle beyan ettiğini, bu güvenin cezasını Kıbrıs halkının çektiğini söylemiştir⁷⁰.

1.3.10. 1965 Yılı Bütçesi Hakkındaki Düşüncesi

1965 yılı bütçe kanunu tasarısı ve karma bütçe komisyonu raporu için söz alarak bütçe üzerinde partisinin Düşüncesini beyan etmiştir. Ülke insanının sosyal hayatları arasındaki uçurumdan, ekonomide bir türlü sağlanılamayan istikrardan, yolsuzluktan, suiistimalden, vurgunlardan, içecek suyu olmayan köyler dururken birkaç personel için yaptırılan havuzlardan, dış ticaret açığından, yabancı sermayenin Türkiye'deki faaliyet

⁶⁸ MM ZC, 28.02.1964, O: 2 B: 65, s.370-376.

⁶⁹ MM ZC, 17.03.1964, O: 1 B: 70, s.634-637.

⁷⁰ MM ZC, 05.05.1964, O: 1 B: 97, s. 241-245.

alanını her geçen gün arttırmamasından parti olarak duydukları rahatsızlıktan, ürünlerin fiyatlarındaki dalgalanmadan, merkez bankasının hesaplarındaki durumun çok iç açıcı olmadığından bahsetmiştir⁷¹.

1.3.11. Fahir Giritlioğlu'nun Soru Önergesine Cevabı

Edirne Milletvekili Fahir Giritlioğlu, senatörlerin ve milletvekillerinin maaşları konusu hasebiyle, hakarete uğramakta olduklarını, birtakım tezyifkâr neşriyatların mevcut bulunduğunu ve hâdiseler olduğunu zikrederek, hükümetin nerede olduğunu sormuş ve İrfan Baran, Adalet Bakanı olarak soruya cevap vermiştir. Milletvekillerine ve senatörlere yapılacak hakaretlerin ve tezyifin hükümet olarak karşısında bulduklarını, sorumluların en kısa zamanda yargı önüne çıkarılacaklarını söylemiştir⁷².

1.3.12. Kerim Gökyay'ın Önergesine Cevabı

İstanbul Milletvekili Fahrettin Kerim Gökyay'ın devlet memurları kanun tasarısının ve bununla müteallik tekliflerin ivedilikle görüşülmesine dair önergesi konusunda söz alarak seçim kanunuyla ilgili maddelerin daha önemli olması ve bu kanunlar çıkartılmadığı takdirde seçimlerin ileri bir tarihe ertelenme riski olduğundan bu kanunun öncelikli olarak görüşüleceğini, Devlet Memurları Kanunu'nun geri bırakıldığını beyan etmiştir⁷³.

İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, İstanbul'da yayınlanan "Düşünen Adam" Dergisi'ne ek olarak verilen "Yassıada ve Sonrası" adlı kitabın, anayasa nizamını, milli güvenlik ve huzuru bozan bazı fiiller hakkındaki 38 sayılı Kanun'a aykırı olup olmadığını sorması üzerine Adalet Bakanı olarak söz alarak, derginin ilgili sayısının mahkeme kararıyla toplatıldığını, yazı işleri müdürü ve sorumluları hakkında da cumhuriyet savcılığı tarafından gerekli işlemlerin yapıldığını söylemiştir⁷⁴.

⁷¹ MM ZC, 12.02.1965, O: 2 B: 56, s. 47-64.

⁷² MM ZC, 30.03.1965, O: 1 B: 83, s. 697.

⁷³ MM ZC, 02.06.1965, O: 1 B: 121, s. 536.

⁷⁴ MM ZC, 09.06.1965, O: 2 B: 125, s.30-31.

1.4. Vefa Tanır'ın Biyografisi

İlgın'da 1927'de dünyaya gelmiştir. Babasının adı İsmail Hakkı, annesinin adı Nazike'dir. İlk ve orta öğrenimini Ilgın'da tamamladıktan sonra lise öğrenimi için İstanbul'a gitmiştir. Haydarpaşa Lisesi'nden mezun olduktan sonra İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'ne yerleşmiştir. 1954'te tıp fakültesini bitiren Vefa Tanır, akliye ve asabiye dalında uzman doktor olmuştur. Askerlik vazifesini Kars Sarıkamış'ta ifa edip, serbest doktor olarak memleketi Ilgın'da çalışmaya başladı.

1961 ve 1965 genel seçimlerinde CHP Konya Milletvekili olarak meclise girmeye hak kazanmıştır. 1967 yılında Güven Partisi'nin kurucu üyesi ve Grup Başkan Vekili olmuştur. 1969 seçimlerinde Güven Partisi Konya Milletvekili olarak meclise girmeye yeniden hak kazanmıştır. Konya'nın önemli siyasetçileri arasında bulunan Vefa Tanır, Naim Talu hükümetinde Sağlık Bakanı olarak ülkemize hizmet etmiştir.

1973 seçimlerinde Güven Partisi'nden tekrar milletvekili adayı olan Vefa Tanır, yine meclise girmeyi başardı. Sadi İrmak hükümetinde Bayındırlık ve İskân Bakanlığı görevinde bulunmuştur. Güven Partisi Genel Başkan Yardımcısı olmuştur. 1975'te Güven Partisi Genel Sekreterliği'ne getirilen Vefa Tanır, Süleyman Demirel'in koalisyon hükümetinde ikinci kez Sağlık Bakanı olarak görev yapmıştır. Başbakanlık Yüksek Müşavirliği'nde bulunmuştur. 1983 yılında Doğru Yol Partisi'nin kurucu üyeleri arasında yer almıştır.

1987-1991 seçimlerinde (18. Ve 19. Dönem) tekrar Konya Milletvekili olarak meclise girmeye hak kazanmıştır. Doğru Yol Partisi Meclis Grup Başkan Vekilliği görevinde de bulunan Vefa Tanır, 1991 yılında kurulan Demirel Hükümeti'nde Orman Bakanlığı'na getirilmiştir. 1993 yılında Meclis Başkan Vekili seçilmiştir. II. ve III. Tansu Çiller hükümetlerinde Milli Savunma Bakanı olarak görev yapmıştır. 9. Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in Başdanışmanlarından olan Vefa Tanır, her zaman aktif bir şekilde siyasetin içinde yer almıştır⁷⁵.

---

⁷⁵Vefa Tanır'ın I. Dönem Tercüme Hal Kağıdı Sicil No: 299, II. Dönem Tercüme Hal Kağıdı, III. Dönem Tercüme Hal Kağıdı, IV. Dönem Tercüme Hal Kağıdı, XVIII. Dönem Tercüme Hal Kağıdı,

1.4.1. Vefa Tanır'ın Siyasi Faaliyetleri

Tanır, milletvekili arkadaşlarıyla birlikte ilk ve orta tedarisat muallimlerinin terfi ve tecziyeleri hakkındaki 1702 sayılı Kanun'un 3. maddesinin değiştirilmesi için kanun teklifi vermiştir⁷⁶.

1.4.2. Turizm Bakanlığı'nın 1964 Yılı Bütçesi Hakkındaki Düşüncesi

Turizm Bakanlığı'nın 1964 bütçesi için CHP grubu adına söz alan Vefa Tanır, Turizm Bakanlığına bağlı olarak faaliyet gösteren devlet radyosunun taraflı yayın yapmasından duydukları memnuniyetsizliği ifade etmiş, televizyonun önemine değinerek kısa bir süre içerisinde televizyon yayını yapılmasının zaruri olduğunu söylemiştir. Türkiye'de keşfedilmemiş nice güzellikler bulunduğunu, bunların keşfedilip turizm sektörüne kazandırılması için tanıtımın önemli olduğundan bahsetmiştir. Tıp turizmine bütçe içerisinde yeteri kadar pay verilmediğini, turizmi geliştirmek için yolların ve limanların inşaatlarının bir an önce tamamlanması gerektiğini, her ile turizm okulu açılmasının önemini vurgulamıştır⁷⁷.

Başbakan Suat Hayri Ürgüplü tarafından teşkil edilen bakanlar kurulunun programının görüşülmesi esnasında söz alan Osman Bölükbaşı'nın konuşmasına müdahale ederek karşılıklı söz dalaşı yapmıştır⁷⁸.

Taksim'de yapılacak otele Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün katılmasına dair kanun tasarısı ve komisyon raporu görüşülürken söz alan Vefa Tanır, daha mühim meseleler bulunduğu için bu kanunun aleyhinde olduğunu beyan etmiştir⁷⁹.

XIX. Dönem Tercümeysi Hal Kağıdı, Vefa Tanır'ın I. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, II. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, III. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, IV. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, XVIII. Dönem TBMM Seçim Mazbatası, XIX. Dönem TBMM Seçim Mazbatası, Meclis Albümü 1950-1980, s. 810, 874, 938, 1004, <http://www.konyayenigun.com/roportaj/gonlum-konyada-kaliyor-h82415.html>, Erişim Tarihi: 27.07.2018, bkz. Ek:6

⁷⁶ MM ZC, 11.12.1961, O: 1 B: 20, s.264.

⁷⁷ MM ZC, 27.02.1964, O: 3 B: 64, s.233-235.

⁷⁸ MM ZC, 01.03.1965, O: 1 B: 66, s.40.

⁷⁹ MM ZC, 17.05.1965, O: 1 B: 107, s.412.

1.4.3. 1965 Bütçesi Hakkındaki Düşüncesi

1965 yılı bütçesi ve karma bütçe komisyonu raporu ile ilgili konuşmasında ise Köy İşleri Bakanlığı ile ilgili Düşüncesini aktarmıştır. Büyükşehirlerin etrafını kuşatan gecekondulara dur diyebilmek ve gençlerin işgüçlerini yurt içinde bırakabilmek için köylü köyünde kalsın tedbirini araştırmak gerektiğini söylemiştir. Almanya örneğini veren Vefa Tanır, Almanya'nın toprağının Türkiye'nin üçte ikisi kadar olduğunu, diğer ülkelerden işçi ithal ettiğini, fikir adamı ve ilim adamı istemediğini zira gelişmiş sanayisi ve ülke topraklarını işlemek için insan gücüne ihtiyaç duyduğunu söylemiştir.

Yine aynı görüşme sırasında Maliye Bakanına şu şekilde bir soru yöneltmiştir: Sayın Bakan, Hazinesinin elinde 8 milyon 700. bin dönüm arazinin olduğunu söylediler. Yalnız bunun vatandaşa icara verilen kısmı 1,5 milyon dönümdür. Bu vaziyete göre 7 milyon 200 dönüm arazi vatandaşa icara verilemiyor veyahut vatandaş ekıyor, ama maliyeye icar bedeli ödemiyor. Bu vaziyette hem Hazine zarar ediyor, hem, de bir kısmı topraksız vatandaş toprağa bağlamak imkânları bulunmuyor. Bunun ıslahı düşünülüyor mu⁸⁰?

1.5. Hüseyin Cahit Yılmaz'ın Biyografisi

1927'de Karaman'a bağlı Gökçe Köyü'nde dünyaya gelen Yılmaz'ın baba adı Sait, anne adı Nazmiye'dir. İlk ve orta öğrenimini Karaman'da tamamladıktan sonra lise tahsili için Afyon'a gitmiştir. Lise tahsilini tamamladıktan sonra Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni kazanarak yüksek tahsilini 1950 senesinde tamamlamıştır. Üniversite eğitimine müteakiben askerlik vazifesini ifa eden Yılmaz, askerlik dönüşü 1951 senesinde Ankara Belediyesi'nde müfettiş vekili olarak çalışmaya başlamıştır.

1952 senesinde kendi isteği ile vazifesinden istifa ederek evvela avukatlık stajını tamamlamış, Ankara Barosu'na kaydolarak serbest avukatlık yapmıştır. 1955 seçimlerinde Ankara Belediye Meclisi Azası olmuştur. 1961 seçimlerinde Adalet

---

⁸⁰ MM ZC, 23.05.1965, O: 1 B: 113, s.372, 373.

Partisi'nden Konya Milletvekili seçilerek TBMM'ye girmeye hak kazanmıştır. Evli ve iki çocuk babası olan Yılmaz, 17.07.1994 tarihinde vefat etmiştir⁸¹.

1.5.1. Hüseyin Cahit Yılmaz'ın Siyasi Faaliyetleri

TBMM'de görev aldığı süre içerisinde aktif bir görüntü çizmeyen Yılmaz, çeşitli konularda söz almış, Milli Eğitim Komisyonu'ndan çekildiğine dair önerge vermiştir.

1.5.2. Devlet İstatistik Enstitüsü'nün Görev ve Yetkileriyle İlgili Görüşü

Devlet İstatistik Enstitüsü'nün görevleri, yetkileri ve kuruluşu hakkındaki kanun tasarısında söz alan Yılmaz, şunları söylemiştir: Teklifin aleyhindeyim. Zira daha evvel bir kanunun müzakeresi sırasında da aynı mealde tekliflerle karşı karşıya idik. Arzım şudur ki; üniversite öğretim üyelerinin sık sık teşkilât kanunları vesilesiyle şurada veya burada muvakkat, mukaveleli ve üniversitedeki haklarına hanel gelmeksizin istihdam mecrasını açıyor ki, bu doğru değildir. Onların üniversitedeki görevlerini ve orada ifa etmekte oldukları hizmetlerini aksatacaktır. Bu bakımdan teklifin aleyhindeyim ve bu teklifin kabul edilmemesini istirham edeceğim. Hürmetlerimle⁸².

1.5.3. 27 Mayıs Darbesiyle Düşürülen Eski Bakanların Görev Suçları Konusundaki Görüşü

27 Mayıs 1960 askeri darbesiyle düşürülen bazı eski bakanların görevleri ile ilgili suçlardan dolayı soruşturma istemine dair başbakanlık tezkeresi ve komisyon raporu hakkında da şunları beyan etmiştir: “Muhterem arkadaşlar, bir numaralı inceleme komisyonunun sayın başkanının izahatında bazı hususlara iştirak etmediğimi arz edeceğim.

Sayın başkan beyanlarında, maznunun müdafaası meyanında zikrettiği ve müruruzamanın dahi kesilip kesilmediğine dair dosyada vesika bulunmamasını sebep ittihaz ederek, bunu meclis tahkikatı açılması için kâfi sebep telâkki etmektedir. Bendeniz, davada müruruzamanın cereyan edip etmediğini dahi tespit edemeyen bir

⁸¹ Hüseyin Cahit Yılmaz'ın I. Dönem Hal Tercümesi Kâğıdı, Sicil No:300, Hüseyin Cahit Yılmaz'ın I. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, TBMM Albümü 1950-1980, s. 810.

⁸² MM ZC, 21.04.1962, O: 1 B: 78, s.632.

dosya ile meclis tahkikatı açılmasına karar veren bir mazbata tanzimini içtüzüğün ruhu ile telif edemiyorum.

Evveleminde, dosyanın, müruruzamanın cereyan edip etmediğini tespit dahi edemediği ahvalde ki maddi delillerin mevcut olup olmadığı ayrı bir bahis, meclis tahkikatı açılmasına yol açıldığı takdirde, dilekçe ile gelen bir dosya muhterem inceleme komisyonunca acaba kâfi miktarda içinde vesaik bulunmadığı mucip sebebiyle meclis tahkikatı açılmasına mı yol açacaktır. Kaldı ki, içtüzüğün, burada beyan ettikleri, vesaika el konulmasına dair maddesini de bendeniz inceleme komisyonu gibi anlamıyorum. Bu maddede en azından müruruzamanın kesilip kesilmediğini incelemeye mâni bir hal olmadığı kanaatindeyim.

Ceza kanunları el koymakla inceleme yapmayı ayırırlar ve inceleme komisyonunun herhangi bir hususu incelemesine mâni bir hal olmadığı kanaatindeyim. Ve bir numaralı İnceleme Komisyonu'nun dosyada yeter derecede vesaik olmaması sebebiyle birtakım Meclis tahkikatları açılmasına mütedair temayüllerinin de tamamıyla aleyhindeyim. İnceleme komisyonu en azından müruruzamanın cereyan edip etmediğini tespit etmeli ve incelemelidir. İçtüzüğün vesaika el koyma maddesinden, hiçbir şekilde hiçbir mevzuun incelemeye tâbi tutulamayacağı neticesini istihraçta isabetsizlik mütalaa etmekteyim. Mazbatanın reddini arz ve talep ederim⁸³.

1.6. Sait Sina Yücesoy'un Biyografisi

1915 yılında Konya'da dünyaya gelen Yücesoy'un baba adı Ali, anne adı İsmet'tir. İlk, orta, lise tahsilini Konya'da tamamladıktan sonra İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'ni kazanarak buradan mezun olmuştur. Askerlik vazifesini Tabip Asker olarak Erzurum'da ifa etmiştir. Askerlik dönüşü Konya Sıtma Savaş Merkezi'nde doktorluk yapan Yücesoy, 1948 ile 1950 yılları arasında sağlık müfettişliği görevinde de bulunmuştur.

1950 yılında yüksek ihtisas yapmak için Fransa'nın başkenti Paris'e giden Yücesoy, dâhiliye alanında mütehassis olmuştur. 1954 ile 1957 yılları arasında Ankara

---

⁸³ MM ZC, 05.09.1962, O: 1 B: 18, s.251.

Üniversitesi'nde dâhiliye kliniği ve bu hastaneye bağlı çeşitli kliniklerde uzman doktor olarak çalışmıştır. Bir süre Yüksek İhtisas Hastanesi Başhekim Yardımcılığı görevinde de bulunmuştur.

Daha sonra ise serbest tabipliği tercih etti. 1961 tarihine kadar siyasetle hiçbir ilgisi olmayan Yücesoy, bu tarihte Adalet Partisi'nin Konya teşkilatının kurucuları arasında yer almış ve aynı partiden 1961 seçimlerinde Konya Milletvekili seçilmiştir. 1965 seçimlerinde de yine Adalet Partisi'nden Konya Milletvekili olmayı başaran Yücesoy, evli ve iki çocuk babasıdır. 29.03.1989 tarihinde vefat etmiştir⁸⁴.

1.6.1. Sait Sina Yücesoy'un Siyasi Faaliyetleri

Meclis tutanakları incelendiğinde Sait Sina Yücesoy'un çeşitli konularda söz alarak Düşüncesini ifade ettiği görülmektedir.

1.6.2. Doktorlar ve Eczacıların Çalışma Koşullarıyla İlgili Konuşması

TBMM'deki ilk konuşmasında, doktorların ve eczacıların çalışma koşullarından, aynı işlevi yerine getiren ucuz ilaçlar varken pahalı ilaçların yazılması sebebiyle hem hastaların hem de devletin mağdur olmasından bahsetmiştir. Memleketimizde kâfi miktarda eczacı olmadığı için bu vazifeyi kalfaların icra ettiklerini beyan ederek sağlık sektöründeki sıkıntıları dile getirmiştir⁸⁵.

1.6.3. Kalkınma Planı ve Bütçe Komisyonu Raporuyla İlgili Sözü

1963-1967 Kalkınma Planı ve Plan Bütçe Komisyonu raporu münasebetiyle yapmış olduğu konuşmasında, anayasamızda planlı kalkınma diye bir madde var ancak temelsiz kalkınma diye bir kalkınma yok diyerek, eğer bir temel varsa bu temelin ne olduğunu sormuştur. Bir milleti millet yapan tek varlığın, o milletin vahdeti-millî bünyesi olduğunu söyleyen Yücesoy, 27 Mayıs askeri darbesinin bu vahdeti tesis

---

⁸⁴ Sait Sina Yücesoy'un I. Dönem Hal Tercümesi Kağıdı, Sicil No: 301, II. Dönem Hal Tercümesi Kağıdı , Sait Sina Yücesoy'un I. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, II. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, TBMM Albümü 1950-1980 s. 890.

⁸⁵ MM ZC, 14.09.1962, O: 1 B: 116, s.494, 495.

edemediğini beyan ederek, ihtilalcıların bulanık suda balık avlayanlara maske ve alet olduklarını söylemiştir.⁸⁶

1.6.4. 1963 Bütçesiyle İlgili Sözü

1963 yılı bütçesi görüşülürken söz alan Yücesoy, Demokrat Parti'nin on yıllık iktidarı zamanında ekonomik alanda gösterilen faaliyetler ve bütçeyle, 27 Mayıs 1960 askeri darbesinden sonra geçen üç yıllık sürede yapılan faaliyetleri kıyaslamış, Demokrat Parti'nin on yıllık iktidarında harcanan parayla, askeri darbeden sonraki üç yıl içerisinde harcanan miktarın aynı olduğunu, buna karşın Menderes iktidarında yapılan yatırımların tamir ve onarımının dahi yapılamadığını ifade etmiştir. Sözü şu şekilde sonlandırmıştır: Hükümet ehliyetsizdir, basiretsizdir, milletle irtibatsızdır, millet tarafından benimsenmemiştir, milletle değil millete karşıdır; uzakları görememektedir; ancak oturduğu dalı kesmektedir. O halde başarısız olacaktır⁸⁷.

1.6.5. Darbe Teşebbüsünde Bulunan Talat Aydemir ve Arkadaşlarıyla İlgili Sözü

Talat Aydemir, Osman Deniz, Fethi Gürcan ve Erol Dinçer'in ölüm cezalarına çarptırılmalarına dair Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu münasebetiyle yaptığı konuşması her ne kadar yarım kalsa da, konuşmasının özünde darbelerin neden yapıldığı ve arkasında kimlerin bulunduğu bahsetmiştir.

Yücesoy'a göre bir sanat eserinin müellifi, rejisörü, aktörü olduğu gibi, darbeler de organizasyon ve işleyişleri bakımından sanat eserlerine benzerler. Darbelerin de gizli manasını, gizli ruhunu ve hakiki hedefini bilen gizli merkezler bulunur. İhtilalların rejisörleri, bunlar ihtilal yapılması mukadder olan memleketlerde teşkilat kurar, aktörleri hazırlar ve yetiştirirler⁸⁸. Bu Sözü büyük tepki çeken Yücesoy'un konuşma süresini aştığı ve tasarı ile alakalı konuşma yapmadığı gerekçesiyle konuşmasını tamamlamasına izin verilmemiştir.

---

⁸⁶ MM ZC, 18.11.1962, O: 2 B: 8, s.330, 331.

⁸⁷ MM ZC, 12.02.1963, O: 2 B: 47, s.371-373.

⁸⁸ MM ZC, 28.01.1964, O: 1 B: 42, s.28-32.

Yücesoy'un, Musul petrolerimizin İngilizlere intikali sebebiyle vaki olan görüşme, anlaşma ve cereyan eden müzakerelerin sonucuna ve halen ne durumda olduklarına dair yazılı soru önergesi, cevaplanmak üzere Başbakanlığa gönderilmiştir⁸⁹.

1.7. Mulla Ömer Kart'ın Biyografisi

Cihanbeyli'nin Yeniceoba Kasabası'nda 1900 yılında tüccar ve çiftçi bir ailenin evladı olarak dünyaya gelen Kart'ın babasının adı Hacı Musa, annesinin adı Zeynep'tir. Rüştiye'de tahsil gören Kart, ziraat sahasında incelemelerde bulunmuş, tıpkı ailesi gibi ticaret ve çiftçilikle ilgilenmiştir.

Evli ve on beş çocuk sahibi olan Kart, 1961 genel seçimlerinde Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi'nden Konya Milletvekili adayı olmuş ve TBMM'ye girmeye hak kazanmıştır. Kart, 21.01.1970 tarihinde vefat ederek aramızdan ayrılmıştır⁹⁰.

1.7.1. Mulla Ömer Kart'ın Meclis Faaliyetleri

Meclis zabıtnamelerinde yapılan incelemeler ve araştırmalar neticesinde XII. dönem Konya Milletvekili Mulla Ömer Kart'ın herhangi bir söz almadığı, kanun teklifinde bulunmadığı anlaşılmış, çeşitli konularla ilgili mecliste yapılan oylamalara katıldığı tespit edilmiştir.

1.8. Kadircan Kafılı'nın Biyografisi

1899 tarihinde Dağıstan'da dünyaya gelen Kadircan Kafılı'nın babasının adı Mehmet, annesinin adı Ayşe'dir. Ailesi, Rusların baskılarına dayanamayıp Anadolu'ya göç ederek Yalova'ya yerleşmiştir. İlk ve orta tahsilini İstanbul'da, Adana'da ve Konya'da tamamladıktan sonra 1921'de Konya Öğretmen Okulu'ndan, 1938'de Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Ortaöğretim Edebiyat şubesinden mezun olmuştur. Çok zeki, ancak fakir bir öğrenci olan Kafılı, kitap alacak parası olmadığı için arkadaşlarından aldığı ders kitaplarını ezberleyip geri vererek öğrenimini tamamlamıştır.

⁸⁹ MM ZC, 10.06.1965, O: 1 B: 126, s.46.

⁹⁰Mulla Ömer Kart'ın I. Dönem Hal Tercümesi Kağıdı Sicil No: 292, Mulla Ömer Kart'ın I. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, TBMM Albümü 1950-1980, s. 809.

Kadınhanı ilçesinde ve İzmir’de ilkokul öğretmenliği ve başöğretmenlik görevlerinde bulunmuştur. Öğretmen maaşlarını düşürülmesi üzerine, bir süre, İzmir ve İstanbul Ziraat Bankasında muhasip ve kontrol memuru olarak çalışmıştır.

Tophane Erkek Sanat Enstitüsü, Kabataş Lisesi gibi köklü kurumlarda Türkçe-edebiyat öğretmenliği yapmıştır. İstanbul gazetelerinde yirmi altı sene serbest muharrirlik vazifesinde bulunmuştur. Yaşadığı dönemde oldukça sevilen bir yazar olan Kafalı’nın altmış sekiz romanı, yüze yakın hikâyesi, yedi bin civarında makale ve fıkrası, şiirleri, araştırma eserleri ve biyografileri mevcuttur.

Evli ve üç çocuk babası olan Kafalı, 1954 ve 1957 seçimlerinde siyasete girmiş, Millet Partisinden aday olmasına karşın, partisi Demokrat Parti karşısında tutunamadığı için Milletvekili seçilememiştir. 1961 seçimlerine bu defa Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi’nden katılarak Konya Milletvekili olmaya hak kazanmış, Kurucu Meclis’te ve Millet Meclisi’nde görev yapmıştır. Kadircan Kafalı, 22.01.1969’da vefat etmiştir⁹¹.

1.8.1. Kadircan Kafalı’nın Siyasi Faaliyetleri

Millet Meclisi’nde bulunduğu zaman zarfında oldukça aktif bir görüntü sergileyen Kafalı, çok sayıda söz almış, kanun teklifinde bulunmuş, çeşitli konularla müteallik oylamalara müşareket etmiştir.

1.8.2. 1962 Yılı Diyanet İşleri Başkanlığı Bütçesi Hakkındaki Düşüncesi

1962 yılı Diyanet İşleri Başkanlığı bütçesi münasebetiyle yaptığı konuşmasında geri kalmış medeniyetleri iktisadi açıdan kalkındırmanın bir yolunun da din eğitiminden geçtiğini vurgulayan Kafalı, gelişmiş ülkelerde din eğitime büyük önem verildiğini,

---

⁹¹ Kadircan Kafalı’nın I. Dönem Hal Tercümesi Kâğıdı Sicil No: 149, 281, Kadircan Kafalı’nın I. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, TBMM Albümü 1950-1980, s. 809, Muharrem Kaplan, “Kafkasların Yitik Bir Hazinesi: Kadircan Kafalı”, **Journal OF Qafqaz University: Philology and Pedagogy**, N. 32, Qafqaz Üniversitesi, Bakü 2011, s. 18, Yayınlanmış bazı eserleri için bkz. **Türkiye’ye Göçler**, Çeltüt Matbaası, İstanbul, 1966, **Türkiye’nin Kaderi**, Çeltüt Matbaası, İstanbul, 1965, **Şimali Kafkasya**, Vakıf Matbaası, İstanbul, 1942, **Diri Gömülenler**, Tan Matbaası, İstanbul, 1947, **Yağız Atlı**, Tecelli Matbaası, İstanbul, 1943.

bizde ise halkın büyük fedakârlıklarıyla tamamlanan Konya İslam Enstitüsü'nün din eğitimi verecek hoca olmadığı için bir türlü açılmadığını söylemiştir⁹².

1.8.3. 1963 Yılı Milli Eğitim Bakanlığı Bütçesi Hakkındaki Düşüncesi

1963 yılı Milli Eğitim Bakanlığı bütçe görüşmelerinde söz alarak, üniversitelerde mabet bulunmadığını, ilim ve fenle beraber milli terbiyeye de önem verilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Üniversite hocalarının ve talebelerinin siyasetten uzak durmaları gerektiğini, komünizm gibi zararlı fikir akımlarının üniversitelerden temizlenmesinin elzem olduğunu belirtmiş, Rockefeller şirketine yapmış oldukları bağışlardan dolayı teşekkür etmiştir⁹³.

1.8.4. Basın Yayın Ve Turizm Bakanlığı'nın 1963 Bütçesi Hakkındaki Sözü

Basın Yayın ve Turizm Bakanlığı'nın 1963 yılı bütçesi için de parti grubu adına söz alarak, yeni anayasanın yürürlüğe girmesiyle hükümetin basına olan müdahalesinin bittiğini, demokratik rejimlerde basının değerinin büyük olduğunu belirtmiştir. Gazete kâğıdının maliyetinin yüksek olduğunu, bu yüzden gazete fiyatlarının arttığını oysa gelişmiş ülkelerde gazete kâğıdının çok ucuz olduğunu söylemiştir. Bakanlığın bundan sonra asıl işinin tanıtma ve turizm olmasını istemiştir. Turizmi geliştirmek için kullanılan yöntemler yetersiz olmuştur, çünkü turistler o zamana kadar yolunması gereken kaz olarak görülmüş, misafir olarak algılanmamıştır. Orta doğu ülkeleri bizim için önemli bir turizm potansiyelidir. Turizmin geliştirilmesi için Gümrük, İçişleri, Bayındırlık, Milli Eğitim, Ulaştırma bakanlıkları tutarlı çalışmalıdır⁹⁴.

1.8.5. Yunak İlçesiyle İlgili Soru Önergesi

Konya'nın Yunak ilçesi belediyesinde fazla memur çalıştırılması sebebinin araştırılıp araştırılmadığına ve belediye muhasibi hakkındaki şikâyetlere niçin son verilmediğine dair yazılı soru önergesi, İçişleri Bakanlığı'na gönderilmiştir. Bakan ise

⁹² MM ZC, 19.02.1962, O: 2 B: 50, s.611-614.

⁹³ MM ZC, 17.02.1963, O: 2 B: 52, s.136-138.

⁹⁴ MM ZC, 22.02.1963, O: 4 B: 57, s.151-154.

verdiği cevapta fuzuli kadronun bahis mevzu olmadığını, belediye muhasibi hakkında da gerekli iş ve işlemlerin yapıldığını söylemiştir⁹⁵.

Haziran 1961 sonunda rektörlük süresini tamamladığı halde görevine fuzulen devam eden İstanbul Üniversitesi Rektörü hakkında bir soruşturma yapıp yapılmadığına dair sorusunu Milli Eğitim Bakanına yöneltmiştir⁹⁶. 1940 tarihli Sıkıyönetim Kanununun uygulanmasının yeni anayasa ile teminat altına alınan hak ve hürriyetlerin özüne dokunup dokunmadığına dair yazılı soru önergesi Başbakanlığa gönderilmiştir⁹⁷.

Niksar'ın Osmaniye Köyü'nü, Niksar'a giden şoseye bağlayan toprak yolun, bir şahıs tarafından sürülüp, ekilerek kapatıldığına dair soru önergesini İçişleri Bakanı'na yöneltmiş, bakan verdiği cevapta eski yolun heyelan nedeniyle kapandığını ve daha kısa olan yeni bir yol açıldığını beyan etmiştir⁹⁸.

İstanbul Milletvekili Zekâi Dorman ve yedi arkadaşının, Sıkıyönetimin temdidî münasebetiyle Büyük Millet Meclisinin 19.08.1963 tarihli birleşiminde aks eden görüşmelerin basında aynen yayınlanmasına mâni olunması hâdisesi hakkında bilgi edinmek ve aydınlığa kavuşmak üzere İçtüzüğü'nün 177. maddesi gereğince tahkikat icrasına dair önergesi hakkında söz alarak görüşünü dile getirmiştir⁹⁹.

Kadircan Kaflı'nın, Ankara, İstanbul ve İzmir radyoları söz ve müzik programlarının hangi ölçülerle hazırlanmakta olduğuna dair yazılı soru önergesi, Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'na gönderilmiştir¹⁰⁰.

İzmir Senatörü Enis Kansu'nun 20-21 Mayıs 1963 olaylarına isimleri karışarak muhtelif cezalara mahkûm edilmiş olanların cezalarının tahvil ve indirilmesine ilişkin kanun tasarısı hakkında söz alarak, “af, zaferin zekâtıdır” demiş, dört mahkûmun

⁹⁵ MM ZC, 19.08.1963, O: 1 B: 120, s.218, 219.

⁹⁶ MM ZC, 07.06.1963, O: 1 B: 92, s.667, 668.

⁹⁷ MM ZC, 06.06.1963, O: 1 B: 91, s.577.

⁹⁸ MM ZC, 19.08.1963, O: 1 B: 120, s.222, 223.

⁹⁹ MM ZC, 22.08.1963, O: 1 B: 122, s.305, 306.

¹⁰⁰ MM ZC, 30.12.1963, O: 1 B: 20, s.31.

cezalarının müebbet hapse çevrilerek milli iradenin yerleşmesi zaferinin zekâtı olmasını istemiştir.

1.8.6. Danıştay'ın 1964 Yılı Bütçesi Hakkındaki Düşüncesi

Danıştay'ın 1964 yılı bütçesi için de söz alarak şu konulara değindi: Danıştay'da dava çokluğundan dolayı üç yeni daire ilave edilmiş ancak bu da nihai bir çözüm olmamıştır. Danıştay kararlarının tatmin edici olması istenilen bir keyfiyettir. İçtihatlarla karar verme yetkisi bulunan Danıştay'ın bu vazifesini layıkıyla ifa etmesi oldukça önemlidir¹⁰¹.

1.8.7. Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün 1964 Yılı Bütçesi Hakkındaki Düşüncesi

Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün 1964 yılı bütçesi için yaptığı konuşmasında, CKMP adına Vakıflar Genel Müdürlüğü'nden başlıca dileklerini şöylece belirtmiştir: Vakıfların şartlarına riayet etmelidir. Şartlara riayet yeniden, vakıf yapacak olanların güvenini artırır ve onları teşvik eder. Vakıflar idaresi iktidar partilerinin şahsi Görüşüne göre niteliğini değiştirme zorunda kalmıştır. Bunun önüne geçmek için vakıfları muhtar bir müessese haline getirmenin faydalı olacağı kanaatindeyiz. Vakıf malları, kiralardan tahdidi gibi kanunların dışında tutmalıdır. Kiraların serbest bırakıldığı şu sırada Vakıflar Umum Müdürlüğü kiracılarla yeni şartlarla mukavele yapmaya hazırlanmaktadır.

Vakıflar arasında bilhassa içme suyunun manevî derecesi çok yüksektir. Çünkü su takdis edilmiştir. Hâlbuki vakıf çeşmelerin pek çoğu susuzdur, bu çeşmelerin susuzluğu onları vakfedenlerin ruhlarını ıstırap içinde bıraktığına inanıyorum. Kaldı ki, su akan çeşmenin memurluğu devam eder, susuz çeşme yok olmaya mahkûmdur. Atalarımızdan kalan vakfiyelerin pek çoğu şefkat, merhamet, yardım, iman bakımından birer şaheserdir. Bunlar arasında ceza evlerindeki mahkûmlara kuş sütü dahi verilir diye hazırlananları hatırlarız. Bunları, hem tarih bilgisi, hem kaybolmaması, hem yeni nesillerin atalarımıza saygılarını artırması gibi sebeplerle Vakıflar Dergisinde açıklamalı olarak neşrini temenni ederiz. İyilik yapmaya pek hevesli olan vatandaşları vakıf

---

¹⁰¹ MM ZC, 20.02.1964, O: 3 B: 57, s.269-271.

birakmaya teşvik için mevcut kanunlarda tadilat yapmalı, icap ederse yeni kanunlar getirmelidir¹⁰².

1.8.8. Milli Eğitim Bakanlığının 1964 Yılı Bütçesi Hakkındaki Düşüncesi

Milli Eğitim Bakanlığı'nın 1964 bütçesi nedeniyle söz alarak, üniversitelerin şehir merkezinde değil de merkeze 15-20 kilometre uzaklıkta açılmasının eğitim ittila amaçlarına daha uygun olduğunu savunmuştur. ODTÜ'yü açan Amerikalıların bu konuda bizlere örnek teşkil ettiğini belirtmiştir. Üniversitelere siyasetin bulaşmasıyla hocaların ve öğrencilerin eğitim öğretimden ziyade siyasetle iştiğal ettiklerini, bu durumun da üniversite eğitimini aksattığını savunarak siyasetin okullardan uzak tutulmasını istemiştir¹⁰³.

1.8.9. Tarım Bakanlığının 1964 Yılı Bütçesi Hakkındaki Düşüncesi

Tarım Bakanlığı'nın 1964 yılı bütçesi görüşülürken söz isteyen Kafli, kalkınmanın yalnız endüstri ile değil tarım ile de mümkün olduğunu söyleyerek, Atatürk'ün tarım ile müntesip aforizmalarına değinmiştir. Toprak reformunu desteklediklerini, ancak bu reformu yapmanın uzun soluklu, bilgi ve tecrübe gerektiren kadastro gerektiren bir iş olduğunu, bunların yapılması halinde dahi meselenin halledilmeyeceğini bildirmiştir.

Bir an önce zirai reformun da yapılması gerektiğinden bahsederek, gelişmiş ülkelerde tarımla uğraşan kişi sayısının azalmasına rağmen istihsalin arttığını, bunun da zirai reform sayesinde gerçekleştiğini ifade etmiştir. Devlet üretme çiftliklerine ve bu çiftliklerin yeterince verimli çalışmamasına da değinerek, bu çiftliklerin üretme çiftliği mi tüketme çiftliği mi olduğunu sormuştur¹⁰⁴.

1.8.10. 1964 Yılı Maliye Bakanlığının Bütçesi Hakkındaki Düşüncesi

1964 yılı Maliye Bakanlığının bütçesi için yaptığı konuşmasında, ayağını yorganına göre uzatmak atasözünün öneminden bahsederek bütçede gider kısmının gelirden her

¹⁰² MM ZC, 21.02.1964, O: 4 B: 58, s.370, 371.

¹⁰³ MM ZC, 23.02.1964, O: 4 B: 60, s.624-628.

¹⁰⁴ MM ZC, 25.02.1964, O: 4 B: 62, s.938-940.

zaman daha fazla olduğunu, bu durumu kapatabilmek için vatandaşa sürekli zam yapıldığını vurgulamıştır. Vatandaşa gücünün yettiği kadar vergi çıkartılmasını isteyen Kafı, Osmanlı Devleti'nin denk bütçe gerçekleştirmek için yaptığı faaliyetleri ve bu uğurdu canlarını veren Tarhuncu Ahmet Paşa gibi devlet adamlarını da anmıştır¹⁰⁵.

1.8.11. Ankara'daki Gecekondu'lara Elektrik Verilmesi Hususundaki Soru Önergesi

Ankara'nın Küçükcesat Bağcılar Mahallesi'nde bulunan gecekondu'lara elektrik verilmesi hususunda ne düşünüldüğüne dair soru önergesi vermiş Başbakan adına İçişleri Bakanı Orhan Öztrak önergeyi cevaplamıştır. Bakan, verdiği cevapta, bu gecekondu'luların İmar ve İskân Bakanlığı'nın belirlediği alanın dışında kaldıklarını bu yüzden elektrik bağlanmasının mümkün olmadığını söylemiştir¹⁰⁶.

1.8.12. Çorum Lisesinde Vukuu Bulan Olay Hakkındaki Soru Önergesi

Çorum Lisesi'nde, 20 Mart 1964 Cumartesi günü, vukuu bulan olay hakkında bir soruşturma yapıp yapılmadığına dair yazı soru önergesi, Millî Eğitim Bakanlığı'na gönderilmiştir. Önergede, Çorum Lisesi'nde görevli Fizik öğretmenin, öğrencileri derse girip girmeme konusunda serbest bıraktığı, bazı öğrencilere haksız yere okuldan uzaklaştırma cezası verdirdiği yönünde söylentilerin doğru olup olmadığını sormuştur. Bakan, cevabında, anormal bir olayın vukuu bulmadığını, derse girmeyen öğrencileri okul müdürünün sözlü olarak uyardığını, öğrenciler hakkında herhangi bir disiplin cezası verilmediğini, adı geçen öğretmenin de başka bir okula tayin edildiğini söylemiştir¹⁰⁷.

1.8.13. Güzel Sanatlar Akademisiyle İlgili Soru Önergesi

Güzel Sanatlar Akademisi'nin çalışmalarının ıslahı lüzumuna inanılıp inanılmadığına dair soru önergesi vermiştir. Milli Eğitim Bakanı İbrahim Öktem, vermiş olduğu cevapta, demokratik düzende devletin görevinin sanat hayatında kısıtlayıcı

¹⁰⁵ MM ZC, 28.02.1964, O: 2 B: 65, s.376-378.

¹⁰⁶ MM ZC, 03.04.1964, O: 1 B: 83, s.334, 335.

¹⁰⁷ MM ZC, 28.04.1964, O: 1 B: 94, s.28.

kurallar ve yasaklar koyarak sanatçıları güdümlü bir sanata zorlamak değil, onlara özgür bir ortam içerisinde sanatlarını icra ettirmek olduğunu söylemiştir¹⁰⁸.

1.8.14. Türk-Yunan İlişkileriyle İlgili Görüşü

Yunanistan'ın bazı beyanlarından dolayı Türk-Yunan ilişkilerinin tekrar gözden geçirilmesine yönelik mecliste yapılan genel görüşme sırasında CKMP grubu adına kürsüye çıkan Kafalı, patrikhanenin statüsünden, Osmanlı Devleti'nin azınlık politikasından bahsederek, patrikhanenin din kisvesi altında siyasi çalışmalar yapan, Müslümanlar aleyhine entrikalar ve cinayetler planlayan bir şer yuvası olduğunu, Türkler sayesinde tam bir dini hüviyete kavuşarak yalnız Rumların değil, bütün Ortodoksların idare merkezi haline geldiğini ifade etmiştir.

Din ve siyaseti birlikte yürütmeye alışmış olan patrikhanenin bu tutumundan hiçbir zaman vazgeçmediğini, Bizans İmparatorluğu'nu hortlatmak için her vasıtaya başvurarak Avrupa'yı bilhassa da Rusları Türkler aleyhine kışkırttığını söylemiştir. Bu düşünceler çerçevesinde patrikhanenin durumunun yeniden gözden geçirilerek zararsız bir hale getirilmesini istemiştir¹⁰⁹.

1.8.15. Bağcılar Bankası Hakkındaki Soru Önergesi

Manisa Bağcılar Bankasının İstanbul Şubesinin tasarruf hesabına yatırılan paralardan, tevdiat sahipleri istediklerinde ödeme yapılmadığı ihbar edildiğini, Bu şikâyetin ne dereceye kadar doğru olduğunun ve doğru ise sebeplerinin ve bir tedbir düşünülüp düşünülmediğinin yazılı olarak bildirilmesini Ticaret Bakanı Fenni İslimyeli'den istemiş, Ticaret Bakanlığı, dilekçeyi Maliye Bakanlığı'na sevk etmiş, Maliye Bakanı Ferid Melen, vermiş olduğu cevapta, bankadaki geri ödeme güçlüğüne aşmak için çeşitli tedbirler alındığını, Ziraat Bankası'ndan beş milyon lira yardım temin edildiğini ve bu şekilde mevduat sahiplerinin ödemelerinin gerçekleştirileceğini söylemiştir¹¹⁰.

¹⁰⁸ MM ZC, 13.07.1964, O: 2 B: 125, s.110-112.

¹⁰⁹ MM ZC, 05.05.1964, O: 1 B: 97, s.227-229.

¹¹⁰ MM ZC, 08.09.1964, O: 1 B: 133, s.394.

1.8.16. Et Ve Balık Kurumu'nun Islahıyla İlgili Soru Önergesi

Maksadını ve gayesini kaybeden, halka zararlı ve devlete yük olan Et ve Balık Kurumunun ıslahı için bir çare düşünülüp düşünülmediğine dair soru önergesini Ticaret Bakanına yöneltmiştir. Ticaret Bakanı Fenni İslimyeli, cevaben, kurumda çalışan müteaddit mensuplar bulunmadığını, kurumun verimli çalıştığını, her sene bilânçosunu kârla kapattığı için maksat ve gayesini kaybettiği halka zarar verdiği iddialarının gerçek dışı olduğunu söyleyerek, kurumun daha verimli hale getirilmesi için çalışmaların sürdüğünü ifade etmiştir¹¹¹.

1.8.17. Emet'te Fabrika Kurulmasıyla İlgili Soru Önergesi

Emet'te boraks ve asit borik fabrikası kurulmasının düşünülüp düşünülmediğini, bu fabrikanın Bandırma'da kurulacağı iddialarının doğru olup olmadığını, doğru ise sebebinin ne olduğu sorusunu Enerji Bakanı Hüdai Oral'a yöneltmiştir. Hüdai Oral, verdiği cevapta, Bandırma'da bor ve asit borik fabrikası kurulması için Polonya'nın Cekop Firması ile anlaşıldığını ve şantiye çalışmalarının başladığını, üretilen mamulün deniz yoluyla nakliyesinin daha ucuz olacağından ve yurt dışına denizden ulaştırılmasının daha kolay olduğundan Bandırma'nın tercih edildiğini söylemiştir¹¹².

Konya'da bir bölge fuarı açılıp açılmayacağı, bu yönde bir çalışma olup olmadığı şeklindeki sorusuna ise Ticaret Bakanı cevap vermiştir. Cevapta, fuar açılması yetkisinin mahalli idarelerde bulunduğu, Konya Belediyesi'nin fuar açmak için girişimlerde bulunduğu söylenmiştir¹¹³.

1.8.18. Konya İmam-Hatip Okuluyla İlgili Soru Önergesi

Konya İmam-Hatip Okuluna tayin edilen idarecilerin yeterli olup olmadığına ve yedi öğrencinin okuldan çıkarılıp çıkarılmadığına dair soru önergesini Milli Eğitim Bakanı İbrahim Öktem'e yöneltmiştir. Bakan, cevabında, okuldaki öğretmenlerin bir bölümünün mesleki açıdan yetersiz oldukları için başka yerlere tayin edildiğini,

¹¹¹ MM ZC, 08.09.1964, O: 1 B: 133, s.394,395.

¹¹² MM ZC, 04.09.1964, O: 1 B: 131, s.298-300.

¹¹³ MM ZC, 07.09.1964, O: 1 B: 132, s.341-343.

mevzubahis öğrencilerin ise disiplinsiz davranışları nedeniyle okul disiplin kurulu tarafından tasdikname ile uzaklaştırma cezasıyla tecziye edildiklerini bildirmiştir¹¹⁴.

1940 tarihli Sıkıyönetim Kanunu'nun uygulanmasının, yeni anayasa ile teminat altına alınan hak ve hürriyetlerin özüne dokunup dokunmadığına dair soru önergesini Adalet Bakanı Sedat Çumralı'ya sormuştur. Bakan, cevap metninde, yasalara mugayir bir uygulama bulunmadığını, anayasa ile teminat altında bulunan haklara ve hürriyetlere müdahale edilmediğini söylemiştir¹¹⁵.

1.8.19. Alaeddin Tepesinde Askeri Teşekküllerle İlgili Soru Önergesi

Konya'nın Alâeddin Tepesi'nde, askerî teşekküller veya daireler tarafından, ruhsatsız olarak binalar yapıldığının doğru olup olmadığına dair soru önergesini Milli Savunma Bakanı İlhami Sancar'a yöneltmiştir. Sancar, vermiş olduğu karşılıkta, Alâeddin Tepesi'ne hazine arazisi üzerine yapılmış orduevi binası bulunduğunu, zamanla kullanılamaz hale gelen binanın yıkılarak yerine yeni bir orduevi yapılması için çalışmalara başlandığını, belediyeden gerekli izinlerin ve ruhsatların temin edildiğini, kanuna aykırı herhangi bir durum bulunmadığını bildirmiştir¹¹⁶.

1.8.20. Seydişehir Su Tesisleri İnşaatıyla İlgili Soru Önergesi

Seydişehir İlçesi su tesisleri inşaatı işinin ne zaman bitirileceğini dönemin İmar ve İskân Bakanı Zahid Mutlusoy'a sormuş, Zahid Mutlusoy, cevabında, inşaat işini alan müteahhidin trafik kazası geçirip ayaklarından ağır şekilde yaralandığını bu yüzden işte birtakım bozuklukların olduğunu, 1965 yılı strüktür sezonu içerisinde tesisin açılmasının planlandığını söylemiştir¹¹⁷.

1.8.21. Selçuklu İlkokuluna Vakıflardan Arazi Temini Hakkında Soru Önergesi

Konya'da bulunan Selçuk İlkokulu Yaptırma Derneği'ne, evkafa mütedair bir arsanın okul yapılması binaenaleyh, münasip bedelle verilmesine dair soru önergesini

¹¹⁴ MM ZC, 06.11.1964, O: 1 B: 3, s.125-128.

¹¹⁵ MM ZC, 09.11.1964, O: 1 B: 4, s.182-187.

¹¹⁶ MM ZC, 19.11.1964, O: 1 B: 10, s.482, 483.

¹¹⁷ MM ZC, 24.03.1965, O: 3 B: 80, s.605, 606.

Başbakanlığa vermiş, Devlet Bakanı Hüseyin Ataman, evkafa ait arazilerin ancak ihale ve açık arttırma usulü ile satışa çıkartıldığını, münasip bir bedelle arazi vermek gibi bir uygulama bulunmadığını söylemiştir¹¹⁸.

1.8.22. Diyanet İşleri Başkanlığı Hakkındaki Görüşü

Diyanet İşleri Başkanlığı'nın kuruluşunu, görevlerini, yetkilerini düzenleyen kanun hakkında CKMP grubu adına söz alan Kafı, kalkınmanın iki cepheli olması gerektiğinden bahisle, İslam dininin akıl ve fikir dini olduğunu, Türk Milletinin milli dini olan İslam dininin, batının ve doğunun emperyalizmine karşı en büyük ve tesirli silahımız olduğunu söylemiştir. Aydın din adamları yetiştirmenin önemini aktaran Kafı, bu yasanın kanunlaştırılmasıyla Türk Milleti'nin manevi kalkınma kanadını kat kat kuvvetlendireceklerini söylemiştir¹¹⁹.

1.8.23. 1965 Yılı Milli Eğitim Bakanlığı Bütçesiyle İlgili Düşüncesi

1965 yılı bütçe görüşmeleri sırasında, Milli Eğitim Bakanlığı Bütçesi için söz alarak Düşüncesini söylemiştir. Okuma-yazma bilenlerin oranının istenilen seviyede olmadığını, ortaokullarda derslere girecek öğretmen bulunamadığını, bu açığın kaymakamlar, tabipler ve veznedarlar aracılığıyla kapatılmaya çalışıldığını beyan etmiştir. Yüksek öğretim okullarının iki veya üç şehirde toplanmış olmasını bu okullardaki verimin düşüklüğünün sebebi olarak görmüştür. Ona göre Türk eğitim sistemi, memleketin ihtiyaçlarından uzaktır.

Eğitim istemimizi boş dönen, yalnızca gürültü yapan bir dolaba benzetmiştir. Latin harflerinin kabul edilmesinden sonra, eski eserlerin planlı bir şekilde yeni harflere çevrilmemesini köklü bir milli kültür oluşmamasının sebebi olarak görmüştür. Fedakârlık ve vatanseverlik duygusu eksik olan ilim adamlarının büyük şehirleri bırakıp Anadolu'ya gitmeyi sürgün saydıklarını söylemiştir. 27 Mayıs darbesinden sonra

---

¹¹⁸ MM ZC, 24.03.1965, O: 3 B: 80, s.609.

¹¹⁹ MM ZC, 12.05.1965, O: 1 B: 102, s.74,75.

üniversite hocalık yapan 147 akademisyenin kovulmasını da eleştirmiştir. Ülkemizde teknisyen sayısının da çok az olduğunu belirterek Sözüne son vermiştir¹²⁰.

1.8.24. 1965 Yılı Maliye Bakanlığı Bütçesi Hakkındaki Görüşü

1965 yılı Maliye Bakanlığı bütçesi nedeniyle parti grubu adına söz almıştır. Osmanlı Devleti'nden başlamak suretiyle ekonomi ne zaman dar boğaza girse çareyi dış borç almakta bulmuştur diyerek, gereksiz yere yapılan dış borçların ülke ekonomisini getirdiği durumu anlatmıştır.

Plansız ve hesapsız kararlar almanın paranın itibarını ve alım gücünü düşürdüğünden bahseden Kafı, vergi kanunları ve usullerinin değiştiğini ancak vergi adaletinin bir türlü sağlanamadığını savunmuştur. Lozan Konferansı'nda İngiltere temsilcisi Curzon'un, kapitülasyonların farklı şekilde devam etmesi isteğini İsmet Paşa'nın kesin olarak reddetmesi karşısında Curzon'un dediğini aktarmıştır: Ben bunu da cebime koyuyorum. Yarın para almak için bize geleceksiniz. Para bende ve Fransa'da var. Siz her para istedikçe burada reddettiğiniz ve şimdi cebime koyduğum tekliflerden birini size o zaman tekrar sunacağım¹²¹.

1.9. Mustafa Fakih Özfakih'in Biyografisi

Konya Taşkent Pirlerkondu Nahiyesi'nde 1923 yılında dünyaya gelmiştir. Babasının adı Bekir, annesinin adı Rahime'dir. İlkokulu Taşkent'te okuduktan sonra ortaokulu ve liseyi Konya'da tamamlamıştır.

İstanbul Hukuk Fakültesinden 1948'de mezun oldu. 1950 yılında Konya'da serbest avukat olarak çalışmaya başlamıştır. 1951'de askerlik görevini Donanma Komutanlığında Askeri/Adli Yargıç olarak ifa etmiştir.

Konya Barosu'nda üyelik ve başkan yardımcılığı görevinde de bulunan Özfakih, Konya Çocuk Esirgeme Kurumu Başkanlığı, Konya Boks İhtisas Kulübü ve Konya

---

¹²⁰ MM ZC, 22.05.1965, O: 2 B: 112, s.280-283.

¹²¹ MM ZC, 28.05.1965, O: 2 B: 118, s.296-299.

Yükseltme Derneği Başkanlığı, Konya Türk Hava Kurumu ve Konya'yı Kalkındırma Derneği Başkanlığı, Yeni Konya Gazetesi yazarlığı yapmıştır.

27 Mayıs 1960 askeri darbesi sonrası oluşturulan kurucu mecliste Konya temsilcisi olan Özfakih, 1961 seçimlerinde ve 1965 seçimlerinde Cumhuriyet Halk Partisi Konya Milletvekili seçilmiştir. Evli ve üç çocuk babası olan Özfakih, 11.11.2004 tarihinde vefat etmiştir¹²².

1.9.1. Mustafa Fakih Özfakih'in Siyasi Faaliyetleri

Mustafa Fakih Özfakih'in meclis faaliyetleri incelendiğinde çeşitli konularda görüşünü belirtmek için söz aldığı ve soru önermeleri verdiği görülmektedir.

1.9.2. Diyanet İşleri Başkanlığı'nın 1961 Yılı Bütçesiyle İlgili Sözü

Diyanet İşleri Başkanlığı'nın 1961 bütçesi münasebetiyle söz alarak, dinin siyasete alet edilmesinin sıkıntılarının geçmişte yaşandığını, DP'nin on yıllık iktidarında da dinin siyasete alet edildiğini, irticanın millet hayatına tesir eden zararlı bir unsur olduğunu söylemiştir. Din eğitiminin, Milli Eğitim Bakanlığı'ndan alınarak Diyanet İşleri Başkanlığına verilmesinin daha uygun olacağını savunmuştur.

Diyanet İşleri Başkanlığı'nın 1961 bütçesinin 45 milyon lira olarak uygun görüldüğünü, Türkiye nüfusunun 30 milyon olduğunu, kişi başına 150 kuruşluk bir dini bütçe düştüğünü, bunun çok yetersiz olduğunu söylemiştir¹²³.

1.9.3. Konya Bölge Müdürlüğü İşçileriyle İlgili Soru Önergesi

Konya 3. Bölge Müdürlüğü merkez atölyesinde çalıştırılan 82 işçinin, İş Kanunu'nun 40. maddesinin b fıkrasına müsteniden Konya İş Mahkemesi'nde açtıkları dava filhakika bunların lehine neticelenmiş ve müteakiben yine bu atölye mensubu 51 işçi aynı haklardan kendilerinin de sulh yolu ile faydalandırılması talebinde bulunmuşlardır, bunların sulh yoluyla aynı hakları almaları mümkün müdür, diyerek

¹²² Mustafa Fakih Özfakih'in Kurucu Meclis Hal Tercümesi Kağıdı Sicil No: 206-296, I. Dönem Hal Tercümesi Kağıdı, II. Dönem Hal Tercümesi Kağıdı, Mustafa Fakih Özfakih'in Kurucu Meclis Seçim Mazbatası, I. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, II. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, TBMM Albümü 1950-1980, s. 809,874.

¹²³ MM ZC, 21.02.1961, O: 2 B: 3, s.116, 117.

dönemin Bayındırlık ve İskân Bakanı Mukbil Gökdoğan'dan cevap istemiştir. Bayındırlık ve İskân Bakanı Mukbil Gökdoğan, cevabında, 51 kişilik grubun açacağı davada içtihadın ne şekilde teşekkül edeceğinin belli olmadığını, bu sebeple sulh yoluyla aynı hakların bu işçilere verilmesinin mümkün bulunmadığını belirtmiştir¹²⁴.

1.9.4. Seçim ve Seçmen Kanunuyla İlgili Düşüncesi

Seçimlerin temel hükümleri ve seçmen kanunu görüşmeleri sırasında söz alarak “Yasak günü partinin diğer insanları tarafından kullanılan arabalarda, mensup olduğu partinin bayrağını taşımak propaganda sayılır mı?” diye sormuş, komisyon başkanı “Hayır” diyerek cevap vermiştir. Aynı görüşme esnasında oyların tasnifi ve seçim güvenliği ile ilgili çekincelerini dile getirmiştir¹²⁵.

1.9.5. Yeni Anayasa Görüşmeleri Esnasındaki Düşüncesi

Darbenin ardından kurulan anayasa komisyonunda yeni anayasa görüşülürken söz alan Özfakih, askeri ve idari yargı ayrımını doğru bulmadığını, af müessesesinde çeşitli sınırlamalar bulunmasının da yanlış olduğunu söylemiştir. İki müessesenin kesinlikle anayasada bulunması gerektiğini, çünkü bunların Türk halkının karakterini yansıttığını belirtmiş, bu iki müesseseyi de milliyetçilik ve devrimcilik olarak belirtmiştir. Genel itibariyle bakıldığında, oluşturulan anayasanın memnuniyet verici ve samimi olduğunu ileterek anayasayı hazırlayan komisyona şükranlarını sunmuştur¹²⁶.

Konya'nın Kulu ilçesinde Atatürk büstüne yapılan saldırı hakkında meclis kürsüsünden açıklama yapan Özfakih, büste yapılan saldırının adli bir vaka olduğunu, bundan dolayı büyük üzüntü duyduğunu ifade ederek, olayın gazetelerde Adalet Partisi aleyhine tertip olarak görülmesini ve bu şekilde bir algı oluşturulmasını yanlış bulduğunu söylemiştir. Saldırının takipçisi olacaklarını belirten Özfakih, bu münferit olayı meclis kürsüsünden tel'in ettiklerini beyan etmiştir¹²⁷.

¹²⁴ MM ZC, 28.02.1961, O: 1 B: 21, s.442-444.

¹²⁵ MM ZC, 24.03.1961, O: 3 B: 29, s.209, 270.

¹²⁶ MM ZC, 03.04.1961, O: 1 B: 36, s.454-456.

¹²⁷ MM ZC, 12.09.1962, O: 1 B: 115, s.437, 438.

1.9.6. 1963 Yılı Diyanet İşleri Başkanlığı Bütçesiyle İlgili Düşüncesi

1963 yılı, Diyanet İşleri Başkanlığı bütçesi görüşülürken CHP grubu adına söz alarak, Diyanet İşleri Başkanlığı için altı maddelik bir tespitte bulunmuştur.

1. Cemiyet içinde devlet beka ve emniyetini tehdit eden sağcı ve solcu o kadar cereyan faaliyet göstermektedir ki, hepsi de din yolunu seçmiştir. Petro'nun vasiyetini bilenler, bize saldırılarını çok kıymet verdiğimiz ve hürmet ettiğimiz müesseselerin rengine girerek yapıyorlar. Evveleminde cemiyeti parçalayıcı, vatandaşlar arasında bölücü fikir akımlarının karşısında bulunmalı ve zararlı neşriyatı kontrol altına almalıdır.

2. Cemiyet bünyesinde müessese olarak yaşayan tenevvü ekol müntesipleri arasında tarihî bir gerçek olan husumetleri bertaraf ederek birleştirici, uzlaştırıcı ve hepsine ümit ve teselli verici olmalıdır.

3.İçtimai münasebetlere taallûk eden ve karma ekonomi sistemlerindeki sosyal adaleti getiren prensiplerini, cep kitapları halinde yayınlamak ve fazilet, ahlâk sahasında keyfiyeti takviye etmek ve cemiyet içinde yapıcı vatandaş miktarının artmasına yardım parolasını taşımalıdır.

4.Hâlihazırda bir İslâm kültürü bohçası elimizde mevcut değildir. İslâm Ansiklopedisi bu ihtiyacı karşılayacaktır. Tez elden tamamlanması lâzımdır.

5.Son çıkarılan Türkçe Kuran, en genç talebelerin bile okuduğu kitap olmuştur. İmkân nispetinde ucuza mal ederek halka indirmelidir. Diyanet İşleri eldeki bütçeye göre yılda insan başına iki liralık dinî hizmet edebilecektir. İmkânların ancak bu kadar getirebildiği bütçe karşısında daha çok şey istemek hakkımız olmayacağı kanaatiyle son ve fakat kesin temennimizi arz ederek sözü kesmek isteriz.

6. Anayasa, düzeni içinde yer alan ve anayasanın ana prensibi olan lâik devlet tefekkürü, Atatürk'ün bize bıraktığı en muazzam veditir. Mamafih devlet müesseseleri değil, aynı zamanda cemiyetin müesseseleri ve fertleri de din istismarına karşı

olduklarını, fiilen ve kalben ilân ettikleri gün, Atatürk'ün ruhu şad olacak ve Türkiye keyfiyet ve mana âleminde kıymetini yücel estirecektir¹²⁸.

1.9.7. Seydişehir Portör Binasıyla İlgili Soru Önergesi

Seydişehir ilçesine yapılması 1964 yılı icra programına alınan kuran portör binalarının Beyşehir'e nakledilmesi sebebine dair soru önergesini Ulaştırma Bakanı Ferit Alpiskender'e sormuştur. Ferit Alpiskender, 1964 yılı PTT bütçesinin mali imkânsızlıklar nedeniyle azaltıldığını, bu sebeple bazı yatırımların plandan çıkartıldığını, Seydişehir portör binasının 1965 mali yılı içinde yapılmasının planlandığını söylemiştir¹²⁹.

1.9.8. Zirai İstihsalle İlgili Soru Önergesi

Zirai istihsalin ve hayvancılığın geliştirilmesi için çiftçiye yeterli yardım yapılmasının mümkün olup olmadığına dair soru önergesini Tarım Bakanı Turan Şahin'e sunmuştur. Şahin, verdiği cevapta tarımsal üretimde önemli bir rolü olan gübrelerin fiyat, kalite ve evsafı ile ilgili tarım bakanlığının gerekli çalışmaları yürüttüğünü, yerli olarak imal edilen ziraat aletlerinin memleket ihtiyacına cevap verebilecek kalite ve miktarda ise ithal aletlere izin verilmediğini, kredi konusunda çiftçilere gerekli kolaylıkların sağlandığını, meraların ıslah edilmesi için köylülerle işbirliği içerisinde çalışmaların sürdürüldüğünü söylemiştir¹³⁰.

1.10. Fakih Özlen'in Biyografisi

1915 yılında Konya Taşkent'te dünyaya gelen Özlen'in baba adı Ahmet, anne adı Ayşe'dir. İlkokulu Taşkent'te, liseyi Konya'da okumuştur. İstanbul Yüksek Mühendis Okulu'nda Su Yüksek Mühendisliği tahsili gören ve 1939 yılında bu okuldan mezun olan Fakih Özlen, askerlik görevini 1945'te tamamlamıştır.

¹²⁸ MM ZC, 14.02.1963, O: 3 B: 49, s.567-570.

¹²⁹ MM ZC, 09.12.1964, O: 1 B: 20, s.794-795.

¹³⁰ MM ZC, 25.12.1964, O: 2 B: 30, s.582-586.

Bayındırlık Bakanlığı Elazığ Su İşleri 19. Şube Yüksek Mühendisliği, Konya Su İşleri İdaresi Mühendisliği ve serbest mühendislik yapan Özlen, müteahhit olarak da çalışmıştır. Evli ve beş çocuk babasıdır. Az derecede Fransızca bilmektedir.

1961 seçimlerinde Cumhuriyet Halk Partisi Konya Milletvekili olarak meclise girmeye hak kazanan Fakih Özlen, Konya Senatörü seçilerek 1968 ile 1977 yılları arasında Cumhuriyet Senatosu'nda yer almıştır.

Şair bir kişiliğe ve ince bir ruha sahiptir, Türk Sanat Musikisi'ndeki "Selam Götür", "Huysuz ve Tatlı Kadın" isimli çok sevilen eserlerin güftesi Fakih Özlen'e aittir. 12.08.2001 tarihinde vefat etmiştir¹³¹.

1.10.1. Fakih Özlen'in Siyasi Faaliyetleri

Fakih Özlen'in siyasi faaliyetleri incelendiğinde çeşitli konularda söz alarak görüşünü ifade ettiği görülmektedir.

1.10.2. 1962 Yılı İmar Ve İskan Bakanlığı Bütçesi Hakkındaki Düşüncesi

1962 yılı İmar ve İskân Bakanlığı bütçesi münasebetiyle CHP grubu adına söz alarak Düşüncesini dile getirmiştir. Köylerden büyük şehirlere yapılan göçlerin artmasından mütevellit gecekonduların süratle çoğaldığını, bu durumun plansız kentleşmeye neden olduğunu savunmuştur. Nüfus artışıyla doğru orantılı olarak konut ihtiyacının arttığını, ancak devlet eliyle yapılan mesken oranının gelişmiş ülkelere nazaran çok az olduğunu vurgulamıştır. Şehir ve kasabalarda yapılan binaların yüz akımız olması gerektiğinden bahsederek, hiçbir vatandaşın imar planının dışına çıkarak gayrisihhî bina inşa etmesine müsaade verilmemelidir demiştir. Türkiye'de halen göçebe insanların kötü şartlarda yaşamalarını üzüntü verici bulan Fakih Özlen, Tapu Kadastro Umum Müdürlüğü ile İskân İşleri Genel Müdürlüğü'nün hemahenk çalışması gerektiğini söylemiştir. Bu düşüncelerden hareketle 1962 yılı imar bütçesinin ihtiyaçları karşılamaktan uzak ve maddi bakımdan yetersiz olduğunu belirtmiştir¹³².

¹³¹ Fakih Özlen'in I. Dönem Hal Tercümesi Kâğıdı Sicil No: 297, Fakih Özlen'in I. Millet Meclisi Seçim Mazbatası TBMM Albümü 1950-1980, s. 810.

¹³² MM ZC, 26.02.1962, O: 2 B: 57, s.609-612.

1.10.3. İller Bankası İle Oktaş Firması Arasındaki Anlaşmazlıkla İlgili Sözü

İller Bankası ile Oktaş Firması arasında çıkan ve hakem yoluyla halledilen anlaşmazlığın şumulüne giren hususlara dair birkaç soruyu İmar ve İskân Bakanı Fahrettin Kerim Gökay'a yöneltmiş, bakanın cevabının akabinde söz alarak bu konu ile ilgili Düşüncesini ifade etmiştir. Hükümet kararıyla müteahhitlere yaptırılan işlere %20 tenzilat uygulandığını, buna karşılık iş yapan kişilere ya işi bu tenzilata uygun şekilde bitirmek ya da sözleşmeyi feshetmek seçenekleri sunulduğunu anımsatan Özlen, bahsi geçen firmanın da çeşitli köy ve kasabaların içme suyu ihtiyaçlarının alt yapısını inşa ettiğini fakat araya hatırlı kişiler koymak suretiyle fiyat farkı talep ettiğini söylemiştir. Bu durumun firmaya istisnai bir hak kazandırdığını ve hem taahhüt edilen işlerin yapılmadığını hem de haksız yere kazanç elde edildiğini savunmuştur¹³³.

Bazı suçların ve cezaların affı hakkındaki kanun tasarısı ve teklifleri görüşülürken, takibi şahsi davaya ve şikâyete bağlı olan suçlarla ilgili bir teklif vermiştir. Bu teklifle ilgili söz alarak Düşüncesini ifade etmiştir. Ammeye ait olmayıp şahsa ait bir mağduriyeti, mağdur şahsın rızası hilafına ve haberi olmadan, onun hesabına affetmeyi insan hakları ve haysiyetlerini koruma prensibine bağdaştıramadığını söylemiştir¹³⁴.

1.10.4. Tapu Kayıtlarıyla İlgili Sözü

Cumhuriyet Senatosu Üyesi, Senatör Hidayet Aydın'ın, tapu kayıtlarından hukuki kıymetini kaybetmiş olanların tasfiyesine dair 1515 sayılı kanunun birinci maddesine bir fıkra eklenmesiyle müteallik teklifi için söz almıştır. Komisyon raporundaki tasdikli-tasdiksiz defter ayırımının doğru olmadığını, bu durumun vatandaşları mağdur ettiğini savunmuştur¹³⁵.

1.10.5. Ziraat Bankasına Olan Borçların Taksitlendirilmesiyle İlgili Görüşü

Köylülerin ve çiftçilerin, T.C Ziraat Bankası'na olan birtakım matluplarının taksitlendirilmesi hakkındaki kanun teklifinde söz alarak, taksitlendirme yapıldığında

¹³³ MM ZC, 12.09.1962, O: 1 B: 115, s.449,450.

¹³⁴ MM ZC, 20.02.1963, O: 4 B: 55, s.673.

¹³⁵ MM ZC, 30.05.1963, O: 1 B: 87, s.348, 349, 351.

borçluların lakayt kaldığını ve nasıl olsa af çıkar taksitlendirme olur beklentisi içine girdiklerini, ayrıca bu durumun belirli bir azınlık zümreye imtiyaz tanımak anlamına geldiğini, bu açıdan taksitlendirmeyi faydalı bulmadığını söylemiştir¹³⁶.

1.10.6. İmar Kanunuyla İlgili Düşüncesi

Balıkesir Milletvekili Mehmet Tiritöglü ve arkadaşlarının, İmar Kanunu'na geçici bir madde eklenmesi konusundaki teklifi için söz alarak büyükşehirlerde imar planlarına aykırı olarak binalar inşa edilmesini ve bunlara sonradan ruhsat verilmesini yanlış bulduğunu söylemiştir. Türkiye'de medeniyet şartlarının ancak kanunlarla ayakta kaldığını vurgulayan Fakih Özlen, kimsenin elektrik veya su aboneliği vermemekle bir menfaati bulunmadığını ancak belediyelerin, kanunları uygulamak için ellerinde kalan son kozun bu olduğunu beyan etmiştir¹³⁷. Kat mülkiyeti kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu münasebetiyle kısa bir konuşma yaparak “şufa” hakkının öneminden bahsetmiştir¹³⁸.

1.10.7. Milli Emniyet Dairesi Hakkındaki Soru Önergesi

Akşam Gazetesi yazarı Çetin Altan'la ilgili başka bir gazetede yayınlanan Milli Emniyet Raporu hakkında İçişleri Bakanına soru önergesi vermiş, şu sorularının cevaplandırılmasını istemiştir: Akşam Gazetesi yazarı Çetin Altan'la polemik içinde bulunan bir İstanbul gazetesinde “biz değil rapor konuşuyor” başlığı altında Milli Emniyet Raporu olduğu belirtilerek, adı geçen yazar hakkında bazı bilgiler verilmektedir. Milli Emniyet Başkanlığı, devletin iç ve dış güvenliğiyle ilgili istihbaratla görevli olduğuna göre, iç politika tartışmaları yapan taraflardan birine devletin gizli olması gereken bilgilerini vererek suç işlemiş sayılmaz mı? Suç sayılırsa, Son Havadis Gazetesine bu bilgileri veren sorumlular hakkında herhangi bir işlem yapılmış mıdır¹³⁹?

¹³⁶ MM ZC, 01.07.1963, O: 1 B: 105, s.38, 39, 432, 433.

¹³⁷ MM ZC, 07.06.1963, O: 1 B: 92, s.651, 652.

¹³⁸ MM ZC, 23.02.1965, O: 1 B: 62, s.340-341.

¹³⁹ CCA,030.1.0.0.53.32.4.

1.10.8. Bayındırlık Bakanlığıyla İlgili Sözü

1965 yılı karma bütçesi ve Bayındırlık Bakanlığı bütçesi münasebetiyle söz almıştır. Teknik personel yetiştirilmesine gerekli önem verilmediği takdirde havayolu, demiryolu, liman, karayolu, su işleri ve kamu işlerinin yapılmasında aksaklıklar olmasının kaçınılmaz olacağını söyledi. Ülkenin dört bir yanında inşa edilen barajların projelerinin İnönü zamanında yapıldığını, Bayındırlık Bakanı'nın CHP dönemi ile ilgili eleştirilerinin haksız olduğunu ifade etmiştir¹⁴⁰.

1.10.9. Vergi Kanunuyla İlgili Görüşü

19.02.1963 tarih ve 202 sayılı Kanun'un geçici 4. maddesinin değiştirilmesi hakkındaki kanun tasarısı için de söz alarak, geliri yüz bin liradan fazla olan çiftçilerin defter tutmaları ve işletme sahibi sayılarak vergi mükellefi olmaları gerektiğini savunmuştur¹⁴¹.

1.11. Ahmet Mekki Keskin'in Biyografisi

1911'de Beyşehir'de dünyaya gelmiştir. Babasının adı Hakkı, annesinin adı Zehra'dır. Bozkır'da ilkokul okuduktan sonra Konya Lisesi'ni tamamlamıştır. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olduktan sonra kaymakamlık stajını dâhiliye vekâletinde yapmıştır.

1942 yılında Lâdik Kaymakamı olarak vazife hayatına başlamıştır. Sırasıyla, Ayvalık Kaymakamı, Tutak Kaymakamı, Doğubayazıt Kaymakamı, Uzunköprü Kaymakamı, Şile Kaymakamı ve Eminönü Kaymakamı oldu. İstanbul Belediye Reis Muavinliği, İstanbul Daimi Encümen Reisliği, Emekli Sandığı Müdürler Kurulu Üyeliği görevlerini ifa etmiştir.

1954 seçimlerinde Demokrat Parti'den Konya Milletvekili olarak TBMM'ye girmeye hak kazanmıştır. Meclisin, 1957 yılında feshedilmesinden sonra Encümen Reisliği görevine geri dönen Keskin, 1961 yılına kadar Serbest Avukat olarak çalışmıştır. 1961 seçimlerinde Yeni Türkiye Partisi'nden Konya Milletvekili seçilmiştir.

¹⁴⁰ MM ZC, 23.05.1965, O: 1 B: 113, s.339-342.

¹⁴¹ MM ZC, 28.05.1965, O: 2 B: 118, s.313, 314.

Bir süre TBMM’de Meclis Başkanvekilliği yapmıştır. 1965 seçimlerinde bu kez Adalet Partisi’nden Konya Milletvekili seçilmeyi başararak meclise girmeye hak kazanmıştır. Evli ve üç çocuk babası olan Ahmet Mekki Keskin, 24.01.1981 tarihinde vefat ederek aramızdan ayrılmıştır¹⁴².

1.11.1. Ahmet Mekki Keskin’in Siyasi Faaliyetleri

Ahmet Mekki Keskin’in siyasi faaliyetleri incelendiğinde çeşitli konularda söz alarak görüşünü ifade ettiği görülmektedir.

1.11.2. Başkanvekili Seçilmesiyle İlgili Teşekkür Konuşması

1961 seçimlerinden sonra oluşturulan Meclis Başkanlık Divanı’nda YTP adına Başkanvekili seçilen Keskin, kısa bir teşekkür konuşması yaparak arkadaşları ve kendi adına teşekkür etmiş, tarafsızlığını muhafaza ederek kendisini seçenlerin itimatlarına layık olmaya çalışacağını söylemiştir¹⁴³.

1.11.3. Milletvekillerinin Sözlü Tartışmasına Müdahalesi

Kahramanmaraş Milletvekili Kemal Bağcıoğlu’nun, Kulu’da Atatürk heykeline yapılan saldırı için gündem dışı söz alması ve hâkimler üzerine beyanda bulunması, buna mukabil Gümüşhane Milletvekili Nurettin Özdemir ile aralarında söz dalaşı olması üzerine olaya müdahale eden Meclis Başkanvekili Keskin, ikisinin konuşmalarının da zabıtlara geçtiğini ve bu zabıtların değiştirilmesinin söz konusu olmadığını söylemiştir¹⁴⁴.

Amerika Birleşik Devletleri Büyükelçiliği’nden Dış İşleri Bakanlığı eliyle alınan bir mektupta, TBMM’den sekiz kişilik bir kurulun davet edildiğine ve bu davete icabet edilmesinin uygun olduğuna dair kısa bir açıklama yapmıştır¹⁴⁵.

---

¹⁴² Ahmet Mekki Keskin’in I. Dönem Hal Tercümesi Kâğıdı Sicil No: 293-2100, II. Dönem Hal Tercümesi Kâğıdı, X. Dönem Hal Tercümesi Kâğıdı, Ahmet Mekki Keskin’in I. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, II. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, TBMM X. Dönem Seçim Mazbatası, TBMM Albümü 1950-1980, s. 603,809,874, Emekli Sandığı Müdürler Kurulu Üyeliğine Seçildiğine Dair Bakanlar Kurulu Kararı İçin bkz. CCA,030.18.1.2.256.64.19, bkz. Ek:8.

¹⁴³ MM ZC, 01.11.1962, O: 1 B: 1, s.7.

¹⁴⁴ MM ZC, 10.12.1962, O: 1 B: 15, s.19, 20.

¹⁴⁵ MM ZC, 15.05.1965, O: 1 B: 104, s.493, 494.

1.12. Abdüssamet Kuzucu'nun Biyografisi

1916 yılında Konya'da dünyaya gelmiştir. Babasının adı Mustafa, annesinin adı Hatice'dir. İlk, orta ve lise tahsilini Konya'da tamamladıktan sonra, İstanbul Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu'nu bitirmiştir.

1946 ile 1950 yılları arasında Konya Belediyesi Reis Muavinliği ve kısa bir süre de Konya Belediye Reisiği yapmıştır. Kızılay, Verem Savaş Kurumu, Çocuk Esirgeme Kurumu gibi teşkilatlarda üyelik ve başkanlık görevlerini ifa etmiştir.

Konya Ticaret ve Sanayi Odası üyesi ve İdare Meclisi Başkanı olan Kuzucu, bir merhale Konya Çimento Sanayi Genel Müdürü olarak da çalışmıştır. 1961 seçimlerinde Cumhuriyet Halk Partisi Konya Milletvekili olarak TBMM'ye girmeye hak kazanmıştır. Evli ve üç çocuk babası olan Kuzucu, 19.06.1991 tarihinde vefat etmiştir¹⁴⁶.

1.12.1. Abdüssamet Kuzucu'nun Siyasi Faaliyetleri

Meclis zabıtları incelendiğinde XII. Dönem Konya Milletvekili Abdüssamet Kuzucu'nun çeşitli konulardaki oylamalara katıldığı ancak herhangi bir kanun teklifi vermediği, söz alarak meclis kürsüsüne çıkmadığı tespit edilmiştir.

1.13. Ahmet Gürkan'ın Biyografisi

Aslen Rizeli olan Gürkan, 1903 yılında dünyaya gelmiştir. Babasının adı Süleyman, annesinin adı Fethiye'dir. Çocukluğu Güneysu'da geçmiştir. İstanbul'a eğitim için giden Gürkan, İlahiyat Fakültesi ve Hukuk Fakültesi mezunudur. Samsun Başalan ve Hacı İsmail köylerinde öğretmenlik yapmıştır.

Rize'de şerhiye kâtipliği ve dava vekilliği görevlerinde bulunmuştur. Müteahhit ve Serbest Tüccar olarak da çalışan Gürkan, Demokrat Parti'den siyasete girerek 1950 ve 1954 seçimlerinde Tokat Milletvekili, 1961 seçimlerinde ise Adalet Partisi Konya Milletvekili olmuştur.

---

¹⁴⁶ Abdüssamet Kuzucu'nun I. Dönem Hal Tercümesi Kâğıdı Sicil No: 294, Abdüssamet Kuzucu'nun I. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, TBMM Albümü 1950-1980, s. 809.

Milletvekili seçildiği dönemde meclisin en aktif ve ateşli üyelerinden biriydi. Ezanın Türkçeleştirilmesi için ilk önerge veren milletvekilidir. İsmet İnönü ile girdiği sözlü tartışma ve atışmalar, onu tanınır hale getirmiştir. Mason Localarının kapatılması için verdiği teklif ise büyük yankı uyandırmıştır.

Aynı zamanda yazar olan Ahmet Gürkan'ın, İslam Kültürünün Garbı Medenileştirmesi, İsmet Paşa'nın Beytülmalî, Kardeş Hicaz Devleti, Mebusluğum, Kâbe Tarihi isimli yayınlanmış eserleri mevcuttur. Evli ve beş çocuk babası olan Gürkan, 20.02.1990 tarihinde vefat etmiştir¹⁴⁷.

1.13.1. Ahmet Gürkan'ın Siyasi Faaliyetleri

Ahmet Gürkan, Milletvekili olduğu dönemde meclisin en aktif üyelerinden biriydi, zabıtlar incelendiğinde çeşitli konularda cevaplanmak üzere ilgili bakanlara yönelttiği soru önergeleri ve muhtelif konularla ilgili konuşmalarının mevcut olduğu görülmektedir.

1.13.2. Kozlu Bucak Müdürüyle İlgili Soru Önergisi

Kozlu Bucak Müdürü'nün, tarafsızlığını ihlal ettiği istikametinde iddialar bulunduğunu bunun gerçek olup olmadığını dönemin İçişleri Bakanı Nasır Zeytinoğlu'na sormuş, bakan, vermiş olduğu cevapta Bucak Müdürü hakkındaki iddiaların araştırılması için İçişleri Bakanlığı tarafından müfettiş görevlendirildiğini, neticeden ilgililere bilgi verileceğini iletmiştir¹⁴⁸.

1.13.3. İnönü Hükümeti'nin Programıyla İlgili Düşüncesi

Başbakan İsmet İnönü tarafından teşekkül edilen bakanlar kurulu nedeniyle söz alarak hükümet programı hakkındaki Düşüncesini ifade etmiştir. Piyasaları sakinleştiren ve istikrar vurgusu yapan beyanların verilmesi gerektiğini söylemiş, özellikle servet

---

¹⁴⁷ Ahmet Gürkan'ın IX. Dönem Hal Tercümesi Kağıdı Sicil No: 1886, X. Dönem Hal Tercümesi Kağıdı, I. Dönem Hal Tercümesi Kağıdı, TBMM IX. Dönem Seçim Mazbatası, TBMM X. Dönem Seçim Mazbatası, I. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, TBMM Albümü 1950-1980, 596,671,809, Bazı eserleri için bkz., **İslam Kültürünün Garbı Medenileştirmesi**, Nur Yayınevi, Ankara, 1989, **İsmet Paşa'nın beytülmalî**, Ayyıldız Matbaası, Ankara, 1970, **Kardeş Hicaz Devleti**, Ayyıldız Matbaası, Ankara, 1973, **Mebusluğum**, İstanbul Yayınevi, İstanbul, 1960, **Kâbe Tarihi**, Emel Matbaası, İstanbul, 1971.

¹⁴⁸ MM ZC, 15.12.1961, O: 1 B: 22, s.316.

beyanı konusunda tedbir alınmasını istemiştir. Ülkemizin şiddetle ihtiyacı bulunan dış yatırımların gerçekleştirilmesi için bütün kolaylıkların sağlanmasını ve bununda tüm dünyaya ilan edilmesini arzu etmiştir. İmam hatip okullarının kapatılacağı yönünde söylentiler bulunduğunu, dini eğitimin layıkıyla verilmesi gerektiğini ifade etmiştir¹⁴⁹.

1.13.4. Ankara Numune Hastanesinde Yolsuzluk İddialarıyla İlgili Soru Önergesi

Ankara Numune Hastanesi'nin ek inşaatında usulsüzlük yapıldığı yönünde basında çıkan neşriyatla ilgili Bayındırlık Bakanı'na soru önergesi vermiştir. Cevaben, yapılan süre uzatımının ve müteahhide ödenen ücretlerin sözleşmeye uygun olduğu, Bayındırlık Bakanı Emin Paksüt'ün serbest avukatlık yaptığı dönemde müvekkilleri arasında müteahhit firmanın sahibinin bulunmadığı söylenmiştir¹⁵⁰.

1.13.5. İşsizlikle İlgili Düşüncesi

İşsizlik konusunda yapılan genel görüşme esnasında söz alarak Düşüncesini ifade etmiştir. Devlet Planlama Teşkilatı Baş Müşavirinin, traktör yerine insan gücü kullanılması konusundaki Sözüni eleştirdi. Tüm dünya mekanik güce geçerken böylesine gülünç önerilerin iktisadi derterimize çare olamayacağını söylemiştir. Vatandaşın satın alma gücünün arttırılması gerektiğini beyan etmiştir¹⁵¹.

1.13.6. Kıbrıs Politikasıyla İlgili Görüşü

Kıbrıs ve dış politika ile ilgili mecliste genel görüşme yapılması talep edilmiş, Ahmet Gürkan'da Kıbrıs ve dış politika konusundaki Düşüncesini ifade etmiştir. Kıbrıs konusunda bir komisyon oluşturulmasını ve milli bir politika takip edilmesini istemiş, Mısır'da Nasır ile mücadele eden Suudi Arabistan'ın desteklenmesi gerektiğini savunmuştur¹⁵².

1.13.7. Hektaş Firmasıyla İlgili Soru Önergesi

¹⁴⁹ MM ZC, 30.11.1961, O: 2 B: 15, s.174, 175.

¹⁵⁰ MM ZC, 17.02.1962, O: 2 B: 48, s.483, 484.

¹⁵¹ MM ZC, 22.05.1962, O: 1 B: 90, s.356-358.

¹⁵² MM ZC, 08.09.1964, O: 1 B: 133, s.378, 379.

Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Kemal Satır'ın, Hek-Taş firmasının ortağı ve idare kurulu üyesi olduğu yönündeki neşriyatın doğru olup olmadığına dair soru önergesi vermiştir. Önergeye verilen cevapta, Kemal Satır'ın Başbakan Yardımcılığı görevine getirilmesinden başlayarak Hek-Taş firmasının yönetim kurulunda görev almadığı ve ücretinde herhangi bir artış yapılmadığı söylenmiştir¹⁵³.

İçişleri Bakanlığı merkez ve taşra teşkilatında çalışan küçük dereceli memurların maaş ve intibak dereceleri hakkında kanun teklifinde bulunmuştur¹⁵⁴.

1.13.8. Kozlu Atatürk İlkokulu Öğrencileri Hakkındaki İddiaları Sorması

Kozlu Atatürk İlkokulu öğrencilerinin ellerinde İsmet İnönü'nün fotoğraflarıyla Cumhuriyet Bayramı'na iştirak ettikleri yönündeki söylentilerin doğru olup olmadığını Milli Eğitim Bakanı İbrahim Öktem'e sormuştur. Bakan, konunun Zonguldak Valiliği tarafından tetkik edilmesi neticesinde, yalnızca İsmet İnönü ve Cemal Gürsel fotoğrafları taşındığı yönünde çıkan haberlerin gerçeği yansıtmadığını, Atatürk fotoğraflarının da bulunduğu merasim esnasında çekilen fotoğraflardan anlaşıldığını söylemiştir¹⁵⁵.

1.13.9. Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün 1965 Yılı Bütçesi Hakkındaki Düşüncesi

Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün 1965 bütçesi münasebetiyle Adalet Partisi Grubu adına söz almıştır. Vakıf müessesesinin İslam ile birlikte ortaya çıktığını, garp dünyasının bu müesseseyi Müslümanlardan öğrendiğini, ancak zaman içerisinde kilisenin vakıf sayesinde para ve itibar sahibi olduğunu ifade ederek, bizdeki vakıfların durumunun içler acısı olduğunu söylemiştir. Tamir ve onarım için gereken para ile vakıflara ayrılan bütçeyi kıyasladığında aradaki farkın bir uçurum olduğunu, bu miktarda bütçe ile eldeki binaların onarımının otuz yılda tamamlanabileceğini ifade etmiştir¹⁵⁶.

1.14. İhsan Kabadayı'nın Biyografisi

¹⁵³ MM ZC, 11.11.1964, O: 1 B: 5, s.234-238.

¹⁵⁴ MM ZC, 19.01.1965, O: 1 B: 41, s.878.

¹⁵⁵ MM ZC, 19.01.1965, O: 1 B: 41, s.907, 908.

¹⁵⁶ MM ZC, 20.05.1965, O: 2 B: 110, s.41-43.

1921 yılında Beyşehir Yenice’de dünyaya gelmiştir. Babasının adı Ahmet, annesinin adı Fatma’dır. İlkokulu Beyşehir’de tamamladıktan sonra Konya’da ortaokul okumuştur. 1936’da Kuleli Askeri Lisesi’ne yerleşmiştir. Akabinde, harp okulunda eğitim hayatına devam etmiştir. 1941 yılında Topçu Asteğmen rütbesiyle askerlik hayatına başlamıştır.

1945 yılında Topçu Üsteğmen, 1948’de Yüzbaşı, 1957’de Binbaşı, 1960’da Kıdemli Binbaşı rütbesine terfi etmiştir. 1960 askeri darbesinde aktif olarak rol alan Kabadayı, darbeden sonra Ankara’nın Altındağ Kazası’na Askeri Kaymakam olarak görevlendirilmiştir. Kurucu Meclise seçilinceye kadar kaymakamlık görevine devam etmiştir. Kurucu Mecliste milletvekili olunca askerlik görevinden emekli olmuştur.

1961 ve 1965 seçimlerinde Cumhuriyet Halk Partisi Konya Milletvekili, 1969 seçiminde Güven Partisi Konya Milletvekili seçilmiştir. 1973 seçiminde milletvekili olmayı başaramayan Kabadayı, çiftçi olarak çalışmıştır. 1977 seçiminde Milliyetçi Hareket Partisi Konya Milletvekili seçilerek TBMM’ye girmeye hak kazanmıştır. Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi Üyeliği yapmıştır. Evli ve 3 çocuk babası olan Kabadayı, 13.03.1997’de vefat etmiştir¹⁵⁷.

1.14.1. İhsan Kabadayı’nın Siyasi Faaliyetleri

Mecliste bulunduğu süre zarfında Konya Milletvekilleri içerisinde belki de en aktif olanı İhsan Kabadayı’dır. Çok sayıda soru önergesi ve çeşitli konularla ilgili konuşmaları meclis zabıtlarına geçmiştir.

1.14.2. 1962 Yılı Diyanet İşleri Başkanlığı Bütçesi Hakkındaki Sözü

1962 yılı Diyanet İşleri Başkanlığı Bütçesi nedeniyle yaptığı konuşmada İslam Dininin inkılâpçı, yenilikçi bir din olmasına rağmen din adamlarının kafalarının hurafelerle ve gericilikle dolu olduğunu, köylerdeki öğretmenlerin halkı ileri götürme isteğine karşın din adamlarının halkı geriye doğru çektiğini söylemiştir. Esas meselenin

---

¹⁵⁷ İhsan Kabadayı’nın I. Dönem Hal Tercümesi Kağıdı Sicil No: 290, II. Dönem Hal Tercümesi Kağıdı, III. Dönem Hal Tercümesi Kağıdı, V. Dönem Hal Tercümesi Kağıdı, İhsan Kabadayı’nın I. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, II. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, III. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, V. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, TBMM Albümü 1950-1980, 873,937,1068.

insanların gönlünü ve ruhunu doldurmak olduğunu vurgulayarak diyanet bütçesini yetersiz bulmuştur¹⁵⁸.

1.14.3. 1962 Yılı İçişleri Bakanlığı Bütçesi Hakkındaki Düşüncesi

1962 yılı İçişleri Bakanlığı Bütçesi için kısa bir konuşma yapmıştır. Konuşmasında jandarma ve emniyet teşkilatına mensup olan personelin çeşitli sorunlarına parmak basmış, vazife şehitliği konusuna değinmiş, görev esnasında hayatını kaybeden personelin şehit sayılması için gerekli kanuni düzenlemenin yapılmasını istemiştir. Polislerin çok zor şartlarda görevlerini yapmaya çalıştıklarını, mevcut polislerin eğitim seviyelerinin istenilen düzeyde olmadığını, bu mesleği cazip hale getirmek için 20 yıllık hizmet süresinin 25 yıl sayılması gerektiğini, askerlik vazifesinin polislik hizmetinden sayılmasını, karakolların fiziksel durumlarının iyileştirilmesini, hafta sonu istirahatlarının 2-3 güne çıkartılmasını savunmuştur¹⁵⁹.

1.14.4. 1962 Yılı Milli Eğitim Bakanlığı Bütçesi Hakkındaki Düşüncesi

1962 yılı Milli Eğitim Bakanlığı Bütçesi hakkında söz almıştır. Bir memleketin bekasının fabrika binaları ve barajlar kadar fazilet, ahlak ve ilim müesseseleri kurmasına bağlı olduğunu beyan etmiştir. Son 15-20 yıldır eğitim kurumlarının ihmal edildiğini, bir müdür bir mühür ile okulların idare olduğunu söylemiştir. Okullardaki derslerin büyük bölümüne ek ders karşılığı öğretmenlik yapan kişilerin girdiğini, ancak bunların gerçek öğretmen kadar yeterli olmadığını, eğitimci yitikliğinin cezasını öğrencilerin çektiklerini vurgulamıştır. Mürşit ihtiyacını gidermek için bir teklifte bulunarak, iki yıl askerlik yapacak olan üniversite diplomalı erkeklerin bu askerlik görevinin bir yılını öğretmenlik yaparak tamamlamasını, devlet hizmetine girecek üniversite mezunu kızların ise göreve başlamadan evvel iki yıl öğretmenlik yapmalarını istemiştir¹⁶⁰.

1.14.5. 1962 Yılı Ticaret Bakanlığı Bütçesi Hakkındaki Sözü

¹⁵⁸ MM ZC, 19.02.1962, O: 2 B: 50, s.625, 626.

¹⁵⁹ MM ZC, 21.02.1962, O: 2 B:52, s.126,127.

¹⁶⁰ MM ZC, 22.02.1962, O: 1 B: 53, s.203, 204.

1962 yılı Ticaret Bakanlığı Bütçesi münasebetiyle söz almıştır. Hayvancılıkla iştigal eden vatandaşlara dağıtılmak üzere Et ve Balık Kurumu tarafından 10 ila 25 milyon lira arasında bir paranın dağıtıldığını, hayvancılıkla uğraşmayan vatandaşların türlü hilelerle bu paradan pay aldıklarını, hakiki meslek erbabının aldıkları hayvanların kuraklık nedeniyle cılız olmasından dolayı Et ve Balık Kurumunun bu hayvanları almadığını, gerçek hayvancılık yapan kişilerin mağdur olduklarını dile getirmiştir¹⁶¹.

1.14.6. 1962 Yılı İmar Ve İskân Bakanlığı Bütçesi Hakkındaki Düşüncesi

1962 yılı İmar ve İskân Bakanlığı Bütçesi hakkında konuşma yapmıştır. Konuşmasında, gecekondulu meselesi üzerinde durarak, gecekondularda insan onuruna yakışmayacak şekilde yaşayan insanların durumundan bahsetmiştir. İmar ve İskân Bakanlığı'na ayrılan bütçe ile yalnızca 700-800 konutunun ıslahının yapılabileceğini, bu bakımdan bütçenin yetersiz bulunduğunu ifade etmiştir¹⁶².

İhsan Kabadayı ve sekiz milletvekili, Jandarma Genel Komutanlığı kadrolarında vazifeli subay, astsubay, mecburi uzatmalı ve sivil memurlara, ücretli personele fazladan çalışmaları karşılığında fazla mesai ücreti verilmesi için kanun teklifinde bulunmuştur¹⁶³.

1.14.7. Emniyet Mensupları İçin Kanun Teklifi

Emniyet organizasyonu mensupları için yardımlaşma kurumu oluşturulması hakkında kanun teklifi vermiştir¹⁶⁴.

1.14.8. 1963 Yılı Diyanet İşleri Başkanlığı Bütçesi Hakkındaki Görüşü

1963 yılı Diyanet İşleri Başkanlığı bütçesi için söz almıştır. Konuşmasının başında Türkiye Cumhuriyeti'nin laik bir devlet olduğunu vurgulamış, Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı kurumların durumunun içler acısı olduğunu söylemiştir. İl ve ilçe müftülük binalarının harabe olduğunu, müftülerin işe yayan gittiklerini, oturdukları

¹⁶¹ MM ZC, 23.02.1962, O: 2 B: 54, s.308, 309.

¹⁶² MM ZC, 26.02.1962, O: 2 B: 57, s.613, 614.

¹⁶³ MM ZC, 10.10.1962, O: 1 B: 127, s.366.

¹⁶⁴ MM ZC, 05.02.1963, O: 1 B: 40, s.456.

odaların içerisinde doğru muntazam demirbaş mefruşat bulunmadığını, din personelinin sayıca yetersiz olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca mevcut bütçenin ülkenin ihtiyaçlarını karşılamaktan hayli uzak bulunduğunu da Sözüne eklemiştir¹⁶⁵.

1.14.9. 1963 Yılı Milli Eğitim Bakanlığı Bütçesi Hakkındaki Görüşü

1963 yılı Milli Eğitim Bakanlığı bütçesi için söz almıştır. Milli Eğitim bütçesinin bir önceki yıla göre artmış olmasını memnuniyet verici bulan Kabadayı, mevcut öğretmen sayısı olan sekiz bin kadar öğretmen ihtiyacı bulunduğundan bahsetmiştir. ODTÜ sınırları içinde bir fen lisesi açılacağını, bunun yanlış olduğunu, bu durumun ileriki zamanlarda değişik isimlerle değişik liseler açılmasına örnek teşkil edeceğini söylemiştir. Trabzon'da teknik üniversite açılmasından dolayı mutlu olduğunu söyleyerek, Konya'da, Adana'da, Diyarbakır'da da üniversite açılmasını istemiştir. Öğretmen ve eğitmen maaşlarının yetersiz olduğunu ifade etmiştir¹⁶⁶.

1.14.10. Sümerbank Çalışanlarının Emeklilik Haklarıyla İlgili Kanun Teklifi

Sümerbank camiasında yevmiyeli ve saat ücretli olarak çalışıp, bilahare Emekli Sandığına tabi kadrolara geçmiş kimselerin yevmiye ve saat ücretinde geçen hizmetlerinin emeklilik hizmet süresine ilâve edilmesi hakkında kanun teklifi vermiştir¹⁶⁷.

1.14.11. Eğitimcilerin Özlük Haklarıyla İlgili Kanun Teklifi

Eğitmenlere emeklilik ve özlük haklarının tanınmasına dair kanun teklifinde bulunmuştur¹⁶⁸.

1.14.12. Darbeci Talat Aydemir Ve Arkadaşlarıyla İlgili Görüşü

Talat Aydemir'in, Osman Deniz'in, Fethi Gürcan'ın ve Erol Dinçer'in idam cezasına çarptırılmalarına dair Başbakanlık Tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu münasebetiyle söz almıştır. Talat Aydemir ve arkadaşlarının, harbiyenin itibarını

¹⁶⁵ MM ZC, 14.02.1963, O: 3 B: 49, s.577-579.

¹⁶⁶ MM ZC, 17.02.1963, O: 2 B: 52, s.151, 152.

¹⁶⁷ MM ZC, 11.04.1963, O: 1 B: 70, s.224.

¹⁶⁸ MM ZC, 18.04.1963, O: 1 B: 75, s.379.

sarstıklarını ifade ederek, Türk Milleti'nin en zalim düşmanlarını dahi affettiğinden bahsetmiştir. Talat Aydemir ve arkadaşlarının affedilmesini isteyen Kabadayı, idam edildikleri takdirde bunların bir nevi kahraman haline geleceklerini savunmuştur¹⁶⁹.

1.14.13. 1964 Yılı TBMM Bütçesi Hakkındaki Düşüncesi

1964 yılı TBMM bütçesi için söz almıştır. Elinde bir dosya ile kürsüye çıkan Kabadayı, dosyada meclis için alınan mobilyaların cinsi ve fiyatının yazılı olduğunu söyleyerek, köylü çocuğu olarak hasır üstünde oturduklarını, ağa çocuğu olanların halıda oturduğunu, alınan pahalı mobilyaların ise kendi tabiriyle Yörük sırtından kurban kesmek manasına geldiğini söylemiştir¹⁷⁰.

1.14.14. 1964 Yılı Diyanet İşleri Başkanlığı Bütçesi Hakkındaki Görüşü

1964 yılı Diyanet İşleri Başkanlığı bütçesi üzerine söz almıştır. Konuşmasında Diyanet İşleri için ayrılan bütçenin yetersizliğinden, din adamlarının ücretlerinin ve sosyal haklarının kifayetsizliğinden, hutbe için minbere çıkarken giydikleri elbiselerin yamalı bohça gibi olduğundan bahsederek, imamlara birer kuranı kerim tefsiri verilmesini istemiştir. Zira tefsir kitabının ücreti 400 lira, imam maaşı ise 300 liradır, ve imamların aldıkları maaşla bu kitabı edinmeleri mümkün görünmemektedir¹⁷¹.

1.14.15. Et Ve Balık Kurumuyla İlgili Soru Önergesi

Et ve Balık Kurumunca Beyşehir gölü civarında bir balık unu fabrikası yapılıp yapılmadığına dair yazılı soru önergesi, Ticaret Bakanlığı'na gönderilmiştir¹⁷².

1.15. Mehmet Faruk Sükan'ın Biyografisi

Karaman'da 1921 yılında dünyaya gelmiştir. Babasının adı Mahmut Hamdi, annesinin adı Kadın Kız'dır. İlk ve orta öğrenimini Karaman'da, lise öğrenimi ise Konya'da tamamlamıştır.

¹⁶⁹ MM ZC, 04.02.1964, O: 1 B: 47, s.260, 261.

¹⁷⁰ MM ZC, 19.02.1964, O: 4 B: 56, s.149.

¹⁷¹ MM ZC, 21.02.1964, O: 2 B: 58, s.320-324.

¹⁷² MM ZC, 24.02.1964, O: 1 B: 61, s.667.

İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde okumaya hak kazanan Sükan, 1946'da bu okuldan mezun olmuştur. Mezuniyetinin ardından askerlik vazifesini ifa etmek üzere Tuzla'ya gitmiştir.

Yedek Tabip Asteğmen olarak askerlik görevini tamamlamıştır. 1950 yılında yüksek ihtisas yapmak için Paris'e gitmiştir. 1953'te ihtisas eğitimini tamamlayıp yurda dönmüştür.

Serbest Hekim olarak çalışmaya başlamıştır. 1955'te Ereğli Belediye Meclisi üyesi seçilmiştir. 1957 yılında ise Ereğli Belediye Reisi olmuştur. 27 Mayıs 1960 askeri darbesine kadar bu görevine devam etmiştir.

Darbeden sonra tekrar, Serbest Dâhiliye Hekimi olarak çalışmaya başlamıştır. 1961 seçimlerinde Adalet Partisi'nden Konya Milletvekili seçilmeyi başararak TBMM'ye girmeye hak kazanmıştır.

1965 ve 1969 seçimlerinde tekrar Adalet Partisi Konya Milletvekili olmuştur. 1973 seçimlerinde ise, Demokratik Parti Konya Milletvekili olmaya hak kazanmıştır. Sağlık Bakanı, İçişleri Bakanı, Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı olan Sükan, evli ve dört çocuk babasıdır. 03.01.2005 tarihinde vefat etmiştir¹⁷³.

1.15.1. Mehmet Faruk Sükan'ın Siyasi Faaliyetleri

Mehmet Faruk Sükan'ın meclis faaliyetleri incelendiğinde çeşitli konular hakkında söz alarak görüşünü beyan ettiği, kanun tekliflerinde bulunduğu ve meclis oylamalarına katıldığı tespit edilmiştir.

1.15.2. 7244 Sayılı Kanun Hakkındaki Teklifi

---

¹⁷³Mehmet Faruk Sükan'ın I. Dönem Hal Tercümesi Kâğıdı Sicil No: 298, II. Dönem Hal Tercümesi Kağıdı, III. Dönem Hal Tercümesi Kağıdı, IV. Dönem Hal Tercümesi Kağıdı, V. Dönem Hal Tercümesi Kağıdı, Mehmet Faruk Sükan'ın I. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, II. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, III. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, IV. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, V. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, TBMM Albümü 1950-1980, s. 810,874,938,1004,1068.

Çeşitli teadül ve teşkilât kanunları ile diğer kanunlarda mevcut aylık ve ücret tutarlarının değiştirilmesi hakkındaki 7244 sayılı Kanun'un beşinci maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi vermiştir¹⁷⁴.

1.15.3. Seri Havacılık Şirketindeki Yolsuzluk İddialarıyla İlgili Soru Önergesi

Türk Hava Yolları ile ortak çalışan Seri Havacılık Servisi'nde çeşitli suiistimaller ve yolsuzluklar yapıldığı hakkındaki neşriyatın doğru olup olmadığına dair yazılı soru önergesini Ulaştırma Bakanı Cahit Akyar'a sormuştur. Akyar, vermiş olduğu cevapta, gazetede neşriyat üzerine adı geçen şirketle ilgili araştırma yapıldığını, müfettişlerden gelen raporlara göre şirketin istikbalinin parlak görülmediği, bu durumun da THY yetkililerine aktarıldığını söylemiştir¹⁷⁵.

1.15.4. Köylerin Kalkınmasıyla İlgili Önerileri

Beş yıllık kalkınma planı görüşmeleri yapılırken, köylerin kalkınması için bazı önerilerde bulunarak bunların kalkınma planına dâhil edilmesini istemiştir. Önerileri şunlardır: Teknik müessese olarak bölgelerde köylünün ileri bir seviyede istihsal yapmasına yarayacak her nevi malzeme ve vasıtayı satan bir satış deposu kurulmalıdır. Köylünün kullanacağı her nevi malzeme, âlet ve vasıtaları icabında tamir edebilecek bir bölge atölyesi ve tamirhanesi olmalıdır.

Mahallî toprak ve hayvan mahsullerini değerlendirecek küçük fabrika ve imalâthaneler. Geniş ölçüde kültür tesisleri olarak okulu bulunmayan ve 100 köyü içerisine alan bölge okulları, ayrıca bu okullardan mezun olanların istidatlarına ve kabiliyetlerine göre yetiştirmek üzere orta mektep seviyesinde muhtelif teknik ve meslek okullarını ihtiva eden bir politeknik müessesesini ihtiva etmektedir. İçtimai ve kültürel faaliyetlerine sahne olacak bir halk salonu ve zengin bir kütüphane tesisi. Mahallî ayrıca yine bu bölgelere ait sağlık işlerini tedvir edecek bir dispanser ve sağlık merkezi veya sağlık ocağı kurulması. Bu öneriler, oylanarak reddedilmiştir¹⁷⁶.

¹⁷⁴ MM ZC, 26.01.1962, O: 1 B: 38, s.158.

¹⁷⁵ MM ZC, 27.04.1962, O: 1 B: 81, s.32, 33.

¹⁷⁶ MM ZC, 21.11.1962, O: 2 B: 11, s.525, 526.

1.15.5. Türk Vatandaşlarına Dilekçe Hakkı Tanınmamasıyla İlgili Soru Önergesi

Türk vatandaşına Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na ve Avrupa İnsan Hakları Divanı'na istida hakkının tanınmamasının sebebine dair soru önermesini ve Dışişleri Bakanı Feridun Cemal Erkin'e iletmiştir. Erkin, cevabında, bahis konusu sözleşmelere katılma keyfiyetinin bizim için daha büyük mahzurları ve tehlikeleri olduğundan bu konu ile ilgili düzenlemelerin geri çekildiğini söylemiştir¹⁷⁷.

1.15.6. 1963 Yılı TBMM Bütçesi Hakkındaki Soruları

1963 yılı TBMM bütçesi görüşülürken merak ettiği birkaç soruyu yöneltmiştir. Dolmabahçe Sarayı'nda son iki sene zarfında 4-5 bin kalem kıymetli ve nadide eşyanın yer değiştirdiği, hatta bir kısmının nerede olduğunun bilinmediği söylenmektedir. Bundan Riyaset Divanı'nın haberi var mıdır? Bunların ne tarzda tanzimi yapılacaktır? Çünkü Saray, eski tarihi hüviyetini ve orijinalitesini kaybetmiştir, Riyaset Divanı nasıl ve ne gibi bir heyet marifetiyle bunu yeniden tanzim ettirecektir. İkincisi, Saraylar, ücretsiz olarak ziyaret ettirilmekte ve turistler, günlerce Sarayların önünde bekletilmektedir.

Batı memleketlerinde, saraylar ücretle gezdirilmekte ve bazı ehemmiyetli duyulmamış eşyalar, kaybolur mülâhazası ile gösterilmemektedir, bu doğru değildir. Tarihî ve millî mefahirin halkımıza ve turistlere teşhiri lüzumlu ve faydalıdır. Bu itibarla bunların tanzimi ve ücretle gösterilmesi hususunda Divan ne düşünmektedir? Üçüncüsü; 1960-1962 arasında Dolmabahçe'nin ve diğer sarayların restorasyonunda usulsüzlüklerin olduğu, gerek meclis hesaplarını inceleme komisyonunda ve gerekse alâkalı murakıplar tarafından tespit edilmiştir. Buna ait bir rapor var mı? Kimlere ne tarzda ve ne şekilde bu iş ihale edilmiştir? Bu soruların cevabını Millet Meclisi İdare Amiri Celal Sungur vermiştir. Darbeden sonra hiçbir şeyin kaybolmadığını, hatta bakımsız kalan eşyaların gün yüzüne çıkartılarak bakımlarının yapıldığını söylemiştir. Ziyaret edilen binalar

---

¹⁷⁷ MM ZC, 25.01.1963, O: 1 B: 35, s.253.

ahşap olduğu için yangın tehlikesi nedeniyle ziyaretçi sınırlaması olduğunu ifade etmiştir. Restorasyon işlerinin ise meclis kontrolünde yapıldığından bahsetmiştir¹⁷⁸.

1.15.7. NATO Burslarıyla İlgili Soru Önergesi

NATO burslarının verilip verilmediğini, verildi ise kimlere verildiğini Milli Eğitim Bakanı Şevket Raşit Hatipoğlu'na sormuş, bakan, vermiş olduğu cevapta NATO burslarının Hariciye Bakanlığı tarafından tevzi edildiğini söylemiştir. Siyasi ve askerî görüşmelerde muhalefet partilerinin de fikrinin alınmasına müteallik konuşma yapmıştır, askeri sınırlar haricinde devletlerarası görüşmelerle ilgili muhalefet partilerine de bilgi verilmesini istemiştir. Başbakan İsmet İnönü de Sükan'ın Sözüne cevap vermiştir. Muhalefet partilerinden bilgi saklamak gibi bir niyetleri olmadığını, gerekli bilgilerin bakanlar aracılığıyla her zaman verildiğini beyan etmiştir¹⁷⁹.

1.15.8. Sosyal Yardım Fonundaki Paralarla İlgili Soru Önergesi

Sosyal Yardım Fonu tesisi ve toplanan paraların tevzi şekli hakkındaki yönetmelik gereğince 1962 ve 1963 yıllarında muhtelif gruba dâhil derneklere ne miktarda yardım yapıldığına dair soru önergesini Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Yusuf Azizoğlu'na sormuştur. Azizoğlu, hangi derneğe ne kadar yardım yapıldığına ilişkin tafsilatlı bir tablo ile soruya cevap vermiştir¹⁸⁰.

1.15.9. Yaklaşan Seçimlerle İlgili Düşüncesi

Yaklaşan mahallî idareler intihabatlarında vatandaşların, oylarını kolaylıkla kullanabilmesi ve milli iradenin tam anlamıyla tecelli etmesi için hükümet tarafından gerekli önlemlerin alınmasını isteyen bir konuşma yapmıştır. Seçim emniyetini zedeleyen, seçme, seçilme hakkını ihlâl eden dolayısıyla fert huzurunu bozan ve ferdin temel hak ve hürriyetlerine tecavüz sayılan bu propagandaları ve hareketleri önlemek ve zihinlerden silmek lâzım demiştir¹⁸¹.

¹⁷⁸ MM ZC, 13.02.1963, O: 2 B: 48, s.445.

¹⁷⁹ MM ZC, 29.04.1963, O: 1 B: 79, s.568-571.

¹⁸⁰ MM ZC, 19.08.1963, O: 1 B: 120, s.228-239.

¹⁸¹ MM ZC, 22.10.1963, O: 1 B: 155, s.297, 298.

1.15.10. Kıbrıs Olaylarıyla İlgili Görüşü

Kıbrıs'ta Türkler'in katledilmesi ve tedhiş hareketinin artması üzerine gündem dışı söz almıştır. Kıbrıslı kardeşlerimize yapılan tertipleri ve katliamları kınadığı konuşmasında, hükümetin Kıbrıs politikasını da eleştirmiştir. Garantör devlet olmamızdan dolayı, yaşanan bu elim olaylara müdahale etmeyi düşünüp düşünmediklerini hükümet yetkililerine sormuştur. İç politika meseleleri üzerinde ne kadar muhalif olursa olsun, iktidar ile muhalefet partilerinin dış meseleler mevzubahis olduğunda mutabık olduklarını beyan etmiştir¹⁸².

1.15.11. Kıbrıs Politikasıyla İlgili Soru Önergisi

Londra Konferansı'na gidilmesine karar verildiğine göre, Hükümetin orada takip edeceği politika hakkında şimdiden bir hazırlık mevcut mudur? Yani, taksim tezi mi müdafaa edilecektir, yoksa zaruri bir Londra Anlaşması mı müdafaa edilecektir? Çünkü BBC Radyosu siyasi muhabiri diyor ki, İngiltere Hükümeti bu hususta hazırlığa başlamıştır. Türk Hükümeti'nin, Londra Konferansı'nda etüt edeceği Kıbrıs politikasının esasları nedir? Ve bu hususta hazırlıkları var mıdır, yok mudur? şeklindeki sorusunu Dış İşleri Bakanı Feridun Cemal Erkin'e yöneltmiştir. Bakan, cevabında, Türkiye'nin söylev için bütün hazırlıklarını tamamladığını ancak bu konudaki hükümet görüşünü dünyaya açıkladığı takdirde müzakerelere katılmanın bir anlam ifade etmeyeceğini söylemiştir¹⁸³.

1.15.12. NATO Hakkındaki Görüşü

Hükümetin, NATO'nun çok taraflı askeri gücüne katılmayı reddetmesi ve bunun da Sovyet Rusya Parlamento Kurulu Başkanı Podgorni'nin Türkiye ziyaretine rast gelmesi üzerine gündem dışı kısa bir konuşma yapmıştır. NATO savunma sistemi içerisinde mütalâa edilen nükleer vurucu kuvvete iştirak etmeme kararının, Sovyet Heyetinin Türkiye'de bulunduğu bir sırada ilân edilmesinin, yürütüle gelmekte olan Türk dış politikasının istikameti hakkında şüphe ve endişeler yarattığını dile getirmiştir. Bu itibarla Hükümetin çok taraflı nükleer vurucu kuvvete katılmama kararının sebeplerini

¹⁸² MM ZC, 24.12.1963, O: 1 B: 18, s.512-514.

¹⁸³ MM ZC, 06.01.1964, O: 1 B: 26, s.213.

açıklamasını, şüphe ve endişeleri dağıtıcı mahiyette izahat vermesini ve Türk-Rus münasebetlerinin son durumu ve inkişafı hakkında tatminkâr bilgiler lütfetmesini istemiştir¹⁸⁴.

1.15.13. Erzurum Ve İlçelerindeki Kızamık Salgını Hakkındaki Görüşü

Erzurum'da ve ilçelerinde kızamık salgını ve bundan mütevellit ölümler hakkında Sağlık Bakanı olarak konuşma yapmıştır. Kış şartlarından dolayı Tekman, Çat ilçelerine ulaşımda zorluklar yaşandığını, uçak ve helikopterlerle bölge halkına ilaç, tıbbi malzeme ve yiyecek temin edildiğini, Karayolları Bölge Müdürlüğü ekiplerinin aralıksız çalışmaları neticesinde bazı köylere ulaşımın zorlukla da olsa sağlandığını ifade etmiştir.

Kızamık vakası sayısının 2184, kızamıktan dolayı vefat edenlerin sayısının ise 283 olduğunu söylemiştir. Sükan'a göre çocuklar zayıf ve gidasız olduklarından ölümler fazla olmuştur. Bu noktada önleyici tababet konusu üzerinde durmuştur. CENTO, III. Ordu Komutanı Memduh Tağmaç, Hava Kuvvetleri Komutanı İrfan Tansel'e yardım ve desteklerinden dolayı teşekkür etmiştir¹⁸⁵.

1.15.14. Fahir Giritlioğlu'nun Soru Önergesine Cevabı

Edirne Milletvekili Fahir Giritlioğlu, işçilerin tedavilerinin bir elden, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı kanalıyla yapılmasının daha istifadeli olup olmayacağı şeklindeki sorusuna cevap vermiştir. Sükan, cevabında, sigorta hastanelerinin sağlık bakanlığına devredilmesi veya satın alınması konusunun oldukça külfetli olduğunu belirtmiştir. Dünyanın pek çok ülkesinde sağlık hizmetlerinin tek elden yürütüldüğünü, bakanlığında bu konuda gerekli çalışmaları başlattığını, kanuni yönden gerekli düzenlemelerin yapılacağını söylemiştir¹⁸⁶.

1.15.15. 1965 Yılı Sağlık Bakanlığı Bütçesi Hakkındaki Düşüncesi

---

¹⁸⁴ MM ZC, 21.01.1965, O: 1 B: 43, s.65, 66.

¹⁸⁵ MM ZC, 03.03.1965, O: 1 B: 68, s.121-123.

¹⁸⁶ MM ZC, 28.04.1965, O: 2 B: 94, s.355, 356.

1965 yılı Sağlık ve Sosyal Yardımlar Bakanlığı bütçesi görüşülürken söz almıştır. Konuşmasında sağlık alanında yapılan yatırımlardan, doktor eksikliğinden, o dönemin salgın hastalıklarından olan verem hastalığı ile yapılan mücadeleden, inşasına başlanılan sağlık tesislerinden bahsetmiştir¹⁸⁷.

1.15.16. Mehmet Özbey'in Kanun Teklifi Hakkındaki Düşüncesi

Burdur Milletvekili Mehmet Özbey'in, devlet hastanesinde çalışan doktorlar hakkında vermiş olduğu kanun teklifi için söz almıştır. Kabul edilen kanunla hastanedeki hekimlerin, her türlü şaibe ve maddi endişeden uzak olarak bütün mesaisini hastalarına ve ilmî araştırmalara harcayacaklarını söylemiştir¹⁸⁸.

1.15.17. Bazı Kanunlar Hakkındaki Önergeleri

Ankara Halk Sağlığı Akademisi kuruluşu ve görevleri hakkındaki kanun tasarısının Bütçe Komisyonu kararı veçhile öncelik ve ivedilikle ve diğer işlere takdimen görüşülmesini ve Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Teşkilât ve Memurları Kanunu'nun bazı maddelerini değiştiren 4258 sayılı Kanun'un 2. maddesi ile 4862 sayılı Kanun'a bağlı (1) sayılı cetvelde değişiklik yapılmasına, dair kanun tasarısının öncelik ve ivedilikle görüşülmesine dair önerge vermiştir¹⁸⁹.

1.16. Mehmet Rüştü Özal'ın Biyografisi

1915 yılında Konya'da dünyaya gelmiştir. Babasının adı Hacı Mustafa, annesinin adı ise Münire'dir. Din adamı olan babası sayesinde mahalle mektebine başlamış, sonrasında ilkokula ve ortaokula gitmiştir. Lise tahsilini tamamladıktan sonra İstanbul Yüksek Mühendis Mektebi'nde mühendislik okuyup 1939 yılında Yüksek Mühendis olarak mezun olmuştur. Çorum'da vazife alarak göreve başlayan Özal, İkinci Dünya Muhasamalı'nın çıkması üzerine yedek subay rütbesiyle askere alınmıştır. Ardahan'da askerlik hizmetini tamamlamıştır.

¹⁸⁷ MM ZC, 24.05.1965, O: 3 B: 114, s.480-488.

¹⁸⁸ MM ZC, 28.05.1965, O: 3 B: 118, s.365.

¹⁸⁹ MM ZC, 10.06.1965, O: 2 B: 126, s.49.

Bir müddet Mersin Su İşleri'nde mühendislik yaptıktan sonra ikinci defa askere çağrılmıştır. İzmir'de teğmen rütbesiyle askerlik hizmetini tamamlamıştır. Memleketi Konya'ya tayin isteyerek bir süre Su İşleri Mühendisliği yaptıktan sonra, boşalan Bayındırlık Müdürlüğü'ne atanmıştır. 1950 seçimlerinde Demokrat Parti iktidara gelmeden kısa bir süre önce Konya Belediye Reisi seçilmiştir.

1954 yılına kadar bu görevini sürdürdükten sonra seçimlerde Demokrat Parti Konya Milletvekili adayı olan Özal, seçilerek, TBMM'ye girmeyi başarmıştır.

1957 seçimlerinde Menderes ile ters düştüğü için aday olmamıştır. İnşaat Mühendisleri Odası'nda Genel Sekreterlik yaparak bir süre siyasetin dışında kalmayı tercih etmiştir.

27 Mayıs darbesinden sonra tekrar siyasete girerek Kurucu Mecliste Bakanlar Kurulu Üyeliği yapmıştır. 1961 seçimlerinde Cumhuriyet Halk Partisi'nden Konya Milletvekili seçilerek yeniden TBMM'de yer almıştır. İmar ve İskân Bakanı olarak 25. Hükümet'te görev yapmıştır. Evli olan Özal, 13.03.2008 tarihinde vefat etmiştir¹⁹⁰.

1.16.1. Mehmet Rüştü Özal'ın Siyasi Faaliyetleri

Mehmet Rüştü Özal'ın meclis faaliyetleri incelendiğinde çeşitli konular hakkında söz alarak görüşünü beyan ettiği, kanun tekliflerinde bulunduğu ve meclis oylamalarına katıldığı tespit edilmiştir.

1.16.2. Devlet Planlama Teşkilatının 1961 Yılı Bütçesi Hakkındaki Görüşü

---

¹⁹⁰ Mehmet Rüştü Özal'ın Kurucu Meclis Hal Tercümesi Kâğıdı Sicil No: 2102, I. Dönem Hal Tercümesi Kâğıdı, X. Dönem Hal Tercümesi Kâğıdı, Kurucu Meclis Seçim Mazbatası, I. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, TBMM X. Dönem Seçim Mazbatası, TBMM Albümü 1950-1980, 653,809, Necmi Uyanık-Vahdi Alanya, "CHP'den DP'ye Konya'da Belediye Başkanları ve Faaliyetleri (1946-1954)", S.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türkiyat Araştırmaları Dergisi, Sayı:34, Konya 2014, s.171.

Devlet Planlama Teşkilatı 1961 bütçesi için söz almıştır. Konuşmasında iller bankasının şimdiye kadar hesapsız şekilde yaptığı yatırımlardan ve ödemesi gereken 450 milyon civarındaki açıktan bahsetmiştir¹⁹¹.

1.16.3. İmar Ve İskân Bakanlığının 1961 Yılı Bütçesi Hakkındaki Düşüncesi

İmar ve İskân Bakanlığı'nın 1961 yılı bütçesi üzerinde görüşünü söylemiştir. Hızlı bir şekilde şehir planlarının yapılmakta olduğunu, mesken kanunu çıkartmak için gerekli çalışmalar yapıldığını bildirmiştir. Gecekonduların sayısının her geçen gün arttığını ve gayri sıhhi koşullarda yaşayan insanlara bir çare bulmak gerektiğini ifade ederek, mesken kanunu içerisinde gecekondu meselesinin de halledileceğine inandığını söylemiştir¹⁹².

1.16.4. Abdülhadi Toplu'nun Soru Önergesine Cevabı

Temsilciler Meclisi Üyesi Abdülhadi Toplu'nun, Malazgirt kazasında inşasına başlanılmış olan evler hakkındaki sorusuna yazılı olarak cevap vermiştir. Jeolojik nedenlerden dolayı Malazgirt'in başka yere taşınmasına Bakanlar Kurulu tarafından karar verildiğini, 550 adet ev yapılması için gerekli malzemelerin temin edildiğini, evlerin yapılacağı zeminin çürük olduğunun mütehassıs raporlarıyla tespit edildiğini, aciliyeti bulunan müteferrik yerler olduğundan Malazgirt'in taşınmasından vazgeçildiğini, 50 evin bitirildikten itibaren sahabelerine akseptans edileceğini, kalan malzemelerin ise başka şekilde değerlendirileceğini söylemiştir¹⁹³.

1.16.5. Nuri Kınık'ın Soru Önergesine Cevabı

Evsiz memurlara ve emeklilere ev yapmak hususunda Emekli Sandığı'na bir kanunla vazife verilmesinin düşünülüp düşünülmediğini soran Nuri Kınık'a cevap vermiştir. Çoğalan nüfus ve artan konut ihtiyacının karşılanması için mesken kanunun

¹⁹¹ MM ZC, 21.02.1961, O: 1 B: 3, s.107, 108.

¹⁹² MM ZC, 26.02.1961, O: 3 B: 7, s.515-518.

¹⁹³ MM ZC, 18.04.1961, O: 4 B: 47, s.414, 415.

çıkarıldığını, bu kanunla beraber emekli ve dar gelirli insanların da teşekkül edilecek fon aracılığıyla ev sahibi olabileceklerini ifade etmiştir¹⁹⁴.

1.16.6. Şinasi Özdenoğlu'nun Soru Önergesine Cevabı

Temsilciler Meclisi Üyesi Şinasi Özdenoğlu'nun, Ankara'yı ve ilçelerini etkisi altına alan seylâpın ne kadar can ve mal kaybına neden olduğuyla ilgili sorusuna cevap vermiştir. Üçü sel, altısı yıldırım ve elektrik çarpması sonucu dokuz vatandaşımızın vefat ettiğini, 27 evin yıkılıp 33 evin hasara uğradığını, 120 evin orta, 242 evin hafif hasar gördüğünü 204 evin tahliye edildiğini, bu felaketten etkilenen vatandaşlara gerekli yardımların ivedilikle yapıldığını söylemiştir. 1962 Bütçesi için söz almıştır. Konuşmasında; maaşlar, zaruri ihtiyaçlar, borçlarımızın karşılıkları düştükten sonra hükümetin harcaması için geriye kalan miktarın büyükçe bir şirket sermayesi kadar yani yetersiz olduğunu vurgulamıştır. Buna karşın, okul, hastane, emniyet hizmetleri, öğretmen, hükümet ve adliye binaları ihtiyacının günden güne arttığını söylemiştir¹⁹⁵.

1.16.7. 1962 Yılı Bayındırlık Bakanlığı Bütçesi Hakkındaki Görüşü

1962 yılı Bayındırlık Bakanlığı bütçesi hakkında söz almıştır. Bayındırlık Bakanlığı'nın yol, liman, iskele, taşkınlara karşı koruyucu tesis, bataklık kurutması, köylere içme suyu temini gibi hizmetler sunmak için kullanacağı bütçenin kifayetsiz olduğunu beyanname etmiştir. Destekleyici teknik personelin sayısının artırılmasını istemiştir¹⁹⁶.

1.16.8. Sağlık Çalışanlarıyla İlgili Kanun Hakkındaki Düşüncesi

İstanbul Milletvekili Suphi Baykam ve arkadaşlarının vermiş oldukları Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'na bağlı araştırma hastanelerinde çalışanlara tazminat verilmesi hakkındaki kanun teklifi için söz almıştır. Verilecek tazminatlar ile doktor sayısının artmayacağını, ayrıca, tazminat ile birlikte asistanlar için iki yıllık mecburi hizmet getirilmesinin de yanlış olduğunu ifade etmiştir.

¹⁹⁴ MM ZC, 06.03.1961, O: 1 B: 23, s.483.

¹⁹⁵ MM ZC, 17.02.1962, O: 1 B: 48, s.445-447.

¹⁹⁶ MM ZC, 23.02.1962, O: 1 B: 54, s.272-274.

Yarı Türkçe, yarı Kürtçe yayınlanacağı söylenen “Reya Rasti” isimli dergi hakkında gündem dışı konuşma yapmıştır. Anayasanın başlangıç kısmındaki prensipleri ve bazı madde hükümleri göz önüne alındığında arz olunan dergiyi çıkarma teşebbüsünün devlet nizamı ve milli şuur ile bağdaşmadığını söylemiştir. Adı geçen derginin çıkartılması halinde milli duyguları yok eden, hiç olmazsa zayıflatan bir adım atılacağını ifade etti. Hükümetin bu konuda gerekli tedbirleri almasını istemiştir. Öncelikle ve ivedilikle görüşülmesi kabul olunan, Turizm ve Tanıtma Bakanlığı Teşkilât kanun lâyihasının kısa bir süre içinde, insicam ile derli toplu bir şekilde sonuçlandırılabilmesi için sendika, grev ve lokavt, toplu sözleşme kanunları mütenasip meclisin toplantı günlerinde aralıksız görüşülmesinin yerinde olacağını söyleyerek, müzakerelerin bu şekilde yapılmasının karara bağlanması için oylanmasını istemiştir¹⁹⁷.

İKİNCİ BÖLÜM

XIII. DÖNEM KONYA MİLLETVEKİLLERİ

1965 Genel Seçimleri Hakkında Genel Bilgi

1965 yılında yapılan genel seçimler öncesinde Siyasal Partiler Kanunu ve Yeni Seçim Kanunu yasalaşarak Türkiye’de ilk kez nispi temsil sistemine eklenen “milli bakiye” sistemi uygulanmaya başlanmıştır. Bu, küçük partilerin parlamentoda temsilini olanaklı kılan bir sistemdir. Böylece her bir oyun hesaba katılması amaçlanmış, seçim çevrelerinde değerlendirilemeyen oyların ulusal bir seçim çevresinde birleştirilmesi öngörülmüştür.¹⁹⁸

Türkiye İşçi Partisi’nin TBMM’de 14, Cumhuriyet Senatosu’nda 1 sandalye kazanarak ilk kez parlamentoya girmiş olması, seçimin önemli sonuçlarından biri olmuştur. Seçimlerin 1 yıl sonrasında ise Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel, hastalığının ilerlemesi sonucu görevini yapamaz duruma gelmiş; kısa bir müddet sonra da vefat etmiştir¹⁹⁹.

¹⁹⁷ MM ZC, 20.05.1963, O: 1 B: 83, s.113.

¹⁹⁸ Ali Gevgili, **Yükseliş ve Düşüş**, Bağlam Yayınları, İstanbul 1987, s.322.

¹⁹⁹ Sadun Aren, **TİP Olayı 1961-1971**, Cem Yayınevi, İstanbul 1993, s.105.

27 Mayıs 1960 askeri müdahalesiyle birlikte DP'nin siyaset dışı kalması, AP'nin kurulmasına zemin hazırlamıştır. DP'nin oy tabanını hedefleyerek siyasi faaliyete başlayan AP, Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi ve 27 Mayıs'tan sonra kurulan Yeni Türkiye Partisi ile rekabet etmiştir. Devletin ekonomiye müdahalesine karşı çıkan AP, bu yönü ile de DP'nin ekonomik görevini devralmış görünmektedir²⁰⁰.

AP, kurulduğu ilk yıllarda siyasi geçmişleri birbirinden çok farklı kişilerden oluşmuştur: AP'deki birinci grubu siyasete ilk kez atılan yeni üyeler; ikinci grubu ise parti politikalarında oldukça önemli bir yere sahip olan kapatılan DP'nin eski milletvekilleri oluşturmuştur. Ragıp Gümüşpala'nın 1964 yılında vefatı üzerine genç ve yenilikçi bir grubun öne sürdüğü Süleyman Demirel'in Parti Genel Başkanı olarak seçilmesi,²⁰¹ Türk siyasi hayatı açısından oldukça önemli bir gelişme olmuştur. Cumhuriyet'in kuruluşundan beri ilk defa bir siyasi parti kongresinde delege seçimiyle bir Parti Genel Başkanı göreve gelmiştir. Köy kökenli bir ailenin çocuğu olan, aldığı eğitimle statüsünü değiştiren Süleyman Demirel'in modern ve dinamik bir görünüm çizmesi genç ve entelektüel partililer tarafından desteklenmesine neden olmuştur²⁰².

Süleyman Demirel, iktisadî Görüşüve hedefleri ile Adnan Menderes görevini üstlenen kişi olarak görülmüş ve DP grubunun da desteğini almıştır. Ordu ile ilişkilerin dengede tutulmasını isteyen ılımlı grubun tercihi de Süleyman Demirel olmuştur. Büyük ölçüde siyasi referandum olarak değerlendirilen 1965 seçimleri ile AP, oyların yaklaşık %53'ünü alarak mecliste kazandığı 240 sandalye ile önemli bir başarı sağlamıştır. CHP 134, Millet Partisi 31, YTP 19, TİP 14, CKMP 11 ve bağımsızlar 1 milletvekili kazanmışlardır²⁰³.

Ordu ile ilişkileri de denge de tutmayı başaran Süleyman Demirel'in idaresindeki AP, 1965 seçimlerinden sonra çok sayıda emekli subayı milletvekili seçtiren parti

---

²⁰⁰ Ahmet Cemil Ertunç, **Cumhuriyetin Tarihi**, Pınar Yayınları, İstanbul 2004, s.362-370.

²⁰¹ Feroz Ahmad, **Demokrasi Sürecinde Türkiye: 1945-1980**, s.276.

²⁰² Arsev Bektaş, **Demokratikleşme Sürecinde Liderler Oligarşisi: CHP ve AP (1961-1980)**, Balgam Yayınları, İstanbul 1993, s.154-155.

²⁰³ Filiz Demirci Güler, **Türkiye'nin Yakın Siyasetinde Bir Örnek Olay: Adalet Partisi**, Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları, Ankara 2003, s.70.

olmuştur. Cevdet Sunay'ın, Cumhurbaşkanı seçilmesinde de etkin rol oynayan AP, DP mirasına sahip çıkmak konusunda da oldukça başarılı olmuştur²⁰⁴.

AP, ekonomik gelişmeyi hedef olarak görmüş, bu ideal, Süleyman Demirel ile sloganlaşan “Büyük Türkiye” kavramıyla ifade bulmuştur. Bu hedef, demokratikleşme ve büyüme arzusunda olan toplumun özelemleriyle de örtüşmektedir. 1969 seçimlerine parti içindeki mücadeleler ve çalkantılar ile giren AP teşkilatında, eski DP'lilere siyasi hakların verilmesi meselesi çok tartışılmıştır. AP %6,4 oy kaybına uğramakla birlikte 1969 seçimlerinde tek başına iktidar olmayı başarmıştır²⁰⁵. Konya'daki seçim sonuçlarına bakıldığında AP'den 9, CHP'den 4, Millet Partisinden 2, TİP'ten 1 Milletvekili seçildiği görülmektedir.

Partilerin Konya'da aldıkları oy sayısı ve oy oranı da şu şekildedir.

Tablo 2²⁰⁶

Parti adı	Alınan Oy	Oranı
AP	169.612	54,17
CHP	78.310	25,01
MP	29.389	9,39
BAĞIMSIZ	18.064	5,77
TİP	6.753	2,16
CKMP	6.035	1,93
YTP	4.967	1,59

²⁰⁴ Cem Eroğul, “Çok Partili Düzenin Kuruluşu: 1945-71”, Geçiş Sürecinde Türkiye, Yayına Hazırlayanlar: Irvin Cemil Schick, Ertuğrul Ahmet Tonak, Belge Yayınları, Dördüncü Baskı, İstanbul 2003, s.150.

²⁰⁵ Tefik Çavdar, Türkiye'nin Demokrasi Tarihi, İmge Kitapevi, Ankara 1999, s.172.

²⁰⁶ Türkiye Cumhuriyeti 1965 Genel Seçimleri, Konya Bölgesinde Partilerin Aldıkları Oy Ve Oranları, https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/genel_secimler.secim_cevresi_partiler?p_secim_yili=1965&p_il_kodu=42 Erişim Tarihi: 10.07.2018

2.1. Lütfi Akdoğan'ın Biyografisi

1930 yılında Hatay Samandağ'da dünyaya gelmiştir. Babasının adı Cemil, annesinin adı Emine'dir. İlkokulu Samandağ'da tamamladıktan sonra lise tahsili için İstanbul'a gitmiştir. Haydarpaşa Lisesi'nden mezun olmuştur. İstanbul İktisat Fakültesi Gazetecilik Enstitüsünde yüksek tahsil yapmıştır. Yeni Sabah, Tercüman, Akşam, Yeni İstanbul, Son Posta, Tanin gibi gazetelerde çalıştıktan sonra, Politika Yazarı olarak Tercüman Gazetesine geri dönmüştür. Anadolu ile ilgili yüzlerce makalenin yanında yaptığı röportajlarla adını duyurmuştur.

Yurt dışında da büyük faaliyetleri olan Akdoğan, basının kendisinden en çok bahsedilen gazetecilerinden olmuştur. Yabancı ülke televizyonlarında ve radyolarında çok kez konuşmalar yapmıştır. Arap-İsrail Savaşı'nda harp muhabirliği yapan Akdoğan, Suriye'deki ihtilalleri, Irak'taki, Mısır'daki ve Cezayir'deki darbeleri yakından takip etmiştir. 1956'daki Suriye harekâtında, Yemen Harbi'nde, Hindistan-Pakistan harplerinde harp muhabiri olarak görev yapmış tek gazetecidir. Cezayir'deki Asya-Afrika Konferansı, Mekke'deki İslam Birliği Konferansı, Kahire'deki Arap Birliği Zümre Konferansı gibi dünya çapındaki önemli konferansları gazeteci olarak takip etmiştir. Çok sayıda yabancı devlet adamı röportajlar gerçekleştirmiştir.

1965 seçimlerinde Adalet Partisi Konya Milletvekili olarak TBMM'ye girmeyi başarmıştır. Mecliste görev aldığı sürede de gazetecilikten kopmamıştır. Yayınlanmış kitaplarından bazıları şunlardır: Efsane Cengo 14, Türkiye Nereye, Geleceğin Yüzyılı Taki, Krallar ve Başkanlarla 50 Yıl, Molla Mustafa Barzani Anlatıyor, İslam'ın Özü. Lütfü Akdoğan, evli ve üç çocuk babasıdır²⁰⁷.

---

²⁰⁷ Lütfi Akdoğan'ın II. Dönem Hal Tercümesi Kağıdı Sicil No: 607, Lütfi Akdoğan'ın II. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, TBMM Albümü 1950-1980, s. 873, Yayınlanmış bazı eseleri için bkz., **Krallar Ve Başkanlarla 50 Yıl**, ABC Basın Ajansı, İstanbul, 2002, **İslam'ın Özü**, Analiz Basım Yayın, İstanbul, 2007, **Geleceğin Yüzyılı Taki (Türk-Arap-Kafkas-İran Devletler Topluluğu)**, Analiz Basım Yayın, İstanbul, 2014, **Molla Mustafa Barzani Anlatıyor**, Arkaplan Müzik Basım Yayın, İstanbul, 2007.

2.1.1. Lutfi Akdoğan'ın Siyasi Faaliyetleri

Meclis zabıtnameleri incelendiğinde, XIII. dönem Konya Milletvekili Lutfi, Akdoğan'ın çeşitli konulardaki oylamalara katıldığı ancak herhangi bir kanun teklifi vermediği, söz alarak meclis kürsüsüne çıkmadığı tespit edilmiştir.

2.2. Mehmet Ziyaeddin İzerdem'in Biyografisi

1918'de Konya'da dünyaya gelmiştir. Babasının adı İbrahim, annesinin adı Hatice'dir. Babası İrfaniye Medresesi Müderrislerinden Hadimli İbrahim Hoca'dır. İlk, orta ve lise tahsilini Konya'da tamamlamıştır. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesinden 1942 yılında mezun olmuştur. Mezuniyetinin akabinde Gümrük ve İnhisarlar Vekâleti'nde Tetkik Memuru olarak çalışmıştır. Konya'da yargıç aday olarak vazifeye başlamış, Borçka ve Vezirköprü'de yargıç yardımcılığı, Taşova, Kadınhanı ve Uluborlu'da yargıçlık yapmıştır.

Kendi isteği ile yargıçlık vazifesinden istifa ederek Konya'ya dönmüş, 1950 ile 1955 yılları arasında Konya Belediyesinde Hukuk Müşavirliği yaptıktan sonra bu görevinden de kendi arzusuyla istifa etmiştir. 1960 yılından itibaren serbest avukatlık yapmaya başlayan İzerdem, Adalet Partisi'nin Konya ili kurucularındandır. Bu partinin il idare heyetinde görev alarak ön seçime kadar il başkanlığı yapmıştır. 1961 seçimlerinde Adalet Partisi Konya Senatör Adayı olmuştur. 1963 seçimlerinde Konya İl Genel Meclisi Üyesi seçilmiştir. Adalet Partisi I. ve II. büyük kongrelerinde Temsilciler Meclisi Üyeliğine seçilmiştir. 1965 seçimlerinde Adalet Partisi Konya Milletvekili olarak TBMM'ye girmeye hak kazanmıştır. Evli ve beş çocuk babası olan İzerdem, 22 Aralık 2006 tarihinde vefat etmiştir²⁰⁸.

2.2.1. Mehmet Ziyaeddin İzerdem'in Siyasi Faaliyetleri

Mehmet Ziyaeddin İzerdem'in meclis faaliyetleri incelendiğinde çeşitli konular hakkında söz alarak görüşünü beyan ettiği, kanun tekliflerinde bulunduğu ve meclis oylamalarına katıldığı tespit edilmiştir.

---

²⁰⁸ Mehmet Ziyaeddin İzerdem'in II. Dönem Hal Tercümesi Kâğıdı Sicil No: 609, Mehmet Ziyaeddin İzerdem'in II. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, TBMM Albümü 1950-1980, s. 873.

2.2.2. 1967 Bütçesi ve Diyanet İşleri Başkanlığı Bütçesi Hakkındaki Görüşü

Adalet Partisi Grubu adına 1967 yılı bütçe kanunu ve Diyanet İşleri Başkanlığı bütçesi için söz almıştır. Bugünkü geri kalmışlığımızın sebebinin İslam dininden kaynaklanmadığını, İslam dininin emrettiği prensiplerden ayrıldığımız için geri kaldığımızı söylemiştir. İzerdem'e göre din adamlarımız kendilerine itibar edilir mevki ve vazife sahibi olmadıkça kendilerinden beklenen hizmeti yapamazlar. 633 sayılı Kanun'un çıkartılmasıyla din görevlilerinin de diğer devlet memurlarıyla eşit haklara sahip olmalarının sağlandığını ifade etmiştir. Okullarda okutulan bir saatlik din dersinin Müslüman çocukların dinlerini öğrenmeleri için yeterli gelmediğini, hem ders sayısının, hem de din eğitimi verecek nitelikte öğretmen sayısının artırılması gerektiğini vurgulamıştır. Muhterem halkımızın da bağışları sayesinde müftülük binalarının yapılmasından memnuniyet duyduklarını beyan etmiştir. Milletimizin alın teri, emeği ve parasıyla beslenen devlet radyosunda dinimizi ve din adamlarımızı tezyif edici, Hıristiyanlığa özendirici yayınlar yapılmamasını istirham etmiştir²⁰⁹.

2.2.3. Diyanet İşleri Başkanlığının 1968 Yılı Bütçesi Hakkındaki Görüşü

Diyanet İşleri Başkanlığı'nın 1968 yılı bütçesi için Adalet Partisi Grubu adına söz almıştır. Din adamlarının yetiştirilme menşei itibariyle Süleymancı, Nurcu, Samici, Elmacı gibi aslında mevcut olmayan mevhum bazı sıfatlarla aralarına nifak sokulmaya çalışıldığını, hiçbir ferdin İslam dininin sahibi olmadığını, topyekûn Türk Milleti'nin bu dinin gerçek sahibi olduğunu ifade etmiştir. Laiklik konusunda her zaman örnek gösterilen garp medeniyetinin dine bakışı konusunda somut örnekler vermiştir. Almanya'da 14-18 yaş aralığında din dersinin zorunlu olduğunu, birçok parlamentonun dini ayinle açıldığını, devlet başkanlarının kutsal kitapları üzerine yemin ederek göreve başladıklarını ifade etmiştir. Bizde laikliğin din düşmanlığı şeklinde algılanmasının yanlışlığı üzerinde durmuştur²¹⁰.

²⁰⁹ MM ZC, 16.02.1967, O: 3 B: 55, s.247-251.

²¹⁰ MM ZC, 18.02.1968, O: 2 B: 44, s.183-188.

2.2.4. Adalet Bakanlığının 1968 Yılı Bütçesi Hakkındaki Görüşü

Adalet Bakanlığı'nın 1968 yılı bütçesi için söz almıştır. Yüce Meclis'ten ve Adalet Bakanlığı'ndan şu isteklerde bulunmuştur: Adliye Bakanlığı'nın Teşkilât Kanunu'nun bir an evvel hazırlanarak çıkartılması. Yüksek Hâkimler Kanunu'nda tadilât yapılarak hâkimlerin teftişi sisteminin tanzimi ve düzenlenmesi. Adliye müfettişleri kadrosundaki tıkanıklığın giderilmesi için kadro kanunu getirilmesi. Noterler Kanunu'nun bir an evvel meclise sevk edilerek müzakere edilmesi. Meclise gelmiş olan Hukuk Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun bir an önce gündeme alınarak çıkarılması. Ceza Usulü Muhakemelerinde tadiller yapılması hakkındaki hazırlıkların ikmal edilerek bir an evvel meclise sevk edilmesi. Çocuk Mahkemeleri Kanunu'nun, Adliye Bakanlığınca izhar edilerek getirilmesi. Türk Ceza Kanunu'nun 141 ve 142. Maddelerinin Tadili Hakkındaki Kanun'un meclise sevki. Mecliste bulunan Avukatlık Kanunu'nun müzakere edilerek intacı²¹¹.

2.2.5. 4753 Sayılı Kanun Hakkındaki Teklifi

4753 sayılı Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu hakkında teklifte bulunmuştur. Tapulama Kanunu hükümlerine uymayarak Hazine adına tespit edilmiş toprakların tevzi dışı bırakılması gerektiğini izah eden Adalet Komisyonunun geçici 4. madde olarak aldığı hüküm fıkrasının değiştirilerek, "Toprak komisyonlarınca devlet arazisi olarak belirtilen ve Hazine adına tescil edilmiş bulunan yerler, şartlar mevcut ise 766 sayılı Kanunun geçici 3. maddesi uyarınca zilyetleri adına tescil edilmek üzere dağıtım dışı bırakılır" şeklinde olmasını teklif etmiştir²¹².

2.3. İsmet Kapısız'ın Biyografisi

Yozgat'ta 1930'da dünyaya gelmiştir. Babasının adı Süleyman annesinin ismi Fatma'dır. İlk, orta ve lise tahsilini Yozgat'ta tamamlamıştır. Yüksek tahsilini ise Ankara Gazi Eğitim Enstitüsünde yapmıştır. 1951 yılında mezun olduktan sonra öğretmen olarak göreve başlamıştır. Seydişehir'de, Mardin'de, Sorgun'da, Yozgat'ta

²¹¹ MM ZC, 19.02.1968, O: 2 B: 45, s.313, 314.

²¹² MM ZC, 03.07.1968, O: 1 B: 84, s.589, 590.

öğretmenlik ve idarecilik hizmetlerinde bulunmuştur. Millet Partisi ve Milli Güven Partisi'nin kurucu üyelerindendir.

1961 seçimlerinde Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi Yozgat Milletvekili olarak TBMM'ye girmeye hak kazanmıştır. Bu dönemde Millet Meclisi Başkanlık Divanı Kâtip Üyesi seçilmiştir. 1965 seçimlerinde ise, Millet Partisi Konya Milletvekili olarak meclise girmeyi başarmıştır. Millet Meclisi Başkanlık Divanı Kâtip Üyesi olarak tekrar hizmet etmiştir. 1969 Seçimlerinde ise yine Millet Partisi Yozgat Milletvekili olarak mecliste yer almıştır. Evli ve iki çocuk babası olan Kapısız, 07.05.2007 tarihinde vefat etmiştir²¹³.

2.3.1. İsmet Kapısız'ın Siyasi Faaliyetleri

İsmet Kapısız'ın meclis faaliyetleri incelendiğinde çeşitli konular hakkında söz alarak görüşünü beyan ettiği, kanun tekliflerinde bulunduğu ve meclis oylamalarına katıldığı tespit edilmiştir.

2.3.2. 1966 Yılı TBMM Bütçesi Hakkındaki Görüşü

1966 TBMM bütçesi için söz almıştır. Ziyaretçi kalabalığından dolayı meclis koridorlarında kümeleşen insanlar bulunduğunu bunun da hoş bir görüntü oluşturmadığını ifade ederek, vatandaşların dert ve isteklerini dinlemek için asille vekilin kolayca görüşebileceği bir yer tanzim edilmesini istemiştir. Derme çatma bir mescitte dini vecibelerini yerine getirmeye çalışan milletvekillerinin durumundan bahsederken, Avrupa ülkelerindeki parlamentolarda her mezhebin kendine has ibadet mekânı bulunduğunu, meclisteki mescidin ihtiyacı karşılamaktan uzak olduğunu ifade etmiştir. Kütüphane için yapılan çalışmalardan memnuniyet duyduğunu söylemiştir²¹⁴.

²¹³ İsmet Kapısız'ın I. Dönem Hal Tercümesi Kağıdı Sicil No: 437, II. Dönem Hal Tercümesi Kağıdı, III. Dönem Hal Tercümesi Kağıdı, İsmet Kapısız'ın I. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, II. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, III. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, TBMM Albümü 1950-1980, s. 827,874,955.

²¹⁴ MM ZC, 15.02.1966, O: 3 B: 46, s. 98-101.

2.3.3. Futbol Takımıyla İlgili Soru Önergesi

Genç Milli Futbol takımının Sofya’da sebebiyet verdiği iddia olunan müessif olayla ilgili olarak bir rapor alınıp alınmadığına ve müsebbipler hakkında ne gibi bir işlem yapılmasının düşünüldüğüne dair soru önergesini Devlet Bakanı Kamil Ocak’a yöneltmiştir. Bakan, cevabında, konu hakkında gerekli tahkikatın yapılmakta olduğunu, sorumlu görülenlerin gerekli cezalara çarptırılacaklarını söylemiştir²¹⁵.

2.3.4. Urfa Et Kombinasıyla İlgili Soru Önergesi

Urfa’da 1957 yılında yapımına başlanan et kombinaları sitesinin bugüne kadar bitirilmemesinin sebebinin ne olduğuna dair sorusunu Başbakan Süleyman Demirel’e yöneltmiştir. Demirel, cevabında, 1960 yılında inşaatın durdurulduğunu, 1966 yılında yarım kalan inşaatın tamamlanması için tekrardan bütçe tahsis edildiğini, 1969 yılında projenin tamamlanmasının planlandığını söylemiştir²¹⁶.

2.3.5. Nakillerle İlgili Milli Eğitim Bakanına Soru Önergesi

1965-1966 öğretim yılı içinde, orta öğretim mensupları arasında, ne kadar nakil ve tayin yapıldığına dair sorusunu Milli Eğitim Bakanı Orhan Dengiz’e yöneltmiştir. Orhan Dengiz, cevabında aşağıdaki durumu göstermiştir.

Açıktan: 188

Yeniden: 1333

Nakiller

- a) Müdür olarak 312 (Müdürlükten müdürlüğe, öğretmenlikten müdürlüğe)
- b) İlkokul öğretmenlerinden 91 (Bir üst öğrenim gördüğü için)
- c) Komisyonca 1633 (Eş durumu mucibi, öğretmenin isteği, çeşitli özür grupları)
- d) Tahkikatla
  1. Sağ cereyanlarla ilgili 2
  2. Sol cereyanlarla ilgili 4
  3. Geçimsizlikten 56
  4. Öğrenci, öğretmene sarkıntılıktan 14

²¹⁵ MM ZC, 11.07.1966, O: 1 B: 108, s. 618,619.

²¹⁶ MM ZC, 18.01.1967, O: 1 B: 32, s.220.

5. Yetersizlik dolayısıyla üzerinden idari görevi alınarak nakil 28
6. Bir müddet başka yerde denemeye matuf nakiller 20
7. Belirli bir sebebe dayanmadan öğretmen huzurunu sağlamak için nakil 16
8. T. C. K. şümulüne giren ve beraat ederek nakledilenler²¹⁷.

2.3.6. Milli Türk Talebe Birliğiyle İlgili Soru Önergesi

Aralık 1965 tarihli bazı gazetelerde ve periyodiklerde Millî Türk Talebe Federasyonu'nun, Rusya'dan para yardımı gördüğü haberlerinin ne dereceye kadar doğru olduğuna dair soruyu Milli Eğitim Bakanı Orhan Dengiz'e yöneltmiştir. Bakan, konunun maliye müfettişleri tarafından incelendiğini, yapılan karşılıklı antlaşmalar neticesinde Rusya'dan gelen 30 kişilik öğretmen ve öğrencilerden oluşan grubun Türkiye ziyareti esnasında masrafları için harcanan para haricinde Rusya'dan para gönderilmesinin söz konusu olmadığını, savcılığın da yapmış olduğu tahkikat neticesinde herhangi bir suç unsuru bulamadığı için takipsizlik kararı verdiğini söylemiştir²¹⁸.

2.3.7. Devlet Erkânının Dış Ülke Ziyaretleriyle İlgili Soru Önergesi

Devlet Başkanı'nın, Başbakan'ın ve Hükümet üyelerinin dış yolculuklarında harcadıkları para miktarı, bu gezilerde ülkemiz lehine ne katkı sağlandığı ve geziye katılan diğer personellerin durumu ile ilgili Başbakan Süleyman Demirel'e soru yöneltmiştir. Demirel, cevabında, dış gezilerin milletlerarası ikili ilişkileri geliştiren önemli ziyaretler olduğunu, bu gezilere katılanlara ödenen yolluk ve yevmiyenin Sayıştay kontrolünden geçirildiğini, devlet ricaline bu geziler esnasında temsil durumuna göre yardımcı personelinde eşlik ettiğini söylemiştir²¹⁹.

2.3.8. Elbistan Olaylarıyla İlgili Görüşü

Elbistan olayları hakkında meclis araştırması açılmasını isteyen Ankara Milletvekili Hüseyin Balan'ın önergesi için parti grubu adına söz alarak Düşüncesini

²¹⁷ MM ZC, 01.02.1967, O: 2 B: 43, s.149, 150.

²¹⁸ MM ZC, 25.01.1967, O: 2 B: 36, s.436, 437.

²¹⁹ MM ZC, 10.06.1968, O: 1 B: 74, s.46, 47.

beyan etmiştir. Yaşanan elim olayların istismar edilmesini istemediklerini söyleyen İsmet Kapısız, Millet Partisi olarak Allah ile âdemoğlu arasına girmenin insanların hakkı olmadığına inandıklarını vurgulamıştır. Yaptıkları soruşturmaya onculayın olayların sorumlusunun Ehlibeyt Gazetesi'nin sahibi Doğan Kılıç olduğunu, Kılıç'ın düzenlenen bir gecede yaptığı konuşmanın Alevi vatandaşlarımızın duygularını istismar ettiğini söylemiştir. Mahalli idarecilerin gerekli tedbirleri almamaları neticesinde vatandaşların canlarından ve mallarından olduklarını ifade etmiştir²²⁰.

2.3.9. Deniz Kıyılarının Kullanılmasıyla İlgili Düşüncesi

Yozgat Milletvekili Yusuf Ziya Bahadınlı, Kars Milletvekili Aydın Kuntel'in deniz kıyılarının halkımızın ortak malı olması gerekirken birkaç yüz kişi tarafından yağma edildiği iddiasıyla bu konuda hükümetin sorumluluğunu tespit için anayasanın 89. maddesi gereği gensoru açılmasın dair önergesi münasebetiyle söz almıştır. Büyükşehirlerdeki sahil kıyılarının bazı açıkgezler tarafından ucuza satın alındığını ve parsellere bölünerek satıldığını, halka açık plaj ve sahil bulunmadığını, adeta denizin vatandaşa yasaklandığını söylemiştir. Hükümetin en kısa sürede bu duruma çare bulmasını istemiştir²²¹.

2.3.10. Yozgat Sorgun'da Çıkartılan Kömürle İlgili Soru Önergesi

Yozgat'ın Sorgun ilçesinde istihsal edilen linyit kömürünün neden devlet tarafından değil de bir şirket imtiyazında işletildiğini, neden fahiş fiyatla vatandaşa satıldığını ve şirketin o güne kadar yaptığı istihsal miktarını Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Refet Sezgin'e sormuştur. Sezgin, vermiş olduğu cevabında, madenlerin işletilmesinin devlet tasarrufunda olduğunu, maden arama ve işletme hakkının kimlere verileceğinin maden kanunu ile belirlendiğini ifade etmiştir. Maden fiyatlarının, serbest piyasaya göre belirlendiğini, adı geçen şirketin, 62/ 371 sayılı sahadan 1965 yılından itibaren istihsale ve imrarata başladığını söylemiştir. 1965 yılında 265 ton 1966 yılında 1 078 ton ve 1967 yılında da 28 304 ton kömür istihsal ve imrar edilerek, 1965 yılında

²²⁰ MM ZC, 15.12.1967, O: 1 B: 17, s.540, 541.

²²¹ MM ZC, 29.01.1968, O: 1 B: 33, s.33, 34.

17893 ve 1967 yılında 3.642.508 liralık satış yapıldığının tespit edildiğini beyan etmiştir²²².

2.3.11. 1968 Yılı Cumhurbaşkanlığı Bütçesi Hakkındaki Görüşü

1968 yılı Cumhurbaşkanlığı bütçesi için parti grubu adına söz almıştır. Cumhurbaşkanlığı merciinin hakem özelliğini vurgulayarak başladığı konuşmasında, Cumhurbaşkanının uyarıcı nitelikteki konuşmalarının halkın üzerinde tesirli olduğunu söylemiştir. Yurtiçi ve yurtdışı ziyaretlerden duydukları memnuniyeti ifade etmiş, yurtdışı gezilere çok sayıda kişinin vazifeli olmadan katıldığı yönünde basında çıkan haberlere önem verilmesini rica etmiştir²²³.

2.3.12. 1968 Yılı Sayıştay Bütçesi Hakkındaki Düşüncesi

1968 yılı Sayıştay bütçesi için parti grubu adına söz almıştır. Sayıştay'ın tarihçesi hakkında bilgi verdikten sonra, 1967 yılında çıkartılan teşkilat kanunu ile ihtiyaç duyulan personelin alınmaya başlandığını, denetçi kadrolarının çoğalmasıyla Sayıştay'ın daha etkili hale geldiğini beyan etmiştir. Sayıştay bütçesinin büyük bölümünün personel giderlerine harcandığını, kalan kısmın ise bina yapımında kullanılacağını söyleyerek, bütçeyi yetersiz bulmuştur²²⁴.

2.3.13. 1968 Yılı Tapu ve Kadastro Bütçesi Hakkındaki Düşüncesi

1968 yılı Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü bütçesi için parti grubu adına söz almıştır. Hazine arazilerinin boraksız köylülere verilerek üretime açılmasını böylece köylünün yaşama seviyesinin artırılmasını istemiştir. Tapulama ve kadastro işinin bütün imkânsızlıklara rağmen yapılmasından duydukları memnuniyeti dile getirmiştir. Tapu kadastro hizmeti ile toprak tevzi işinin tek elden yapılmasının daha faydalı olacağına inandıklarını ifade etmiştir. Personelin durumuna da değinmiş, taşradaki personelin derme çatma binalarda hizmet vermeye çalıştığını, büyük şehirlerde ise personel fazlası olduğunu söylemiştir. Kadastro Fen Lisesi'nin öğrenci sayısının az olduğunu, Siyasal

²²² MM ZC, 29.02.1968, O: 1 B: 55, s.786, 787.

²²³ MM ZC, 17.02.1968, O: 1 B: 43, s.8-10.

²²⁴ MM ZC, 17.02.1968, O: 1 B: 43, s.19-21.

Bilimler Fakültesi'nde kadastro bursu ile okuyan öğrencilerin, okul bittikten sonra daha kazançlı işleri tercih ettiklerini vurgulamıştır²²⁵.

2.3.14. 1968 Yılı Sanayi Bakanlığı Bütçesi Hakkındaki Görüşü

1968 yılı Sanayi Bakanlığı bütçesi hakkında parti grubu adına söz almıştır. Türkiye'nin devletçiliğe dayanmasının özlemini çeken aşırı materyalist solcuların, bakanlığın faaliyetlerini baltalamak gayretinde olduklarını söylemiştir. Kolay yoldan para kazanarak zengin olma gayretinde bulunan bazı kesimlerin büyükşehirlerde faaliyet göstermelerinden duydukları rahatsızlığı ifade etmiştir. Sanayi sektöründe lastik, biçerdöver, kamyon, traktör gibi bazı ürünlerin fiyatlarının azalmasından duydukları memnuniyeti ifade etmiştir. Türkiye'nin % 76'sının, tarım sektörüyle geçimini sağladığını söyleyerek, üretimi artırıcı şekilde yerli imalatın yerli makine sayısının ivedilikle çoğaltılmasını arzu ettiklerini beyan etmiştir²²⁶.

2.3.15. Almanya'da Çalışan Kadın İşçilerin Durumu Hakkındaki Sözü

Almanya'da çalışan kadın işçilerimizin durumu, yeniden istenen işçiler ve çalışma ataşelikleri hakkında gündem dışı demeç vermiştir. 9 Haziran 1968 tarihli Hürriyet Gazetesi'nde çıkan Almanya'nın kadın işçi talebini karşılayamıyoruz başlıklı haberde mevzubahis olan kadın işçilerin eşleri olmadan hatta bekâr olarak Almanya'ya çalışmaya gitmesini Türk aile düzeninin sarsılmasına sebebiyet veren, ilgililerin de manevi sorumluluğu bulunan bir davranış olarak görmüştür. Türk'ün ahlak, namus, şeref ve haysiyetinin yabancı diyarlarda korunduğuna hükümetin kani olup olmadığını sormuştur. Üç sene çalışanların memleketlerine geri dönmelerini, hiçbir surette kadın işçi gönderilmemesini, işçilere turist pasaportu verilmemesini ve çalışma ataşelerinin vatansever, lisan bilir gençlerin arasından seçilmesini istemiştir²²⁷.

²²⁵ MM ZC, 18.02.1968, O: 2 B: 44, s.206-208.

²²⁶ MM ZC, 25.02.1968, O: 1 B: 51, s.440-443.

²²⁷ MM ZC, 12.06.1968, O: 1 B: 75, s.102, 103.

2.3.16. 1969 Yılı Cumhurbaşkanlığı Bütçesi Hakkındaki Düşüncesi

1969 yılı Cumhurbaşkanlığı bütçesi hakkında parti grubu adına söz almıştır. Cumhurbaşkanının yurtiçi gezilerinden memnuniyet duyduğunu ifade etmiştir. MGK celselerinin, cumhurbaşkanının öncülüğünde toplandığını, bu toplantıda memleketimizin iç ve dış güvenliği ile alakalı önemli kararlar alındığını vurgulamış, toplantı gündeminin bir hükümet sözcüsü ya da milli güvenlik genel sekreteri aracılığıyla bildirilmesini istemiştir. Cumhurbaşkanının aynı zamanda bakanlar kurulunun da başı olduğunu ancak sayın cumhurbaşkanının bu yetkisini niçin kullanmadığını merak etmiştir. Cumhurbaşkanının bir yetkisinin de kontenjan senatörü seçmek olduğunu, seçilen senatörlerin hangi kriterlere göre belirlendiğini ve hangi objektif ölçünün kullanıldığını sormuştur²²⁸.

2.3.17. Bayındırlık Bakanına Soru Önergesi

1969 yılı Bayındırlık Bakanlığı bütçe görüşmeleri sırasında bakana şu soruları yöneltmiştir: Karamağara-Kadışehri-Çekerek yolunun standart yol haline sokmak için 1969 programına alınmış mıdır? Aynı durumda istifade edilecek hale getirilecek midir? Yozgat'ta iki numaralı Devlet yolunun Osmanpaşa İltisak arası asfalt yolunun standart hale getirilmesi ve bakımı ne durumdadır? Şefaattli-Fakılı-Nevşehir-Kozaklı yolunun da durumu ayrıca aydınlatılırsa memnun olurum. İkinci Beş Yıllık Kalkınma Plânında Ankara ile Sivas'ı kısa yoldan birbirine bağlayacak Şefaattli-Yıldızeli arasında bir demiryolu yapılması düşünülmekte midir? Bu, kuvveden fiile ne zaman çıkarılacaktır²²⁹?

2.3.18. 1969 Yılı Sanayi Bakanlığı Bütçesi Hakkındaki Görüşü

1969 Sanayi Bakanlığı bütçe görüşmeleri sırasında bakana şu soruları yöneltmiştir: Türkiye'de İskenderun belgesinde kurulmakta olan üçüncü demir-çelik fabrikası mevzuunun kredi plânlarının tamamlanması konusunda bizi aydınlatıcı kısa bir

²²⁸ MM ZC, 14.02.1969, O: 2 B: 51, s.47-49.

²²⁹ MM ZC, 19.02.1969, O: 1 B: 56, s.30, 31.

malûmat verirlerse Sayın Bakan, memnun olurum. İkinci sorum, Sayın Başbakan ile zatiâliniz Yozgat'a teşrif etmiş miydiniz, bilmiyorum.

24 Haziran 1966'da Yozgat Bira Fabrikası'nın temeli atıldığı zaman Sayın Başbakan orada yaptığı konuşmada, "Bu bira fabrikasının Şubat 1969'da tamamlanması bizim de arzumuzdur, teknik arkadaşlardan rica ediyorum" demişlerdi. Bira fabrikasının, 1969 Şubatı'na yetiştirilmesi mümkün olmadı. Bunun bitirilmesi acaba hangi tarihte olası olabilecektir? Bakan, cevabında, demir çelik fabrikasının projesinin kendilerine teslim edildiğini, fabrika yapılacak arsanın istimlâk edildiğini, kredisinin bir kısmının Ruslardan temin edildiğini, bira fabrikasının, Tekel Bakanlığı'na mütedair olduğunu kendileri ile ilgisi bulunmadığını söylemiştir²³⁰.

2.3.19. 1969 Yılı Köy İşleri Bakanlığı Bütçesi Hakkındaki Düşüncesi

1969 yılı Köy İşleri Bakanlığı bütçesi için parti grubu adına söz almıştır. İstanbul köprüsü sorunu üzerinde fikirlerini dile getirmiştir. Köprü tamamlandığında milli gelire katkısı, faraza, beş yüz milyon lira olacaksa, İstanbul köprüsü yerine otuz bin köyün yolu yapılırsa bunun milli gelire katkısının beş milyar lira olacağını iddia etmiştir. Teşkilat kanununun bir an önce çıkartılmasını istemiş, bu teşkilatta çalışan kimsenin partizanca baskılara maruz kalmamasını dilemiştir²³¹.

2.4. Mustafa Fakih Özfakih'in Biyografisi

Fakih Özfakih, 1961 seçimlerinde de milletvekili olduğu için biyografisi ilgili dönemde yer almıştır.

2.4.1. Mustafa Fakih Özfakih'in Siyasi Faaliyetleri

Mustafa Fakih Özfakih'in meclis faaliyetleri incelendiğinde çeşitli konular hakkında söz alarak görüşünü beyan ettiği, kanun tekliflerinde bulunduğu ve meclis oylamalarına katıldığı tespit edilmiştir.

²³⁰ MM ZC, 22.02.1969, O: 2 B: 59, s.576, 577.

²³¹ MM ZC, 23.02.1969, O: 3 B: 60, s.720, 721.

2.4.2. Kanun Teklifleri

Meclis tutanakları incelendiğinde, kooperatifler hakkında kanun teklifi, nafaka alacaklarının yabancı memleketlerde tahsili ile ilgili sözleşmeye katılmamızın uygun bulunduğu dair kanun teklifi, tarım alanında iş ve proleter bulma distribütörleri hakkında kanun teklifi, avukatlık kanunu teklifi verdiği görülmektedir²³².

Bunlardan başka, bina kiraları hakkında kanun teklifi, spor kulüplerinin birer lokal ve sportif tesisler sahibi olmaları için bir fon tesisi hakkında kanun teklifi vermiştir²³³.

2.4.3. Af Kanunuyla Hükümetin Cezaevi İsyanına Neden Olduğu Şeklindeki Konuşması

Fakih Özfakih'in, Ankara Merkez Cezaevi'ndeki ayaklanmalara, gösterilere, meydana gelen ölümlere ve yaralanmalara, bazı suçlar hakkında af kanun tasarısı vermek suretiyle, hükümetin münasebet olduğu yolundaki konuşması şu şekildedir:

Dünkü Salı günü Ankara Merkez Cezaevi'ndeki nümayiş hâdisesi ve hükümetin bu nümayişi bastırabilmek için reva gördüğü kurşun hâdiseleri üzerinde, hem hükümetin ve hem de meclisin dikkatini düşündürmek için huzurunuzda gelmiş bulunuyorum. Hâdisenin adlî cephesi üzerinde duracak değilim. Adalet ölçüleri tahkikatını bitirdikten sonra eğer hakikaten mesul bir insan veya mesul bir Bakan varsa bu meclis tasarrufları içine girmişse onun hesabını atıye talik ederek yalnızca bu nümayişin af kanunu ile alâkalı ve politik yönü üzerinde durmak istiyorum. Bir seçimden çıktık, bu seçimde A partisinin seçim sloganı içinde bir af müessesesi yer alıyordu. Hudutlarını, şumulünü tayin etmeden, yalnızca seçim havası içinde ortaya atılan bir af müessesesinin bugün huzurumuza getirdiği tablo hakikaten acıklıdır.

Hükümetin programında aynen şöyle geçmekte idi: Şumulü memleket gerçeklerine ve ihtiyaçlarına cevap verecek bir affi düşünmekteyiz. Bu da göstermektedir ki, memleketin gerçeklerine ve ihtiyaçlarına cevap veren bir af

²³² MM ZC, 24.11.1965, O: 1 B: 14, s.312.

²³³ MM ZC, 26.11.1965, O: 1 B: 15, s.403.

kanununun ana prensiplerini ortaya atmamışlardır. Henüz metin elimize gelmiş değildir. Fakat Adalet Bakanının aksettirdiği ve gazetelerin yazdıklarına göre eğer hakikaten memleketin gerçeklerine ve hakikaten memleketin ihtiyaçlarına cevap veren bir af kanunu tasarısı olsa idi, bu nümayişler bu kadar acıklı bir tablo olarak ortaya çıkmazdı.

Devlet nizamını hangi istikametten gelirse tazyik eden bütün kuvvetlere karşı ve bu nizamın korunması için her türlü gayretin yanında olduğumu peşinen arz edeyim. Fakat bu nizamın korunabilmesi için kullanılacak, reva görülecek tedbirlerde de biraz da basiretin yer almasını da temenni etmek hakkımızdır. Bu adlî cephesidir, arz ettiğim gibi atıye bırakıyorum.

Arkadaşlarım af kanunu tasarısının gerçeklere ve ihtiyaçlara cevap vermeyen bir kanun tasarısı olduğunun ilk reaksiyonu cezaevlerinden çıkmıştır. Bir rüya görür gibi düşünüyorum: Bu reaksiyonlar zincirinin ben bir de son halkasına temas etmek istiyorum. Reaksiyonların hangi istikametlerden ve hangi ölçüde çıkabileceğini şu anda bilmemekteyim. Ama hükümetten bilhassa istirhamda bulunuyorum. Bu meclisi millî iradeye bir mabet olarak teslim ettikleri zaman bu duvarlar kirli değildi.

Millet namına bir ibadet mahiyetinde olan millet namına milletin fonksiyonunu burada ifa ederken bu çatının bize teslim edilmesine vesile olan ve bugün anayasanın dibacesinde ve maddelerinde, ruhuyla, lâfzı ile yerleşmiş bulunan 27 Mayıs meşru temeline gölge düşürecek bir af metni geldiği takdirde hangi müesseselerin heyelan içinde bulunacağını ve bu reaksiyonların son halkasının neyi ifade edeceğini bugünden kestirmek güçtür. Devlet nizamını yaşatmak istiyorsak, hissin ötesine geçerek, iliklerimize kadar 27 Mayıs meşru temelinin içimize, yerleştirmeye mecburuz. Hissin ötesinde akıl ölçülerine uymayan bir iktidarın akıl ölçülerine uymayan insanların akıbetlerini yakın tarihimizde pek hazin tablo olarak görmekteyim. Vaktiyle mecliste akıl ve basiret ölçüleri dışına çıkan insanların bu memlekete hangi felâketi reva gördüklerini ve neler getirdiklerini bildiğim için bu meclisin dikkatini bu müesseseye bir daha çekmek istiyorum. Bu milleti huzura kavuşturmaya mecburuz.

Bu memleketin müesseselerini huzursuz bırakmaya hakkımız yok! Bir af kanunu millete barış vaat ediyorsa, millî potansiyeli, millî gücü artırabiliyorsa, bu cemiyetin kaidesinde, yukarısında hakikaten bir kucaklaşma getiriyorsa bu af kanunu yapıcıdır. Yoksa dünün bir hesabı mahiyetinde gelen bir af kanununun nasıl reaksiyonlara sebebiyet vereceğini bu hâdise göstermektedir.

Yakın gelecekteki hâdiselerin üzerine dikkatinizi çekmek istiyorum. Bu ölçü içinde kaldığımız takdirde mesuliyeti paylaşıyoruz, bu ölçünün dışına çıktığımız takdirde ise tarihî mesuliyetin çıkan insanların üzerinde olacağını bir daha işaret ederek sevgilerimi sunarım sizlere²³⁴.

2.5. Vefa Tanır'ın Biyografisi

Vefa Tanır, 1961 seçimlerinde de milletvekili olduğu için biyografisi ilgili dönemde yer almıştır.

2.5.1. Vefa Tanır'ın Siyasi Faaliyetleri

Meclis tutanakları incelendiğinde bu dönemde Vefa Tanır'ın çeşitli konularda kanun teklifinde bulunduğu, soru önergesi verdiği ve söz alarak Düşüncesini ifade ettiği görülmektedir.

2.5.2. Akşehir İli Kurulmasına Yönelik Kanun Teklifi

Akşehir ili adı altında yeni bir vilayet kurulması için kanun teklifi vermiştir.²³⁵

2.5.3. Soru Önergeleri

Hazinenin mülkiyet veya tasarrufu altında bulunan tarıma elverişli toprakların icara verilmesi işleminde, hangi objektif kıstaslara göre hareket edilmekte olduğuna dair sözlü soru önergesini Maliye Bakanı'na vermiştir²³⁶. Konya'dan Ilgın ilçesi Dığrak Köyü'nün, 1966 yılında, başka bir mahalle nakli kararlaştırıldığı halde, bugüne kadar,

²³⁴ MM ZC, 19.01.1966, O: 1 B: 37, s.460, 461.

²³⁵ MM ZC, 17.01.1966, O: 1 B: 36, s.413.

²³⁶ MM ZC, 11.02.1966, O: 1 B: 44, s.703.

nakledilmemesinin sebebine yönelik sözlü soru önergesini Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı'na vermiştir²³⁷.

2.5.4. 1968 Yılı Sağlık Bakanlığı Bütçesi Hakkındaki Düşüncesi

1968 yılı Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı bütçesi görüşülürken söz almıştır. Ankara'ya yüksek bir yerden bakıldığı zaman aşağıların sisten görülmesinin mümkün olmadığını, beyaz gömleklerin üzerine yapışan isin, vatandaşların ciğerlerine nasıl arızalar bırakabileceğini sormuştur. Gıda maddelerine atılan katkıların zararından, vatandaşların sabunların içindeki maddelerden cilt hastalığı kapmasından bahsetmiştir.

Son zamanlarda bilhassa hayat pahalılığı karşısında neşelenmek isteyen vatandaşlarımızın kolayca temin ettikleri Nembutal, Optalidon, Opaldon ve bilhassa Panalgin gibi ilâçları köy bakkallarından dahi bol bol bulabildiklerini söylemiştir. “Böylece yeni nesli elimizle esrarkeş yetiştirmeye başladık” diyerek, Anadolu gezilerinde akşamın karanlığı ile beraber bir bardak çayla yarım tüp Panalgin içen çok sayıda genç gördüğünden bahsetmiştir²³⁸.

2.5.5. Topraksız Köylülerle İlgili Demeci

Topraksız köylülere toprak dağıtımının son günlerde durdurulduğu yönünde duyumlar geldiğini söyleyerek bunun sakıncaları ile ilgili kısa bir demeç vermiştir. Ekilir dikilir arazilerin boş kaldığını, bu arazilerin eski işgalcileri tarafından mı yoksa komisyon tarafından kendilerine verilen köylüler tarafından mı ekileceğinin belli olmadığını söylemiştir.

Toprak dağıtımı ve bu konuda yapılacak olan uygulamanın nasıl olacağı konusunda gündem dışı söz alarak konuşma yapmıştır. Bir omletin dahi nasıl yapılacağıнын devlet radyosunda anlatıldığını, bunun da en tamtakır köylere kadar radyo aracılığıyla eriştirildiğini söylemiş, topraklandırma kanunu gibi köylüleri ilgilendiren

²³⁷ MM ZC, 15.02.1966, O: 1 B: 46, s.3.

²³⁸ MM ZC, 22.02.1968, O: 3 B: 48, s.117, 118, 132, 133.

önemli bir konuda yetkililer tarafından herhangi bir bilgilendirici açıklama yapılmadığını ifade etmiştir²³⁹.

2.5.6. Çalışma Bakanlığının 1969 Yılı Bütçesi Hakkındaki Sözü

Çalışma Bakanlığı'nın 1969 bütçesi için söz almıştır. İşçilerin bunalım içinde olduklarını söyleyerek bunalımın iki sebebi olduğunu ifade etmiştir: Fiyatların aşırı artması ve buna bağlı olarak Türk Lirası'nın alım gücünün azalması. İş kazalarının, meslek hastalıklarının artması, konut meselesi, işçi çocuklarının tahsil meselesi ve emekli olan işçilerin ne ücret alacakları. Emeklilik hakkının çalışanlar saygı fikri içerisinde, çalıştıkları işin mahiyetine izafeten müdrük bir şekilde belirlenmesini, 20, 25, 30 yıl gibi müdrük sürelerle sınırlandırılmasını istemiştir.

İki milyon civarında, yalnızca günlük kazancı ile geçimini sağlayan insan olduğunu, bunların da çalışmadıkları zaman ailelerinin geçimlerinin muhtaraya düştüğünü, hastalık, sakatlık, kaza, ölüm gibi hallerde hiçbir sosyal güvencesi bulunmayan bu insanların bir an evvel sosyal güvenliğe kavuşturulmasını arzu etmiştir.

Çalışma hayatımızda boşluğu doldurulması gereken kebir sorunlardan birinin de tarım işçilerinin durumu olduğunu söylemiştir. Mevsimlik olarak çalışan, hiçbir sosyal güvencesi bulunmayan, toprak sahibi dahi olmayan çiftçilerin de haklarının korunması gerektiğini beyan etmiştir. İş sıkıntısı yüzünden Avrupa'ya akın eden insanlarımızın milli ve manevi benliklerini korumak için gerekli tedbirlerin alınmasını istemiştir. Avrupa'ya gitmek için sıra bekleyen insanlarımızı calî pasaportlarla, sırasız götüreceğiz diye dolandıran uyanıklar için de bakanlığın gerekli çalışmaları yapması gerektiğini hatırlatmıştır²⁴⁰.

2.6. Mehmet Necati Kalaycıoğlu'nun Biyografisi

1929 yılında Seydişehir'in Ortakaraviran Kasabası'nda dünyaya gelmiştir. Babasının adı Mustafa, annesinin adı Pembe'dir. İlkokulu kendi kasabasında tamamladıktan sonra ortaokulu Konya'da bitirmiştir.

²³⁹ MM ZC, 10.02.1969, O: 1 B: 47, s.429, 430.

²⁴⁰ MM ZC, 21.02.1969, O: 3 B: 58, s.473-477.

1943-1944 ders yılında öğretmen okuluna başlamış, 1948’de mezun olmuştur. Mezuniyetinin akabinde 10 yıl çeşitli köylerde öğretmenlik hizmetinde bulunmuştur. 1958 yılında yüksek tahsil yapmak için girdiği imtihanı kazanarak Gazi Eğitim Enstitüsü Pedagoji Bölümüne yerleşmiştir. Bu esnada Gazi Eğitim Öğrenci Derneği Başkanlığı görevini yapmıştır. 1960 yılında bu bölümden mezun olmuştur. Adana’ya müfettiş olarak tayin edilmiştir.

Ceyhan ve Karaisalı ilçelerinde müfettişlik hizmetinde bulunmuştur. 1964 yılında Adana’dan Yozgat’a naklen tayin edilmiştir. 1965 seçimlerinde Adalet Partisi Konya Milletvekili seçilerek TBMM’ye girmeye hak kazanmıştır. 1969 seçimlerinde Adalet Partisi’nden tekrar Konya Milletvekili olmayı başarmıştır. 1973 seçimlerinde Demokratik Parti Konya Milletvekili, 1977 seçimlerinde Adalet Partisi Konya Milletvekili seçilerek mecliste yer almıştır. Evli ve dört çocuk babası olan Kalaycıoğlu, 03.11.2010 tarihinde vefat etmiştir²⁴¹.

2.6.1. Mehmet Necati Kalaycıoğlu’nun Siyasi Faaliyetleri

Meclis zabıtları incelendiğinde Mehmet Necati Kalaycıoğlu’nun XIII. dönem içerisinde herhangi bir kanun teklifinde bulunmadığı, bir konu hakkında söz almadığı görülmektedir. Mecliste Köy İşleri veya Milli Eğitim Komisyonu’nda görev almak istemesine rağmen Dilekçe Komisyonu’na üye seçilmiştir. Kendi isteği ile bu komisyondaki görevinden istifa etmiştir²⁴².

2.7. Sait Sina Yücesoy’un Biyografisi

Sait Sina Yücesoy, 1961 seçimlerinde de milletvekili olarak TBMM’de yer aldığı için biyografisi ilgili dönemde yer almaktadır.

---

²⁴¹ Mehmet Necati Kalaycıoğlu’nun II. Dönem Hal Tercümesi Kağıdı Sicil No: 610, III. Dönem Hal Tercümesi Kağıdı, IV. Dönem Hal Tercümesi Kağıdı, V. Dönem Hal Tercümesi Kağıdı, Mehmet Necati Kalaycıoğlu’nun II. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, III. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, IV. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, V. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, TBMM Albümü 1950-1980, s. 873, 937, 1003, 1068.

²⁴² MM ZC, 26.11.1965, O: 1 B: 15, s.409, 410.

2.7.1. Sait Sina Yücesoy'un Siyasi Faaliyetleri

Meclis tutanakları incelendiğinde bu dönemde Sait Sina Yücesoy'un çeşitli konularda kanun teklifinde bulunduğu, soru önergesi verdiği ve söz alarak Düşüncesini ifade ettiği görülmektedir.

2.7.2. 1967 Yılı Sağlık Bakanlığı Bütçesi Hakkındaki Görüşü

1967 yılı Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı bütçesi görüşülürken söz almıştır. Meclisin doktor kökenli milletvekillerinden olan Sait Sina Yücesoy, Türkiye'deki sağlık çalışanları sayısı, hastalıklarla mücadele, hastalık çeşitleri, bakanlık bütçesinin hangi kalemlerden müteşekkil olduğu gibi pek çok konuda istatistikî bilgiler vermiştir. Memleketimizin nüfus artış hızının fazla olduğunu ileri sürerek, çocuk ölümlerinin de aynı nispette çok olduğunu, bunun nedeninin de annelerin çocuk bakacak bilgi seviyesinde olmamaları, yetersiz gıda ve fakirlikten kaynaklandığını söylemiştir. Anne ölümlerindeki sayının gelişmiş ülkelere oranla ülkemizde oldukça fazla olduğunu beyan etmiştir²⁴³.

2.7.3. İlyas Kılıç'ın Önergesi Hakkındaki Düşüncesi

Samsun Milletvekili İlyas Kılıç'ın kanserin tedavisini, hastalığa duçar olanların yurt ölçüsünde takibi ile tedavi ve kontrolünü sağlayacak örgütün kurulmasını, bu hizmette çalışacak sağlık personelinin yetiştirilmesini mümkün kılmak, bu hususta alınacak diğer tedbirleri tespit etmek üzere genel bir görüşme açılmasına dair önergesi nedeniyle söz almıştır. Sağlıkla ilgili problemlerin çözümünde bol paraya, büyük müesseselere, teknik vasıta ve cihazlara, yetişmiş personele, yurt çapında büyük teşkilata ve bütün bunları anlayabilen bir topluma ihtiyaç olduğunu söylemiştir.

İki-üç şehir haricinde kanser tedavisi yapabilecek hastane bulunmadığını, insanların tedavi olabilmek için maddi imkânsızlıklar içinde, mecburen Ankara'ya geldiklerini ifade etmiştir. Her uzuvda görülebilen bu habis hastalık için bütün branşlarda nitelikli doktora ihtiyacımız olduğunu beyan etmiştir. Tek ve mücerret

---

²⁴³ MM ZC, 21.02.1967, O: 2 B: 60, s.50-55, 57-59.

konular üzerinde uzun görüşmeler yapılmasının meclis çalışmalarını aksatacağını ileri sürerek bu önergeye parti grubu olarak karşı bulduklarını bildirmiştir²⁴⁴.

2.8. Ahmet Mekki Keskin'in Biyografisi ve Meclis Faaliyetleri

Ahmet Mekki Keskin, 1961 seçimlerinde de milletvekili olarak TBMM'de yer aldığı için biyografisi ilgili dönemde yer almaktadır.

2.8.1. Ahmet Mekki Keskin'in Siyasi Faaliyetleri

Meclis zabıtları incelendiğinde, Ahmet Mekki Keskin'in XIII. dönemde TBMM'de herhangi bir kanun teklifi vermediği, söz alarak konuşma yapmadığı ancak çeşitli konulardaki oylamalar iştirak ettiği görülmektedir.

2.9. Mehmet Nazif Kurucu'nun Biyografisi

1931 yılında Isparta Yalvaç'ta dünyaya gelmiştir. Babasının adı Ali Rıza, annesinin adı Sıdika'dır. İlkokula Akşehir'de başlamış, ortaokul ve liseyi parasız yatılı okumuştur. 1949 yılında Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne birincilikle girmiştir. Siyasal Bilgiler Fakültesinin yanı sıra Hukuk Fakültesi mezunudur.

İyi derecede Fransızca bilmektedir. Isparta'da Maiyet Memuru, Atabey ve Aksu İlçelerinde Bucak Müdürlüğü, Bucak, Gelendost ve Keçiborlu'da Kaymakam Vekilliği, Çay ve Çameli'de Kaymakamlık vazifesinde bulunmuştur.

Aynı zamanda yazar olan Kurucu'nun yayınlanmış kitapları ve makaleleri vardır. Devlet Teşkilatında Reform, Gerekçeli Notlu ve İçtihatlı Yeni İcra ve İflas Kanunu, Toprağın Kurbanları, Hitit Kralı, Hükümlü ve Tutuklular İçin Cezaevlerinde Uygulanacak İşlemler, Dünyadan On Trilyon Dolar Alacaklıyız, Yalvaç Özlemi, Avrupa Birliğini Doğru Tanımak, Anadolu Sevdası, Halk Huzura Susadı, Hepimiz Bu Vatana Sevdalıyız yayınlanmış eserlerindedir.

Ortadoğu Gazetesi'nde yazarlık yapan ve çok sayıda makalesi bulunan Kurucu, bir dönem kendisi de Halkçı Akşehir Gazetesi'nin sahibiydi. 1965 seçimlerinde

---

²⁴⁴ MM ZC, 01.12.1967, O: 1 B: 11, s.287-289.

Cumhuriyet Halk Partisi Konya Milletvekili olarak TBMM'ye girmeye hak kazanmıştır. Kurucu, evli ve üç çocuk babasıdır²⁴⁵.

2.9.1. Mehmet Nazif Kurucu'nun Siyasi Faaliyetleri

Meclis tutanakları incelendiğinde bu dönemde Mehmet Nazif Kurucu'nun çeşitli konularda kanun teklifinde bulunduğu, soru önergesi verdiği ve söz alarak Düşüncesini ifade ettiği görülmektedir.

2.9.2. Konya'da Bisiklet Sporuyla İlgili Soru Önergesi

Konya'da bisiklet sporu ile ilgili ne gibi tesisler yapılacağını, Devlet Bakanı Kamil Ocak'a sormuştur. Bakan, cevabında, 67 il içerisinde velodrom ihtiyacı bulunmayan illerden birinin Konya olduğunu, malzeme yardımı açısından en çok yardımı Konya'nın gördüğünü, federasyonun malzeme tahsisatının üçte birini Konya'nın aldığını söylemiştir²⁴⁶.

2.9.3. Seydişehir İçme Suyu Tesisiyle İlgili Soru Önergesi

Seydişehir Belediyesi'ne ait içme suyu tesisinin yapımının hangi aşamada bulunduğunu, suyun ne zaman akar ve içilebilir hale getirileceğini İmar ve İskân Bakanı Haldun Menteşoğlu'na sormuştur. Menteşoğlu, tesisin tamamlandığını ancak depo bölümünün sızdırmazlığı konusunda sıkıntı yaşandığını, bu süreçte ihaleyi alan müteahhit firmanın sahibinin kaza geçirerek iki bacağını kaybettiğini, sorunların kısa sürede aşılması durumunda tesisin faaliyete geçirileceğini söylemiştir²⁴⁷.

2.9.4. İkili Anlaşmalarla Türkiye'de Bulunan Yabancı Personelle İlgili Düşüncesi

Bölgesel savunma anlaşmalarına bağlı olarak ikili anlaşmalarla Türkiye'de bulunan ve bulunacak olan yabancı birlik ve personelle araçlarının özellikle Ankara

---

²⁴⁵ Mehmet Nazif Kurucu'nun II. Dönem Hal Tercümesi Kağıdı Sicil No: 612, Mehmet Nazif Kurucu'nun II. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, TBMM Albümü 1950-1980, s. 874, Yayınlanmış bazı eseleri için bkz., **Hitit Kralı**, Kardeş Matbaası, Ankara, 1967, **Toprağın Kurbanları**, Kardeş Matbaası, Ankara, 1966, **Dünyadan On Trilyon Dolar Alacaklıyız**, Kadıoğlu Matbaası, Ankara, 1989, **İpoteksiz Türkiye**, Şahin Matbaası, Ankara, 2003, **Yalvaç Özlemi**, Ortadoğu Yayınları, İstanbul, 2005.

²⁴⁶ MM ZC, 27.12.1965, O: 2 B: 28, s.54-56.

²⁴⁷ MM ZC, 29.12.1965, O: 3 B: 30, s.208-210.

dışında bulunmasına dair gündem dışı bir konuşma yapmıştır. Yabancı askeri personelin görev yeri dışında askeri üniforma ve özel işaretli araçlarıyla şehir merkezlerinde dolaşmamasını istemiştir²⁴⁸.

2.9.5. Gündem Dışı Konuşması

Umum müdürlerin, valilerin ve kaymakamların sınıf değiştirme ve naklen tayinlerinin kış aylarına denk gelmesinden dolayı hem ailelerinin hem de kendilerinin mağdur oldukları yönünde gündem dışı kısa bir konuşma yapmıştır²⁴⁹.

2.9.6. Akşehir Gölüyle İlgili Demeci

Çevre illerde kurutulan bataklıkların sularının Akşehir Gölü'ne akması neticesinde Akşehir Gölü'nün taşıdığı ve etrafındaki köylerin arazilerini bataklık haline getirdiğini, bu duruma çözüm bulunmasını dile getiren bir demeç vermiştir²⁵⁰.

2.9.7. Yugoslavya'da Emlaki Bulunan Vatandaşlarla İlgili Soru Önergesi

Yugoslavya'da emlaki bulunan Türk vatandaşlarına ait malların millileştirme bedellerinin Türk hükümetine intikal edip etmediğine dair soru önergesini Maliye Bakanı İhsan Gürsan'a yöneltmiştir. Gürsan, Türk vatandaşlarına ait emlakın millileştirilmesi karşılığında bir anlaşma yapıldığını, Yugoslav hükümetinin taksitler halinde bu bedeli ödemeyi kabul ettiğini ve tahsil edilmemiş üç taksit kaldığını, bunların da ilerleyen yıllar içerisinde tahsil edileceğini, zarar görenlerle ilgili tespit komisyonu oluşturulduğunu ifade etmiştir.

Yol Su Elektrik Müdürlüğü'nde çalışan işçilerin grev yapmasından dolayı Konya'da 1040 köyün elektriksiz ve susuz kaldığını, araştırmalara göre grevin uzun zaman devam edeceğinin tespit edildiğini ve bu durumdan dolayı hizmet bekleyen köylülerin mağdur olduğu yönünde demeç vermiştir²⁵¹.

²⁴⁸ MM ZC, 02.12.1965, O: 1 B: 18, s.445, 446.

²⁴⁹ MM ZC, 17.01.1966, O: 1 B: 36, s.418.

²⁵⁰ MM ZC, 08.04.1966, O: 1 B: 76, s.686.

²⁵¹ MM ZC, 20.06.1966, O: 1 B: 99, s.141.

2.9.8. Evi Olmayan Köylülerle İlgili Kanun Teklifi

Evi olmayan köylü vatandaşlara ev yeri verilmesiyle ilgili kanun teklifinde bulunmuştur²⁵².

2.9.9. Diyanet İşleri Başkanının Gezisiyle İlgili Soru Önergesi

Diyanet İşleri Başkanı'nın dışarıdan vaki bir davetle mi yoksa hükümet tarafından görevlendirilmek suretiyle mi dış geziye çıktığını, başkanın neden geziyi yarım bırakarak ülkeye döndüğünü, gezinin yarım kalmasında alınmış bir hükümet kararı olup olmadığını sormuştur. Devlet Bakanı Refet Sezgin, Diyanet İşleri Başkanı'nın Tunus'tan ve Libya'dan vaki davetler üzerine geziye çıktığını, tamamen hizmete özel nedenlerden dolayı geziyi yarım bırakmak zorunda kaldığını, bu konuda hükümet olarak herhangi bir kararları olmadığını söylemiştir²⁵³.

2.9.10. Ereğli'deki Okullarla İlgili Soru Önergesi

Konya'nın Ereğli İlçesinde kaç köyde okul olmadığı, öğretmen ihtiyacının karşılanması için neler yapıldığı ve okulu olmayan köylere ne zaman okul yapılacağını Milli Eğitim Bakanı Orhan Dengiz'e sormuştur. Dengiz, Ereğli'nin 77 köyünün 68 tanesinde okul olduğunu 9 köyde okul bulunmadığını, öğretmen ihtiyacı olmadığını, okulsuz 9 köyün ikisinde okul yapılmasının planlandığını söylemiştir²⁵⁴. Konya'ya iskân ettirilen deprem felaketzedesi Hınıslı 141 aileye ne gibi yardım yapıldığına dair sorusunu İmar ve İskân Bakanı Haldun Menteşoğlu'na sormuştur. Menteşoğlu, Hınıslı ailelere yapılan yardımları ve miktarlarını gösterir bir tablo ile soruya cevap vermiştir²⁵⁵.

2.9.11. Yunanistan'da Yaşanan Darbeyle İlgili Sözü

Yunanistan'da yaşanan askeri darbenin Türkiye üzerindeki etkileriyle ilgili söz almıştır. Kıbrıs davası gibi Türkiye için çok muazzam bir konuda, Yunanistan'da iktidara gelen darbecilerin ne yönde karar vereceklerinin belli olmadığını söyleyerek, içerideki sıkıntıları aşmak için dışarıda macera arayabilecek bu darbecilere karşı gerekli

²⁵² MM ZC, 14.11.1966, O: 1 B: 5, s.53.

²⁵³ MM ZC, 07.12.1966, O: 1 B: 15, s.452, 453.

²⁵⁴ MM ZC, 18.02.1967, O: 2 B: 57, s.460, 461.

²⁵⁵ MM ZC, 04.05.1967, O: 1 B: 96, s.519, 520.

tedbirlerin alınmasını istemiştir. Yunanistan üzerinden ülkemize gelen ağıyar turistlerin, darbeden etkilenmeden doğrudan Türkiye'ye getirilmeleri için planlama yapılmasını arzu etmiştir²⁵⁶.

2.9.12. Sağlık Bakanına Soru Önergesi

Adalet Partisi Bozkır İlçe Başkanının akrabası olan bir doktorun, kendi muayenehanesinde daha fazla para kazanmak için Hükümet Tabibinin tayin edildiği iddialarının doğru olup olmadığını Sağlık ve Sosyal Yardımlar Bakanı Vedat Ali Özkan'a sormuştur. Özkan, bahse konu doktorun kendi isteğiyle ve Konya Valiliğine verdiği dilekçesine istinaden tayin edildiğini, yerine de CHP'den aday olmuş bir doktorun tayin olduğunu, partizanca iş ve işlem yapılmadığını iletmiştir²⁵⁷.

2.9.13. Ermenek Bucak Müdürüyle İlgili Soru Önergesi

Ermenek İlçesi Tepebaşı Bucak Müdürü'nün meskûn mahalde silah attığı, adli ve idari safhadaki tahkikatlarda aleyhinde şahitlik edenleri dövdüğü, karakolda baskı kurduğu iddialarının doğru olup olmadığını İçişleri Bakanı Faruk Sükan'a sormuştur. Sükan, bucak müdürü hakkındaki iddiaların bir muhakkik aracılığıyla incelendiğini, takibatı gerektiren suçların mahkemeye intikal ettirildiğini, mahkeme neticelenmediği için müdürün akıbeti ile ilgili nihai karar verilmediğini bildirmiştir²⁵⁸.

2.9.14. Dar Gelirli Vatandaşların Mesken İhtiyaçıyla İlgili Soru Önergesi

Dar gelirli vatandaşların mesken ihtiyaçlarını karşılamak için ne gibi tedbirler alındığını, mesken kredisi verilerek dar gelirlilerin de ev sahibi olmasının düşünüldüğü düşünülmediğini İmar ve İskân Bakanı Haldun Menteşoğlu'na sormuştur. Haldun Menteşoğlu, bakanlık ve Emlak Kredi Bankası kanalıyla dar gelirlilerin konut ihtiyacını karşılamak amacıyla çalışmaların başlatıldığını, Emlak Kredi Bankası'nın kredi

²⁵⁶ MM ZC, 27.04.1967, O: 1 B: 93, s.431, 432.

²⁵⁷ MM ZC, 28.07.1967, O: 1 B: 150, s.805, 806.

²⁵⁸ MM ZC, 03.11.1967, O: 1 B: 2, s.48, 49.

imkânının da bulunduğunu, kredi konusunda önceliği kooperatiflere vermeyi planladıklarını söylemiştir²⁵⁹.

2.9.15. Ticaret Bakanına Soru Önergesi

Küçük esnafa, köylüye ve fakir vatandaşlara verilen kredi miktarının çok düşük olduğunu, yeni iş kurmak ya da işini büyütmek isteyen esnafın harman sonu, vadeli ya da veresiye gibi isimler altında tefecilerden %500 gibi faizlerle para almak zorunda kaldıklarını, bu duruma bir çözümlenmiş bulunup bulunamayacağını Ticaret Bakanı Ahmet Türkel'e sormuştur. Türkel, %7 ile %9 arasında değişen oranlarda ihtiyaç sahibi esnaf ve köylüye kredi verildiğini, fakir vatandaşlar için de Emniyet Sandığı kanununun meclise sevk edildiğini söylemiştir²⁶⁰.

2.9.16. Doğanhisar İlçesinin Kalkındırılmasıyla İlgili Soru Önergeleri

Doğanhisar İlçesi'nin kalkındırılması için ne kabil çareler bulunabileceğini çeşitli bakanlıklara soru olarak sormuş, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Refet Sezgin'in Doğanhisar'da bulunan madenlerin ekonomik olarak kıymeti olmadığı yönündeki açıklaması üzerine söz almıştır. Doğanhisar'ın, Konya'nın en gelişmemiş ilçelerinden biri olduğunu söyleyerek başladığı konuşmasında, derelerin ağızlarına su amaçlı küçük göletler yapılmasını, yeraltı sularının değerlendirilmesini, ileri teknikle madenlerin yeniden incelenmesini ve kullanılabilir hale getirilerek ekonomiye kazandırılmasını istemiştir²⁶¹.

2.9.17. Ilgın Gökaya Köyü Okulu Hakkındaki Soru Önergesi

Ilgın Gökaya Köyü'nde gönüllü öğrenciler tarafından yaptırılan okulun tamamlanabilmesi için 10.000 liraya istirham bulunduğunu, bunun verilip verilemeyeceğini Milli Eğitim Bakanı İlhami Ertem'e sormuştur. Ertem, İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve İl Daimi Encümeni tarafından zikredilen okul için malzeme yardımı

---

²⁵⁹ MM ZC, 06.12.1967, O: 1 B: 13, s.368, 369.

²⁶⁰ MM ZC, 24.01.1968, O: 1 B: 31, s.602, 603.

²⁶¹ MM ZC, 07.02.1968, O: 1 B: 37, s.295, 296.

yapıldığını alınan bilgilere izafeten okulun tüm mühimmat ihtiyacının karşılandığını söylemiştir²⁶².

2.9.18. İçişleri Bakanına Soru Önergesi

Görevden alınan Yalvaç İlçesi'nin Sücüllü Belediye Başkanı'nın yerine vali tarafından belediye meclisi üyesi olmayan bir kişinin başkan vekili olarak görevlendirildiğini bu kanunsuz işlemin mesnedinin ne olduğunu İçişleri Bakanı Faruk Sükan'a sormuştur. Sükan, bir olaya adının karışmasından dolayı tutuklanan başkanın yerine meclis seçimi yapılıncaya kadar makamın boş kalmaması için vali tarafından bölgede sevilen ve sayılan tarafsız bir kişinin görevlendirildiğini, belediye meclisinin seçim yaparak üyelerden birini başkanvekili seçtiğini ancak mevcut belediye başkanının tahliye edilerek görevi başına döndüğünü söylemiştir²⁶³.

2.9.19. Akıl Hastası Vatandaşa Kötü Muamele İddialarını Sorması

Hadim Çarşısı'nda akıl hastası bir vatandaşa kötü muamelede bulunan jandarma hakkında ne gibi işlem yapıldığını İçişleri Bakanı Faruk Sükan'a sormuştur. Sükan, akıl hastası olan bu vatandaşın hükümet üyeleri, sağ ve sol partiler, vatandaşlar, görevli jandarma, kaymakam gibi kişiler hakkında galiz küfürler ettiğini, şikâyet üzerine olay yerine giden jandarmalara mukavemette bulunduğunu, arbede esnasında yaralandığını, olaya karışan jandarmalar hakkındaki kararı İl İdare Kurulu'nun vereceğini, akıl hastası vatandaşın camide, okulda, çarşıda daha çok olay çıkarmasını önlemek amacıyla tedbir alındığını suç işlemesine mani olunduğunu söylemiştir²⁶⁴.

2.9.20. Ermenek Jandarma Kumandanı Hakkındaki Soru Önergesi

Ermenek Jandarma Kumandanı'nın nakil yoluyla tayin edilmesinde Adalet Partisi İlçe Başkanı'nın rolü olup olmadığını Faruk Sükan'a sormuştur. Sükan, bahse konu Jandarma Komutanı'nın defalarca uyarılmasına rağmen halka adî davrandığını, olası bir fenomenizmin önüne geçebilmek adına valilik kararnamesiyle görev yerinin

²⁶² MM ZC, 29.02.1968, O: 1 B: 55, s.739.

²⁶³ MM ZC, 06.12.1968, O: 1 B: 14, s.455.

²⁶⁴ MM ZC, 06.12.1968, O: 1 B: 14, s.780, 781.

değiştirildiğini, bu tayinde Ermenek Adalet Partisi İlçe Başkanı'nın herhangi bir rolü bulunmadığını söylemiştir²⁶⁵.

2.10. Hasan Hamdi Dinçer'in Biyografisi

1910 yılında Afyonkarahisar Sandıklı'da dünyaya gelmiştir. Babasının adı Osman, annesinin adı Zehra'dır. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinden mezun olduktan sonra bir süre Beyoğlu Özel Rum İlkokulu'nda Türkçe Öğretmenliği yapmıştır.

Afyon'da ve Balıkesir'de Savcı Muavinliği, Hayrabolu'da Cumhuriyet Savcılığı, Bolvadin'de Ceza Hâkimliği görevlerinde bulunmuştur. Demokrat Parti'nin kuruluşu sırasında resmi görevinden kendi isteği ile istifa etmiş ve bu partinin kadrolarında siyasi hayatına başlamıştır. 1946 seçimlerinde Demokrat Parti Afyonkarahisar Milletvekili olarak TBMM'ye girmeye hak kazanmıştır.

Demokrat Parti içerisindeki fikir ayrılıklarından dolayı bu partiden ayrılarak Millet Partisi'nin kurucuları arasında yer almıştır. 1950 seçimlerinde Milletvekili aday olmuş ancak seçilmeyi başaramamıştır. Yaklaşık on yıl kadar siyasetten uzak kalmış, bu süre zarfında avukatlık yaparak geçimini sağlamıştır.

1961 seçimlerinde Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi Afyonkarahisar Milletvekili seçilmiştir. İsmet İnönü koalisyon hükümetlerinde Başbakan Yardımcılığı ve Milli Savunma Bakanlığı yapmıştır. 1965 seçimlerinde Adalet Partisi Konya Milletvekili olan Dinçer, tekrar TBMM'de yer almıştır. Bu dönemde Adalet Bakanlığı görevinde bulunmuştur. 1969 seçimlerinde Adalet Partisi Afyonkarahisar Milletvekili seçilmiş, Süleyman Demirel Hükümetinde Devlet Bakanlığı yapmıştır. Evli ve üç çocuk babası olan Dinçer, 24.04.2001 tarihinde vefat etmiştir²⁶⁶.

---

²⁶⁵ MM ZC, 28.05.1969, O: 2 B: 98, s.781, 782.

²⁶⁶ Hasan Hamdi Dinçer'in I. Dönem Hal Tercümesi Kağıdı Sicil No: 19, II. Dönem Hal Tercümesi Kağıdı, III. Dönem Hal Tercümesi Kağıdı, VIII. Dönem Hal Tercümesi Kağıdı, Hasan Hamdi Dinçer'in I. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, II. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, III. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, TBMM VIII. Dönem Seçim Mazbatası, TBMM Albümü 1950-1980, 775, 873, 903.

2.10.1. Hasan Hamdi Dinçer'in Siyasi Faaliyetleri

XIII. dönem Konya Milletvekili olan Hasan Dinçer'in meclis faaliyetlerini incelediğimizde, bu dönemde Adalet Bakanı olduğu için milletvekillerinin yazılı soru önergelerine cevap verdiği görülmektedir.

2.10.2. Hınıs'ta Ağır Ceza Mahkemesi Kurulmasıyla İlgili Önergeye Cevabı

Erzurum Milletvekili Nihat Diler'in, Erzurum'un Hınıs ilçesinde, 1966 senesi içinde, bir Ağır Ceza Mahkemesi kurulup kurulamayacağına dair soru önergesine cevap vermiştir. Cevabında, ağır ceza mahkemelerinin yapılması için iş yüküne göre sıralama olduğunu, Hınıs'ın 248. sırada yer aldığını, dolayısıyla 1966 yılı içerisinde Hınıs'ta ağır ceza mahkemesi yapılmasının mümkün olmadığını söylemiştir²⁶⁷.

2.10.3. İlaçlı Buğdayla İlgili Soru Önergesine Cevabı

Çorum Milletvekili Hasan Lâtif Sarıyüce'nin, Çorum'da çiftçiye tohumluk olarak verilen ilaçlı buğdayın, un fabrikalarınca öğütülerek halka satılmasını önlemek üzere nasıl bir tedbir düşünüldüğüne dair İçişleri, Adalet ve Tarım bakanlarından olan sözlü sorusuna Adalet Bakanı olarak cevap vermiştir. Yapılan incelemeler sonucunda olaya adı karışan şahıslar hakkında kamu davası açıldığını bildirmiştir²⁶⁸.

2.10.4. Samsun Adliye Sarayıyla İlgisi Soru Önergesine Cevabı

Samsun Milletvekili İlyas Kılıç'ın, Samsun'un bir adliye sarayına ne zaman kavuşacağına ve yeni ceza evi inşaatının ne zaman biteceğine dair sorusuna cevap vermiştir. Samsun'a bir adalet sarayı yapılmasının planlandığını, ancak mukadder ödeneğin tahsis edilmediğini, ilerleyen yıllar içerisinde ilk imkânda adalet sarayının yapılacağını ifade etmiştir²⁶⁹.

2.10.5. Silvan Kaymakamı Ve Savcısıyla İlgili Soru Önergesine Cevabı

Diyarbakır Milletvekili Tarık Ziya Ekinci'nin, Silvan Kaymakamı ile Savcısının partizanca davranışlarından ötürü ilçede asayişin bozulduğunun doğru olup olmadığına

²⁶⁷ MM ZC, 02.12.1965, O: 1 B: 16, s.453.

²⁶⁸ MM ZC, 14.12.1965, O: 1 B: 22, s.548.

²⁶⁹ MM ZC, 12.01.1966, O: 2 B: 34, s.358, 359.

dair sorusuna cevap vermiştir. Savcı hakkında kendilerine intikal eden üç şikâyet bulunduğunu, bunlardan birisinin incelendiğini diğer ikisinin ise araştırma safhasında olduğunu, meydana gelen olaylar neticesinde tedbir amaçlı olarak savcının Diyarbakır'a nakledildiğini, buradan da Oltu Cumhuriyet Savcı Yardımcılığına tayin edildiğini bildirmiştir²⁷⁰.

2.10.6. Sivas Vilayetiyle İlgili Soru Önergesine Cevabı

Sivas Milletvekili Gıyasettin Duman'ın, Sivas Vilayeti'nin turizm bölgesine alınıp alınmayacağını, alınmış ise 1966 yılı içerisinde ne kadar turizm yatırımı yapıldığı sorusuna, Adalet Bakanı, Turizm ve Tanıtma Bakan Vekili olarak cevap vermiştir. Sivas'ın ikinci evrede ehemmiyetli transit merkezler listesine dâhil edildiğini, 1966 yılında Sivas için bir yatırım düşünülmeyeceğini söylemiştir²⁷¹.

2.10.7. Millî Talebe Federasyonu İlgili İddialara Cevabı

Kayseri Milletvekili Fehmi Cumalıoğlu'nun, Türkiye Millî Talebe Federasyonu'na, Osmanlı Bankası aracılığıyla, Sovyet Rusya'dan para ve aynî yardım yapıldığı hakkındaki neşriyatın doğru olup olmadığına dair sorusuna cevap vermiştir. Savcılığın konuya el attığını, 3.300 doların turistlerin harcaması için gönderildiği, paranın nerelere harcandığının kalem kalem tespit edileceğini, araştırmaların devam ettiğini söylemiştir²⁷².

2.10.8. Van Adalet Sarayıyla İlgili Soru Önergesine Cevabı

Van Milletvekili Salih Yıldız'ın Van'da bir adalet sarayı yapılıp yapılmayacağını, bu konuda bir etüt çalışması olup olmadığı sorusuna cevap vermiştir. İkinci beş yıllık kalkınma planında Van'da bir adalet sarayı yapılmasının yer aldığını, 126.000 lira harcanarak Van'ın bu ihtiyacının karşılanacağını söylemiştir²⁷³.

²⁷⁰ MM ZC, 12.01.1966, O: 2 B: 34, s.361, 362.

²⁷¹ MM ZC, 14.02.1966, O: 1 B: 18, s.573.

²⁷² MM ZC, 25.01.1967, O: 2 B: 36, s.432.

²⁷³ MM ZC, 07.06.1967, O: 1 B: 114, s.155.

2.10.9. Reşat Özarda'nın Soru Önergesine Cevabı

Aydın Milletvekili Reşat Özarda'nın, Türkiye'ye girişi yasak edilen bir papazın özel izinle İstanbul'a gelmesine imkân sağlandığı, Türkiye aleyhindeki faaliyetlerinin suç teşkil etmesine rağmen tevkif edilmediği yönündeki iddiaları için söz almıştır. Bahse konu olan papazın Amerikan vatandaşı olduğu için Türkiye vatandaşlığından çıkarıldığını, ikili antlaşmalara göre vizesiz bir şekilde ABD vatandaşı olarak Türkiye'ye giriş yapabildiğini, herhangi bir suça karışmadığı için hakkında açılmış bir soruşturma bulunmadığını söylemiştir²⁷⁴.

2.10.10. Şereflikoçhisar Savcısının Vurulmasıyla İlgili Sözü

İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, Şereflikoçhisar Savcısına yapılan silahlı saldırı nedeniyle verdiği ihbarname için söz almıştır. Savcının evine giderken polisler tarafından vücudunun mütenevvi yerlerinden vurulduğunu, olaya karışan dört polisin tutuklandığını, konuyla ilgili adli ve idari soruşturmanın devam ettiğini, bu esnada savcının hayatını kaybettiğini, adalet camiası olarak bu olaydan derin üzüntü duyduklarını ifade etmiştir²⁷⁵.

2.11. Mehmet Faruk Sükan'ın Biyografisi ve Meclis Faaliyetleri

XII. dönemde de Konya Milletvekili olan Sükan'ın biyografisine ilgili dönemde değinilmiştir.

2.11.1. Mehmet Faruk Sükan'ın Siyasi Faaliyetleri

XIII. dönemde Mehmet Faruk Sükan'ın siyasi faaliyetleri incelendiğinde, İçişleri Bakanı olduğu için milletvekillerinin yazılı ve sözlü soru önergelerine cevap verdiği görülmektedir.

2.11.2. Sadun Aren'in Soru Önergesine Cevabı

İstanbul Milletvekili Sadun Aren'in, "Sosyalizm ve Kapitalizm Nedir?" konulu, yüksek öğrenim öğrencilerinin tertip ettiği konferansı, Ankara Valisinin okulları kamu

²⁷⁴ MM ZC, 02.10.1968, O: 1 B: 87, s.820-822.

²⁷⁵ MM ZC, 14.04.1969, O: 1 B: 79, s.600.

binası olarak gören kanuna atıfta bulunarak konferans düzenlenmesini iptal ettiğini, tamamlayıcı hizmet olan konferansların okulda yapılmayacaksa, hangi binalarda yapılmasının düşünüldüğünü, eğer konferanslar tamamlayıcı eğitimse Ankara Valisi hakkında muamelât yapıp yapılmayacağı şeklindeki sorusuna cevap vermiştir. Yapılması planlanan konferansın ilmi konferans hududunu aşabileceği mülhazasıyla izin verilmediğini, Ankara Valisi hakkında da herhangi bir işlem yapılmasının düşünülmendiğini söylemiştir²⁷⁶.

2.11.3. İlyas Kılıç'ın Kıptilerle İlgili Soru Önergesine Cevabı

Samsun Milletvekili İlyas Kılıç'ın, Kıptilerin, devlete ait bir arazide, mesken sahibi kılınarak yerleşmeleri için bir tedbir düşünülüp düşünülmediğine dair soru önergesine cevap vermiştir. Bu yönde yapılan çalışmaların başarılı olmadığını çünkü Kıptilerin mizaç itibarıyla göçebe kültüre yatkın olduklarını bu yüzden iskân edilmelerinin pek mümkün olmadığını, bakanlık olarak üzerlerine düşen görevi yerine getirdiklerini söylemiştir²⁷⁷.

2.11.4. Silvan Kaymakamı ve Savcısıyla İlgili İddialara Cevabı

Diyarbakır Milletvekili Tarık Ziya Ekinci'nin, Silvan Kaymakamı ve Savcısının partizanca tutumlarından dolayı ilçede asayişin bozulduğu iddialarının doğru olup olmadığıyla ilgili sorusuna cevap vermiştir. Kaymakam hakkındaki tahammüllerin, mülkiye müfettişlerince araştırıldığını, soruşturma aşamasında olduğu için bu konuda bilgi veremeyeceğini, ancak hükümet olarak partizanca yaklaşımlara müsaade etmeyeceklerini ifade etmiştir²⁷⁸.

2.11.5. Nazif Kurucu'nun Soru Önergesine Cevabı

Konya Milletvekili Nazif Kurucu'nun, Umum Müdür, Vali ve Kaymakam atamalarının kış ortasına rastlamasının doğurduğu sıkıntılara dair demecine cevap vermiştir. Yasaların, kendilerine verdiği haklara göre atamaların gerçekleştirildiğini,

²⁷⁶ MM ZC, 09.12.1965, O: 1 B: 21, s.528.

²⁷⁷ MM ZC, 10.01.1966, O: 2 B: 33, s.329.

²⁷⁸ MM ZC, 12.01.1966, O: 2 B: 34, s.359, 360.

kimsenin aç ve açıkta bırakılmadığını, hükümetin, kanuni hakkını ve tasarrufunu kullandığını söylemiştir.

2.12. Bahri Dağdaş'ın Biyografisi

Bahri Dağdaş, 1919'da Kars'ta doğmuştur. Babasının adı Şevket, annesinin adı Suna'dır. Yükseköğrenimini İsviçre'de yapan Dağdaş, yüksek ziraat mühendisi olmuştur. Şeker Şirketi'nde devlet hizmetine girerek bu kuruluşta zirai planlama uzmanı olarak çalışmıştır. Sonra bu görevinden ayrılarak 1965 genel seçimlerinde Adalet Partisi listesinden Konya Milletvekili seçilmiştir. Birinci Süleyman Demirel Hükümeti'nde getirildiği Tarım Bakanlığı görevini üç sene sürdürmüştür.

Bahri Dağdaş, toprak reformu konusunun yaygın biçimde tartışıldığı bakanlığı döneminde, toprak reformunu tarım reformuna dönüştürerek bu yönde bir de tasarı hazırlamıştır. Ancak bu tasarinin kanunlaşmasını sağlayamamıştır. Bahri Dağdaş, 1970'te AP'de meydana gelen bölünme sırasında, AP Genel Başkanı Süleyman Demirel'e cephe alan diğer arkadaşlarıyla partiden ayrılarak Ferruh Bozbeyle'nin liderliğinde kurulan Demokratik Parti'nin kurucuları arasında yer almıştır.

1973 seçimlerinde de Demokratik Parti'den Konya Milletvekili seçilerek parlamentoya girmeyi başaran Dağdaş, bir sonraki seçimlerde yani 1977'de bu kez Adalet Partisi Kars Milletvekili olarak TBMM'de yer almıştır. Konya'da uluslararası bir tarımsal araştırma merkezine adı verilmiştir. Ölüm tarihi, 28 Haziran 1984'tür²⁷⁹.

2.12.1. Bahri Dağdaş'ın Siyasi Faaliyetleri

Tarım Bakanlığı yapan Bahri Dağdaş'ın faaliyetleri incelendiğinde genel itibariyle milletvekillerinin soru önergelerine cevap verdiği ve çeşitli konularda Düşüncesini ifade ettiği görülmektedir.

---

²⁷⁹ Bahri Dağdaş'ın II. Dönem Tercüme-yi Hal Kağıdı Sicil No: 608, III. Dönem Tercüme-yi Hal Kağıdı, IV. Dönem Tercüme-yi Hal Kağıdı, V. Dönem Tercüme-yi Hal Kağıdı, Bahri Dağdaş'ın II. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, III. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, IV. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, V. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, TBMM Albümü 1950-1980, s. 873, 936, 1003, 1063.

2.12.2. Muş Milletvekili Nermin Çiftçi'nin Soru Önergesine Cevabı

Bahri Dağdaş, Muş Milletvekili Nermin Neftçi'nin; Muş iline tahsis edilen tohumluk buğdayın çiftçiye dağıtılması için ne düşünüldüğüne dair sorusuna sözlü cevabında şu ifadeleri kullanmıştır: Muş ili Tohumluk İhtiyaç Komisyonu'nun 4. 8. 1965 tarih ve 2 sayılı Kararı'na göre ilin tohumluk ihtiyacı 350 ton olarak tespit edilmiş ve bu miktar tohumluk Bakanlığımızdan istenmiştir.

Mevcut imkânlarla göre bu ile 16.09.1965 gün ve 1772 sayılı tahsis emri ile 50 ton ve 28.10.1965 tarih ve 2186 sayılı tahsis emri ile de ikinci defa 50 ton buğday tohumluğu tahsis edilmiştir. İhtiyacı tam karşılayamayacak olan bu miktarların tevziinden yeni tahsis yapılınca kadar kısa bir müddet tehir edilmesi mahallince uygun görülmüştür. Son defa T.C. Ziraat Bankası'ndan sağlanan imkân üzerine Muş iline 400 ton buğday tohumluğu daha tahsis edilmiş ve Alpaslan Devlet Üretme Çiftliği'ne 13.11.1965 gün ve 2803 sayılı tahsis emri verilmiştir. Bu izahatımızdan anlaşılacağına göre Muş iline tahsis olunan tohumluk buğday istenilen miktarın 150 ton fazlasıyla 500 tona iblağ edilmiş ve tevzie mâni hal bertaraf edilmiş bulunmaktadır. Arz ederim²⁸⁰.

2.12.3. Erzurum Milletvekili Nihat Diler'in Soru Önergesine Cevabı

Bahri Dağdaş, Erzurum Milletvekili Nihat Diler'in, Erzurum'un ilçelerinin ve köylerinin muhtaç olduğu malt ve yont yeminin temini hususunda ne düşünüldüğüne dair sorusuna sözlü cevabında şu ifadeleri kullanmıştır: Erzurum ilinin tabii afetler muvacehesindeki ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla ve bütçe imkânları dâhilinde Bakanlığımızca bu İle 1965 yılı güzlüğü olarak 5254 sayılı Kanun uyarınca 700 ton buğday ve 150 ton arpa tohumluğu tahsisi yapılmıştır. Doğu illerimizin bu meyanda Erzurum ilinin ilkbahar ekimleri için tohumluk ihtiyaçlarının da Bakanlığımızca sağlanması üzerinde çalışılmaktadır.

Hınıs ve Tekman ilçesine Şeker Şirketi'nden 45 ton melâslı kuru küspenin bedeli yetiştirici tarafından ödenmek üzere tahsisi sağlanmıştır. Canlı hayvan ve hayvan yemi nakli konusunda daha geniş oranda vagon tahsisi ve bu vagonların ücretlerinde indirim

---

²⁸⁰ MM ZC, 22.11.1965, O: 1 B: 13, s.374.

yapılması için 22.09.1965 gün ve 911 sayılı yazımızla durum Ulaştırma Bakanlığı'na duyurulmuş ve vagon tahsisi işindeki sıkıntı halen giderilmiş bulunmaktadır. Bu maksatla tahsis edilecek vagonlara tenzilâtlı tarife tatbikini teminen Ulaştırma Bakanlığı ile temaslarımız olumlu karşılanmış ve ucuz tarife tatbikine başlanmıştır. Arz ederim²⁸¹.

2.12.4. Muş Milletvekili Kemal Aytaç'ın Hayvancılıkla İlgili Soru Önergesine Cevabı

Bahri Dağdaş, Muş Milletvekili Kemal Aytaç'ın, hayvancılığın inkişafı ve hayvan ürünlerinin değerlendirilmesi için ne gibi tedbirler alınacağına dair sorusuna sözlü cevabında şu ifadeleri kullanmıştır: Milletçe uygun bir şekilde beslenmemiz için lüzumlu hayvani gıda maddelerinin iyi kalitede ve bol miktarda temini, istihsalin artırılması suretiyle millî gelirimizin yükseltilmesi ve dış pazarlardaki hayvan ve hayvani mahsuller talebi dolayısıyla döviz kaynaklarımızın geliştirilmesi bakımından hayvancılık konusu üzerinde ehemmiyetle durulacaktır.

Hayvancılık bakımından büyük bir potansiyel güce sahip olan ve geçimini büyük bir ölçüde hayvancılığa bağlamış bulunan Doğu bölgesinde daha teksifi bir çalışma yapılacak ve konu ile ilgili hizmetler daha müessir bir şekilde ele alınacaktır. Bu cümleden olarak ünite veriminin arttırılması ve halkımızın yüksek verimli bir hayvan varlığına sahip olmalarını temin bakımından mevcut popülasyonu suni tohumlama metodundan yararlanarak daha yaygın halde tatbik etmek ve suni tohumlama tatbik edilmeyecek bölgelerde ise tabii tohumlama istasyonları açılacak yüksek verimli damızlıkların çoğaltılması suretiyle hayvancılığımızdan halkımızın azamî istifadesi sağlanacaktır.

Ayrıca hazırlanmış bulunan merinos yetiştirme projesi gereğince geniş bir merinoslaştırılma programının tatbikine 1966 yılından itibaren başlanacaktır. Zayıf ve verim düşüklüğü sebebiyle, büyük ekonomik zararlara sebep olan salgın ve paraziter hastalıklarla mücadele daha etkili bir şekilde ele alınacak; bilhassa koruyucu aşılama tatbikati genişletilerek hastalıkların çıkması asgari hadde indirilecektir. İç ve dış

---

²⁸¹ MM ZC, 01.12.1965, O: 1 B: 17, s.434.

parazitlerle mücadele için imkân nispetinde halkımızın da katılacağı geniş bir programın tatbiki için gerekli tesisler kurulacak ve hastalıkların sebep olduğu zararların önlenmesi maksadıyla mücadele ekipleri teşkili suretiyle çalışılacaktır. Hayvanlarımızın rasyonel bir şekilde beslenmeleri için bu bölgelerde tarla ziraatının geliştirilmesine muvazi olarak ekolojik şartlara uygun yem nebatları ziraatının da geliştirilmesi ve sanayi yeminin de daha geniş ölçüde istihsal ve kullanıl m asının temini üzerinde önemle durulacaktır. Ayrıca tabîî mera kaynaklarımızın korunması ve ıslahı üzerinde durulacak aşırı ve düzensiz otlamanın disiplin altına alınmasına önem verilecektir.

Bu çalışmalarımız uygun bir pazarlama sisteminin kurulması hayvani mahsulleri işleyecek ve değerlendirecek müesseselerin ihtiyaca cevap verecek ölçüde tesisi, uygun bir kredi politikasının bilhassa kontrollü kredi sistemiyle tatbiki ve halkımızın modern hayvancılık konularında eğitilmesiyle takviye edilecek ve bu suretle ünite veriminin artırılması sağlanacaktır. Veteriner hekimlik hizmet sahalarının daha cazip hale getirilmesi ve ücret statüsü ile ilgili ve gerekli tedbirler Bakanlığımızca ele alınacaktır.

Ayrıca memleket ihtiyacının çok altında olan Veteriner hekimlerden azamî istifade sağlamak amacıyla yardımcı hizmetleri görececek bir laborant sınıfı yetiştirilmesi düşünülmektedir. Türkiye Süt Endüstrisi Kurumunca bu bölgede gerek süt fabrikaları ve gerekse peynir ve tereyağı sanayi kurulması için 1965-1966 ve İkinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı'nda yer alacak projeler hazırlanmaktadır. Halen Kars'ta bir süt tozu fabrikası peynircilik okulu ve peynir fabrikası kurulmaktadır. Erzurum'da da üniversiteye bağlı bir süt fabrikası yapılmaktadır. Arz ederim²⁸².

2.12.5. Niğde Milletvekili Ruhi Soyer'in Niğde'deki Tohumlukla İlgili Soru Önergesine Cevabı

Bahri Dağdaş, Niğde Milletvekili Ruhi Soyer'in, Niğde iline, bu sene, az tohumluk verilmiş olması sebebine müteallik sorusuna sözlü cevabında şu ifadeleri kullanmıştır: Niğde Valiliği'nin 27 Temmuz 1965 gün ve 1363 sayılı yazısıyla, 5254 sayılı Kanun gereğince ve İhtiyaç Komisyonu kararına müsteniden ilin tohumluk

---

²⁸² MM ZC, 01.12.1965, O: 1 B: 17, s.437-438.

ihtiyacının 2700 ton buğday, 700 ton arpa olduğu bildirilmiş ve Bakanlığımızdan talep edilmiştir.

Bakanlığın mevcut imkânlar dâhilinde birinci parti olarak, 31 Ağustos 1965 tarih ve 1614 sayılı tahsis emri ile 700 ton buğday ve 350 ton arpa tohumluklarının Niğde iline tahsisi yapılmıştır. Sonradan sağlanan imkânlardan faydalanarak 13 Kasım 1965 tarih ve 2332 sayılı tahsis emri ile bu ilimize ikinci parti olarak 400 ton buğday tohumluğu daha verilerek, buğday tohumluğu miktarı 1100 tona iblâğ edilmiştir. Arz ederim²⁸³.

2.12.6. Çorum Milletvekili Hasan Latif Sarıyüce'nin Soru Önergesine Cevabı

Dağdaş, Çorum Milletvekili Hasan Lâtif Sarıyüce'nin, Çorum'da çiftçiye tohumluk olarak verilen ilâçlı buğdayın un fabrikalarınınca öğütülerek halka satılmasını önlemek üzere nasıl bir tedbir düşünüldüğüne dair sorusuna sözlü cevabında şu ifadeleri kullanmıştır: 5254 sayılı Kanun'a noktinazardan çiftçilerimize tevdi edilen tohumlukların başka maksatlarla kullanılması halinde uygulanacak cezai bir müeyyide yoktur. Sadece bu tohumlukları yemeklik ve yemlik olarak kullananlar veya elden çıkaranların tespiti halinde bu mütenasiplerin banka matlupları, süresi beklenmeden, tahsil edilmektedir.

Bakanlığımızca dağıtılan tohumlukların gayesine uygun olarak kullanılmak için alınacak tedbirlerin başında; bundan sonra elde kâfi miktarda stok tohumluk bulundurulması ve 5254 sayılı Kanun'un uygulanacağı hallerde ve zamanında el altındaki bu tohumlukların tevzii ve bunların ekiminin teşkilâtımız tarafından kontrol edilmesi cihetine gidilecektir. Tohumluk yardımı yanında mübalağalı gübrenin de zamanında verilmesi suretiyle tarla randımanının artırılması ve dolayısıyla çiftçinin birim sahadan fazla verim sağlaması suretiyle istihsal cazip hale getirilecektir.

Bakanlığımızca ilâçlı tohumlukların yenmemesi için gerekli tamim ve yayınlar yapılmakta olup günün şartlarına uygun olarak 5254 sayılı Kanun'da tadilat yapılması hususunda çalışmalar yapılmaktadır. Halkın yemeklik buğday ihtiyacının zamanında ve

²⁸³ MM ZC, 02.12.1965, O: 1 B: 18, s.451.

tam olarak tespit edilerek 5254 sayılı Kanunla çiftçi ihtiyaçlarının zamanında ve temininde kolaylık gösterilmesini tohumluk olarak verilen bu buğdayların toprağa tam olarak intikalinde müessir bir faktör olacağı kanaatindeyiz. Arz ederim²⁸⁴.

2.12.7. Samsun Milletvekili İlyas Kılıç'ın Soru Önergesine Cevabı

Bahri Dağdaş, Samsun Milletvekili İlyas Kılıç'ın, Osmancık'ın Aşağızeytin köyü civarında yapılan köprü'nün devamı olan yolun Vezirköprü'ye uzanan kısmının da yapılmasının düşünülüp düşünülmediğine dair sorusuna sözlü cevabında şu ifadeleri kullanmıştır: Amasya Orman Başmüdürlüğü'ne bağlı Vezirköprü Orman İşletme Müdürlüğü hudutları dâhilinde bulunan Zeytin-Ovacık-Vezirköprü yolu eski senelerde Orman İşletmesi tarafından inşa edilmiş 77 kilometre uzunluğunda bir orman yoludur. Geçen sene sellerden zarar gören Zeytin-Ovacık yolunun 22. kilometresi arasında 7 kilometresi 1966 yılı tamir ve ıslah programına alınarak bu iş için 11000 liralık tahsisat ayrılmıştır.

Ayrıca Ovacık-Vezirköprü yolunun 52. kilometresi arasında 20 kilometre yol 1966 yılı bakım programına alınmış ve 20000 liralık tahsisat tefrik edilmiş bulunmaktadır. 1966 yılı içinde Zeytin-Ovacık arası ormancılık hizmetleri yönünden trafiğe açılacaktır. Ovacık-Vezirköprü arası ise hâlihazırda trafiğe açık bir yol olması sebebiyle ve ormancılık hizmetlerinin ifasına müsait bulunması dolayısıyla yeniden inşası Bakanlığımızca düşünülmemektedir. Arz ederim²⁸⁵.

2.12.8. Tarım Bakanlığı Teşkilatında Çalışan Veterinerler Hakkında Çıkarılan Kanun Tasarısı Hakkındaki Düşüncesi

Bahri Dağdaş'ın, Tarım Bakanlığı teşkilâtında çalışan veteriner hekimlere ivaz verilmesine dair kanun tasarısının Tarım ve Plân komisyonlarından seçilecek 5'er üyeden kurulu bir Geçici Komisyon'da görüşülmesi hakkında görüşü şu şekildedir: Gelen evraklar meyanında bulunan 1/337 esas sayılı Tarım Bakanlığı teşkilâtında çalışan veteriner hekimlere teminat verilmesine dair kanun tasarısının müstaceliyetine binaen,

²⁸⁴ MM ZC, 14.12.1965, O: 1 B: 22, s.548.

²⁸⁵ MM ZC, 15.12.1965, O: 1 B: 23, s.571.

havale edilmiş olduğu Tarım ve Plân komisyonlarından 5'er üyenin iştiraki ile teşkil olunacak geçici bir komisyonda görüşülmesini arz ve teklif ederim. Saygılarımla²⁸⁶.

2.12.9. Giresun Milletvekili Mustafa Kemal Çilesiz'in Karadeniz'de Meydana Gelen Sel Ve Fırtınadan Zarar Görenlerle İlgili Demecine Cevabı

Dağdaş, Giresun Milletvekili Mustafa Kemal Çilesiz'in, Doğu Karadeniz Bölgesi'nde son günlerde vukua gelen fırtına ve sellerden zarar gören vatandaşlara gerekli yardımın yapılmasına dair demeci münasebetiyle yapmış olduğu konuşmada şu ifadeleri kullanmıştır: Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, benden evvel söz alan arkadaşım, sürmekte olan kısım ve fırtınanın Doğu Karadeniz mıntıkasında meydana getirdiği zıya dolayısıyla ora halkımızın zarar görenlerine el uzatmamız temennisinde bulundu. Biz fırtınayı müteakip derhal mahallî teşkilâta emir verdik. Ayrıca, üç kişilik bir ekibi, zararın tespiti ve çiftçiye hangi ürünlerden, ne şekilde yardım edilmek icap ettiği hususunu tespit etmek için derhal sevk ettik. Çalışmalarımız neticelenmiştir. Kredi konusunda, yiyecek konusunda ucan samanlık çatılarının, ev çatılarının derhal tamiri yönünden gereken emirler verilmiştir. Faaliyet halindeyiz, arz ederim. Hürmetlerimle²⁸⁷.

2.12.10. Adana Milletvekili Kasım Gülek'in Meksika Menşeli Buğday Hakkındaki Demecine Cevabı

Bahri Dağdaş, Adana Milletvekili Kasım Gülek'in, bu yıl ekilen ve ürünü elde edilen Meksika menşeli buğdaylar hakkında demeci münasebetiyle yapmış olduğu konuşmada şu ifadeleri kullanmıştır: Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Adana Milletvekili Kasım Gülek Bey'in Meksika menşeli buğdayların veriminden dolayı hükümetimizin ve bakanlığımız için göstermiş olduğu teveccühe teşekkür ederim.

İtimatlarına lâayık olmaya çalışacağız. Bu vesileyle şuna işaret etmek isterim ki, Carolina Oueen, Stonville tohumu bu sene 150 ton civarında getirilmiş, gerek bakanlığa bağı müesseseler, gerek özel mukaveleli çiftçiler eliyle üretimine başlanmıştır. Neticelerin iyi seyrettiğini müşahede etmekteyiz. Netice iyi olduğu takdirde, geniş ölçüde ithaline de gideceğiz.

²⁸⁶ MM ZC, 10.03.1967, O: 1 B: 71, s.101.

²⁸⁷ MM ZC, 20.01.1968, O: 1 B: 32, s.626.

Bunun dışında Rus menşeli ayçiçeği tohumunu da geniş ölçüde getirdik, teksir ettik, randımanı %42-46 arasında değişen iyi bir ayçiçeği tohumuna da çiftçimiz sahiptir. Pirinç ve patates konusunda da Rokfeller Foundation müessesesiyle temas halindeyiz. Esasen bu müessesenin buğday tohumundan daha evvel çeltik ve patates üzerindeki çalışmaları ziraat mühendisi olarak tarafımızdan o çok seneler evvel bilinmektedir.

Çeltik çeşitleri üzerinde de önümüzdeki ekim yılına yetiştirilmek üzere, çeşitler üzerinde büyük miktarda olmasa dâhi 150-200 ton civarında bir deneme çeltiğinin ithalini öngörmekteyiz. Fakat bunlardan, hepsinden daha mühimi Rokfeller Foundation müessesesi, şubesinin birisi Tarsus, diğeri de Erzurum'da olmak üzere, önümüzdeki sonbaharda yurdumuzda araştırmalara başlayacağını da müjdelerim. Hürmetlerimle²⁸⁸.

2.12.11. Eskişehir Milletvekili Hayri Başar'ın Tohumluk Ve Hayvan Yemi Konusundaki Demecine Cevabı

Bahri Dağdaş, Eskişehir Milletvekili Hayri Başar'ın, tohumluk ve hayvan yemi sıkıntısının giderilmesi için Hükümetçe tedbir alınması gerektiğine dair demeci münasebetiyle yapmış olduğu konuşmada şu ifadeleri kullanmıştır: Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Eskişehir Milletvekili Hayri Başar arkadaşımızın, çiftçinin tohumluk sıkıntısı, hayvan yemi sıkıntısı hususunda gündem dışı konuşmasına arzı cevap edeceğim.

Bu sene 275.645 ton tohumluk buğday, 11.000 ton tohumluk arpa, devlet üretme ve devlet üretmenin tavassutu ile en yüksek kademe, en yüksek vasıftaki tohumlar üretilmiş ve Eylül'ün 15'inden itibaren çiftçinin tohumluk ihtiyacını karşılamak üzere ihtiyaç bölgelerine sevk edilmiştir. Bunların bir kısmının da sevkiyatına devam edilmektedir. Genel olarak ofis, 30 Eylül akşamına kadar 530000 ton buğday mubayaa etmiştir ve 30 Eylül akşamı ofis ambarında 720.000 ton hububat mevcuttur.

Bunun dışında, zahireci ve fabrikatör elinde 30 Eylül akşamında 771.254 ton civarında ve çiftçi elinde de 2.356.167 ton civarında buğday stokunun mevcut olduğu ve yekûn stokun 312.7421 tonu bulunduğu yaptığımız araştırmalar neticesinde tespit edilmiş

---

²⁸⁸ MM ZC, 01.07.1968, O: 1 B: 83, s.506.

durumdadır. Bu meyanda Eskişehir ve havalesine 2500 ton güdük ve 600 ton da Meksika menşeli olmak üzere, 3000 ton civarında bir tohumluk tahsis edilmiş ve tohumlukların da sevkiyatına başlanmış durumdadır.

Ayrıca, devlet vekili arkadaşım, birkaç gün evvel Eskişehir'e yaptığı seyahatten sonra, biraz daha tohum sıkıntısının Eskişehir'de mevcut olduğunu söylediler, ilâveten 1000 ilâ 1500 ton civarında da, Eskişehir'e tohumluk tedariki cihetine gidildi. Ümit ediyoruz ki, Hayri Başar arkadaşımızın belirttiği şekilde hiç kimse tohumsuz kalmayacaktır. Hayvan yemi sıkıntısına gelince; Trakya bölgesinin dışında ciddî bir hayvan yemi sıkıntısı, yaptığımız çalışmalarda kendisini göstermemiştir.

Bilhassa Doğu Anadolu'muzda bu sene çok miktarda, hatta geçmiş senelere nazaran fazlasıyla bir hayvan yemi, ot istihsalinin ve diğer yem bitkileri istihsalinin mevcut olduğunu beyan etmek isterim. Hürmetlerimle²⁸⁹.

2.13. Mehmet Selçuk Aytan'ın Biyografisi

XII. dönemde de Konya Milletvekili olan Mehmet Selçuk Aytan'ın biyografisine ilgili dönemde değinilmiştir.

2.13.1. Mehmet Selçuk Aytan'ın Siyasi Faaliyetleri

Mehmet Selçuk Aytan ve 6 arkadaşı, kadro dolayısıyla açıkta kalanların açıkta geçirdikleri sürelerin; kıdemlerine ve emekliliklerine sayılmasına dair kanun teklifi vermişlerdir²⁹⁰.

2.14. İhsan Kabadayı'nın Biyografisi

XII. dönemde Konya Milletvekili olan İhsan Kabadayı'nın biyografisine ilgili dönemde değinilmiştir.

---

²⁸⁹ MM ZC, 04.10.1968, O: 1 B: 83, s.833.

²⁹⁰ MM ZC, 17.05.1967, O: 1 B: 103, s.197.

2.14.1. İhsan Kabadayı'nın Siyasi Faaliyetleri

Vekil olarak mecliste bulunduğu süre zarfında İhsan Kabadayı'nın pek çok konuda görüşünü beyan ettiği, çeşitli kanun tekliflerinde bulunduğu ve meclis oylamalarına katıldığı tespit edilmiştir.

2.14.2. 1966 Yılı İçişleri Bakanlığı Bütçesi Hakkındaki Görüşü

İhsan Kabadayı, 1966 yılı Bütçe kanun tasarısı ile İçişleri Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı'na bağlı Emniyet Genel Müdürlüğü ile Jandarma Genel Komutanlığı bütçesi münasebetiyle yapmış olduğu konuşmada şu ifadeleri kullanmıştır: Köylünün en mühim derdi olan trafik ehliyeti alma meselesi bugün köylü için en büyük bir dert kaynağıdır. Köylü trafik belgesi alabilmek için gün aşırı şehre gidip gelmektedir. Acaba ehliyet vermede mevcut statünün değiştirilerek pratik bir ölçü koymaları hazırlıkları var mı? İkincisi; bütün Türkiye'de her yıl edine geldiğimiz dert ve ıstırap şu; trafikten ehliyet alma işi bir ıstırap ve istismar durumu halini almıştır.

Bunun doğru yönleri olduğu kadar elbette mübalâğalı tarafı da vardır. Trafik ehliyeti işi vatandaşa bir azaptır, her yerde derttir, şaibeli bir mevzudur, istismar mevzuudur. Bu şaibeyi ve istismarı önleyici, derdi ve ıstırapları önleyici trafik konusunda bir çalışmanız var mı? Yeni birtakım hazırlıklar mevcut mudur? Bunları öğrenmek isterim²⁹¹.

2.14.3. 1966 Yılı Ulaştırma Bakanlığı Bütçesi Hakkındaki Düşüncesi

İhsan Kabadayı, 1966 yılı Bütçe kanun tasarısı ile Ulaştırma Bakanlığı bütçesi münasebetiyle yapmış olduğu konuşmada şu ifadeleri kullanmıştır: Muhterem Başkan, gerçi sayın vekil izah ettiler: Türkiye'de Devlet Demiryollarında lokomotifte dizelli sisteme geçilmekte olduğunu, hayırlı yolun bu olduğunu söylediler. Ben şarklı değilim. Şarklı vatandaşlarla temas ettim.

Batı Anadolu'da asliyen lokomotiflerin, marşandize varıncaya takriben akaryakıtlı şimendifer olduğunu ve rahatlık içinde seyrettiklerini, Şark'ta Devlet

---

²⁹¹ MM ZC, 18.02.1966, O: 4 B: 49, s.523.

Demiryollarında seyreden lokomotiflerin kömürlü, buharlı olmasından mütevellit kir, pis, pasak içimde olduğunu ve kötü şartlar içinde seyahat ettiklerini ifade ettiler. Dizel verilmeyişinin teknik sebebi vardır, kabul ediyoruz. Ancak bir nispet dâhilinde Şark'ta kullanılan katarların dizele çevrilmesi imkânı yok mu²⁹²?

2.14.4. 1966 Yılı İmar Ve İskan Bakanlığı Bütçesi Hakkındaki Görüşü

İhsan Kabadayı, 1966 yılı Bütçe kanun tasarısı ile İmar ve İskân Bakanlığı bütçesi aidiyetiyle yapmış olduğu konuşmada şu ifadeleri kullanmıştır: Yeni Gecekondu kanun tasarısının, gecekonduların önlenmesi, ıslah ve tasfiye bölgeleri ihdası hususlarının belli başlı prensipleri meyanında bulunduğunu ifade ettiler. Gecekondu bölgesinde vazife gören bir arkadaşınız olarak pratikte kanaatim odur ki; asla bir tasfiye yolunda devletin, hükümetin gücü yetmeyecektir. Bu güç hangi seviyede olursa olsun, gecekondu yapanların hırs ve sürati odur ki, mevcutlarının ıslahı ne suretle yapılırsa yapılsın, mantar biter gibi gecekondu yine yapılacaktır. Önlenmeden ve teceddüt edilmeden önce bir tespitin yapılması mukadder gelir kanaatindeyim. Sayın Bakan, kaim gecekonduların tespiti için bir çare düşünüyorlar mı? Bunu nasıl önleyeceklerdir²⁹³?

2.14.5. Midyat İlçesindeki Su Sıkıntısıyla İlgili Düşüncesi

İhsan Kabadayı, Midyat ilçesinde çekilen su sıkıntısına ve alınması gerekli güvencelere merbut program dışı demecinde şu ekspresyonları kullanmıştır: Mevzu, Midyat ilçesinde devam eden susuzluk hakkındadır. Midyat ilçesinde susuzluk dayanılmaz bir ıstırap konusu halindedir. Uzun yıllardan beri Midyat'ta devam eden bu derdin sona erdirileceği yolunda sayısız vaatlere rağmen Midyat bu kış aylarına da su derdi halledilmeden girecektir.

Halen bölgede incelemeler yapan Güven Partisi'nin yetkililerinden aldığımız enformasyonlar, Midyatlı vatandaşlarımızın su mevzuunda sabırsız bir bekleyiş içerisinde olduklarını göstermektedir. Kış bastırmadan Midyat'ı susuzluktan kurtarmak

²⁹² MM ZC, 18.02.1966, O: 4 B: 49, s.490-491.

²⁹³ MM ZC, 25.02.1960, O: 3 B: 56, s.633.

için yeraltı suyunu değerlendirecek pompalar Midyat'a yetiştirilmeli ve montajı yapılmalıdır.

Bundan böyle bu konuda kaybedilecek vakit kalmamıştır. Badema önceleri kilometrelerce boru döşenmek suretiyle başlanmış olan Midyat içme suyu projesi terk edilerek yüzüstü bırakılmıştır. Milyonlarca liraya mal olan bu projenin terkinden sonra ele alınan yeraltı suyundan yararlanma yolundaki proje ise bir türlü tamamlanmamıştır. Haricen öğrendiğime göre, 1951 yılında Midyat'a su getirmek için yeraltı suyu etütleri ve 30 kilometre mesafede bulunan akarsuyu getirme tetkikleri yapılmıştır.

O gün için teknik imkânlar müsait olmadığından yeraltı suyundan vazgeçilerek, 30 kilometre mesafede Aksu mevkiindeki suyun getirilmesine başlanmış, boruları tamamıyla döşenmiş bir durumda iken, 1959 senesinde teknik gücün ilerlemesi, makinelerin gelmesi sebebiyle DSİ bir kuyu açmıştır. 200 metrede verimli su bulunduğundan, milyonlarca para harcanmak suretiyle başlanmış olan uzak mesafedeki suyun getirilmesi işlemi terk edilerek yeraltı suyuna geçilmiş, açılan kuyuya ikincisi de eklenmiş ise de maalesef fitler gelmediğinden, gelenin de haleldar olmasından mazeret ele alınamayışından, on bin kişilik tarihî Midyat kasabası bugün Kerbela Çölü'nden farksız, ıstırap içindedir. Yetkililerden bu yoldaki vazgeçilmez tedbirlerin biran evvel alınmasının önemine inandığımız için, Güven Partisi ve şahsım adına ilgileri uyarmayı faydalı gördüm. Hürmetlerimle²⁹⁴.

2.14.6. 1968 Yılı Karayolları Genel Müdürlüğü Bütçesi Hakkındaki Görüşü

İhsan Kabadayı, Karayolları Genel Müdürlüğü 1968 yılı Bütçe Kanunu'na bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı münasebetiyle yaptığı konuşmada şunları söylemiştir: Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım, bir bütçe yılı içerisinde ek ödenek istemek ve aktarma yapmak, bütçenin tatbikatı bakımından belki de mümkün olan bir gerçektir, ancak dozu ve derecesini korumak şartıyla. Hâlbuki bizde aktarma ve ek ödenek istemek, dozunu, derecesini çoktan aşmış, âdeta Meclisimiz son

---

²⁹⁴ MM ZC, 22.11.1968, O: 1 B: 8, s.180.

aylarda ek ödenek ve aktarmaların konvoyu halinde gelip geçtiği bir çalışmayı zaruri kılmıştır.

Bu yıl verilen ek ödenek miktarı, bugün kabul ettiklerimizle beraber, bir arkadaşın yaptığı hesaba göre, 1,5 milyarı aşmış; bu gidişle de iki milyarı aşacağına muhakkak nazarı ile bakılabilir. Bu bütçeler, fasıllarıyla, gerçeğe uygun ciddi hesaplarla yapılmış olsaydı, sık sık ek ödenekler ve iki milyarı aşan bir ek ödenek istemek durumu doğmazdı. Gazetelerde okuduk, Sayın Maliye Bakanı biraz evvel açıkladılar; mevcut açıkları kapamak için Hazine'nin ödeme gücünü korumak bakımından tedbir alınmış iken, yenileri geliyor.

Bunların nasıl, hangi imkânlarla karşılanacağı hususu kendi kendimizi tatmin etmekten çok uzaktır. Bu, açık ve aşikâr şişkinlik getirecektir. Şişkinlik; işçiyi, köylüyü, memuru sıkıcı hayata sürükleyecektir. Ve ben şu mülâhaza, prosedür içerisinde bütçenin samimiyet kaidesinin zedelendiğine inanıyorum; daha çok da zedeleneceğinden korkmaktayım, hürmetlerimle²⁹⁵.

2.14.7. Tütün Kanunu Hakkındaki Düşüncesi

İhsan Kabadayı; tütün ve tütün tekeli kanunu tasarısı, tütün ziraatı, tütün ve tütün tekeli kanunu teklifler münasebetiyle yapmış olduğu konuşmasında şu ifadelere yer vermiştir: Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım. Tütün ekiciliği yapabilecek memur sıfatı üzerinde durup da, hangi klâstaki memur yapar, hangisi yapamaz, noktası üzerinde duracak değilim. Bu yaz Manisa Saruhan bölgesini ve Sarıgöl bölgesini gezdim Tütün ekiciliği yapan vatandaşların acı acı derdi idi.

Gerçek şudur ki, eksperlik müessesinden vatandaş şikâyetçidir. Burada söyleyemeyeceğim birçok acı ve ıstırap dolu keyfiyeti orada uzun uzun anlattılar ve vasıtalı ve dolaylı yollarla rençberlik yapıldığını ve bunlara ait tütünlerin sorgusuz sualsiz en iyi kalite fiyatından alındığını, imkânları demin kastettiğim anlamda olmayanların, münasebeti olmayanların iyi tütünlerinin de alınmayıp yakıldığını söylediler.

---

²⁹⁵ MM ZC, 13.01.1969, O: 1 B: 27, s.558.

Her halde Süleyman Bey'in bölgesidir, bilirler, apaçık söylediler. Ben, memur sıfatını taşıyan hiçbir insanın hangi şartla, hangi kayıtlı olursa olsun, ekicilik yapmasına razı değilim. Herkes kendi branşında çalışsın, kendi mesleğini yapsın. Maddeyi bu haliyle de beğenmiyorum. Dinlediğim vatandaşların gerçekten ıstırabını burada ifade etmeye çalışıyorum. Memur, değil kendi bölgesinin dışında, hiçbir şekilde ve surette bütün ekiciliği yapmamalıdır.

Tütün ekiciliğini, ancak o yolla iştiğal eden, alın teri döken, çoluk çocuğu ile didinen insan yapmalıdır. İmam yapsın yapmasın demiyorum, su memur bu memur demiyorum. Sureti katiyede memur yapmasın. Bir ikincisi; bölgesi dışında da toprak kendinin olursa, tapulu sahibi olursa öyle yapsın, diyorum.

Bölgesinin, dışında inanın ki, icar ve sair birtakım yollarla rençberlik yapacak, kendi bölgesi içinde önlemeye çalışacaksınız, ama kastettiğiniz manada almak istediğiniz tedbir, bölgesi dışında aynen cereyan edecektir. Gelin şu vereceğim teklife iltifat buyurun; memur, ancak kendi bölgesi dışında dahi ekicilik yapacak ise, toprak kendinin olmak kaydıyla yapabilsin, kendinin değilse yapamasın.

Kira ile tutmak yolunda kastettiğiniz maksat fazlasıyla akacaktır, vatandaş derdi dinmeyecektir. "Toprak, kendinin olmak kaydıyla" diye bir teklifte bulunacağım. İltifat edilirse tatbikatta çok fayda sağlayacağı kanısındayım. Hürmetlerimle²⁹⁶.

2.14.8. Emekli Sandığı Kanunu Hakkındaki Görüşü

İhsan Kabadayı, 5434 sayılı TC Emekli Sandığı Kanunu'na ek ve geçici maddeler eklenmesine ve bu kanunun bazı hükümlerinin kaldırılmasına dair kanun tasarısı münasebetiyle yapmış olduğu konuşmasında şu ifadelerle yer vermiştir: Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım; hepinizin çok iyi bildiği gibi memur ömrünün baharını ve yazını hizmetleri ile vazifesine, milletine veren insandır.

Pek çok emekli memur emekli maaşından başka hemen hemen hiç geliri olmayan, yalnız emekli maaşı ile geçinen insandır, ömrünün hemen hemen ahir vaktine

---

²⁹⁶ MM ZC, 14.01.1969, O: 1 B: 28, s.638-639.

gelmiş olan bu insanları yeni ikinci bir vazifede çalışmaya zorlayan sebep geçim zorluğu ve evlâd-ü iyalin bir babaya yüklemiş olduğu külfet, ahir vaktinde onu çalışmak zorunda bıraktığı için bir ikinci vazifeye girerek çalışmak, evinin ve ailesinin ihtiyacını, nafakasını karşılamak duygularından mütevellit vazife alır. Bu işin insanî ve içtimai yönü ile iyi cephesidir.

Ancak, fakir memleketiz, kalkınma halinde bulunan bir milletiz. Bütçenin imkânları ve malî kaynaklanmaz müsait olmadığı için cari giderleri azaltmak, kadroları daraltmak yönüne, şahsan ben de inanıyorum. Ancak, tanınan bir sene süreyi şahsan az görmekteyim. Bu müddetin hiç olmazsa 2 seneye çıkarılmasını ve bu pek çoğu ihtiyar olan, ömrünün ahir vakti gelmiş olan - Tanrı geçinden versin - bu kimseleri bir sıkıntıya sokmamak, bir yıl içerisinde huzursuz kılmamak için, bir yılın 2 yıla çıkarılması ile özel veya resmî yerlerde çalışabileceği, müteferrik bir iş bulması, emeğini değerlendirmesi bakımından rahatlık vermiş oluruz.

Ben şahsen bir yıllık müddeti az bulmaktayım, iki yıla çıkarsa rahat rahat iş bulabilir, ona manen yükünecek azap ve ıstırap da azaltılmış olur. Teklifim bundan ibarettir, saygılarımla²⁹⁷.

2.14.9. 6306 Sayılı Kanunun Değiştirilmesi Hakkındaki Düşüncesi

Kabadayı, TC Emekli Sandığı Kanunu'nun 64. maddesine (Ç) fıkrasından sonra 6306 sayılı Kanunla eklenen (d) fıkrası ve geçici maddenin değiştirilmesi hakkında kanun tasarısı münasebetiyle yapmış olduğu konuşmasında şu ifadeler yer vermiştir: Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım; bu mevzuda kanaatim odur ki, harp malûllüğü ve vazife malûllüğü tefriki bundan kırk-elli sene evvelki harp esaslarına göre konmuş tefrik ve ölçülerdir.

İkinci Dünya Harbi'nden itibaren muharebe ve muharebe silâhları o kadar çok tekâmül etmiştir ki, bir manevra, bir tatbikat âdetâ harpten farksız hale gelmiştir. Orada insan, tıpkı harpteki gibi kendini feda etmeye mecburdur. Ağır şartlarda tıpkı

---

²⁹⁷ MM ZC, 07.02.1969, O: 1 B: 46, s.327.

muharebedeymiş gibi işleyebilmek zorundadır. Bir harp, hiçbir milletin başına vermesin, felâkettir.

O harpte malûl oldu diye bir hakkın ilânihaye gitmesi, zamanla terakki eden silâh ve askerlik şartlarının icabından mütevellit vazife malûlü olan insanlara bu hakkın verilmemesini ben her şeyden evvel akli ve vicdan yollarıyla kabili telif bulmuyorum. Bu aradaki farkın giderilmesi her şeyden evvel vicdanlarda ve maşerî vicdanda işleye gelen bir yarayı dindireceği kanısındayım.

Sivil ve asker farkı. Onun üzerinde uzun boylu mütalâa edecek değilim. O da evlâdı vatandır. Kaderde, kıvançta, tasada, yasada beraber olan insanlar aynı şartlarla vazife görüyorlarsa bir eşitliği sağlamak için onlara da verilmesinin bir insaf duygusu, bir insani görüş olarak kabulünü istirham etmekteyim. Hürmetlerimle efendim²⁹⁸.

2.14.10. Vergi Kanunlarında Tadil Yapılması Hakkındaki Düşüncesi

İhsan Kabadayı, 1969 yılı Bütçesinin finansmanı cihetiyle vergi kanunlarında tadil yapılması hakkında kanun tasarısı münasebetiyle yapmış olduğu konuşmasında şu ifadelerle yer vermiştir: Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım; yüksek oktanlı benzin satışlarında şirketlerin ve istasyonların kârları fazla olursa, normal benzinin elbette ki satıcı tarafından kârı az olacağından, satma ihmale uğrayabilir.

Bu aradaki farkı ayarlayıp her istasyonda satılır şekilde tutulması gerekir. Aksi halde yüksek oktanlı benzinin kârının çokluğu, normal benzinin her istasyonda satılmaması gibi bir tehlike doğuracağından, fiyat ayarları arasında acaba bu husus nazarı dikkate alındı mı? Aksi halde, normal benzin yakan motorlu araçlar bundan müteessir olacaktır, dolayısıyla erişimde birçok aksaklıklar meydana gelebilir. Bu hususun açıklanmasını arzu etmekteyim. Hürmetlerimle²⁹⁹.

---

²⁹⁸ MM ZC, 10.02.1969, O: 1 B: 47, s.455.

²⁹⁹ MM ZC, 22.02.1969, O: 2 B: 59, s.610.

2.15. Seyit Faruk Önder'in Biyografisi

Şair, yönetici, bürokrat, politika adamı, milletvekili olan Seyit Faruk Önder, 1917 yılında Konya'da dünyaya gelmiştir. Ailesinin lakabı Burhanzadeler'dir. Kendi ifadesiyle, Hz. Hüseyin'in erkek ve Hz. Mevlana'nın kız tarafından torunudur. Dedesi eski Konya Belediye Başkanlarından Seyit Mehmet Rıza Çelebi'dir. Babasının adı Mehmet, annesinin adı Şerife'dir. 1929'da Konya'da Darül İrfan İlkokulu'nu, 1935 yılında Konya Lisesi'ni, 1938 yılında da Mülkiye Mektebi'ni bitirmiştir.

Bununla birlikte, Millî Savunma Akademisi mezunudur. 1942 yılına takriben mütenevvi nahiyelerde müdürlük yapmıştır. Pazarcık, Yüksekova, Ayvacık İlçeleri Kaymakamlıkları'na atanmıştır. 1950 senesinden başlayarak Mülkiye Başmüfettişliği, İstanbul Belediye Başkanlığı Müşavirliği, 1960'dan sonra da Başmüfettişlik, Mülkiye Müşavir Müfettişliği ve Teftiş Kurulu Başkanlığı'nda bulunmuştur. Bu sıralarda Millî Savunma Akademisi'ni de bitirmiştir. 1962 yılında Nevşehir Valisi olmuştur. Valilik görevinde bulunduğu sırada XIII. Dönem Millet Partisi Konya Milletvekili seçilmiştir.

Konya'da kendi atalarından kalan Aziziye Camii, Şekerfuruş Mescidi, Seyit Faruk Önder Genel Kitaplığı gibi hayratı bulunan Şeyh Ahmet Efendi Vakfı ve Mustafa Mülhak Vakfı'nın Mütevelli üyesi olarak çalışmıştır. Evli ve dört çocuk babasıydı. Ölüm tarihi, 24.01.1998'dir³⁰⁰.

2.15.1. Seyit Faruk Önder'in Siyasi Faaliyetleri

Seyit Faruk Önder, Birleşmiş Milletler Asamblesi'nde Kıbrıs davası için son alınan karar ile Türk umumi efkârının Kıbrıs davasının geçirmiş olduğu safhalar üzerinde “genel görüşme” açılmasına dair öneriler münasebetiyle konuşma yapmıştır.

2.15.2. Kıbrıs Davası Hakkındaki Düşüncesi

Kıbrıs mevzuunda Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından verilen karar milletimizin hak duygusunu, gurur ve haysiyetini yaralamıştır. Aynı zamanda bu

---

³⁰⁰ Seyit Faruk Önder'in II. Dönem Hal Tercümesi Kağıdı Sicil No: 613, Seyit Faruk Önder'in II. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, TBMM Albümü 1950-1980, s. 874, Yayınlanmış eseri için bkz., **Dünden Bugüne Manzum Hatıralar**, Neşriyat Yayınları, İstanbul, 1991, Mülkiye Müfettişliğine atandığına dair kararname için bkz. CCA,030.11.1-0.216.26.5, CCA,030.11.1-0.265.17.19, bkz. Ek:9.

teşekküle karşı beslenen itimadı da yıkmıştır. Bu manzara karşısında, milletimiz şu anda derin bir infial, hak ve haysiyetlerini korumak hususunda sonsuz bir azim ve karar içindedir. İşte bu merhalede. Kıbrıs meselesi, vehameti daha da artmış olarak, Yüce Meclis'in huzuruna getirilmiş bulunmaktadır.

Millet, Yüce Meclis'ten ümit verici ve muvaffakiyete ulaştırıcı karar ve davranışlar beklemekte ve Türkiye'deki parti mücadelelerinden cüret alarak, hayale kapılanları hüsrana uğratacak bir milli birlik ve beraberlik havasının, meclis kürsüsünden bütün vatan sathına yayılmasını istemektedir. Açılacağını ümit ettiğimiz genel görüşmede bütün partilerin milletin bu arzusuna ve millî menfaatlerin bu emrine uygun hareket etmelerini, millî haklarımızı kurtarıcı ve haysiyetimizi koruyucu tedbirler etrafında birleşmelerini temenni etmekteyiz. Bu düşünce ve duygularla meşbu olan Millet Partisi Meclis Grubu Kıbrıs mevzuunda bir genel görüşme açılmasını isteyen tavriler lehinde oy kullanacaktır³⁰¹.

2.15.3. Mehmet Altınsoy'un Önergesi Hakkındaki Görüşü

Önder, Niğde Milletvekili Mehmet Altınsoy'un, 1961 Anayasası'nın 88. maddesi gereğince Kıbrıs konusunda ve genel dış politikamızın üzerinde bilgi edinilmek için meclis araştırması yapılmasına dair önergesi münasebetiyle yapmış olduğu konuşmasında şu ifadelerle yer vermiştir: Niğde Milletvekili Sayın Mehmet Altınsoy'un, Kıbrıs konusunda ve genel dış politikamız üzerinde bilgi edinilmek maksadıyla meclis araştırması yapılmasını isteyen tavriri hakkında, Millet Partisi Meclis Grubu, görüşünü günün şartlarının ışığı altında tespit etmiş bulunmaktadır.

Kıbrıs ile alâkalı son genel görüşmede, geçmişî hata ve sevabı ile bir tarafa bırakmayı, millî menfaatlere ve günün şartlarına uygun mütalâa eden Millet Partisi; görüşüne hâkim olan şu esas belirtmişti: Evvelâ Kıbrıs meselesine bir çıkar yol aramalıyız. Bu yol sayesinde Kıbrıs meselesini şerefli bir hal tarzına elbirliği ile bağlamak nasip olursa, ileride hâdisenin daha geniş bir tahlilini yapmaya ve hatta mesuliyetlerin derecesi üzerinde durmaya hak kazanmış oluruz. Genel görüşmede ifade

³⁰¹ MM ZC, 22.12.1965, O: 1 B: 26, s.636-637.

ettiğimiz bu yapıcı temenniye rağmen müzakereler maalesef karşılıklı bir çekişme ve suçlama havasına girmiştir. Bu hal, Yüce Meclis'ten ümit verici ve muvaffakiyete ulaştırıcı karar ve davranışlar beklemekte olan milletimizi haklı olarak üzmüştür.

Geçirdiğimiz bu tecrübeden sonra, bugün yapılacak bir Meclis araştırmasının aynı hayal kırıcı neticelere bizi götüreceği, yeni ve karşılıklı suçlamalara vekile teşkil edeceği ve dolayısıyla Kıbrıs davasına bir şey kazandırmayacağı ve hatta zararlı olacağı kanaat ve endişesini taşımaktayız. Yüce Meclisin her meselede bilgi sahibi olmasının lüzum ve faydalarına inanmakla beraber bugünkü şartların telkin ettiği bu kanaat ve endişenin tazyikiyle, meclis araştırması açılmasını isteyen tahrir aleyhinde oy kullanacağımızı arz eder, hepinizi saygı ile selâmlarız³⁰².

2.15.4. Yozgat Milletvekili İsmail Hakkı Aydoğan'ın Önergesi Hakkındaki Görüşü

Seyit Faruk Önder, MP Meclis Grubu Başkanvekili Yozgat Milletvekili İsmail Hakkı Akdoğan'ın, Orgeneral Cemal Tural'ın, Milli Savunma Bakanı'na yazdığı resmî yazı ile Mr. Johnson'un mesajının basına intikali hususlarında bilgi edinmek üzere 1961 Anayasası'nın 88. maddesi gereğince meclis araştırması yapılmasına dair önergesi münasebetiyle aldığı sözde şu ifadelerle yer vermiştir: Muhterem Başkan, muhterem arkadaşlarım; bundan evvel bir milletvekili kaba kuvvetle kürsüden indirilmiş, Sözü kesilmiştir. Onun Sözü ikmal edilmedikçe, konuştukları, konuşacakları bu kürsüden ifade edilmedikçe gündeme devam edilmesine ben imkân göremiyorum. Reis Bey'den evvelâ kürsüden kaba kuvvetle indirilen arkadaşımızı kürsüye davet etmesini ve Sözüni tamamlatmasını teklif ediyorum ve istiyorum³⁰³.

2.15.5. 1967 Yılı Dışişleri Bakanlığı Bütçesi Hakkındaki Görüşü

Seyit Faruk Önder, 1967 yılı Bütçe Kanunu tasarısı ile Dışişleri Bakanlığı Bütçesi münasebetiyle yapmış olduğu konuşmasında şu ifadelerle yer vermiştir: Sayın AP Grubu'nun sözcüsünün bazı beyanlarından grup sözcümüzün söylediklerini yanlış anladığı kanaatine vardığım için kısa bir müddet huzurunuzu işgal edeceğim. Biz Millet

³⁰² MM ZC, 05.01.1966, O: 1 B: 31, s.231-232.

³⁰³ MM ZC, 02.02.1966, O: 2 B: 40, s.528.

Partisi olarak NATO'ya ve Garp Bloku'na bağılıyız ve milletimizin de yaptığı ahitnamelere sadık kalmasını istiyoruz. Ancak hiçbir zaman T.C. Hükümeti'nin de haysiyetli bir politika takip etmesi lâzım geldiğini ileri sürmekten geri kalamayız. Hükümetimizin takip ettiği politikanın hangi safhada olduğunu bilmediğimiz için hükümetimizden yakınmaktayız. Ve istiyoruz ki; hükümetimiz hiç değilse ayda bir veya iki ayda bir grup başkanlarını mı toplar, parti genel başkanlarını mı toplar, bizzat kendisi mi veya genel sekreteri vasıtasıyla mı meclisi aydınlatırsa bundan memnun olacağız. Bunu yapmadığı için hükümetten yakmıyoruz.

Ayrıca biz Türkiye'deki Amerikan üslerinden şikâyetçi değiliz, bunların vatanımızın korunması için kurulduğuna da inanıyoruz. Yalnız şunu diyoruz ve istiyoruz ki; bu Amerikan üsleri Türkiye'yi rızası hilâfına bir harbe sokacak durumda olmasın. Bunlar ne zaman yapılmıştır, hangi şartlar içinde yapılmıştır; bunları biliyoruz, müdrikiz. Ama değişen dünya şartları içinde acaba hükümetimiz bugün bir adım ileriye giderek bizi Amerikalıların dahi köle olarak görmesine sebep olan bu ikili anlaşmaların daha iyi şartlar içine getirilmesi için bir gayret sarf etmekte midir ve bunda bazı ilerlemeler kaydetmiş midir? Bunları sormak istiyor ve bunları yapmasını istiyoruz.

Öyle tahmin ediyorum ki, şu beyanlarım karşısında muhterem iktidar partisi bizi artık Türkiye İşçi Partisi'nin dümen suyunda görmek iddiasından vazgeçecektir. Bütçenin tümü üzerinde yapacağımız görüşmelerde sizlere daha geniş ve etraflı olarak bu mevzuları tekrar arz ve izaha çalışacağım. Hepinizi hürmetle selâmlarım³⁰⁴.

2.15.6. Hatunsaray Bucağı Tarım Kredi Kooperatifi Hakkındaki Soru Önergesi

Seyit Faruk Önder'in, Konya'nın Hatunsaray Bucağı'ndaki Tarım Kredi Kooperatifi'nin Genel Kurul toplantısına merbut yazılı soru önergesi, Ticaret Bakanlığı'na gönderilmiştir:

1.Konya'nın Hatunsaray Bucağı'ndaki 1384 sayılı Tarım Kredi Kooperatifi'nin Genel Kurul toplantısı hangi tarihte yapılmıştır?

---

³⁰⁴ MM ZC, 17.02.1967, O: 3 B: 56, s.358.

2. Bu kooperatifin yönetim kuruluna kimler kaçar oyla seçilmişlerdir?

3. Ali Akpınar ismindeki zatın yönetim kurulu üyeliği seçiminde aldığı oy miktarı belli midir?

4. Gerek genel kurul toplantısına gerekse yönetim kurulu seçimlerine her hangi bir itiraz olmuş mudur? Olmuşsa tahkik ettirilmiş midir? Ve tahkikat nasıl sonuçlanmıştır³⁰⁵?

2.15.7. Ticaret Bakanlığının Soru Önergesine Cevabı

Konya iline bağlı 1384 sayılı Hatunsaray Tarım Kredi Kooperatifinin Genel Kurul toplantısı ile Yönetim Kurulu seçimi hakkında Konya Milletvekili Sayın Faruk Önder'in yazılı soru önerisindeki hususlar T.C. Ziraat Bankası Genel Müdürlüğü'ne incelettirilmiş ve alınan 29.06.1967 gün ve 1727 sayılı cevapta; 1384 sayılı Hatunsaray Tarım Kredi Kooperatifi'nin 1966 hesap yılı Genel Kurul toplantısının 24.02.1967 tarihinde yapıldığı, ancak gerekli nisabın temin edilememesinden 2. ve son toplantının 03.03.1967 tarihinde akdedilmiş olduğu, Yönetim Kurulu'nun bu yıl asıl üyeliklerine, 20 oyla 2 nolu ortak Ali Akpınar'ın, 14 oyla 69 nolu ortak Ali Özdemir'in ve 12 oyla 58 nolu ortak Seyit Başpınar'ın, yedek üyeliklere de 14 oyla 944 nolu ortak Mustafa Kondu ile 4 oyla 110 nolu ortak S. M. Atasagun'un seçilmiş bulunduğu, ancak, Ali Akpınar'ın borcunu ödemede mütereddit bir ortak olması, 1961 vadeli 2208,40 lira borcunun bulunması, 480 liralık sermaye taahhüdünü de henüz ödememesi, evvelce Yönetim Kurulu'nda vazifeli iken kooperatif işlerine, alacakların tahsiline gereken ilgiyi göstermemesi ve böylece bizzat idareci olarak ortaklara kusursuz bir mostralık olmaması sebebiyle seçiminin, mahallî bankalarınca onaylanmayarak yerine yedek üye Mustafa Kondu'nun getirilmiş olduğu, Ali Akpınar'ın, seçiminin onaylanmaması neticesi yaptığı itiraz üzerine mevcut borçlarını ilk imkânda ödemesi ve bundan sonra kooperatiften alacağı paraları zamanında tediye eylemesi ve idareci olarak kooperatif işlerine gereken ilgiyi göstermesi kaydıyla seçiminin onanması ve yerine getirilen Mustafa Kondu'nun yine yedek üyeliğe alınması hakkında mezkûr Banka Genel Müdürlüğü tarafından

³⁰⁵ MM ZC, 08.06.1967, O: 1 B: 115, s.165.

mahallî şubelerine 24.06.1967 gün ve 563 sayılı yazılarıyla gerekli talimatın verilmiş olduğu bildirilmiştir³⁰⁶.

2.15.8. Akviran Bucağındaki Yollarla İlgili Soru Önergesi

Seyit Faruk Önder'in, Konya'nın Akviran bucağı ile buraya ait bazı köylerin yol ihtiyacına dair yazılı soru önergesi, Köy İşleri Bakanlığı'na gönderilmiştir.³⁰⁷ Konya Vilâyeti Çumra kazasının Akviran bucağı ile buraya bağlı Çukurçimen, Tekke ve May köyleri arasındaki yolların Konya Valiliğince 1967 programına alınması hususunun Köy İşleri Bakanlığı'na arz edildiği ve kabul olunduğu takdirde vilâyetin imkânları ile bu yolun yapılabileceği, husus öğrenilmiş ve Köy İşleri Bakanlığı'ndan da vilâyete kendi imkânları ile bu yolu yapması hususundaki teklifin kabul edildiğinin bildirileceği vat olunmuştur.

1. Adı geçen köy yolları 1967 programına alınmış mıdır?
2. Vilâyetin bu teklifine Bakanlıkça müspet cevap verilmiş midir?
3. Halen bu köylerin yolları yapılmış mıdır, inşaat ne safhadadır?
4. Yapılmamış ise ne zaman yapılabilecektir?
5. 1968 programına alınması düşünülmekte midir ve tahsisatı mevcut mudur?

Köy İşleri Bakanlığının Soru Önergesine Cevabı

Konya'nın Akviran bucağı ile buraya bağlı bazı köylerin yol ihtiyacına dair Konya Milletvekili Seyit Faruk Önder hinterlandından bakanlığınca yazılı olarak cevaplandırılmak üzere verilen soru önergesi cevabı aşağıda sunulmuştur.

1. Çumra ilçesi-Akviran bucağı ile buraya bağlı Çukurçimen, Tekke ve May köyleri arasındaki yollar, 1967 yılı yapım programında yer almamıştır.
2. Konya Valiliği ek program ve 1045,00 TL teklif etmiş ise de, ödenek ve makine kifayetsizliği sebebiyle ek program teklifi onanmamıştır.

³⁰⁶ MM ZC, 28.07.1967, O: 1 B: 150, s.802.

³⁰⁷ MM ZC, 12.01.1968, O: 1 B: 26, s.261.

3. Bakanlığımızdan mezkûr yolun yapılması, tenevvü ısrarla ısmarlama edildiğinden, Yapım ve Bakım Yönetmeliği esaslarına göre durumun tetkik edilerek, mevcut güç ve ödeneklerden istifade ile yapılması imkânlarının aranması hususu valiliğe yazılmış ise de, valiliğin bugüne dek mahlâsı geçen yolda çalışmadığı anlaşılmıştır.

4. Akviran-May-Tekke-Çukurçimen yolu aks yoludur. Grup köy yolları plânlamasına ait haritasında öncelik sırasına göre 5 nolu grup köy yolu olup, 49 puanı bulmaktadır. İlden de henüz 1968 program teklifi gelmemiştir.

Malûmları olduğu üzere illerin yol tatbikat programları Köy Yolları Yapım ve Bakım Yönetmeliği ve mevcut genelge esaslarına göre aks yolların programlanması İl Genel Meclisi ile İl Daimî Encümeni'nden geçirilerek ve öncelik sırası verilerek tanzim edilmektedir³⁰⁸.

2.15.9. Gecekondu Hakkındaki Soru Önergesi

Seyit Faruk Önder'in, tapulu ve bayındırlık parselli arsaların gecekonducular tarafından işgal edilmesinin önlenmesine müteallik yazılı soru önergesi, İçişleri Bakanlığı'na, İmar ve İskân Bakanlığı'na gönderilmiştir³⁰⁹.

2.15.10. Ankara'daki Gecekonducularla İlgili Soru Önergesi

Ankara'da birçok tapulu ve bayındırlık parselli arsaların gecekonducular tarafından işgal edilmekte olduğuna dair haberler almaktayım. Mülkiyet hakkına tecavüz sayılan bu kabil hareketleri önlemek ve mal ve can emniyetini korumak, hükümetin belli başlı vazifelerinden biridir. Bu itibarla işin önemi izahtan varestedir. 325 ortağı bulunan Esentepe Yapı Kooperatifi'nin Kongre Başkanı Ömer özen imzasıyla aldığım bir telgraf, bu kooperatife ait Yenimahalle'deki tapulu ve imar parselli arsaların da gecekonducular tarafından yağma edilmekte olduğunu bildirmekte ve müteaddit müracaatlara rağmen ilgililerin 775 sayılı Kanunu uygulamamakta inat ettiklerinden şikâyet olunmaktadır.

1. Bu durum doğru mudur, mahallede bir inceleme yapılmış mıdır?

³⁰⁸ MM ZC, 08.03.1968, O: 1 B: 59, s.220.

³⁰⁹ MM ZC, 11.12.1968, O: 1 B: 16, s.529.

2. İstida sahiplerine bugüne kadar müspet veya menfi bir cevap verilmeyişinin sebebi nedir?

3. Gecekonducuların tecavüzlerinden tapulu arsalar ne zaman önlenecektir³¹⁰?

2.15.11. Gecekonducularla İlgili Soru Önergesinin Cevabı

Seyit Faruk Önder'in, tapulu ve imar parselli arsaların gecekonducular tarafından işgal edilmesine dair yazılı soru önergesi cevabı, 2 nüsha olarak aşağıda sunulmuştur. Ankara'da birçok tapulu ve bayındırlık parselli arsaların gecekonducular tarafından işgal edildiği; bu arada 325 ortağı bulunan Esentepe Yapı Kooperatifi'nin Yenimahalle'deki arsalarının da gecekonducular eliyle yağma edildiği ve bu durum ilgili mercilere birçok müracaatlarla duyurulduğu halde 775 sayılı Gecekondu Kanunu'nun bir türlü uygulanmadığı hakkında Sayın Konya Milletvekili Seyit Faruk Önder tarafından verilen yazılı soru önergesi incelendi: Konu 775 sayılı Gecekondu Kanunu'nun tatbikatına taallük etmekte olup bu tatbikata ait işlemler imar ve iskân Bakanlığınca tedvir edilmekte bulunduğundan ilgililerin bakanlığımıza vaki müracaatları zamanında söz konusu bakanlığa intikal ettirilmiş ve gereğine tevessül edildiği anlaşılmıştır³¹¹.

2.16. Yunus Koçak'ın Biyografisi

1918 senesinde Antakya'da doğmuştur. Baba adı Mustafa, anne adı Şefika'dır. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu olan Yunus Koçak az düzey Fransızca öğrenmiştir.

İngilizce de bilen Yunus Koçak, Serbest Avukat, Merkez Bankası Memuru, İşçileri Belediyeler Şubesi Tetkik Memuru, Ticaret Bakanlığı İç Ticaret Umum Müdürlüğü Memuru, Hatay ve Diyarbakır Bölge Ticaret Müdürlükleri Raportörü, XIII. Dönem Konya Milletvekili görevlerinde bulunmuştur. Evli, 2 çocuk babası olan Yunus Koçak, 6 Kasım 1977 tarihinde vefat etmiştir³¹².

³¹⁰ MM ZC, 17.03.1969, O: 1 B: 65, s.131.

³¹¹ MM ZC, 17.03.1969, O: 1 B: 65, s.131-132.

³¹² Yunus Koçak'ın II. Dönem Tercüme Hal Kağıdı Sicil No: 611, Yunus Koçak'ın II. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, TBMM Albümü 1950-1980, s. 874.

2.16.1. Yunus Koçak'ın Siyasi Faaliyetleri

Yunus Koçak, çarşı ve mahalle bekçileri hakkında kanun tasarısı ile İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, Bekçiler Kanunu teklifi ve Geçici Komisyon raporu münasebetiyle konuşma yapmıştır.

2.16.2. Bekçiler Kanunu Hakkındaki Görüşü

Bekçiler Kanunu hakkındaki konuşmasında şu ifadelere yer vermiştir: Elimizdeki tasarının 13. maddesi diğer maddeleri gibi ve bilhassa 12. maddede olduğu gibi vazıh değildir. Bekçilerin ücretlerinin, tayinlerinin, terfilerinin hangi esaslara göre yapılacağı tasarıda vuzuhla belirtilmemiştir. Bu bakımdan bilhassa 13. maddenin tedvininde tasarıyı ve bu verilecek ücret konusunu vuzuha kavuşturmak gerekir.

Eğer maddeyi bu şekilde, bilhassa 1. fıkrasını bu şekilde kabul edecek olursak, o zaman tayin ve ücret tespiti ve bunun takdiri tamamen keyfi ölçülere göre olabilecektir ve her çeşit iltimas ve suiistimal iddiaları bekçi tayinlerinde alıp yürüyecektir. Bunu önlemek için maddeye vuzuh vermek lâzımdır. Hangi hallerde asgari ücret verilecek? Hangi hallerde bundan daha fazlası verilecek? Hangi hallerde azami ücret verilecek? Hangi yerlerde ne ücret verilecek? Bunları belirtmek gerekir.

Bunları belirtmezsek o zaman hiçbir ölçüye sığmayacak şekilde tayinler yapılabilir. Bunun için bendeniz bir tadil teklifi takdim edeceğim ve bekçilerin ücretlerinin tespitinde mahalli şartlar, hizmet, ehliyet ve tahsil derecelerinin göz önüne alınmasının birinci maddede öngörülmesini teklif ediyorum. Bu suretle, haksızlık, keyfi takdir ve her türlü iltimas iddiaları önlenmiş olacağı kanaatindeyim. Tasarı, bu şekliyle tamamen vuzuksuzdur ve her türlü, kötü kullanmaya ve kötü söylentilere müsaittir. Bu bakımdan hizmet önüne alınarak ücretlerin tespiti konusunda vereceğim tadil teklifinin kabulünüze mazhar olacağını ümit ederim³¹³.

---

³¹³ MM ZC, 13.06.1966, O: 2 B: 96, s.46-47.

2.16.3. 1967 Yılı Adalet Bakanlığı Bütçesi Hakkındaki Görüşü

Koçak, 1967 bütçe kanunu tasarısı ile Adalet Bakanlığı Bütçesi münasebetiyle yaptığı konuşmasında şu ifadelere yer vermiştir: Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; adalet mülkün temelidir, buna riayet etmemiz lâzımdır. Adalet Bütçesi önemli bir bütçedir. Bu bütçe üzerinde bütün arkadaşlarımın, bütün grupların fikirlerini tamamıyla açıklamalarına meydan vermek için, biz Adalet Bütçesi üzerinde görüşmelerin yeterli olduğu kanısında değiliz. Görüşmelere, her fikrin izhar edilmesi için, imkân verilmelidir. Bu bakımdan yeterliğin aleyhindeyiz. Kabul edeceğiniz Adalet Bütçesinin, bütün adalet mensuplarına ve teşkilâta hayırlı ve millete uğurlu olmasını temenni ederiz³¹⁴.

2.16.4. Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu Hakkındaki Görüşü

Yunus Koçak, Türk Silahlı Kuvvetleri Personel kanunu tasarısı münasebetiyle yaptığı konuşmasında şu ifadelere yer vermiştir: Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; 1. madde üzerinde bir tadil önergesi vererek bu maddeye, askerî öğrenciler kısmına vuzuh getirmemin doğru olacağı kanısını söylemek işitiyoruz. Ayrıca, bu kanun askerî şahısların ve askerî öğrencilerin personel durumunu tespit ettiğine göre, bu kanunda askerî lise öğrencilerinin de durumunun vuzuha kavuşturulması gerekir. Bu bakımdan bu maddeye vuzuh getirmesi için, orta dereceli askerî okulların ve uzman çavuşların da maddemin kapsamı içimde yer alması doğru olur.

Denebilir ki, bunun yeri burası değildir, harp okulları kanunu gelecektir, orada bu cihet nazarı itibara alınmıştır. Gerçi, harp okulları kanun tasarısının dördüncü maddesinde, harp okulları öğrenci kaynakları arasında askerî liseler de gösterilmiştir. Ancak, gerek bu kanunun 9. maddesinde, gerek Personel Kanunu'nun diğer maddelerinde askerî lise öğrencilerine yapılacak muamele ve bu öğrenci sıfatının ne suretle kaybedileceği hakkında hiçbir vuzuh yoktur.

Bu bakımdan askerî öğrenciler anasında mütalâa edilmesi gereken askerî lise öğrencilerinin de durumunu bu kanunla halletmek mecburiyetinde olduğuna göre, personel bakımından, bunlara verilecek harçlık bakımından bu kamunun bu maddesi

---

³¹⁴ MM ZC, 25.02.1967, O: 2 B: 64, s.611.

içinde bu hususun da nazarı itibara alınması gerekirdi. Bunu bir noksanlık olarak mütalâa etmekteyiz, maddenin bu şekilde tadiline dair bir önerge verdik, bu önergemizin, iltifatınıza mazhar olacağımı ümit ediyorum. Saygılarımla³¹⁵.

2.16.5. Toplum Zabıtası Kurulması Kanunu Hakkındaki Görüşü

Yunus Koçak, 654 sayılı Toplum Zabıtası Kurulması Hakkında Kanun'a ek kanun tasarısı münasebetiyle yaptığı konuşmasında şu ifadelerle yer vermiştir: Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; elimizdeki kanun tasarısının gerekçesi ilk okunduğu zaman gerçekten iyi tesir yapmakta ve bu gerekçeye göre bu kanun tasarısının lehinde oy vermek gerekir gibi görünmektedir. Ama arkadaşlar, bir iktidarın getirdiği kanunlar değerlendirilirken o iktidarın bugüne kadar cereyan eden icraatını göz önüne almak ve getirdiği kanun tasarılarını ona göre değerlendirip oylamak gerekir. Diyor ki, gerekçe; anayasamızın ilkeleri arasında yer alan insan hak ve hürriyetlerini, sosyal adaleti, ferdin, toplumun huzur, güvenç ve refahını gerçekleştirmeyi ve teminat altına almayı mümkün kılan kanunların uygulanmasını sağlamak, Cumhuriyet, hürriyet düzenini çağdaş ve ileri toplumlarda olduğu gibi demokratik usullerle korumak.

Arkadaşlar, şu gerekçe ne kadar güzel yazılmış. Fakat bu gerekçenin altından gelen kanun bu fikirleri savunanları yasaklamak için bir kadro ilâvesinden başka bir şey değil. Zira toplum zabıtasının büyük şehirlerde bugüne kadarki icraatı herkesin gözleri önünde cereyan etmiştir. Muhterem arkadaşlarım, gerçekten anayasamızın öngördüğü toplum düzenini savunmak için her türlü masrafı göze almaya değer. Bu hususta hiçbir fedakârlıktan kaçınmamalıdır, ama gerçekten bu gaye için ise. Yoksa bu gayenin tersini sağlamak için bu gaye oltanın ucunda bir yem olarak ileri sürülmüşse, o zaman bu kanun tasarısı üzerinde dikkatle durmak ve kanun tasarısına ona göre oy vermek gerekir.

Muhterem arkadaşlar; üniversite talebeleri anayasamızın kendilerine verdiği hakları zaman zaman kullanırken toplum zabıtasının üniversite talebesine saldıranları içirilmiş birtakım insanları korumuşlar, yazarı üniversite talebesini yakalayıp karakola getirmişler, mahkemede sabahlara kadar bekletmişlerdir. Bu toplum zabıtası mütecaviz

---

³¹⁵ MM ZC, 24.04.1967, O: 1 B: 91, s.394-395.

zorbalara seyirci kalmış ve tecavüze uğrayan genç çocukları, üniversite talebesini Anayasayı bilen ve bilerek sahip çıkan ve uygulanmasını isteyen çocukları daima mağdur etmek yolunu seçmiştir³¹⁶.

2.16.6. Muhtelif Konularda Kanun Teklifleri Hakkındaki Düşüncesi

Koçak, Cumhuriyet Senatosu Tabii üyesi Kadri Kaplan ve 4 arkadaşının, 97 sayılı Kanunla değiştirilen 1076 sayılı Kanun'un 3. maddesine 5 fıkra eklenmesine dair ek kanun teklifi ile Mardin Milletvekili Rifat Baykal ve 3 arkadaşının, 1963 ders yılında Harb Okulu öğrencilerinden okuldan ihraç olunanların askerlik ıstırarlarını düzenleyen kanun teklifi münasebetiyle yaptığı konuşmasında şu düşüncelere yer vermiştir: Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; nasılsa bir harekete katılmış gençlerin istikbale giden yollarını açması gereken ve açma lüzumunu benimseyen bir Komisyon görüşü ve bir kanun tasarısı karşısındayız. Muhterem arkadaşlar, o zaman yapılan hareketi tasvip etmemiş olmakla beraber, bu suçta ilişkilerinin ne derece olduğu mahkeme kararıyla sabit olan bu gençlerin yüksek tahsil yaptıkları takdirde emsalleri gibi yedek subaylık hakkını kazanmaları, elbette, en tabii haklarıdır.

Bunun aksine düşünmek, kanaatimizce, anayasanın eşitlik prensibini bozar. Bir kısım vatandaşlar yüksek tahsil yaptıkları zaman yedek subay hakkını kazanacaklar, bir kısır vatandaşlar, nasılsa bir kumanda zinciri içinde sürüklendikleri bir hareketten dolayı, ömürlerinin sonuna kadar mütemadiyen ileri gitmekten, yedek subaylık hizmeti yapmaktan mahrum edilecekler. Bunun adaletle ve insafli görüşle ilgisi yoktur. Bu bakımdan hükümetin tutumu, komisyonun tutumu şayanı takdirdir. Biz de Yüce Meclis'in bu yolda oy vereceği kanısındayız ve grup olarak bu yolda oy kullanacağız. Hepinizi saygı ile selâmlarım³¹⁷.

---

³¹⁶ MM ZC, 10.07.1967, O: 1 B: 136, s.571-572.

³¹⁷ MM ZC, 22.12.1967, O: 1 B: 20, s.710.

2.16.7. Gelir Vergisi Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkındaki Düşüncesi

Koçak, Gelir Vergisi Kanunu'nun bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun tasarısı münasebetiyle yaptığı konuşmasında şu ifadelere yer vermiştir: Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Maliye Bakanlığı'nın ve Bütçe Plân Komisyonunun önümüze getirdiği tasan aslında pek tam olmamakla beraber, bir nebze sosyal adalete uygun bir tamdır, denilebilir. Yani burada, vergilerin kolay alınmasındaki matrahları düşünülerek sosyal adalet sağlanmaya çalışılmıştır, fakat bu kâfi midir? Şüphesiz kanun tasarısını hazırlayanlar yapılacak işleri, yatırım yapılacak yerleri ve eldeki imkânları düşünerek bu tasarıyı hazırlamışlardır. İmkânlara göre de haksız oldukları söylenemez.

Yalnız arkadaşlar, hepimiz geçim meselesinin ne durumda olduğunu, memlekette vatandaşların ne miktar ücret aldıklarını ve ne miktar bir para ile geçinebildiklerini az çok bilmekteyiz. Bir vatandaşın günde 5 lira ile yahut 10 lira ile geçinebileceğini kabul etmek o vatandaş aslında insan haysiyetine uygun bir hayata lâyük görmemekten başka bir mana ifade etmez. Bu bakımdan asgari geçim indirimlerini tespit eden 1. maddenin bence tespit ettiği hadleri birazcık değiştirmek lâzımdır ve bu değiştirme de zannediyorum ki, bütçeye pek o kadar ağır yükler tahmil etmez. Tahmil etse dahi bu yükler pek ağır olmadığı için Maliye Bakanlığı ve vergi uzmanlarımız bunu diğer kaynaklardan, büyük gelir getiren dilimlere büyük nispette vergi koymak suretiyle temin edebilirler. Şimdi, anayasamızın 41. maddesi ne diyor? İktisadi ve sosyal hayat adalete, tam çalışma esasına ve herkesin insanlık haysiyetine yaraşır bir yaşayış seviyesi sağlanması amacına göre düzenlenir.

Arkadaşlar, şu getirilen indirimle iktisadi hayat herkes için insanlık haysiyetine uyar, yaraşır bir hayat seviyesi sağlayacak durumda mıdır? Bu nitelikte midir bu tasan? Gerçi bu tasarının bu amacı vardır denilebilir. Bu amaca ulaşmak için bir merhaledir denilebilir. Ama bu tasarının getirdiği hadler kâfi değildir. Onun için arkadaşlar bence eğer Sayın Bütçe Karma Komisyonu muvafık görürlerse bu, 5 lirayı 10 liraya çıkarma, kadın için tutulan 3 lirayı 5 liraya çıkarmak, çocuklar için 2 lirayı 3 liraya çıkarmak daha

isabetli olur kanısındaım. Arkadaşlar, biz kendi aile efradımızı düşündüğümüz zaman şu 5 liranın 10 liranın, 3 liranın, 2 liranın ne değer ifade ettiğini bir düşünelim.

Yani biz halkın kendisine, ailesine, karısına ve çocuğuna verdiğimiz değeri biraz da bununla göstermiş olacağız. Ve gerçekten bununla geçinmek mümkün müdür, değil midir, bunları indirmekle bunlara ne sağlamış oluruz, bunları düşünmek lâzım. Pek bir şey sağlamış olmayız arkadaşlar. O bakımdan bendeniz tasarinın bu maddesinin düşülen hadlerinin bu dediğim şekilde, yani, 10 lira 5 lira ve 3 lira şeklinde değiştirilmesi yönünde bir önerge veriyorum, bu önergeye iltifatınızı istirham ederim. Saygılarımla³¹⁸.

2.16.8. Af Kanunu Tasarısı Hakkındaki Düşüncesi

Koçak, Af kanunu tasarısı ile Cumhuriyet Senatosu Hatay Üyesi Mustafa Deliveli'nin, 780 sayılı Kanun'un 4. maddesinde değişiklik yapılması hakkında, Cumhuriyet Senatosu Tabî Üyesi Fahri Özdilek ve 14 arkadaşının, 780 sayılı Kanun'un 4. maddesine ek Kanun, Konya Milletvekili Seyit Faruk Önder ile iki arkadaşının, 21 Mayıs suçlularının affı hakkında, Ankara Milletvekili Alpaslan Türkeş ve iki arkadaşının, 780 sayılı Kanun'un 4. maddesine ek kanun teklifleri münasebetiyle yaptığı konuşmasında şu ifadelere yer vermiştir: Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, Türkiye İşçi Partisi Grubu adına getirilen af kanununun lehinde oy kullanacağız. 730 sayılı Af Kanunu görüşülürken, Türkiye İşçi Partisi olarak gerek komisyonda, gerek Millet Meclisi'nde 21 Mayıs suçlularının da mutlaka affedilmesi gerektiğini, zira af için hukuk nazariyatında suçun etkilerinin ortadan kalkmış olduğunu, müsait bir ortam bulunduğunu ve artık hiçbir tehlike mevcut ve melhuz olmadığından bunların da bu affa dâhil edilmesi gerektiğini o zaman ısrarla savunmuştuk bu yolda verdiğimiz önergeler reddedilmişti.

Geç de olsa Hükümetin bu lüzumu idrak ederek bayram arifesinde, yılbaşı arifesinde bu kanunu getirmiş olmasını gene şükranla karşılıyoruz. Gerçekten Af Kanunu, yazılış niteliği itibariyle, getirdiği hükümleri itibariyle, mahkûm edilen kimselerin cezasının bütün neticeleri ile ortadan kaldırmaktadır. Bu bakımdan Af

³¹⁸ MM ZC, 22.12.1967, O: 1 B: 20, s.738-739.

Kanunu, bizce tam ve şamil bir Af Kanunu'dur. Bu insanların mahkûm olmuş insanların, anayasayı savunmak yolunda da olsa, silâha sarılarak bir harekete girişmeleri bizce katiyen tasvip edilir bir duran değildir. Siyasi bir suçun bu şekilde ortadan kaldırılmış olması isabetlidir. Biz grup olarak, bu kanun tasarısının lehindeyiz. Saygılar sunarım³¹⁹.

2.16.9. Cumhuriyet Senatosu Üyesi Kadri Kaplan'ın Kanun Teklifi Hakkındaki Düşüncesi

Koçak, Cumhuriyet Senatosu Tabîi Üyesi Kadri Kaplan ve 4 arkadaşının, 97 sayılı Kanunla değiştirilen 1076 sayılı Kanun'un 3. maddesine 5 fıkra eklenmesine müteallik ek kanun resmîyeti münasebetiyle yaptığı konuşmasında şu ifadelere yer vermiştir: Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; bir haksızlığın tamiri bakımından ve askerliğe heves ederek Harp Okulu'na girip, fakat nasılsa bu meslekte ömürlerini ve hizmetlerini idame etmek imkânını bulamayan kimselerin, yüksek okulları bitirdikleri takdirde, diğer yüksek okulları bitirenler gibi yedek subaylık hakkını haiz olmaları gayet normaldir. Bu bakımdan, karma komisyonun kabul ettiği metin uygundur. Bu metnin kabulü gerektiği kanısındayım. Grubumuzun kanaati budur³²⁰.

2.16.10. Türkiye-Suudi Arabistan Arasındaki Anlaşma Hakkındaki Görüşü

Yunus Koçak, Türkiye Cumhuriyeti ile Suudi Arabistan Krallığı Hükümeti arasında hava ulaştırmasına dair 12 Haziran 1968 tarihli anlaşmanın onaylanmasının uygun bulunduğu hakkında kanun tasarısı münasebetiyle yaptığı konuşmasında şu ifadelere yer vermiştir: Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Suudi Arabistan Devleti ile hava ulaştırması anlaşması hakkındaki kanun tasarlısına elbette ki taraftarım. Bütün devletlerle böyle hava ulaştırması anlaşması olması iyidir. Yalnız ben temenni ederim, bütün devletlerle hava anlaşması olduğu gibi mümkün merteye Türkiye'nin de bazı vilâyetlerine hava ulaştırmasını sağlayalım. Meselâ Konya'ya hava ulaştırması yoktur. Bunun da olması iyi olur. Kanunun lehindeyim, kabulünü rica ederim³²¹.

³¹⁹ MM ZC, 25.12.1967, O: 1 B: 21, s.58.

³²⁰ MM ZC, 05.02.1968, O: 2 B: 36, s.220.

³²¹ MM ZC, 03.02.1969, O: 1 B: 42, s.80.

2.16.11. İzmir Milletvekili Şükrü Akkan ve Belğ Beler'in Kanun Teklifleri Hakkındaki Düşüncesi

Yunus Koçak, İzmir Milletvekili Şükrü Akkan ve İzmir Cumhuriyet Senatosu Üyesi Belğ Beler ve 227 arkadaşının, anayasanın 68. maddesinin değiştirilmesine ve geçici 11. maddesinin kaldırılmasına müteallik kanun teklifi münasebetiyle yaptığı konuşmasında şu ifadelere yer vermiştir: Dünyanın her tarafında anayasalar büyük olayların, büyük fikir hareketlerinin, devamlı fikir hareketlerinin mahsulü olan ve toplumun temel düzenini tesis eden eserlerdir.

Binaenaleyh anayasaların tadili bahis konusu olurken, toplumun yalnız politika ile meşgul olan kişileri değil, toplumun bütün katlarında bunun düşünülmesi, müşterek vicdanın amme vicdanının kabul edeceği bir fikir haline gelmesi ve ondan sonra teşriî organda yasama organında usulüne göre görüşülmesi, zaman içinde hazmedilerek, düşünülerek görüşülmesi ve kanunlaştırılması gerekir.

Anayasanın en mühim temelinden birisi olan düzenin esaslı organlarından yasama erkini ilgilendiren bir konuyu düzenleyen bir maddenin değiştirilmesi bahis konusu olduğu zaman görüyoruz ki, bir teklif süratle komisyonlarda görüşülüyor ve aynı teklif komisyonlardan süratle geçirildikten sonra, yasama organından da aynı süratle geçirilmek için teklif vaki oluyor. Muhterem arkadaşlar, Millet Meclisi'nin gündeminde halkımızın her sınıf tabakasını ilgilendiren kanun teklifleri var, üniversiteler kanunu var, gelmesi lâzım geleceğini dün burada Millî Eğitim Bakanı söyledi.

Üniversite mensuplarına, asistanlara yaşama şartlarını ıslah etmek için ödeneklerinin arttırılması hakkında kanun var. Buna benzer birçok kanun teklifleri var. Su Ürünleri Kanunu var, gündemde olan birçok kanunlar var. Bütün bunlar bir tarafa itilerek, daha gündeme alınmamış bir teklifin gündemin başına getirilmesi ve içtüzüğün 101. maddesinde, hilâfına karar verilmemişse hükmü kaldırarak hilâfına karar verilerek 48 saat bekletilmeden bu kanunun görüşülmesi teklifi var. Arkadaşlar, bu sürat niçin? Neyi kurtarmak istiyoruz? Eğer yapacağımız şeyin amme vicdanında mâkes bulacağını, kabul göreceğini düşünüyorsak, bunun birkaç gün beklemesinde hiç kimsenin kaybı yoktur, hiç kimsenin kaybı olmaz.

Niçin, yangından mal kaçıır gibi, bir kanun teklifini hemen Millet Meclisi'nin önüne getirmek ve kanunlaştırmak sevdasındayız? Muhterem arkadaşlar; özellikle anayasa, temel kanundur, tadil edileceği zaman parlâmento üyelerinin dikkatle düşünmesi, uzun süre düşünmesi ve toplumun geleceğinin bu değişiklikle alabileceği, düşebileceği şartları göz önüne alması gerekir. Onun için, anayasanın seçimle ilgili bu maddesinin tadili, kanaatimizce, böyle bir teklifle gelmemeli idi.

En az 48 saat bütün milletvekilleri bu kanun teklifinin mahiyetini, ne getirdiğini, ne götürdüğünü ve ileride toplumu ne gibi hallere düşürebileceğini rahatça düşünmek müşavere etmek imkânını, halkın kanaatini dinlemek imkânını elde ederek bu kanun üzerinde burada görüşünü serdettikten sonra parlamentonun, yasama organlarının reyine arz edilmesi gerekirdi. Oysa bu yol tutulmamıştır. Muhterem arkadaşlar; bizim anayasamız bir bütündür, bir sistematiği vardır ve Anayasamızın hedef aldığı düzen demokratik, sosyal Cumhuriyet düzenidir. Eğer bu demokratik, sosyal devlet herhangi bir suretle bu kanun tasarısının kanunlaşması ile tehlikeye düşecekse, düşebilecekse, kanun teklifinin üzerinde esaslı şekilde durmak imkânını herkese vermeliyiz.

Bir heyecan havası için de iki büyük yaşlı lider anlaşmışlar, bu anlaşmaya karşı durulmaz havası içinde bu kanun teklifinin görüşülmesi ve karara bağlanması kanaatimce doğru değildir. Arkadaşlar, çok saydığımız insanlar olabilir, çok sevdiğimiz insanlar olabilir, fakat bu saydığımız ve sevdiğimiz insanların da hata yapabileceklerini ve hata yaptıklarını düşünmeliyiz ve hata yaptıkları da tarihin kaydettiği pek çok örneklerle doludur. Onun için, özellikle yasama organının kuruluşunu ilgilendiren bu madde üzerinde esaslı durmak ve bunun getireceği ve götüreceği şeyleri iyice düşünmek gerekir.

Arkadaşlar, anayasamızın 156. maddesi, anayasamızın başlangıç kısmının metne dâhil olduğunu söyler. Bu metne dâhil olan başlangıç kısmında “meşruiyetini kaybetmiş bir iktidara karşı direnme hakkı kullanılarak” der. Şimdi arkadaşlar, bu kadar mühim bir mesele bahis konusu olduğu zaman, meşruiyetini kaybetmek, etmemek meselesini ortaya çıkararak, bir kanun teklifinin süratle görüşülmesi ve bu hava içinde süratle kabul

edilmesi, kanaatimizce Türk toplumunu, içinden çıkamayacağı vahim buhranlara götürebilir.

Bu bakımdan bu kanun teklifi üzerinde, bütün kanun teklifleri üzerinde olduğundan daha fazla ciddiyetle, dikkatle durmamız gerekir. Binaenaleyh, önergieyi hangi tarafından alırsanız alınız, Türk tarihinin yakın zamandaki dalgalanmalarını ve Türk toplumunda, bu kanun tasarısı kabul edildikten sonra, vaki olacak, olabilecek dalgalanmaları düşünerek bu kanun teklifini değerlendirmek durumundayız.

Muhterem arkadaşlar, bu meclis, süratle pek çok kararlar almıştır. Fakat bu kararların birçoğunun Türk toplumuna bir şey kazandırmadığı, Türk toplumunun hâlâ içinde bulunduğu demokrasi buhranlarının varlığıyla müşahede edilmektedir. Binaenaleyh, rejimin temelini ilgilendiren bu meselelerde süratle bir karara gitmek ve politikanın sivri tepelerinin bu konuda anlaşmış olmalarını göz önüne alarak süratle harekete geçmek, her zaman bizi vahim hatalara ve o zevatın dahi içinden çıkamayacağı büyük hatalara düşürebilir.

Onun için, biz, şunun bunun affi konusu olarak meseleyi mütalâa etmiyoruz. Biz, meseleyi anayasa düzenimizin muhafazası, müdafaası ve ileriye doğru gelişmesi açısından mütalâa ediyoruz. Şu şahsın, bu şahsın affi, affedilmemesi önemli değildir, fakat rejimin içine girebileceği buhranlar, rejimin içine düşebileceği çıkmazlar önemlidir. Bu konuya dikkatinizi çekmek üzere söz almış bulunuyorum. Hepinizi saygıyla selâmlarım³²².

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

XIV. DÖNEM KONYA MİLLETVEKİLLERİ

1969 Genel Seçimleri Hakkında Genel Bilgi

AP iktidarının 1965-1969 dönemi düşük enflasyon koşullarında düzenli ve hızlı bir büyümenin sağlandığı yıllar olmuştur. Dış ülkelerdeki Türk işçilerinin gönderdiği dövizlerle desteklenen ve popülist bölüşüm politikalarının izlenmesine olanak veren bu

---

³²² MM ZC, 14.05.1969, O: 1 B: 93, s.431-432.

dönem, tıpkı Adnan Menderes'in ilk yılları gibi, bir bolluk dönemi olarak görülmüştür. Dayanıklı tüketim malları üretiminin artışı, tarım ürünleri destekleme fiyatlarının yüksek tutulduğu ve montaj biçiminde de başlasa ithal ikamesi yöntemine dayalı sanayileşme politikası, özellikle kırsal alanlarda AP'ye, yıllarca sürececek bir seçmen desteğinin oluşmasında etkili olmuştur³²³.

1969 seçimlerine, AP dışındaki tüm partiler güçsüz olarak girmiştir. Parlamento dışı muhalefet yaygınlaşmış, parlamento içi siyasal etkinlikleri küçümseyen radikal gruplar güç kazanmışlardır. 1969 seçimleri, bu grupların seçimli düzeneğe yönelik güvensizliklerini arttırıcı sonuçlar vermiştir. Seçim sisteminin değiştirilmesinden yararlanan AP, 1965 seçimlerine kıyasla 6 puan yitirmesine karşın, TBMM'deki salt çoğunluğunu arttırarak, iktidarını korumayı başarmıştır. CHP, bir puanlık kaybına karşın 143 üyelik kazanmıştır³²⁴.

Seçimlerde parlamentoya giren üç bağımsız üye içinde, AP adaylığı Süleyman Demirel tarafından veto edilen ve 1970 yılında Milli Nizam Partisi'ni kurarak Genel Başkanlığı'na gelecek olan Necmettin Erbakan da yer almıştır³²⁵. AP iktidarıyla sonuçlanan seçim sonrası yeni hükümetin Başbakanı Süleyman Demirel olmuştur.³²⁶

Hükümet programı ise, Doğu Anadolu Bölgesi'nin kalkınma sorunu ve anayasa değişiklikleri ekseninde şekillenmiştir. Doğu sorunu ile ilgili olarak, bölgenin kalkındırılması, karye hizmetleri ve endüstri siteleri kurulması, bölgede işsizliğin önlenmesi ve teknik okulların açılması gibi konular ağırlık kazanırken; anayasa değişiklikleri ile ilgili olarak seçim sistemi reformu ve kamu hizmetlerini daha faydalı seviyeye çıkaracak uygulamalar üzerine program hazırlanmıştır³²⁷.

---

³²³ Muzaffer Sencer, Türkiye'de Sınıfsal Yapı ve Siyasal Davranışlar, Sümer Matbaası, İstanbul 1974, s.93.

³²⁴ Feroz Ahmad, Demokrasi Sürecinde Türkiye, s.287.

³²⁵ Sencer, Türkiye'de Sınıfsal Yapı ve Siyasal Davranışlar, s.93.

³²⁶ Nuran Dağlı ve Belma Aktürk, **Hükümetler ve Programları**, Türkiye Büyük Millet Meclisi Basımevi, Ankara 1988, s.150.

³²⁷ Dağlı ve Aktürk, a.g.e., s.155.

1969 Seçimleri sonucunda 16 Konya Milletvekili TBMM’de yer almıştır. Adalet Partisi 9, CHP 4, Güven Partisi 2, Bağımsız 1, Milletvekili çıkartarak bizleri mecliste temsil etmiştir. İlerleyen yıllarda ülke siyasetine damga vuracak olan Necmettin Erbakan, bu seçim sonucunda Bağımsız Konya Milletvekili olmaya hak kazanmıştır. Partilerin Konya’da aldıkları oy sayısı ve oy oranları da şu şekildedir:

Tablo 3³²⁸

Parti adı	Alınan Oy	Oranı
AP	144.151	49,57
CHP	63.170	21,72
GP	31.139	10,71
BAĞIMSIZ	22.926	7,88
MP	13.178	4,53
MHP	8.728	3,00
TİP	5.591	1,92
YTP	1.885	0,65
BP	0	0,00

3.1. Sezai Ergun’un Biyografisi

1929 senesinde Akşehir’de dünyaya gelmiştir. Babasının adı Hasan, annesinin adı Hanife’dir. İlköğrenimini Akşehir’de, ortaöğrenimini ve lise tahsilini de Akşehir ve Balıkesir’de tamamlamıştır. 1947 yılında Balıkesir Necatibey Eğitim Enstitüsü Fizik-Kimya bölümünden mezun olmuştur. Mezuniyetinin akabinde Hakkâri Ortaokulu Fizik-Kimya Öğretmenliği’ne tayin edilmiştir.

1948 yılında Yedek Subay olarak askerlik vazifesini ifa etmiştir. 1949 yılında Bolu Erkek Öğretmen Okulu Fizik-Kimya Öğretmenliğine tayin edilmiştir. Aynı okulda Müdür Yardımcısı olarak da hizmet etmiştir. 1956 yılında Akşehir İlk Öğretmen

³²⁸ Türkiye Cumhuriyeti 1969 Genel Seçimleri, Konya Bölgesinde Partilerin Aldıkları Oy Ve Oranları, https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/secim_sorgu.secim_cevresi_partiler?p_secim_yili=1969&p_il_kod_u=42 Erişim Tarihi: 05.09.2018

Okulu'nu kurmuş, bu okulun müdürlüğünü de yapmıştır. 1960 ile 1963 yılları arasında Kıbrıs Türk Okulları'nda öğretmenlik görevi yapmıştır. 1963'de Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Okulları Genel Müdürlüğü Şube Müdür Yardımcılığına tayin edilmiştir.

1965 yılında Şube Müdürü olmuştur. 1969 seçimlerinde Adalet Partisi Konya Milletvekili olarak TBMM'ye girmeye hak kazanmıştır. Ergun, 33. Hükümet'te Gençlik ve Spor Bakanı olarak yer almıştır. İlk kez İzmir'de düzenlenen Akdeniz Oyunları, Ergun'un bakanlığı döneminde gerçekleştirilmiştir. Evli ve iki çocuk babası olan Ergun, 08.06.2006 tarihinde vefat etmiştir³²⁹.

3.1.1. Sezai Ergun'un Siyasi Faaliyetleri

XIV. Dönem TBMM tutanakları incelendiğinde Sezai Ergun'un yalnızca bir defa Cumhuriyet Senatosu'nda söz aldığı, kanun teklifinde bulunmadığı, oylamalara katıldığı görülmektedir.

3.1.2. Güreş Sporuna Hakkındaki Düşüncesi

Her spor dalı gibi güreş sporunun da temel eğitimi olan atletizme ve uzun periyotlu atraksiyonlara ve programlara dayanmadığı alınan neticelerin başarısızlıkla sonuçlandığına, Bakanlıkça bu konularda çözüm, yolu getirecek uzun ve kısa vadeli plânlara yapılmış olduğuna dair demeç vermiştir.

Sporun gayesinin şampiyonluk olmadığını, dosdoğru gayenin insanı daha sağlıklı ve üretici kılmak olduğunu ifade etmiştir. Fizik ve insan gücü yatırımlarının uzun vadeli planlara dayanması gerektiğini, bunun için de ilkeler tespit edilerek o ilkeler doğrultusunda programlar yapılmasının lazım olduğunu beyan etmiştir.

8 milyon genç arasında yalnızca 55.000 kişinin sporla ilgilendiğini, bunlardan 35.000 kişinin sadece futbol branşıyla ilgilendiğini, geri kalanları federasyonlara dağıttığımızı zaman federasyon başına 1.000 sporcu düştüğünü, yarış içerisinde

---

³²⁹ Sezai Ergun'un III. Dönem Hal Tercümesi Kağıdı Sicil No: 861, Sezai Ergun'un III. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, TBMM Albümü 1950-1980.

olduğumuz ülkeler yüz binlerin arasından seçim yaparken bizim onlara oranla çok geride olduğumuzu söylemiştir.

Çözüm önerisi de şu şekildedir: Spor, günlük çalışmalar arasına alınacak ve benimsenecek şekilde organize edilecek, kütlenin günlük yaşantısı içine sokulacak, tesisler az masraflar ve çok yönlü hizmet görür olacak ve tesisler gençliğin tümüne mal edilecek, belirli müesseselere bırakılmayacaktır ve spor da yaygın şekilde okullara yönettirecektir³³⁰.

3.2. İrfan Baran'ın Biyografisi

XII. dönemde de Konya Milletvekili olan Mehmet İrfan Baran'ın biyografisine ilgili dönemde değinilmiştir.

3.2.1. İrfan Baran'ın Siyasi Faaliyetleri

Türk Lirası'nın maliyetinin düşürülmesi kararının alınmasında hükümetin uygulamış olduğu yanlış ekonomi programının etkili olduğunu, bu durumun, Türk ekonomisini çıkmaza düşürdüğü dayanmasıyla hükümet hakkında gensoru önergesi vermiştir. Devalüasyon yapılmasıyla dış borcumuzun 15 milyar liradan 25 milyar liraya çıktığını savunmuş, ihracatın arttığını ancak elde edilen gelirin azaldığını ifade etmiştir. Terakkiperver emperyalizmin, borçlandırarak ve tayin ettiği fiyatlarla ülkeleri sömürüp milletleri kansızlaştırdığını ifade etmiş, Türkiye'nin bu mekanizma ile gaflet ve delalet içinde uyutulup avutulduğunu, hasta adam haline getirildiğini beyan etmiştir. Komünizm düşmanı gibi görünenlerin Türkiye'yi komünizmin rahatça at oynatabildiği bir yer haline getirdiklerini savunmuştur³³¹.

3.2.2. Çeşitli Konulardaki Soru Önergeleri

Konya Ereğlisi'nde bir şahsa kanunsuz ve usulsüz olarak bazı menfaatler sağlandığı iddiasına dair Tarım ve Enerji ve Tabii Kaynaklar bakanlarından sözlü sorusu, yurttaşların can ve mal güvenliklerinin sağlanması için Hükümet tarafından alınan tedbirlere dair Başbakanın sözlü sorusu, Konya Ovası'nın sulanması ve

³³⁰ Cumhuriyet Senatosu, 30.09.1971, O: 1 B: 120, s.876-878.

³³¹ MM ZC, 21.12.1970, O: 1 B: 24, s.334-339.

taşkınlardan korunmasına dair Başbakan'dan sözlü sorusu hem kendisi hem de soruya cevap verecek ilgililer mecliste olmadığı için cevapsız kalmıştır³³².

3.3. Bahri Dağdaş'ın Biyografisi

XIII. dönemde de Konya Milletvekili olan Bahri Dağdaş'ın biyografisine ilgili dönemde değinilmiştir.

3.3.1. Bahri Dağdaş'ın Siyasi Faaliyetleri

Meclis zabıtları incelendiğinde, Bahri Dağdaş'ın çeşitli konularda görüşünü belirtmek üzere söz aldığı görülmektedir.

3.3.2. Meksika Buğdayı Hakkındaki Sözü

Bursa Milletvekili Sadrettin Çanga'nın, Meksika buğdayının, Türk ekonomisinde meydana getirdiği tesirleri tespit etmek amacıyla meclis araştırması istemesi üzerine söz almıştır. Tarım Bakanı olduğu dönemde uygulanan politikalardan bahsetmiş, Meksika buğdayı için yapılan yatırımları anlatmıştır. Daha fazla verim veren bir buğday türü varsa onun kullanılmasını, çiftçilerin de bu konuda bilinçlendirilmelerini istemiştir. İyi tohum kullanımının yaygınlaştırılmasını, buğdaya gübre atılmaz inancının değiştirilmesini istemiştir. Dönümde 300-400 kilogram buğday alındığını, bunun da verimin arttığının göstergesi olduğunu ifade etmiştir³³³.

3.3.3. Anayasa Komisyonu Raporu Hakkındaki Görüşü

Anayasanın bazı maddelerinin değiştirilmesi ve geçici maddeler eklenmesi hakkındaki Anayasa Komisyonu raporu görüşmeleri sırasında söz almıştır. Toprak reformu için hazırlanan bir önergeye Demokratik Parti olarak karşı olduklarını belirtmiş ve önergeye hayır oyu kullanılmasını istemiştir. Kamulaştırma adı altında memleketin kültür arazilerinin kaos içinde bırakılacağını savunmuştur³³⁴.

³³² MM ZC, 12.05.1971, O: 1 B: 98, s.345.

³³³ MM ZC, 16.06.1971, O: 1 B: 114, s.331-341.

³³⁴ MM ZC, 28.08.1971, O: 2 B: 157, s.349, 350.

1965 yılından 1970 yılı sonuna kadar iller itibariyle tarım kazançları ve bu kazançlardan tahsil edilen vergi miktarına dair soru önergesini Maliye Bakanı Sait Naci Ergin'e yöneltmiştir. Ergin, ayrıntılı bir tablo ile soruya cevap vermiştir³³⁵.

3.4. Mehmet Faruk Sükan'ın Biyografisi

XII. dönemde Konya Milletvekili olan Mehmet Faruk Sükan'ın biyografisine ilgili dönemde değinilmiştir.

3.4.1. Mehmet Faruk Sükan'ın Siyasi Faaliyetleri

Mehmet Faruk Sükan'ın XIV. Dönem siyasi faaliyetleri incelendiğinde, çeşitli konular hakkında mecliste söz aldığı ve yazılı soru önergesi verdiği görülmektedir.

3.4.2. İçel Milletvekili Celal Kargılı'nın Gensoru Önergesi Hakkındaki Görüşü

İçel Milletvekili Celal Kargılı'nın, İstanbul'un Sağmacılar semtinde ortaya çıkan kolera hastalığının önlenmesi konusunda zamanında gerekli tedbirleri almakta sorumsuzca davrandığı iddiasıyla Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı hakkında gensoru önergesi için, Demokratik Parti grubu adına söz almıştır. Meselenin siyasi bir mesele olmaktan ziyade memleketi ilgilendiren önemli bir mesele olarak görülmesi gerektiğini, dolayısıyla bu konunun gensoru şeklinde değil de meclis araştırması olarak ele alınmasını istemiştir. 50 kişiden fazla insanımızın bu salgın hastalık yüzünden vefat ettiğini, mikrop taşıyan insan sayısının ise 1500 civarında olduğunu ifade etmiştir. Yapılan ilk incelemelerde hastalığın kolera olmadığı şeklinde basına demeç verilmesinin halkı yanılttığını vurgulamıştır³³⁶.

3.4.3. 1971 Yılı Milli Savunma Bakanlığı Bütçesi Hakkındaki Görüşü

1971 yılı Milli Savunma bütçesi için parti Demokratik Parti grubu adına söz almıştır. Türkiye'nin dış politikası için Düşüncesini ekspresyon etmiştir. NATO ittifakına vücut veren sebepler ortadan kalkmamış olduğuna göre Türkiye'nin dış güvenliğinin teminatının NATO içinde kalmakta olduğuna inandıklarını söylemiştir.

³³⁵ MM ZC, 17.01.1972, O: 1 B: 29, s.357, 358.

³³⁶ MM ZC, 07.01.1971, O: 2 B: 31, s.624-628.

Arap-İsrail savaşı ve sonrasında Akdeniz’de yaşanan soğuk savaşın, Türkiye’yi modernize politikalar geliştirmeye yöneltmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Milli Savunma bütçesinin çok büyük bir kısmının personel ve cari giderleri kapsadığını, yatırım yapmak için bu bütçenin yetersiz olduğunu söylemiştir. Yerli ve milli malzemeler üretme-geliştirme konusunda gerekli yatırımların yapılmasını, MKE'nin milli harp yönünden geliştirilmesi kanaatinde olduklarını vurgulamıştır³³⁷.

3.4.4. 1972 Yılı Sağlık Bakanlığı Bütçesi Hakkındaki Görüşü

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'nın 1972 yılı bütçesi hakkında Demokratik Parti grubu adına söz almıştır. Önleyici sağlık servislerinin yaygınlaştırılmasını istemiştir.

Sağlık sektöründe sistemin sürekli değiştirilmesinin yarattığı sıkıntılara değinerek Sağlık Bakanının bu duruma bir son vermesini istemiştir. Keyfi, şahsi ve subjektif değerlerle sağlık sektörünün yönetilemeyeceğini söylemiştir. Büyük bir fedakârlıkla çalışan sağlık mensuplarının potansiyellerinin kırılmamasını istemiştir. Türkiye’de hekim dağılışındaki adaletsizlikten bahsederek, hekimlerin gelişmiş vilayetlerde toplandıklarını Ankara’daki, İstanbul’daki ve İzmir’deki hekim sayısının toplam hekimlerin yarısını ihtiva ettiğini, mevcut hekimlere sağlanan imkânlar da yetersiz olduğu için dış memleketlere hekim göçü olacağını ifade etmiştir³³⁸.

3.4.5. Hububat Fiyatları Hakkındaki Soru Önergesi

1970 yılında devalüasyon yapılmasına rağmen 1972 yılında hububat fiyatlarının aynı kalmasının nedenini Başbakan adına Ticaret Bakanı Ali Rıza Uzuner’e sormuştur. Uzuner, 1970 devalüasyonundan sonra hububat fiyatlarında % 18 civarında bir artış yapıldığını, bu fiyat artışından sonra tekrar bir zam yapılmasının tarım politikası yönünden yerinde bulunmadığını söylemiştir³³⁹.

³³⁷ MM ZC, 19.02.1971, O: 2 B: 53, s.613-616.

³³⁸ MM ZC, 23.02.1972, O: 1 B: 47, s.19-24.

³³⁹ MM ZC, 27.11.1972, O: 1 B: 10, s.235-237.

3.4.6. Terör Olaylarına Katılan Türk Vatandaşlarıyla İlgili Soru Önergesi

Enternasyonal karakterli, sol eğilimli terör ve tedhiş eylemlerine katılan, yabancı ülkelerde yaşayan Türk vatandaşlarına ne gibi işlem yapıldığını Başbakan Ferit Melen'e sormuştur. Ferit Melen, yurtdışında, memleketimiz aleyhinde faaliyet gösteren bazı şahsiyetler hakkında, önsözleşmeler uyarınca iade talebinde bulunulduğunu, aramızda anlaşma olmayan ülkeler için de gerekli girişimlerin yapıldığını, yasa dışı manzumelere dâhil olan öğrencilerin öğrenciliklerinin iptal edildiğini, gerilla eğitimi aldığı tespit edilen kişilerin yurda giriş yaptığı anda yakalandıklarını ve adli mercilere teslim edildiklerini söylemiştir.

3.5. Mehmet Necati Kalaycıoğlu'nun Biyografisi

Mehmet Necati Kalaycıoğlu, XIII. dönemde de Konya Milletvekili olduğu için biyografisine ilgili dönemde değinilmiştir.

3.5.1. Mehmet Necati Kalaycıoğlu'nun Siyasi Faaliyetleri

Mehmet Necati Kalaycıoğlu'nun, XIV. Dönem siyasi faaliyetleri incelendiğinde, çeşitli mevzular hakkında mecliste söz aldığı ve yazılı soru önergesi verdiği görülmektedir.

3.5.2. Ticari İşletme Rehini Kanunıyla İlgili Düşüncesi

Bursa Milletvekili Kasım Önadım'ın "Ticari İşletme Rehni" kanun teklifi münasebetiyle söz almıştır. Demokratik Parti olarak kanunun lehinde olduklarını, bu kanun ile bürokrasinin önleneceğini ifade etmiştir. Bu kanun ile orta sınıfın pratik bir şekilde kredi almasının sağlanacağını, esnafların yorucu birçok muameleye gerek kalmadan kredi alabileceğini böylelikle şahsiyet kazanacaklarını söylemiştir³⁴⁰.

3.5.3. Eğitimler İçin Hazırlanan 326 Sayılı Kanun Hakkındaki Düşüncesi

Eğitmenlerin sıkıntılarını gidermek amacıyla çıkartılması düşünülen 326 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin değiştirilmesi hakkındaki kanun teklifi için söz almıştır. Harf inkılâbının sekizinci yılında okuma yazma bilenlerin sayısını arttırmak ve öğretmen

---

³⁴⁰ MM ZC, 05.03.1971, O: 1 B: 66, s.85.

ihtiyacını gidermek için 1936 yılında ilk eğitim kursunun açıldığını, 1937 de bunların istihdamının sağlandığını, 1948 yılına kadar memleketin çeşitli köşelerinde bu insanların fedakârca vazife gördüklerini, çıkartılan bu kanun ile bugüne kadar haklarından mahrum şekilde kimsesizlik havası içinde yaşayan insanların sıkıntılarının giderilmesinden büyük memnuniyet duyduklarını ifade etmiştir. Emeklilik hakkına dahi sahip olmadan kendi istekleriyle görevlerinden ayrılmak zorunda kalmış ya da ölmüş öğretmenlerin bu kanunla kanayan yaralarının tedavi edileceğini söylemiştir³⁴¹.

3.5.4. Resmi Yüksekokullar İçin Kanun Teklifi Hakkındaki Düşüncesi

Özel yüksek okul öğrencilerinin eğitimlerine devam edebilmeleri için açılması planlanan resmi yüksek okullar için sunulan kanun teklifinin komisyon görüşmeleri sırasında söz almıştır. 1961 Anayasası'nın getirdiği yeniliklerden birinin de devlet okullarının seviyesinden aşağı olmamak koşuluyla kendine özgü okulların kurulup açılabilceğini ifade etmiştir. Bu kanunun kabulü halinde, yıldır süren polemikler belki bir ölçüde sona erecek, okuyan, büyük çoğunluğu fakir olan, hem çalışıp hem okuyan, hayatım, ekmek parası kazanmanın ne kadar meşakkatli olduğunu daha işin başında acı hatıralarıyla öğrenen gençlerimizin huzura ereceklerini, kendilerini emniyette hissedeceklerini söylemiştir³⁴².

3.5.5. Siyasi Partiler Kanunu Hakkındaki Düşüncesi

Tekirdağ Milletvekili Yılmaz Alparlan ve 6 arkadaşının, Siyasi Partiler Kanunu'nun 74. maddesinin yeniden düzenlenmesiyle ilgili kanun teklifi için söz almıştır. 1966 yılında kabul edilmiş olan siyasi partiler kanunuyla, hazineden siyasi partilere yardım yapılması hususunun aslında hata olduğunu ifade etmiştir. Böylelikle partilerin bir ideal olmaktan çıktığını, partilere üye olanların ödemeleri gereken aidatları, nasıl olsa genel merkezden para gelecektir anlayışıyla ödemediklerini söylemiştir. Hazinden partilere para ödenmesine muhalif olduklarını beyan etmiştir³⁴³.

³⁴¹ MM ZC, 09.07.1971, O: 1 B: 128, s.333.

³⁴² MM ZC, 09.07.1971, O: 1 B: 128, s.348-350.

³⁴³ MM ZC, 22.10.1971, O: 1 B: 133, s.627.

3.5.6. Takbih Cezası Hakkındaki Düşüncesi

Sükûneti ihlal eden ve hakarete bulunan davranışlarından dolayı Giresun Milletvekili Hidayet İpek ile birlikte takbih (kınama) cezası alan Kalaycıoğlu, söz almıştır. Sakin yapıda bir insan olduğunu, bir önerenin oylanması sırasında Giresun Milletvekili Hidayet İpek'in sahtekâr diyerek hakaret ettiğini, kendisinin de ağzından gayri ihtiyari şekilde istemediği kelimeler çıktığını, karşılıklı olarak birbirlerine hakaret ettiklerini, kendini takbih cezasını hak etmiş görmediğini bildirmiştir³⁴⁴.

3.5.7. 1972 Yılı Bayındırlık Bakanlığı Bütçesi Hakkındaki Düşüncesi

Bayındırlık Bakanlığı'nın 1972 yılı bütçesi için söz almıştır. Demiryolu şebekemizin eski, günün ve tekniğin emrettiği modern işletmecilik esaslarından uzak olduğunu beyan etmiştir. Karayollarımızın da ikinci beş yıllık kalkınma planında öngörülen hedefin altında kaldığını, milli servetin bu yollarda heder olduğunu yolların trafik kazalarının da artmasına neden olduğunu söylemiştir.

Üç tarafı denizlerle çevrili olan güzel ülkemizin liman, barınak ve iskele yönünden de istenilen seviye olmadığını, en ucuz taşıma yolu olan deniz yolunun limanlar inşa edilerek geliştirilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Hava yollarının da yetersiz olduğunu, Yeşilköy havalimanının bir an önce bitirilmesini, Samsun, Antep, Elazığ, Adana, Antalya havalimanlarının da bir an önce eksikliklerinin giderilmesini istemiştir. Ülkemizin ihtiyacı olan teknik elemanların büyük kesiminin yurt dışına gitme arzusunda olduklarını, bu duruma çare bulunması gerektiğini beyan etmiştir³⁴⁵.

3.5.8. Haşhaş Ekimiyle İlgili Genel Görüşme Açılması Önergesi

Konya Milletvekili Özer Ölçmen ile beraber, haşhaş ekiminin yasaklanması ile köylülerimizin içine düştükleri sıkıntıyı gidermek ve gerekli imkânları sağlamak amacıyla 1961 Anayasası'nın 88. maddesi uyarınca bir genel görüşme açılmasına dair önerge vermişlerdir³⁴⁶.

³⁴⁴ MM ZC, 18.02.1972, O: 2 B: 42, s.317.

³⁴⁵ MM ZC, 22.02.1972, O:1 B:46, s.647-652.

³⁴⁶ MM ZC, 03.05.1973, O:1 B:103, s.119.

3.6. İbrahim Ethem Kılıçoğlu'nun Biyografisi

1922 yılında Tirebolu'da dünyaya gelmiştir. Babasının adı Ahmet, annesinin adı Asiye'dir. İlkokuldan sonra ortaokulu ve liseyi Trabzon'da ikmal ederek, İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni kazanmış, bu okulun Maliye bölümünden 1955 yılında iyi dereceyle mezun olmuştur.

İçişleri Bakanlığı'nın bütün umum müdürlüklerinde ve Teftiş Heyetinde stajyer olarak memurluk yaptıktan sonra kendi isteği ile istifa ederek memuriyetten ayrılmıştır. Yedek Subay unvanıyla askerlik vazifesini tamamlamış, İçişleri Bakanlığı Staj ve Maiyetlik Memurluğu, Kaymakamlık kursunu pekiyi dereceyle tamamlayarak Kaymakamlık görevine başlamıştır. Manavgat'ta, Finike'de, Sürmene'de, Çınar'da, Arhavi'de, Hopa'da, Aksaray'da, Bartın'da Kaymakamlık yapmıştır.

Bir müddet Niğde Emniyet Müdürü ve Ankara Belediye Reis Muavinliği hizmetinde de bulunmuştur. 1961 ve 1965 seçimlerinde Giresun Milletvekili, 1969 Seçimlerinde Konya Milletvekili, 1973 seçiminde Giresun, 1977 seçiminde Samsun Milletvekili olarak TBMM'ye girmeye hak kazanmıştır. Evli ve iki çocuk babası olan Kılıçoğlu, 28.11.1988 tarihinde vefat etmiştir³⁴⁷.

3.6.1. İbrahim Ethem Kılıçoğlu'nun Siyasi Faaliyetleri

XIV. dönem TBMM tutanakları incelendiğinde İbrahim Ethem Kılıçoğlu'nun çeşitli konularda görüşünü belirtmek amacıyla söz aldığı görülmektedir.

3.6.2. 1971 Yılı Adalet Bakanlığı Bütçesi Hakkındaki Düşüncesi

1971 yılı Adalet Bakanlığı bütçesi görüşülürken cevablaması için bakana soru önergesi vermiştir. 1969 seçimlerinden sonra kaç yerde ağır ceza mahkemesi kurulduğunu, bunlar kurulurken ölçü olarak neyin alındığını, Giresun'un Tirebolu İlçesine ne zaman ağır ceza mahkemesi kurulacağını sormuştur.

---

³⁴⁷ İbrahim Ethem Kılıçoğlu'nun I. Dönem Hal Tercümesi Kağıdı Sicil No:176, II. Dönem Hal Tercümesi Kağıdı, III. Dönem Hal Tercümesi Kağıdı, IV. Dönem Hal Tercümesi Kağıdı, V. Dönem Hal Tercümesi Kağıdı, İbrahim Ethem Kılıçoğlu'nun I. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, II. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, III. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, IV. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, V. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, TBMM Albümü 1950-1980, s. 794, 859, 937, 987, 1077.

Bakan, cevaben, ağır ceza mahkemeleri kurulurken temel ölçünün iş yükü olduğunu, ortalama 250 iş olan yere ağır ceza mahkemesi kurulduğunu Giresun'un Tirebolu İlçesinde ağır ceza mahkemesi kurulması için bu iş şartının sağlanması gerektiğini söylemiştir³⁴⁸.

3.6.3. Haşhaş Ekiminin Yasaklanmasıyla İlgili Demeci

Haşhaş ekiminin yasaklanması ile ilgili gündem dışı söz almıştır. ABD hükümetinin talebi üzerine tazminat ödenmek şartıyla Nihat Erim Hükümeti'nin, haşhaş ekimini yasakladığını, ancak tazminat konusunda anlaşma sağlanamadığını, binlerce Türk köylüsünün geçimini sağladığı haşhaş üzerinde acayip tartışmalar yaşanmasının menfaatlerimize halel getirip getirmediğinin açıklanması gerektiğini söylemiştir³⁴⁹.

3.7. Mustafa Orhan Okay'ın Biyografisi

Kastamonu Deveciler'de 1923 yılında dünyaya gelmiştir. Babasının adı Mustafa İzzet, annesinin adı Emine Fehime'dir. İlk, orta, lise tahsilini Kastamonu'da tamamlamıştır. Lise hatminden sonra Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden iyi derece ile 1947 yılında mezun olmuştur.

Mezuniyetinin akabinde Kastamonu'da Yargıç Yardımcılığı ve Yargıçlık, Şavşat'ta Savcılık, Eruh'ta Yargıç Yardımcılığı, Akseki Cumhuriyet Savcı Yardımcısı, Bozkır Cumhuriyet Savcısı, Zonguldak Cumhuriyet Savcısı olarak görev yaptıktan sonra kendi isteği ile istifa ederek görevinden ayrılmıştır.

1958'den itibaren, Beyşehir'de Serbest Avukat olarak çalışmaya başlamıştır. Milletvekili seçildiği 1969 seçimlerine kadar bu görevine devam etmiştir. 1969 seçimlerinde Cumhuriyet Halk Partisi Konya Milletvekili olan Okay'ın oğlu Hakkı Suha Okay da, 23. dönem Cumhuriyet Halk Partisi Ankara Milletvekili olarak TBMM'de yer almıştır. Evli ve dört çocuk babası olan Okay, 07.11.1997 tarihinde vefat etmiştir³⁵⁰.

³⁴⁸ MM ZC, 19.02.1971, O: 2 B: 53, s.597.

³⁴⁹ MM ZC, 24.11.1971, O: 1 B: 6, s.74, 75.

³⁵⁰ Mustafa Orhan Okay'ın III. Dönem Hal Tercümesi Kağıdı Sicil No: 865, Mustafa Orhan Okay'ın III. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, TBMM Albümü 1950-1980, s. 938.

3.7.1. Mustafa Orhan Okay'ın Siyasi Faaliyetleri

Konya Milletvekili Vefa Tanır ve iki arkadaşının, iktisadi hükümet teşekküllerinde israfa sebebiyet verildiği iddiasıyla meclis araştırması yapılmasına dair önergesi ile Sinop Milletvekili Hilmi İşgüzar'ın iktisadi devlet teşebbüsleri ile sivil, askeri ve resmi müesseselerin dinlenme kampları için yapılan harcamalar konusunda meclis araştırması yapılmasına dair önergesi için söz almıştır.

3.7.2. Devlet İçerisindeki Harcamalarla İlgili Düşüncesi

Devlet içindeki harcamalarla ilgili konuşmasında, bakanlıkların büyük kademelerinde olup da yurt dışı gezisine katılmamış memurun yok gibi olduğunu, bakanlıklarının bütçelerinin büyük çoğunluğunu cari harcamaların oluşturduğunu, bu cari harcamaların önemli bir kısmının da yolluk, yevmiye gibi kalemlerden meydana geldiğini söylemiştir. Bakanlıklara ait olan sahil kenarındaki kamp, plaj, otel gibi tesislerin bir bölümünde kullanılan malzemenin dahi aşırı lüks olduğunu, mesela bir kuruma ait tesislerde kristal avizeler bulunduğunu söylemiştir.

Kamuya ait resmi araçların, hafta sonları kullanılmaması gerektiğini, oysa hafta sonu bir mesire yerine gidildiğinde ağaçların altında, resmi hizmete mahsustur yazılı araçların görüldüğünü ifade etmiştir. Devlet teşekküllerinin hemen hepsinin yılbaşı için takvim, kalem, çanta yaptırdığını ve bunları cömertçe dağıttığını beyan etmiştir. Efece yaklaşımlarla gereğinden fazla kişinin bu kurumlara yerleştirildiğini ihtiyacın üzerinde çalışan bulunduğu için zarar ettiklerini bildirmiştir³⁵¹.

3.7.3. 1971 Yılı Adalet Bakanlığı Bütçesi Hakkındaki Sözü

1971 yılı Adalet Bakanlığı bütçesi için söz almıştır. Adalet Bakanlığı'nın bir merkez yasası olmadığından, hâkimlerin bağımsız olması gerektiğinden bahsetmiş, anayasal haklarını kötüye kullanan, gece âlemlerinde sabahlayıp mesaiye riayet etmeyen hâkimler olduğunu söylemiştir.

---

³⁵¹ MM ZC, 24.12.1969, O: 1 B: 19, s.640-642.

Aylarca yazılmayan kararlar yüzünden vatandaşların mağdur edildiğini, davaların sudan sebeplerle uzatıldığını, lüzum olmadığı halde keşif yapıldığını, vatandaşların mahkemelerde tezyif ve tahkire uğradıklarını ifade etmiştir.

Temyiz mahkemelerinin sayıca yetersiz olduğunu, büyük illerde de bu mahkemelerin bulunması gerektiğini söylemiştir. Bakanlığın taşra teşkilatına yeteri kadar yakacak, posta ve ısıtma için tahsisat vermediğini ısınmak için paltosuyla bekleyen görevliler olduğunu beyan etmiştir³⁵².

3.8. Özer Ölçmen'in Biyografisi

1936 yılında Konya Sille'de dünyaya gelmiştir. Babasının adı Himmet, annesinin adı Hanife Muazzez'dir. Babası Himmet Ölçmen de Demokrat Parti'nin 9. 10. ve 11. dönem Konya Milletvekili olarak TBMM'de yer almıştır. İlk, orta ve lise öğrenimini Ankara TED Koleji'nde tamamlamıştır.

Almanya Hannover Teknik Üniversitesi İnşaat Mühendisliği mezunudur. Betonarme ve statik üzerine ihtisas yapmıştır. Askerlik vazifesini Zırhlı Birlikler ve Eğitim Tümeninde Tankçı Yedek Subay rütbesiyle ifa etmiştir.

Özel Ankara Zafer Mühendislik ve Mimarlık Yüksek Okulunda Öğretim Üyesi ve İnşaat Bölüm Başkanı olarak görev yapmıştır. Çok iyi derecede Almanca bilen Ölçmen, 1969 seçimlerinde Adalet Partisi, 1973 seçimlerinde ise Demokratik Parti Konya Milletvekili olarak TBMM'de yer almıştır. Evli olan Ölçmen, 27.03.2007 tarihinde vefat etmiştir³⁵³.

3.8.1. Özer Ölçmen'in Siyasi Faaliyetleri

Meclis tutanakları incelendiğinde Özer Ölçmen'in çeşitli konularda görüşünü beyan etmek üzere söz aldığı görülmektedir.

3.8.2. İstiklal Madalyası Alacak Vatandaşların Durumuyla İlgili Soru Önergesi

³⁵² MM ZC, 19.02.1971, O:2 B:53, s.584-587.

³⁵³ Özer Ölçmen'in III. Dönem Hal Tercümesi Kağıdı Sicil No:866, IV. Dönem Hal Tercümesi Kağıdı, Özer Ölçmen'in III. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, IV. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, TBMM Albümü 1950-1980, 938, 1004.

İstiklal Savaşı'nda gösterdikleri yararlarından dolayı "İstiklal Madalyası" almak için sırada bekleyen yüz bine yakın vatandaşın durumu hakkında bilgi almak için Milli Savunma Bakanı Ahmet Topaloğlu'na soru yöneltmiştir. Topaloğlu, madalya sırası bekleyenler için arşiv araştırması yapıldığını, daha önceden bu işe bakan personel sayısı üç iken sayıyı yirmi dörde çıkardıklarını en kısa sürede hak sahiplerinin madalyalarına kavuşacaklarını söylemiştir³⁵⁴.

3.8.3. 1971 Yılı Dışişleri Bakanlığı Bütçesiyle İlgili Düşüncesi

1971 yılı Dışişleri Bakanlığı bütçesi için söz almıştır. Vietnam sorununun barışçıl yollardan çözülmesinin mümkün olmadığını belirterek, bu tablodan ibret alınması gerektiğini bildirmiştir. Amerika Birleşik Devletleri ile Rusya'nın, Akdeniz üzerindeki rekabetlerinin yarattığı tedirginliği dikkatle takip etmek gerektiğini ifade etmiştir.

Ortadoğu'da meydana gelen Arap-İsrail savaşının aynı zamanda ABD-Rusya kavgası haline geldiğini, bu durumun, Türkiye'nin emniyetine hanel getirebileceğini söylemiştir. Parti olarak NATO'yu Türkiye'nin ve demokratik hür düzene bağlı ülkelerin dış güvenliğinin bir teminatı olarak gördüklerini beyan etmiştir. Kıbrıs konusunda, mevcut anlaşmalarla sağlanmış olan haklar zayı edilmeden barışçıl bir yolla nihai çözüm yolunun bulunmasını arzu ettiklerini bildirmiştir³⁵⁵.

3.8.4. Çiftçi Ve Köylülerin Hayvanlarının Durumuyla İlgili Demeci

Devlet Memurları Kanunu'nun yürürlüğe girmesiyle birlikte çiftçi ve köylülerin hayvanlarına aşı-serum yapılmasının aksadığına dair gündem dışı demeç vermiştir. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden evvel aşı ve serumların vatandaşlar tarafından satın alındığını ve veterinerliklerde yaptırıldığını, ancak 657 sayılı kanun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren aşı ve serum için para alınmasının yasaklandığını, bu durumun hayvan sahiplerini mağdur ettiğini ifade etmiştir. Dışarıda aşı ve serum satılmadığını, satılsa bile bir veteriner kontrolünde yapılması gerektiği için

³⁵⁴ MM ZC, 27.01.1970, O: 2 B: 34, s.474, 475.

³⁵⁵ MM ZC, 20.02.1971, O: 2 B: 54, s. 708-712.

vatandaşların zor durumda kaldıklarını söylemiştir. Aşı ve serumların tekrar veterinerler nezaretinde yapılmasını ayrıca aşı vurabilecek ortaokul mezunu elemanların yetiştirilmesini istemiştir³⁵⁶.

3.9. Mustafa Üstündağ'ın Biyografisi

1933 yılında Seydişehir Ortakaraören'de dünyaya gelmiştir. Babasının adı Hüseyin, annesinin adı Rabia'dır. İvriz Köy Enstitüsü mezunudur. Mezun olduktan sonra yedi yıl köy okullarında öğretmenlik ve idarecilik görevlerinde bulunmuştur. 1960 yılında Gazi Üniversitesi Eğitim Enstitüsü Pedagoji bölümünden mezun olmuştur. Yedek Subay rütbesiyle askerlik vazifesini ifa etmiştir.

Bir süre Konya Halk Eğitim Müdürlüğü görevinde bulunduktan sonra, 1963 yılında George Town Üniversitesinde dil eğitimi almıştır. 1966 yılında ABD Wisconsin Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nden mezun olmuştur. Aynı okulda master eğitimini bitirmiştir. Yurda döndükten sonra Hacettepe Üniversitesi'nde Öğretim Görevlisi olarak hizmet etmiştir. Eğitim Yönetimi dalında doktorasını tamamlamıştır. 1969, 1973 ve 1977 seçimlerinde Cumhuriyet Halk Partisi Konya Milletvekili seçilerek TBMM'ye girmeye hak kazanmıştır.

Cumhuriyet Halk Partisi Parti Meclisi Üyesi, Merkez Yönetim Kurulu ve Genel Yönetim Kurulu Üyeliği görevlerini yapmıştır. 1971, 1973, 1976 yıllarında Avrupa Konseyi Üyeliği, 1976 yılında Avrupa Konseyi Asamblesi Başkan Vekilliği yapmıştır. 26.01.1974 - 17.11.1974 tarihleri arasında Bülent Ecevit Hükümetinde Milli Eğitim Bakanı olarak kabinede yer almıştır. Evli ve üç çocuk babası olan Üstündağ, 30.06.1983 tarihinde vefat etmiştir³⁵⁷.

---

³⁵⁶ MM ZC, 16.06.1971, O: 1 B: 114, s.309, 310.

³⁵⁷ Mustafa Üstündağ'ın III. Dönem Hal Tercümesi Kağıdı Sicil No:868, IV. Dönem Hal Tercümesi Kağıdı, V. Dönem Hal Tercümesi Kağıdı, Mustafa Üstündağ'ın III. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, IV. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, V. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, TBMM Albümü 1950-1980, s. 938, 1004, 1068.

3.9.1. Mustafa Üstündağ'ın Siyasi Faaliyetleri

Meclis tutanakları incelendiğinde Mustafa Üstündağ'ın çeşitli konularda söz alarak görüşünü ifade ettiği görülmektedir.

3.9.2. Ereğli İvriz Öğretmen Okuluyla İlgili Demeci

Konya Ereğli İvriz İlk Öğretmen Okulu'nun uzun zamandan beri kapalı olmasının doğurduğu sonuçlara, bu okulun bir an önce açılması gerektiğine dair demec vermiştir. 900 fakir köy çocuğunun öğrenim gördüğü İvriz Öğretmen okulunun 75 gündür kapalı olduğunu, bu durumun, hem bölge halkı, hem de öğrenci aileleri için tehlike arz ettiğini söylemiştir.

İrili ufaklı 100 adet binadan oluşan ve milyonlarca liraya mal olan okulun öğrencilerinin adeta sürülerek okuldan çıkarıldıklarını, 23.10.1970'te okulun kapatıldığını beyan etmiştir. Çocuklarının okullarının kapatılması nedeniyle büyük kırgınlık içinde bulunan velilerin patlama noktasında olduğunu, bu patlama olmadan okulun tekrar faaliyete geçirilmesi gerektiğini beyan etmiştir³⁵⁸.

3.9.3. 1971 Yılı İçişleri Bakanlığı Bütçesi Hakkında Gündem Dışı Sözü

İçişleri Bakanlığı'nın 1971 yılı bütçe görüşmesi sırasında, Konya Ereğli'de CHP İlçe Başkanının polis tarafından dövüldüğünü, ilçe halkının bu durumu protesto etmek için yürüyüş yapmasına da müsaade edilmediğini, aylar geçmesine rağmen bu durumla ilgili bakandan cevap alamadıklarını söylemiştir. Yurt genelinde, çeşitli mahrumiyetler altında görevlerini yapmaya çalışan eğitimcilere saldırılar yapıldığını, Konya Öğretmenler Derneğine dinamit atıldığını, failer hakkında takibat olup olmadığını sormuştur³⁵⁹.

3.9.4. Özel Yüksek Öğrenim Öğrencileriyle İlgili Düşüncesi

Özel yüksek okul öğrencilerinin öğrenimlerine devam edebilmeleri için açılacak resmi yüksek okullar hakkında kanun tasarısı ve milli eğitim komisyonu raporu için söz almıştır. Anayasa Mahkemesi'nin almış olduğu kararla özel yüksek okulların hukuki

³⁵⁸ MM ZC, 07.01.1971, O: 2 B: 81, s.589, 590.

³⁵⁹ MM ZC, 20.02.1971, O: 2 B: 54, s.695, 696.

varlığının sona erdiğini, ancak bu okullarda okuyan öğrencilerin ve okulların mali, hukuki, idari durumlarının belirsiz olduğunu ifade etmiştir.

Özel yüksek okulların kapatılmasıyla elli bin civarında öğrencinin dışarıda kaldığını, bu öğrencilerin resmi okullara yerleştirilmesiyle de paralı-parasız öğrenci gibi ayrımla karşı karşıya kalacağını belirtmiştir. Mevcut özel yüksek okulların geçici resmi okul statüsüne alınmasıyla eğitim sistemine ve memlekete katkı sağlanacağına parti olarak inandıklarını beyan etmiştir³⁶⁰.

3.10. Baha Müderrisoğlu'nun Biyografisi

Baha Müderrisoğlu, 1917'de Karaman'da doğmuştur. Babasının adı Musa, annesinin adı Ayşe'dir. İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'ni bitiren Müderrisoğlu, Münih Üniversitesi Tıp Fakültesi Kalp Hastalıkları İhtisası yapmıştır. İleri derecede Almanca ve az düzeyde İngilizce öğrenmiştir.

İç Hastalıkları Başuzmanı, Bafra Hükümet Tabibi, Ankara Tıp Fakültesi İç Hastalıkları Mütahassısı, Buldan Sağlık Merkezi ve Karaman Devlet Hastanesi Mütahassısı ve Baştabibi, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Müfettişi görevlerinde bulunmuştur.

1960 yılında memuriyetten istifa ederek Karaman'da Adalet Partisi teşkilatını kurmuştur. 1963 yılında Belediye Azası olarak Belediye Meclisinde yer almıştır. 1968 yılında Adalet Partisi Senato seçimlerine katılmıştır. 1969 seçimlerinde Konya'dan Adalet Partisi Milletvekili seçilerek TBMM'ye girmeye hak kazanmıştır. Evli ve 4 çocuk babası olan Baha Müderrisoğlu, 6 Aralık 2004 tarihinde vefat etmiştir³⁶¹.

³⁶⁰ MM ZC, 12.07.1971, O: 1 B: 129, s. 377-380

³⁶¹ Baha Müderrisoğlu'nun III. Dönem Hal Tercümesi Kağıdı Sicil No: 864, Baha Müderrisoğlu'nun III. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, TBMM Albümü 1950-1980, s. 937, Sağlık Bakanlığı Müfettişi olarak atandığına dair kararname için bkz. CCA,030.11.1.0.346.30.3.

3.10.1. Baha Müderrisoğlu'nun Siyasi Faaliyetleri

Baha Müderrisoğlu, 3017 sayılı Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Teşkilât ve Memurin Kanunu'na ek kanun teklifi münasebetiyle söz almıştır³⁶². Bağcılığımızın modernleştirilmesi ve bağcılarımızın kalkındırılması hakkında önemli görüşlerde bulunmuştur³⁶³.

Devlet Memurları Kanunu'nun bazı maddelerinin değiştirilmesi, bu kanuna bazı maddeler eklenmesine ve bu kanun kapsamı dışında kalan kamu personelinin aylıklarına ve ücretlerinde iyileştirmeler yapılması gerektiğini belirtmiştir³⁶⁴.

06.06.1927 tarih ve 1076 sayılı Yedek Subaylar ve Yedek Askeri Memurlar Kanunu'nun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bazı geçici maddeler eklenmesi gerektiğini belirtmiştir³⁶⁵.

3.10.2. 1111 Sayılı Askerlik Kanunu Hakkındaki Görüşü

1111 sayılı Askerlik Kanunu'nun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve kanuna geçici maddelerin eklenmesi hakkında şu ifadelerde bulunmuştur: Bu tasarının görüşülmesi sırasında Millî Savunma Komisyonunda Alt Komisyon teşekkül etmiş, brifing yapılmış, bu 1111 sayılı Kanun uzun uzadıya müzakere edilmiş, Komisyon metni olarak en iyi şekilde huzuruza getirilmiştir.

Askerlik müddeti 20 ay olarak tespit edilirken diğer memleketlerdeki askerlik süresi de nazarı itibara alınmış ve yetişecek insanların gerek bilgileri, gerek tahsilleri ve gerek askerlikten sonra unutmamaları icap eden bilgileri daha esaslı surette perçinlemeleri için 20 ay müddet uygun görülmüştür, ki tasarı da böyledir ve en iyi şekilde tanzim edilmiştir. Yine tasarının 10. maddesinde, evvelâ Türk Silâhlı Kuvvetleri Beden Kabiliyeti Yönetmeliğinin tekrar gözden geçirilmesi ve tanzim edilmesi, bu suretle asker edilemeyecek durumda olanların asker, edilmemesi ön plâna alınmıştır.

³⁶² MM ZC, 23.02.1970, O: 1 B: 47, s.195.

³⁶³ MM ZC, 24.05.1970, O: 3 B: 87, s.490.

³⁶⁴ MM ZC, 30.06.1970, O: 2 B: 116, s.467-473; MM ZC, 02.07.1970, O: 1, B: 118, s.556, 567.

³⁶⁵ MM ZC, 14.07.1970, O: 2 B: 127, s.431, 432, 438.

Arkadaşlar, bundan evvelki yönetmelik gereğince, birçok tüberkülozlu, kalp hastalıkları olan, hatta romatizmalı olan askerler, tebdîî hava verilmek suretiyle bir müddet, bir sene, iki sene sürüncemede bırakılır, ondan sonra askerlikten ilişiği kesilir idi.

Yeni yönetmelik gereğince, asker olabilir veya olamaz şeklinde, bu gibilere kesin hükümler konmaktadır. Bu da tasarıda fevkalâde yenilik getirmiştir, çok önemlidir ve yerindedir. Askerlik hizmetinin 20 ay oluşu meselesine gelince; burada bir kısım fazla kaynak vardır. Nüfusumuzun yüzde 2,5 - 3,5 şeklinde artması ve teknolojinin gittikçe gelişmesi sebebiyle kaynak fazlalığı meydana çıkmıştır.

Bu kaynak fazlalığı Hükümet tasarısında, yalnız kur'aya tabi tutmak suretiyle bertaraf edilmiştir; hâlbuki Millî Savunma Komisyonunda, Anayasanın 60. maddesine uygun şekilde tanzim edilmiştir. Birincisi; seçme imkânı verilmiştir. Meslek grupları ve eğitim gören insanlar, şayet adetleri fazla değilse, Genelkurmayca ihtiyaç görülüyorsa, bunlar hiç kur'aya tabi tutulmadan alınabileceklerdir.

Bunun dışında kalan kaynak fazlaları, kur'a çekilmek suretiyle bir kısmı eğitilerek Genelkurmayın ihtiyacı olan askerlik yükümlülüğünü görecekler, kur'a dışı kalanlar ise, yine Anayasanın öngördüğü her Türk'ün hak ve görevi vecibesine uyarak, bunlar da ayrı bir kanunla ki, bu kanun bir sene zarfında yüce meclise getirilecektir, yurt savunmasında ve kalkınmasında katkıda bulunmak üzere görevlendirilir³⁶⁶.

3.10.3. Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu Hakkındaki Düşüncesi

27.07.1967 tarih ve 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanunu'nun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bazı maddeler eklenmesi gerektiğini belirtmiştir. Kanun hakkında şu ifadeleri kullanmıştır: Biz de, hakikaten Millî Savunma Komisyonunda bundan bir müddet evvel adetleri çok az olan veteriner hekimlere tazminat verilmesi için bir tasarı geçirmiştik ve o tasarı da buradan kanun halinde çıkmıştı. Elbette ki haklıdır.

---

³⁶⁶ MM ZC, 14.07.1970, O: 1 B: 127, s.409, 414, 415.

Burada, veteriner hekimlerin de bu maddeye ithal edilmesi yerindedir. Bendeniz de bu hususa ait bir önerge vermiş bulunmaktayım. Yalnız şu var ki, veteriner hekimler ihtisas yaptıktan sonra, hekimlik branşına geçmektedirler, bakteriolojide çalışmaktadırlar. Meselâ, birçok bakteriologlar hekim değil, bugün için veteriner hekimlerdir.

Ama, bir taraftan veteriner hekimlerin Orduda adedinin azalmasından, Ordunun modern silâhlarla teçhiz edilmesinden; bir taraftan da bu meslekin artık eski itibarını gündün güne kaybetmiş olmasından ileri gelmektedir. Ama buraya hakikaten veteriner hekimlerin, bilhassa ihtisas yaparak Orduda kalan veteriner hekimlerin de ithali yerindedir. Sayın Reşit Ülker arkadaşşıma ben de şahsan, fikren ve önergem ile katılırim³⁶⁷.

3.10.4. Ziraat Odaları Kanunu Hakkındaki Görüşü

6964 sayılı Ziraat Odaları ve Türkiye Ziraat Odaları Birliği Kanunu'nun bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkında söz alarak şu ifadeleri kullanmıştır: Benden evvel konuşan arkadaşlarım da belirttiler, hakikaten şikâyet konusunu teşkil eden önemli hâdiseler burada sıralanmış. Sanki mahkemeye gitmiş de harç yatırıyor gibi, sağa baktın para, sola baktın para. Getiriyorsunuz bir kâğıt, ona para, gidiyorsunuz para.

Bunun hizmeti neresinde? Çiftçiye nasıl hizmet edeceğiz? Çiftçiyi nasıl birleştireceğiz? Hakikaten arkadaşlar, çiftçiler çok şikâyetçi, bu şekildeki kanunun maddelerinden şikâyetçi. Para veriyor, para mukabilinde lâyıkiyle hizmet alamıyor. Ben de arkadaşlarımın söyledikleri gibi (c) ve (ç) bentlerinin buradan çıkarılmasının, çiftçi için daha hayırlı olacağı kanaatindeyim. Bu husus için bir de önerge verdim, iltifat edilmesini rica eder, en derin saygılarımı arz ederim³⁶⁸.

---

³⁶⁷ MM ZC, 20.07.1970, O: 1 B: 131, s.601.

³⁶⁸ MM ZC, 30.07.1970, O: 1 B: 136, s.779, 796, 799, 890, 901.

İçel Milletvekili Celâl Kargılı'nın, milletvekilleri için sarf ettiği suiistimal ve nüfuz suiistimalleri Sözü hakkında ispat hakkının kendisine tanınması hususunda Ahmet Şener'in teklifi münasebetiyle, “ceza verirsiniz ceza” diyerek görüşünü belirtmiştir³⁶⁹.

3.10.5. Maarif Teşkilatının 21. Maddesi Görüşülürken Düşüncesi

22.03.1926 tarih ve 789 sayılı Maarif Teşkilâtı'na dair Kanun'un 21. maddesinin değiştirilmesi görüşülürken, kendinden önceki konuşmacının doktorların boykotu hakkındaki Sözüne katılmadığını, doktor boykotu sırasında hiçbir hizmetin aksatılmadığını ancak öğretmenlerin boykotu sırasında okullara üç gün boyunca öğretmen gelmediğini ifade etmiştir³⁷⁰.

3.10.6. Bağcılığın Geliştirilmesiyle İlgili Sözü

Bağcılığımızın asrî şekilde geliştirilmesi, veriminin artırılması, çiftçiye geniş kredi imkânı sağlanması, iç ve dış pazarlarda gerekli tedbirlerin alınmasını temin etmek için mukadder adımların atılması gerektiğini belirtmiş, şu ifadeleri kullanmıştır: Burada yatık bağcılık mevzuubahistir ve bu vilâyetlerimizde de fevkalâde üzüm yetişmektedir.

Bu hususlar hiçbir arkadaşımız tarafından dile getirilmemiştir, işte biz arkadaşlarımızla birlikte bu nedenle bağcılığımız hakkındaki Meclis araştırmasının bu bölgelere de inhisar ettirilmesini, daha doğrusu Türkiye çapında bir araştırma yapılması için Mustafa Ok arkadaşımız tarafından verilen ve münhasıran bir bölgeyi, bir üzüm nev'ini ilgilendiren araştırmanın yetersiz olduğunu meydana koymak ve bunun ehemmiyetini tebarüz ettirmek için bir araştırma önergesi vermiş bulunuyoruz.

Bizim önergemiz de Sayın Ok arkadaşımızın önergesiyle aşağı yukarı aynı mahiyettedir. Bu önergeyi vermiş oldukları için arkadaşımıza ben şahsan teşekkür ederim, fakat bu iki önergenin birleşmesinde ne gibi mahzur gördüklerini ben şahsan anlayamadım. Kendileri bu konuyu getirmiştir, teşekkürlerimizi, minnettarlığımızı bildiririz, ama bir bölgeyi kapsadığı için biz, bağcılıkla uğraşan bütün bölgelerimizin bu konuya dâhil edilmesi için bir önerge verdik. Bu iki önergenin birleştirilmesinde hiçbir

³⁶⁹ MM ZC, 09.12.1970, O: 1 B: 19, s.218.

³⁷⁰ MM ZC, 01.02.1971, O: 1 B: 45, s.391.

sakınca yoktur. Arkadaşlar, meselâ Konya'da 78.000 hektar arazide bağcılık yapılmaktadır ve 20.000 aile maişetini üzümünden temin etmektedir. Binaenaleyh, ben şahsan bu iki önerenin birleştirilmesinde hiçbir mahzur görmüyorum. Kendilerinden tekrar istirham ederim; öyle olmuş, böyle olmuş, mevzu aynı. Bizim maksadımız bütün memleketimizin üzümçülüğünü kapsayacak şekilde bir araştırma yapılmasıdır. Bu hususta hiçbir salanca olmadığını tekrar beyan ederim. Hürmetlerimle³⁷¹.

3.10.7. Toplum Zabıtası Kanunu Hakkındaki Görüşü

654 sayılı Toplum Zabıtası Kurulması Hakkında Kanun'un 1. ve 3. maddelerinin değiştirilmesine dair kanun tasarısı ve İçişleri ve Plan komisyonları raporları münasebetiyle yapmış olduğu konuşmasında, toplum zabıtasının, bir gereksinimden ortaya çıktığını belirtmiştir³⁷².

Toprak Mahsulleri Ofisi Kanunu'nun 3. maddesinin değiştirilmesine yönelik kanun tasarısı münasebetiyle yapmış olduğu konuşmasında, depolama sürecinin önemine değinmiştir³⁷³. İş kanunu tasarısı hakkında yaptığı konuşmasında, bedenî çalışması fikrî çalışmasına galip olanlar, Türkiye Cumhuriyeti Emekli, Sandığı Kanunu'na tabi olsalar ve kanunlara göre kadro karşılığı aylık alsalar bile bu kanun bakımından işçi sayılırlar, hükmünün çıkarılmasının uygun olacağını vurgulamıştır³⁷⁴.

3.10.8. Emekli Sandığı Kanunu Hakkındaki Düşüncesi

5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu'na ek ve geçici maddeler eklenmesine, bu kanun ile diğer kanunların bazı hükümlerinin kaldırılmasına dair kanun tasarısına dair yapmış olduğu konuşmasında, borçlandırma olgusunun, ilerleyen süreç içerisinde yarar yerine zarar doğurabileceğini belirterek şu ifadeleri kullanmıştır: Meselâ; 6 sene borçlanan bir hekimin 102 bin liradan fazla para ödemesi lâzım.

³⁷¹ MM ZC, 15.04.1971, O: 1 B: 87, s.541.

³⁷² MM ZC, 19.04.1971, O: 1 B: 89, s.642-643.

³⁷³ MM ZC, 26.04.1971, O: 1 B: 91, s.24.

³⁷⁴ MM ZC, 30.04.1971, O: 1 B: 93, s.51.

Buna mukabil bu hekim, 25 yılını doldurduğu takdirde, 54 bin lira civarında, 30 senesini doldurduğu takdirde 64 bin lira civarında bir ikramiye alabilecektir. 105 bin lira borçlanıp 55 bin lira almak elbette akıl kârı değildir³⁷⁵.

3.10.9. Abidin Ara Hakkındaki Soru Önergesi

Ankara Hastanesi Baştabipliği'ne tayin edilen şahsa dair sorusuna Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Türkan Akyol'un sözlü cevabı münasebetiyle yapmış olduğu konuşmasında, bu görevi uzun yıllardır icra eden Abidin Ara'nın görevden alınma gerekçesini sormuş ve bu konu hakkındaki gerçeklerin meydana çıkarılması gerektiğini vurgulamıştır³⁷⁶.

3.10.10. Özel Yüksek Okul Öğrencileriyle İlgili Sözü

Özel yüksek okul öğrencilerinin öğrenimlerinin devam edebilmeleri için açılacak resmi yüksek okullar hakkında kanun tasarısı ve Milli Eğitim ve Plân komisyonları raporları münasebetiyle yapmış olduğu konuşmasında, 2490 sayılı Kanun'un, bugün işe yaramadığını ve ihtiyaçları karşılamadığını, bundan böyle bu kanunun değişmesi gerektiğini belirtmiştir. Düşüncesini şu şekilde ifade etmiştir: Bu maddede, açılacak okullara lüzumlu taşınır veya taşınmaz malların alınması 2400 sayılı artırma, eksiltme ve ihale kanunu dışında bırakılmıştır. Benden evvel konuşan arkadaşımın da dediği gibi, devlet memuriyetinde vazife gören her arkadaş, her şahıs bu 2490 sayılı Kanunun bugün işe yaramadığını veya günün ihtiyaçlarını karşılamadığını bilir.

Hakikaten artık bu kanunun değişmesi gerekir. Yine bu maddede, yapılacak satmalına ve saire işlemlerinin 1050 sayılı Muhasebei Umumiye Kanunu hükümlerine tâbi olmaması hükmü de vardır. Bu madde gereğince resmî okulun bağlı bulunduğu rektör, akademi başkanı veya Millî Eğitim Bakanının tespiti ile, koordinasyon kurulunun kararıyla bu mallar alınabilecek, ya da kiralanabilecektir.

Burada mühim olan noktalardan birisi, satın alınan malın bedelinin peşin veya gelecek yıllara taşınan ödemeler şeklinde oluşu, taksitlendirilmesi ve bu husus için Maliye

³⁷⁵ MM ZC, 14.05.1971, O: 1 B: 100, s.448.

³⁷⁶ MM ZC, 23.06.1971, O: 1 B: 118, s.546.

Bakanlığına yetki verilmiştir. Gelecek yıllara taşınan taksitin ne olduğuna, kaç senede ödeneceği bildirilmemiştir. Kanaatimce bunu sınırlandırmak ve bir müddet koymak gerekir. Ben bu husus için “üç seneyi aşmamak üzere” kaydının konulması için maddeye bir ilâve isteğinde bulundum. Tensip buyrulduğu takdirde bu hususa iltifat edilmesini arz ederim.

Maddede, “Satılmasına veya kiralama Maliye Bakanlığı Millî Emlâk Genel Müdürünün başkanlığında Millî Eğitim,- Bayındırlık, imar ve iskân bakanlıklarından genel müdürler seviyesinde birer temsilci ve ilgili resmî öğretim kurulundan bir öğretim üyesinden müteşekkil komisyon tarafından yapılır” denilmekte ve ayrıca bu komisyon üyelerine, bilirkişilere verilecek ödeneğin bütçeye veyahut da ilgili fona konacak paradan verilmesi ve komisyon üyelerinin her birine de 250 lira gibi büyük bir ücret verilmesi öngörülmektedir.

Vazife yapacak arkadaşlarımız Devletin resmî memurlarıdır. Bu vazife de Devlet vazifesidir. Belki bir kısım arkadaşlarımız bu durum muvacehesinde hiç para ödenmemesi gibi bir düşüncede ve teklifte bulunabilirler. Kanaatime göre, ne olursa olsun bu şahıslara ödenek vermek lâzımdır ama, 250 lira yine kanaatimce çok büyük paradır. Bunlara günde 150 lira verilmesi için de bir önerge vermiş bulunuyorum. İltifat edilmesini rica eder, hürmetlerimi sunarım³⁷⁷.

3.10.11. Harp Okullarıyla İlgili Düşüncesi

Harp okulları kanunu tasarısı ile İstanbul Milletvekili İlhami Sancar ve 15 arkadaşının, harp okulları kanun teklifi ve Milli Savunma, Maliye ve Plân komisyonlarından seçilen 5'er üyeden kurulu 22 numaralı Geçici Komisyon raporu münasebetiyle yapmış olduğu konuşmasında, harp okullarındaki eğitim süresinin dört yıla çıkarılması gerektiğini, zira bu süre zarfında teknik ve mesleki becerilerin ancak aktarılabilceğini söylemiş, meselenin, hissî Görüşün dışında objektif esaslara dayanarak halledilmesi gerektiğinden bahsetmiştir³⁷⁸.

³⁷⁷ MM ZC, 15.07.1971, O: 1 B: 131, s.486.

³⁷⁸ MM ZC, 19.07.1971, O: 1 B: 133, s.573.

3.10.12. Serbest Meslek Toplumsal Güvenlik Kurumu Kanun Hakkındaki Sözü

Serbest Meslek Toplumsal Güvenlik Kurumu kanunu tasarısı ile Bursa Milletvekili Kasım Önadım'ın, Esnaf ve Sanatkârlar Sosyal Sigortalar kanunu teklifi ve 4 numaralı Geçici Komisyon raporu münasebetiyle yapmış olduğu konuşmasında, şu hususlara değinmiştir: Muhterem arkadaşlar, askerlikte de böyledir. Şimdi tabiî kaynak fazlası olduğu için buna lüzum görülüyor. Bizim zamanımızda arızalı sağlam veya çürük çıktığı zaman tekrar muayene bir müddet içerisinde muayenesi yapılır idi.

Burada da esas şudur: Her hangi bir sebeple, bu tüzükte bazı kıstaslar var; işte filân azasını kaybederse şöyle olur, filân azasını kaybederse böyle olur, raporda onları o şekildeki kıstaslara vurmak suretiyle 2/3 e yakın veya 1/3 veya 2/3'nin üstünde bir durum hâsıl etmek mümkün oluyor. Bazen de maalesef bazı kimseler diğer bir kimsenin yerine muayeneye giriyor. Meselâ daha çürük olan bir insan daha sağlam olan bir insanın yerine sıhhi heyete sokuyor, oradan bir rapor alıyor ve o raporda malûllük aylığı bağlanıyor.

İşte bu sebeple; gerek sıhhi konseyin gözünden kaçmış olan kritik hudutta bulunan bazı hastalıkların, bazı tespit edilen arızaların ve gerekse kendisi tam malûl olmadığı halde yerin bir başkasını sokabileceği ve gözden kaçabileceği düşüncesiyle bir kontrol muayenesi ve maddesi konulmuştur. Durumu arz eder, hürmetlerimi sunarım³⁷⁹.

3.10.13. Enver Turgut ve Arkadaşlarının Kanun Teklifi Hakkındaki Sözü

Kayseri Milletvekili Enver Turgut ve 8 arkadaşının, kanun teklifi ve Çalışma ve Plân komisyonlarından sekizer üyeden kurulu 41 sayılı Geçici Komisyon raporu nedeniyle yapmış olduğu konuşmasında, işçilerin hakkının korunması için yanlarında olduğunu belirtmiştir. Teklif edilen kanun ile eczane açıldığı taktirde kazançtan ödenecek verginin devlete gitmeyeceğini, kurumda kalacağını ifade etmiştir. Hemşire okulları hakkında da, açılacak okulların maliyetinin beklenen faydadan daha fazla olacağını ifade etmiştir³⁸⁰.

³⁷⁹ MM ZC, 28.07.1971, O: 1 B: 138, s. 143,144.

³⁸⁰ MM ZC, 16.08.1971, O: 1 B: 149, s.693.

3.10.14. Karaman'daki Cephaneliklerle İlgili Soru Önergesi

Baha Müderrisoğlu'nun, Karaman'da teşekkür edilen cephaneliklere ilişkin yazılı soru önergesi, Millî Savunma Bakanlığı'na gönderilmiştir. Soru önergesinde, cephaneliklerin evlere oldukça yakın olduğunu, infilak etmesi neticesinde büyük cana ve mal kaybına neden olabileceğini, başka bir yere taşınmasının düşünülmüşü düşünülmediğini, taşınılacaksa mevcut binaların durumunun ne olacağını sormuştur.

Milli Savunma Bakanı Ferid Melen, cevabında, cephaneliklerin, şehre yönetmelikte bulunan mesafenin iki katı uzaklıkta olduğunu, evlere en yakın cephanelik deposunun boş olduğunu ve şu an itibarıyla cephaneliklerin taşınmasının düşünülmendiğini bildirmiştir³⁸¹.

3.10.15. Köy İşleri Bakanlığının Kuruluşu ve Misyonu Hakkındaki Düşüncesi

Köy İşleri Bakanlığının kuruluşu ve misyonları hakkında kanun tasarısı münasebetiyle yapmış olduğu konuşmasında, bu kanunun uzun zamandır çıkartılmasını beklediğini söyleyerek Düşüncesini şu şekilde ifade etmiştir : Sayın Köy İşleri Bakanımızın gazetelere verdiği bir beyanatı burada mealen tekrar etmek isterim. Kendilerinin bu beyanatı zannediyorum ki gazetelerde 23.7.1971 tarihinde neşredilmiştir.

Bu beyanatlara göre, kendileri 43.751 köyün bulunduğunu ve bu köylerde 23 milyon nüfusun yaşadığını, 3.430.000 köy konutunun 16.000 inin çadır, mağara şeklinde olduğunu, toplam konut miktarının %17 sinin çürük, %24'ünün onarıma muhtaç olduğunu, köy evlerinin %51 inin çatısız, toprak ve kılla örtülü bulunduğunu, 200.000 konutun da penceresinin olmadığını ve 1.455.000 konutun yıkanma yerinin bulunmadığını ve 938 000 konutun da helaya muhtaç olduğunu, imarı yapılmış köy sayısının ise yok denecek kadar az olduğunu ifade etmişlerdir.

Bendeniz, bunları gazetelerden okumuş bulunmaktayım. Kendileri hekimdir. Hükümet tabipliği veya diğer vazifeleri yapıp yapmadıklarını bilmiyorum. Ama kendilerine şunu ifade etmek isterim; bir koordinasyon neticesinde, Sağlık ve Sosyal

---

³⁸¹ MM ZC, 26.08.1971, O: 1 B: 155, s.205.

Yardıml Bakanlığının gezici sıtma sağlık memurlarından istifade etmek suretiyle, köylerin sıhhi imkânlarla kavuşturulması mümkün olabilir. Kendilerinin, bu yönde hareketlerinde fayda mülâhaza ettiğimi ifade ile önergeme iltifat edilmesini rica eder, saygılarımı sunarım³⁸².

3.10.16. Soru Önergeleri

Baha Müderrisoğlu'nun, Güney ve Güneydoğu illerimizde tespit edilen yaz ishalinin önlenmesi için ne gibi tedbirler alındığına dair yazılı soru önergesi, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'na gönderilmiřtir³⁸³.

Baha Müderrisoğlu'nun, Konya-Karaman Gölet Barajı'nın, inşaat planına alınıp alınmadığına dair yazılı soru önergesi, Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanlığı'na gönderilmiştir.³⁸⁴

Baha Müderrisoğlu'nun, Elâzığ Akıl Hastanesi'nde ölenlerin ölüm sebeplerine dair yazılı soru önergesi, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'na gönderilmiřtir³⁸⁵.

3.10.17. Konya Bağcılığının Durumu Hakkındaki Düşüncesi

Baha Müderrisoğlu, Konya bağcılığının durumu, kuru üzümün, bağ çubuğu ve kökçüklerinin değerlendirilmesi konularında gündem dışı demeç vermiş ve Konya'da bağcılığın öneminden söz etmiştir. Ona göre, tarihi pek çok eski bulunan Konya bağcılığının geliştirilmesi köylümüzün gıdası olarak mühim olduğu gibi, dağlık mıntikalardaki topraksız yerlerdeki verimsiz araziyi kıymetlendirmek, erozyonu önlemek ve her yaştaki vatandaşa iş sahası açabilmek bakımından da önemlidir. Buradaki halk geçimini yalnız ve yalnız kuru üzüme bağlanmıştır. Konya'nın bütün ilçelerinde bağcılık yapılmaktadır. 78.370 hektar bağ sahası mevcuttur. Konya'da yaş

³⁸² MM ZC, 27.09.1971, O: 1 B: 168, s.158.

³⁸³ MM ZC, 02.09.1971, O: 1 B: 160, s.682.

³⁸⁴ MM ZC, 02.09.1971, O: 1 B: 160, s.682.

³⁸⁵ MM ZC, 22.09.1971, O: 1 B: 165, s.59.

'üzüm istihsali ortalama 160 ilâ 200 bin tondur, bu vilâyetin iktisadi durumuna 8 ilâ 10 milyon katkıda bulunan 5 kilo yaş üzümünden ancak bir kilo kuru üzüm meydana gelir³⁸⁶.

3.10.18. Adalet Bakanlığı Hakkındaki Soruları

Baha Müderrisoğlu, Adalet Bakanlığı 1972 yılı Bütçesi münasebetiyle yaptığı konuşmasında, şu soruları yöneltmiştir: Adalet Bakanlığı merkez teşkilâtında bir reorganizasyon düşünülüyor mu? Çocuk mahkemelerinin kurulması uzun zamandan beri tartışılmakta, üzerinde önemle durulmaktadır. Sayın Bakan bu hususun Meclise getirildiğini, fakat kadük olduğunu, yeni çalışmaların yapıldığını beyan ettiler. Bunun Meclise ne zaman geleceği hususunda bize bir tarih vermeleri mümkün müdür? Adlî Tıpta hekimim rolü ehli vukuf olarak mı mütalâa edilmektedir, yoksa bu, Adalet Bakanlığında bir kuruluş mudur? Bunların gerçek ayrıntıları var mıdır, varsa nelerdir? Adlî Tıp için ben geçen sene ve evvelki sene bazı temennilerde bulunmuştum. Bugüne kadar bunlar tahakkuk etmemiştir.

Tababet ve Şububatın tarzı icrasına dair kanun ile Umumî Hıfzıssıhha Kanununda, bu tıbbî adlî için Adalet Bakanlığı ile Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının müşterek çalışmaları belirtilmiştir. Acaba bugüne kadar Adalet Bakanlığı bunun üzerinde durmuş mudur? Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı ile Adalet Bakanlığının bu konuda müşterek çalışmaları olmuş mudur olmamış mıdır? Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıbbî Adlî Profesörü Sayın Adnan - soyadını bilmiyorum - Bey bu tıbbî adlî doktorların Tıbbî Adlî'ye intibai için bir formül bulmuş ve kendine 5 tane asistan sağlamıştır. Bu profesörün doktorları oraya cezp edici çalışmalarından Sayın Bakanın haberi var mıdır, varsa bu hususta kendisinin de bir çalışması var mıdır³⁸⁷?

3.10.19. Vakıflarla İlgili Düşüncesi

Baha Müderrisoğlu, Vakıflar Genel Müdürlüğü 1972 yılı Bütçe kanunu tasarısı münasebetiyle yapmış olduğu konuşmasında Malazgirt Zaferinden sonra Anadolu'da beyliklerin, Selçukluların ve Osmanlı Devleti'nin çok sayıda vakıf kurduklarını ve

³⁸⁶ MM ZC, 30.09.1971, O: 1 B: 170, s.202-203.

³⁸⁷ MM ZC, 19.02.1972, O: 2 B: 43, s.390.

bunların bir kısmının günümüze kadar kaldığını söylemiş, şu ifadelere yer vermiştir: Her tarihî eser, millî tarihimizin bir sayfasını tekevvün eder. Yıkılan her eser, millî tarihimizden koparılmış bir yapraktır. Tarihimizi, millî mefharetimizi yaşatmaya, ayakta tutmaya, ati nesillere millî bir emanet olarak devretmeye millet olarak mecburuz³⁸⁸.

3.10.20. 1972 Yılı Sağlık Bakanlığı Bütçesi Hakkındaki Düşüncesi

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı 1972 yılı Bütçesi münasebetiyle yaptığı konuşmasında, sağlıkla ilgili kanunların günümüz koşullarına uygun hale getirilmesi gerektiğini ifade etmiş, verem sıtma hastalıklarıyla yapılan mücadele neticesinde bu hastalıkların önlenmesinden duyduğu memnuniyeti belirtmiştir. Dünyada artışa geçen kanser hastalığı konusunda gerekli tedbirlerin bir an önce alınması gerektiğini vurgulamış, eczanelerde uyuşturucu ilaçların reçetesiz satılmaması gerektiğini beyan etmiştir. Aynı zamanda sağlık harcamalarının arttırılması gerektiğinden söz etmiştir³⁸⁹.

3.10.21. 1972 Yılı İmar Bakanlığı Bütçesi Hakkındaki Soruları

İmar ve İskân Bakanlığı 1972 yılı Bütçesi münasebetiyle yapmış olduğu konuşmasında, Konya, Karaman ve Ermenek bölgelerindeki imar gecikmelerinden ve genel olarak da gecekondulaşma sorunundan bahsetmiş, şu ifadeleri kullanmıştır: Konya Karaman Medreselik Köyünün heyelana maruz durumu, Konya Karaman Kızıllarayını Köyü, Konya Karaman Taşkale Köyü kaya kayması, Konya Merkez Dereköyü Kasabası su baskını, Konya Karaman Karacaören, Ermenek Sarıveliler, Ermenek Merkez, Akşehir Tipi, Konya Karaman Gödetayını, Konya Karaman Akçaalan ve bir de Karaman Ekinözü köyleri için 9 konut yapılmış ve gönderilmiştir. Hattı zatında bunların içine girilememiş ve bana intikal ettirilen malûmata göre harap olmuş durumdadır. Bu hususta yazılı olarak cevap verilmesini rica ediyorum.

İkinci sorum: Bilhassa afetlerde Kızılay ile birlikte çalışma ve koordinasyon yapmayı düşünüyorlar mı, bu hususta çalışmaları var mıdır, son sorum: Gecekonduları önlemek için, Bakanlık Emlâk Kredi Bankası kanalıyla belediyelere kredi vermek

³⁸⁸ MM ZC, 19.02.1972, O: 2 B: 43, s.353.

³⁸⁹ MM ZC, 23.02.1972, O: 2 B: 47, s.63.

suretiyle sosyal konut yapmayı düşünürler mi? Çünkü, Avrupa'da buna benzer bazı şeyler var³⁹⁰.

3.10.22. 1972 Yılı Enerji Bakanlığı Bütçesi Hakkındaki Soruları

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı 1972 yılı Bütçesi münasebetiyle yapmış olduğu konuşmasında şu sorulara yer vermiştir: 120 bin dekar arazisi su altında kalan ve yılda 40 milyon lira maddî zararı olan Akşehir'in 16 köyünün halkını bu tabîî afetten kurtarmak için Sayın Bakanlığın bir çalışmaları var mıdır? Üçüncü Beş Yıllık Planda bu hususta bir çalışma içine girecekler midir? Karaman Fisandum, Karaman Yeşildere barajları çalışmaları ne merkezdedir? Senelerden beri takip ettiğimiz, bir türlü tahakkuk ettiremediğimiz Karaman, Akşehir ilçelerine Devlet Su İşleri Başmühendisliği kurulmasını düşünürler mi? Ereğli İvriz Barajı çalışmaları hakkındaki durum nedir? Konya Kulu ilçesinde Samsam Gölü'nün ıslahı konusundaki çalışmalar nedir³⁹¹?

3.10.23. 1972 Yılı Orman Bakanlığı Bütçesiyle İlgili Soruları

Orman Bakanlığı 1972 yılı Bütçesi münasebetiyle yapılan görüşme sırasında cevaplanması için şu soruları yöneltmiştir:

1. Sayın Başkan, Orman Bakanlığı Teşkilâtında çalışan teknik elemanların, haklarında son defa hazırlanan bir kadro kararnamesiyle mağdur edildikleri ve aldıkları maaştan daha az maaş alacakları ve fazla aldıkları maaşları da ödeyecekleri bilinmektedir. Bu durum karşısında Sayın Orman Bakanının, bu husustaki aldığı tedbirleri ve bu teknik elemanların mağduriyetini önleyecek çalışmaları var mıdır?

2. Yabani zeytinlikler ve sakız ağaçlarının ihyası ve dağıtılması suretiyle fakir dağ köylülerinin sosyal ve ekonomik bakımdan kalkındırılması hususunda çalışmaları var mıdır? Bu meyanda benim Sayın Orman Bakanlığı Müsteşarına verdiğim bölgevi bir sorumu da yazılı olarak cevaplandırmalarını rica edeceğim.

³⁹⁰ MM ZC, 25.02.1972, O: 2 B: 49, s.335.

³⁹¹ MM ZC, 26.02.1972, O: 1 B: 50, s.421.

3. Yurdumuzda Orman Bakanlığının münasip göreceği ve bilhassa erozyon mıntıkları başta olmak üzere, ağaçlandırma ve yeni orman yetiştirme çalışmaları ne safhadadır? Kaynak fazlası savunma gücünden istifade etmek suretiyle ağaç ve orman yetiştirme faaliyetleri hazırlıkları var mıdır? Varsa bu husustaki çalışmaları ne durumdadır?

4. Son sualım; bu biraz bölgevî olacaktır; Konya Karaman'ma 10 - 12 km, mesafede Orman Bakanlığına ait bir çamlık vardır. Burası, halkın istifadesine, nefes almasına imkân verebilecek bir park haline getirilmesi mümkün olacak bir yerdir. Bu mümkün müdür? Yalnız, burada içme suyu yoktur, bendeniz buraya bir içme suyu getirilmesi için mütaaddit defalar Orman Bakanlığına müracaat etmişim; fakat, bir netice almam mümkün olmamıştır, Sayın Bakanın bu hususta bir inceleme yapmasını ve biraz evvel olumlu konuşmaları istikametinde bütün sorularına yazılı olarak cevap vermelerini. rica eder, saygılar sunarım. Yalnız, birinci sualım müstesna olmak üzere³⁹².

3.10.24. Çiftçinin Gübre İhtiyacı Hakkındaki Düşüncesi

Çiftçinin muhtaç olduğu gübre ve tevzii konusunda gündem dışı demecinde, Şu Düşüncesini ifade etmiştir: Her ilin kullanacağı gübre miktarlarının Tarım Bakanlığınca tespiti tam yapılamamış, tahsis ve sevkiyattaki aksamalar neticesi çiftçi gübre alma imkânını bulamamıştır. Gübre fabrikalarındaki imalâtın % 10'unun özel sektöre satılması ve değişik tatbikat neticesi azotlu gübrenin karaborsaya intikaline sebep olmuştur.

Özel sektörün vadeli satışları ithal malı şeklinde yerli malın gösterilmesi fiyat artışlarına sebep olmuştur. Müstahsilin sun'î gübre kredi talepleri yerine getirilememiş, ayrıca evvelce açılmış krediler için de müstahsil bu aylar içinde icraya verilmiştir. Bu da, gübre tedarikinde ve kullanılmasında büyük zorluklar yaratmıştır. Mahsul fiyatlarıyla gübre fiyatları arasında denge yoktur. Halen gübre fiyatları çok yüksektir. Bunların ucuz fiyatla çiftçinin eline geçmesi sağlanmalıdır. Gübre imali, ithali, dağıtımı ve kredilerin açılması görevli kuruluşların koordine çalışmaları mutlak sağlanmalıdır³⁹³.

³⁹² MM ZC, 26.02.1972, O: 3 B: 50, s.502.

³⁹³ MM ZC, 15.03.1972, O: 1 B: 60, s.256.

3.10.25. 4841 Sayılı Kanun Hakkındaki Düşüncesi

4841 sayılı Kanun'un 864 sayılı Kanunla değişik 6. maddesinin (D) fıkrasının ve bu kanunla eklenen ek 5. 6. ve 8. maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bir madde ile bir geçici madde eklenmesi hakkında kanun tasarısı ve Dışişleri, Çalışma ve Plân komisyonlarından seçilen 4'er üyeden kurulu (68) numaralı Geçici Komisyon raporu münasebetiyle konuşma yapmıştır.

Çalışma Bakanlığının yurt dışında çalışan işçilerin sağlık sorunların için sözleşmeli yabancı personel istihdam ettiğini, ancak vatandaşlarımızın dertlerini bu kişilere aktaramadığını, muayene olmak için Türkiye'ye gelmek zorunda kaldıklarını ifade ederek, yabancı doktor yerine, yerli doktorların istihdam edilmesi gerektiğinden söz etmiştir³⁹⁴.

3.10.26. Çumra İlçesindeki Kuran Kurslarıyla İlgili Soru Önergesi

Baha Müderrisoğlu'nun, Çumra ilçesinin Karamankırı, İçeriçumra, Akviran nahiyesindeki Kuran kursları ilmühaberlerine toplum polisi tarafından el konulduğu iddiasına dair yazılı soru önergesi, Devlet Bakanlığı'na gönderilmiştir³⁹⁵.

3.10.27. Çiçek Hastalığıyla İlgili Gündem Dışı Demeci

Komşu memleketlerde görülen ve yurdumuza sıçraması mümkün olan çiçek hastalığı hakkında gündem dışı demecinde, çiçek hastalığının etkilerinden söz etmiş ve hastalığın önlenmesi noktasında gerekli önlemlerin alınmasını talep etmiştir. Hastalık için yegâne tedbirin çiçek aşısı olduğunu ifade ederek 36 milyon vatandaşı aşılatabilecek kadar aşının mevcut olup olmadığını, bunları üretecek ya da temin edecek müessesenin durumunu, aşı yapacak personel sayısının ne kadar olduğunu, koruyucu aile hekimlerinin miktarının yeterli olup olmadığını Sağlık Bakanına sormuştur³⁹⁶.

³⁹⁴ MM ZC, 27.03.1972, O: 1 B: 61, s.364.

³⁹⁵ MM ZC, 29.03.1972, O: 1 B: 62, s.381.

³⁹⁶ MM ZC, 03.04.1972, O: 1 B: 65, s.451.

3.10.28. Orman Bakanlığı Kanunu Hakkındaki Düşüncesi

Orman Bakanlığı kuruluş ve görevleri hakkında kanun tasarısı münasebetiyle yaptığı konuşmasında, ormanlarımızın gittikçe azaldığından, buna mukabil yerine ağaç dikilemediğinden bahsetmiş, şu ifadeleri kullanmıştır: Benim kanaatim odur ki; ağaç, fevkalâde önemli bir unsurdur. Bir insanın akciğeri ne ise orman da bir vatan için odur. Ağaç yetiştirmek, bir evlât yetiştirmek kadar, bir kitap vücuda getirmek kadar önemlidir. Dünyada birçok medeni ülkelerde üç hususa dikkat ederler.

Birincisi memlekete iyi ve hayırlı evlât yetiştirmek, ikincisi kitap yazmak, üçüncüsü de ağaç dikmek ve ağaç yetiştirmektir. Bu bakımdan ağacın önemi fevkalâde mühimdir. Ağaç, bilhassa Orta-Anadolu'daki erozyon sahalarının tedavisinde çok mühim rol oynar. Erozyon sahalarının yayılmasının önlenmesinde ve tamamen ortadan kalkmasında ağacın fevkalâde önemi vardır. Bir misal verecek olursak; işte Karapınar'daki erozyon sahası bu sayede durdurulmuştur. Ağaç yetiştirmekle her şeyin, her türlü afetin önüne de geçebiliriz. Bu bakımdan ağaç sevgisini hepimizin bütün Türk Milleti olarak benimsememiz gerekmektedir. Bu kadar faydalandığımız ağaçların dikilip yetiştirilmesinde her türlü kaideye riayet etmemiz gereklidir, şarttır³⁹⁷.

3.10.29. Emlak Vergisi Kanunu Hakkındaki Sözü

29.07.1970 tarih ve 1319 sayılı Emlâk Vergisi Kanunu'nun bazı maddelerinin kaldırılması, değiştirilmesi ve bu kanuna bazı hükümler eklenmesi hakkında kanun tasarısı münasebetiyle yaptığı konuşmasında, gayrimenkul vergisi hakkında adaletin ve de istisnaların yeni baştan düzenlenmesi gerektiğinden söz etmiştir. Kanun hakkında şu ifadeleri kullanmıştır: Benim şahsî kanaatim odur ki; bir binanın 20 bin lira arsa bedeli ve 30 bin lira da inşa bedeli.

Hesap edildiğine göre, 50 bin liralık bir muafiyetin muvakkat değil de, devamlı olması şeklindedir. Sosyal adaletten, konut imkânsızlığından bahsedildiğine göre, 50 bin lira değerinde binası olan bir şahıs; öyle tahmin ediyorum ki; zengin olmayan, yalnız kendisinin oturabileceği kadar bir binaya sahip olan kimselerdir. Kaldı ki, bu 50 bin

---

³⁹⁷ MM ZC, 24.04.1972, O: 1 B: 77, s.229.

liralık muafiyet; paranın iştirak kabiliyeti her sene azalmakta olduğuna göre, 3-5 sene sonra bu 50 bin liranın değeri de bugünkü değerinden düşük olacaktır³⁹⁸.

3.10.30. Emekli Sandığı Kanunuyla İlgili Sözü

Eskişehir Milletvekili M. Şemsettin Sönmez ve 9 arkadaşının, 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu'nun 32. maddesine bir fıkra eklenmesine müteallik kanun resmîyeti münasebetiyle yaptığı konuşmasında, şu ifadelerle yer vermiştir: Muhterem arkadaşlar, bu radyoterapinin gerek teşhis ve gerekse tedavideki bu iyonizan maddelerin vücudun muhtelif yerlerine zararı olduğunu, bunlardan kan merkezlerine tesir etmek suretiyle lösemi, cilt hastalıkları hatta insanlarda kısırlık tevliid ettiğini ve daha birçok hastalıklar tevliid etmek suretiyle insan ömrünü 10 sene müddetle azalttığı ilmî tecrübelerle ispat edilmiş durumdadır. Buna göre insan ömrünü azaltan, fevkalâde tehlikeli bir durum arz eden bu iyonize maddelere maruz kalan gerek teknik sağlık personeli ve gerekse hekimlerin bu hususta iki ay ilâ dört ay, bizim teklifimizde altı ay gibi bunlara bir emeklilik, fazla emeklilik hakkının tanınması gerekmektedir.

Bütçe Plan Komisyonunda bu iki aya indirilmiştir. Benim şahsî kanaatim o dur ki, bu kadar tehlikeye maruz kalan gerek hekim ve gerekse bunun yardımcılarına tanınacak bu iki aylık müddetin çok az olduğu ve bunun mümkün olduğu kadar çıkarılması lâzım geldiği kanaatindeyim.

Bu meyanda muhterem arkadaşlar, her röntgenle uğraşan veya orada bulunan kimselere bazı önlük, kurşundan yapılmış önlük giymeleri ve har ne kadar gama ışınları ve iyonize maddelere maruz kaldıkları, kendilerinin göğüslerine asılan bir filmle tespit edilmekte ise de; Sayın Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanından bu münasebetle şunu rica etmek isterim ki, bu şekildeki röntgen laboratuvarlarında gerekli tedbir alınmalıdır.

Yüksek ihtisas Hastanesi röntgen servisi gayet kötü bir durumdadır. Bundan evvel Sosyal Sigortalar Hastanesinde olduğu gibi, öyle zannediyorum ki, eğer tedbir alınmazsa, kısa bir müddet sonra da Yüksek İhtisas Hastanesi röntgen servisinde de feci bir akıbetle karşılaşacağımızın şimdiden kendisine duyurmak ve bu hususta tedbir

³⁹⁸ MM ZC, 20.06.1972, O: 1 B: 109, s.524.

almasını istirham etmek isterim. Muhterem arkadaşlar; bu hekimlerin ve hekimlere yardımcı olan sağlık personelinin röntgenle uğraşan kısımlarının bu hususta ki, kanun teklifindeki iki ay müddet yerine hiç olmazsa, dört aylık bir sürenin tanınmasını rica eder, saygılarımı arz ederim³⁹⁹.

3.10.31. Boğaziçi Üniversitesi Hakkındaki Görüşü

İstanbul'da Boğaziçi Üniversitesi adı ile bir üniversite kurulması hakkında kanun tasarısı Milli Eğitim ve Plân komisyonları bültenleri münasebetiyle yaptığı konuşmasında, kurulacak olan yeni üniversiteye girişte eşitliğin sağlanması gerektiği noktasında önemli açıklamalarda bulunmuştur. Üniversitede eğitim dili olarak İngilizcenin verileceğini, bu durumda sadece küçük bir azınlığın bu okuldan istifade edebileceğini bunun dışındaki talebelerin hiçbirisinin bu okula giremeyeceğini ifade etmiştir⁴⁰⁰.

3.11. Mustafa Kubilay İmer'in Biyografisi

1928 senesinde Konya'da doğmuştur. Babasının adı Celalettin Ali, annesinin adı Elmas'tır. Konya Lisesinden mezun olduktan sonra Hukuk Fakültesini bitirmiş, avukatlık stajını Konya'da tamamlayıp Konya Barosuna kaydolmuş, Serbest Avukat olarak meslek hayatına atılmıştır. 47. dönem Piyade Yedek Subay rütbesiyle Siirt'te 36. Piyade Alayı ve 12. Tümen İstihkâm Şubesinde askerlik görevini tamamlamıştır.

Askerlikten sonra da Serbest Avukatlık yapmaya devam etmiştir. 1946 yılından itibaren Konya ve İstanbul'daki çeşitli gazetelerde imtiyaz sahibi, yazı işleri müdürü, yazarlık ve başyazarlık yapmıştır. Kendi ifadesiyle gazetecilik onun ikinci mesleğidir. 1946 yılında Demokrat Parti saflarında siyasete atılmıştır.

İlerleyen süreçte Adalet Partisinin kurulmasıyla bu partide siyaset yapmaya başlamış, partinin il idare kurulu üyeliği grup başkanlığı, ikinci başkanlık görevlerini yapmıştır. Milletvekili seçilinceye kadar bu görevlerine devam etmiştir. XIV. XV. Ve XVI. Dönem Konya Milletvekili olan Mustafa Kubilay İmer'in hukuk, siyaset ve sosyal

³⁹⁹ MM ZC, 26.06.1972, O: 1 B: 113, s.15.

⁴⁰⁰ MM ZC, 18.08.1971, O: 1 B: 149, s.679.

alandayayınlanmış kitapları ve makaleleri mevcuttur. Evli ve 2 çocuk babasıdır. 12 Haziran 1979'da vefat etmiştir⁴⁰¹.

3.11.1. Mustafa Kubilay İmer'in Siyasi Faaliyetleri

Meclis Zabıtları incelendiğinde Mustafa Kubilay İmer'in çeşitli konularda gerek parti grubu adına gerekse bireysel olarak söz aldığı ve görüşünü ifade ettiği görülmektedir.

3.11.2. Anayasa Mahkemesi Bütçesi Hakkındaki Düşüncesi

Anayasa Mahkemesi Bütçesi münasebetiyle yapmış olduğu konuşmasında, parlamenter sistemin yürümesi yolunda bütün kamu kuruluşlarının, bir koordinasyon içerisinde hareket etmelerinin gerekli olduğunu belirtmiştir. Konu hakkında şu ifadeleri kullanmıştır: Burada kısaca üzerinde durmak istediğim bir-iki mevzu var, Anayasa Mahkememizin verdiği kararların umumi ölçüde tenkidi yönünden, Anayasa Mahkememiz, burada bir kısım arkadaşlarımızın da belirttiği gibi, hükümlerde, kararlarda bulunması lâzım gelen gerekçeyi önce gayet kısa, özür dilerim, bir hukuk mahkemesindeki dava bitmiştir, hüküm eklidir, kısa gerekçesiyle ortaya koyması doğru değildir. Çünkü hukuk mahkemelerinde bu durum varken, ceza mahkemelerinde neticeyi hemen istihsal edebileceğimiz hükümlerde bu durum yoktur.

Ceza mahkemeleri kararları cezanın miktarını ve gereken hususlarını orada sanığın yüzüne tefhim eder, varsa müdahilin yüzüne tefhim eder, gerekçeli kararını bilâhare açıklayabilir, fakat bunlar da müddetle bağlı olmak gerekir. Hukuk mahkemelerinde daha ziyade ara yere giden hüküm verilen husus iki şahıs arasındaki hukukî tasarruflara değindiği ve bunları ilgilendirdiği için belki daha geniş bir zaman içerisinde gerekçesi ortaya konulabilir, ama Anayasa Mahkemesinin verdiği kararlar

---

⁴⁰¹ Mustafa Kubilay İmer'in III. Dönem Hal Tercümesi Kağıdı Sicil No: 862, IV. Dönem Hal Tercümesi Kağıdı, V. Dönem Hal Tercümesi Kağıdı, Mustafa Kubilay İmer'in III. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, IV. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, V. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, TBMM Albümü 1950-1980, s. 937, 1003, 1067, Yayınlanmış eserleri için bkz. **İslamda Sağ Sol Meselesi**, Otağ Yayınevi, İstanbul, 1978, **İslamiyet Ve Sosyalizm**, Ekonomik Ve Sosyal Yayınlar, Ankara, 1976.

bugünkü idarenin mademki, kanunlarla tanzim edilmektedir, o halde bu kanunlar orta yerde bulunmadığı veyahut bu hususta hükümler bulunmadığı sürece yapılacak tatbikat netice verici olmayacaktır. Bu arada verilen hükümlerin parlâmentonun, eğer bir iptal kararı verilmişse, yeni bir hüküm getirmesine uygun olacak bir müddeti de içine alması lâzımdır -ki bu vardır- fakat bu müddete riayet edilmek suretiyle kararda konulmuşsa aynı zamanda gerekçenin de orta yere konulması lâzım ki, bugün kesif bir çalışma düzeni içerisinde bulunan ve ayrı ayrı iki Meclis halinde çalışan parlâmentonun bir kararı çıkartması mümkün olsun⁴⁰².

3.11.3. Cumhurbaşkanlığı Bütçesi Hakkındaki Düşüncesi

Cumhurbaşkanlığı Bütçesi nedeniyle yaptığı konuşmasında, demokrasi rejiminin, bir açıklık rejimi olduğunu belirtmiş ve şeffaflık ekseninde tüm finansal ve hukuksal süreçlerin açıklanması gerektiğini vurgulamış şu ifadelerle yer vermiştir: Tenkit ve temennilerimiz bir makamı zedelemek değil, bilâkis korumaya matuftur. Şüphesiz ki, 1961 Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Cumhurbaşkanına icrayı denetleyici olarak insan haklarına dayanan demokrasi ve hukuk ilkelerinden ve tarafsızlıktan ayrılmamak, Türkiye Cumhuriyetinin şan ve şerefini koruyup yüceltmek gibi ağır sorumluluklar yüklemektedir.

Güvenlik Kuruluna Başkanlık etmek hakkına sahip olan Sayın Cumhurbaşkanı, vatan ve milletimizin iç ve dış güvenliğinden de sorumlu bulunmaktadır. Bu bakımlardan bizler, Sayın Cumhurbaşkanımızın, zaman zaman uyarıcı beyanlarını, bazı hususlarda yerinde bulmaktayız. Ancak, bu beyanların icraya aksini de arzulamaktayız. Bunlar icrada yerini bulduğu takdirde, Cumhurbaşkanlığı makamı çok daha yapıcı ve güvenilir hale gelmiş olacaktır.

Kâğıt üzerinde kalmış Sözün, emir ve direktifler yaşanan hayata aksetmediği takdirde vatandaş nazarında ümit kırıcı olduğunu söylemek yerinde olacaktır. Çünkü Büyük Türk Milleti, Devlet büyüklerinin Sözünün yerine getirilmiş olmasına alışagelmiştir. Eğer söylenenler yerine gelmiyorsa, buna Hükümetinin aczine yoran

---

⁴⁰² MM ZC, 16.02.1971, O: 3 B: 50, s.321.

milletimiz, aynı zamanda Cumhurbaşkanı'nın sözünün icraya geçmediğine yorarsa, bu yüzden Devlet otoritesi yeniden sarsıntıya uğrayabilir⁴⁰³.

3.11.4. Devlet İstatistik Enstitüsü Hakkındaki Düşüncesi

Devlet İstatistik Enstitüsü Genel Müdürlüğü Bütçesi nedeniyle yaptığı konuşmasında, Devlet İstatistik Enstitüsü'nün kısırlığından ve yeteneksizliğinden söz ederek, ilgili kuruluşu eleştirmiş, şu ifadelerle yer vermiştir: Umumi istatistikî çalışmalar dışında, Katma Bütçeli daireler, iktisadi Devlet Teşekkülleri, özel idareler, belediyelerle bunlara bağlı teşekküller ve özel kanunlarla kurulan kurumlar, kendi ihtiyaçları için istatistikî bilgiler toplayabilirler, hükmünü getiren kuruluş Kanununun 26. maddesi, bunların yukarıda arz ettiğim ölçüler içinde bu işleri nasıl yürüteceklerini belki de istikbal için nazara almıştır.

İhtisasa dayalı bir çalışma isteyen anket ve istatistik, bu kuruluşlardaki elemanların durumları, bunların maddi imkânları nazara alınır, imkânsız gibidir. Kanunları tatbik ile vazifeli olan Hükümetin, istatistikî gerektirdiği hususları yerine getirmesi lâzımdır. Bunun sağlanamamış olmasından, icra ve idare fonksiyonunu ifa eden Hükümet sorumludur, iktidar olmak, muktedir olmakla mümkündür.

Varlığı münakaşa mevzuu olan bir iktidar hükümetinin bütçesini görüşmekte olduğumuz kuruluşun çalışmalarının faydalı, müsmir ve netice verici şekilde yürütüldüğünü iddia etmesi kendisi ve gözü kapalı olarak tarafı olanların dışında kimseyi kandırmak bir yana az da olsa tatmin dahi edemez. Amme menfaatinin değil kişisel çıkarların düşünüldüğü ve sağlandığı bir ortamda idarenin başarısından değil başarısızlığından bahsedilmesi kadar tabii bir husus yoktur⁴⁰⁴.

3.11.5. İş Kanunu Tasarı Hakkındaki Düşüncesi

İş kanunu tasarısı münasebetiyle yapmış olduğu konuşmasında, ilgili tasarının, son derece kısır olduğundan söz etmiş, tasarı ile ilgili Düşüncesini şu şekilde ifade etmiştir: “Devlet, kendi emrinde çalışan müstahdem ve memurun haklarını milyon değil,

⁴⁰³ MM ZC, 16.02.1971, O: 3 B: 50, s.291.

⁴⁰⁴ MM ZC, 18.02.1971, O: 1 B: 52, s. 428-430.

milyarlara da varsa muhafaza edecektir; işçinin haklarını muhafaza etmeyecektir” diye hiçbir kimsenin şu Meclis içerisinde, Hükümetin bünyesi içerisinde düşüneneğine ben şahsan ihtimal vermiyorum.

O halde mesele, işçi haklarının diğer haklar gibi korunmaya değer olduğunun tescili ve bunun korunmasının hükme bağlanmasıdır. Bu sağlandığı takdirde, benim verdiğim taktir ile filancanın verdiği taktir arasında iki üç kelime fark meselesini Meclis burada rey ile halledecektir, ama bizim ana noktada birleşmek gibi bir mecburiyetimiz vardır. Şunu da nazarı itibara almak lâzımdır: Ben, 1. madde üzerindeki hu fıkırada, âdeta bir kanunun tümü üzerinde konuşma yaparcasına konuşmayı arzu etmezdim, ama bu hüküm diğer hükümleri de içine aldığından üzerinde durmayı lüzumlu buldum; düşünüşte, temelde, sistemde, felsefede bir birliğe varmak zaruretindeyiz.

Bu noktaya ulaştığımız takdirde karar almak zor olmayacaktır. Bu bakımdan Hükümetin, fıkranın çıkarılması yolundaki teklifini kabule şayan bulmuyorum. «Bu, bir mevzuu, hiçbir mevzuu halletmiyor» diyorlarsa, onun üzerinde münakaşa edelim; bir mevzuu değil, pek çok mevzuu halletme durumundadır, öylesine ki, sadece işçi ve işvereni Devlet ve işçi yönünden değil, bu hususta karar veren yargı mercilerini, idari yargı mercilerini de bir sarahat içerisinde götürme durumunda olacaktır⁴⁰⁵.

3.11.6. Sıkıyönetim Kanunu Hakkındaki Düşüncesi

Sıkıyönetim kanun tasarısı münasebetiyle yapmış olduğu konuşmasında, esas hakların ve hürriyetlerin sınırlandırılması ve kısıtlandırılması süreçlerinde, anayasaya uygun bir şekilde davranılacağına altını çizmiş, şu ifadelerle yer vermiştir: Şimdi, Anayasanın getirmiş olduğu açık hükümleri, onların karşısında bulunan birtakım kanunlar yoluyla ihlâl edip -ihlâl edip demeyeyim- değiştirmek suretiyle, ona uymamak suretiyle yeni birtakım hükümler getirme yoluna gidersek bu yol çok genişler arkadaşlar ve eğer Anayasanın 124. maddesinin son fıkrasının hükmünü bütün Anayasanın hükümlerinin üstünde (kayıtlama ve durdurma) yönünden hürriyetlere tevafuk ettiğini

---

⁴⁰⁵ MM ZC, 01.03.1971, O: 1 B: 63, s.22.

kabul ederseniz, bundan sonraki gelecek her türlü Anayasaya dayalı hak ve hürriyetlerin kayıtlanmasına hiçbir surette karşı çıkılamaz bir durum meydana gelebilir.

Eğer düşünce bu olursa, 124. madde kayıtsız şartsız 14. maddenin de üstüne çıkmak suretiyle Anayasada açıkça belirtilen hükümlerin karşısında bir kanunun geçirilebileceğini ortaya koyan bir esbabı mucibe içinde ele alınırsa, o zaman bunun sonu gelmez ve Anayasa ile verilen her hürriyet ve hak, aynı şekilde bu Sıkıyönetim Kanunu tasarısı içerisinde gelecekteki yapılacak değişiklikler içerisinde her zaman ele alınıp ileriye sürülebilir⁴⁰⁶.

3.11.7. Emekli Sandığı Kanunu Hakkındaki Düşüncesi

5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu'na ek ve geçici maddeler eklenmesine ve bu kanun ile diğer kanunların bazı hükümlerinin kaldırılmasına dair kanun tasarısı yapmış olduğu konuşmasında şu ifadelere yer vermiştir: Bilindiği üzere memurlar, devlete yaptıkları hizmetlerde eşit muamele görmek ve haklardan aynı esaslar üzerinden istifade etmek durumu içerisinde; hizmet yönünden böyle olduğu gibi, hizmetin karşılığı olarak kendilerine ödenen ücret, yevmiye ve maaş üzerinden de aynı esaslar ele alınmalıdır⁴⁰⁷.

3.11.8. Siyasi Partiler Kanunu Hakkındaki Düşüncesi

Tekirdağ Milletvekili Yılmaz Alpaslan ve 6 arkadaşının, Siyasî Partiler Kanunu'nun 74. maddesinin tekrar düzenlenmesine dair kanun teklifi münasebetiyle yapmış olduğu konuşmasında, siyasi partilere yapılan yardımların nerelere harcandığı noktasında gerekli araştırmaların yapılması gerektiğini belirtmiş, şu ifadeleri kullanmıştır: Bu memlekette tüyü bitmedik yetimlerin, emeklilerin, dulların maaşlarından, nafakalarından kesilip getirilen ve onlarla temin edilen bir bütçe ve bunun içerisinde, hakikaten memleketin hizmetime sarf edilmesi lâzım gelen bu bütçenin fasılları orta yerde dururken, bunlar için bir aylık bir zamanımızı bütçe münasebetiyle yaptığımız münakaşalara ayırmışken, bu şekilde hiçbir tetkike tabi tutulmadan, ileride de

⁴⁰⁶ MM ZC, 07.05.1971, O: 1 B: 96, s.222.

⁴⁰⁷ MM ZC, 08.07.1971, O: 1 B: 127, s.280.

tutulmasına dair hiçbir hüküm getirilmeden bu yolda hareket edilmesi, bizi, gelecek için üzerimde ciddi düşünülmesi lâzım gelen bir nokta olarak işgal etmektedir.

Kaldı ki, bu mevzuların topunu birden içine alabilecek ve orta yere sürülen mülahazaları açıklayabilecek bir şekilde yeni bir teklifi getirme yolunda Hükümetin de bir düşünüş içerisinde bulunduğunu parti olarak bilmekteyiz. Nitekim, Sayın Genel Başkanımızla Sayın Başbakan arasında yapılan bir konuşmada, Sayın Başbakan bu cihetin ele alınacağını ve Hükümetin de bu yolda bir düşünüşü olduğunu, bir teklifi olduğunu, bu getirilen kanun teklifi ile onun tevhid edilmesi ve bu şekilde ele alınması lüzumuna işaret etmişlerdir. Bu hususu, halen müzakereleri takip etmekte bulunan Sayın Adalet Bakanımızın da yakından bildiklerini tahmin etmekteyiz⁴⁰⁸.

3.11.9. 1972 Yılı Anayasa Mahkemesi Bütçesi Hakkındaki Görüşü

Anayasa Mahkemesi Başkanlığı 1972 yılı Bütçesi münasebetiyle yaptığı konuşmasında, devlet kademeleri içinde yer alan her bütçenin, birbirinden bağımsız olarak değerlendirilmesi gerektiğini belirtirken, bağımsızlığın, suiistimal edilmemesi için de gerekli önlemlerin alınmasının zorunlu olduğuna işaret etmiş, şu ifadeleri kullanmıştır: Muhterem arkadaşlarım, burada Anayasa Mahkemesi bütçesi görüşülürken, Anayasa mevzuu görüşülürken, Devlet ve Devletin düzeni görüşülürken elbette üzerinde durulması lâzım gelen hususlar vardır.

Geçmişten mütenebbih olmayan, gelecek için kendisini hazırlama durumu içerisinde bulunamaz. Eğer bu Devletin bütünlüğüne karşı birtakım hareketler olmuşsa, eğer bu Parlamento'ya, Parlamento dışı muhalefet adı altında birtakım sarkıntılıklar yapılmış ve ona karşı çıkışlar olmuşsa, bu Devletin nizamının sarsılması yolunda birtakım hareketler olmuşsa, bunların hangi ölçüler içerisinde ve kimlerden ve hangi çeşit hukuk kaidelerinin mevcudiyetinden veya âdemi mevcudiyetinden kuvvet aldıklarının da düşünülmesi iktiza eder⁴⁰⁹.

---

⁴⁰⁸ MM ZC, 11.10.1971, O: 1 B: 178, s.337.

⁴⁰⁹ MM ZC, 17.02.1972, O: 2 B: 41, s.166.

3.11.10. 1973 Yılı Adalet Bakanlığı Bütçesi Hakkındaki Düşüncesi

Adalet Bakanlığı 1973 yılı Bütçesi münasebetiyle yaptığı konuşmasında, “ileri adım” anlamında değerlendirdiği “reform” olgusuna önem vermiştir. Bütçe ile ilgili değerlendirmede bulunurken af meselesi üzerinde durmuş ve Düşüncesini şu şekilde ifade etmiştir: Evvelâ reform kavramı etrafında birleşmenin lüzumuna işaret etmek isteriz. Reform, hangi niyetle ağza alınır, o tadı veren acayip bir nesine değildir ve böyle olmamalıdır. Mefhumlarda birleşme sağlanamazsa, bunun millete mal edilmesinden ve onun arzu ve Düşüncesini aksettirmesinden de bahis olunamaz. Muhterem milletvekilleri, belirtmek istediğimiz diğer mühim bir husus da şudur: Üzerindeki münakaşalar umumî efkâr önünde sürüp giden af mevzuunun, memleket ve millet gerçekleri göz önünde tutularak bir neticeye bağlanması, en azından hukukî bir mesnedin halini sağlayacaktır. Bu af meselesinin söylentilerden öteye bir açıklığa kavuşmasını isteyen, gelecekteki durumlarını buna göre ayarlamak isteyen ilgili vatandaş miktarı yüz binleri bulmaktadır.

Bu hususta Hükümetin ve bilhassa Adalet Bakanlığını kesin ve sarîh görüşünün bilinmesinde, meselenin vuzuha ermesi bakımından, büyük faydalar vardır. Muhterem milletvekilleri, parlâmentonun haysiyeti mesele ve mevzuunu bu Bakanlık bütçesi münasebetiyle tekrarlamakta fayda mülâhaza ediyoruz. Parlâmentonun haysiyeti, onu dava ve meselelerine sahip çıkmasıyla mümkün olur. Parlâmento, yasama yetkisini millet adına Anayasa gereğince kullandığını, her vesile ile ispat etmeli, ortaya koymalıdır. Değil bir vesayet ve yetkiye en küçük bir gölge dahi düşürmemek gerekir. Kişi, zümre veya sınıflara bu yetkinin devrinin mümkün olmadığı ortaya konulmalıdır. Kullanılmayan veya kullanılması bilinmeyen haklar adaletin tecellisine en azından gölge düşürür⁴¹⁰.

3.11.11. 1412 Sayılı Ceza Muhakeme Kanunu Hakkındaki Düşüncesi

1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun bazı maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna bazı maddeler eklenmesine müteallik kanun tasarısı

---

⁴¹⁰ MM ZC, 20.02.1973, O: 1 B: 63, s.402.

münasebetiyle yapmış olduğu konuşmasında, söz konusu değişikliklerin, oylamalar neticesinde değil de, müzakereler neticesinde gerçekleştirilmesi gerektiğinin altını çizmiş, şu ifadeleri kullanmıştır: Burada arz etmiş olduğumuz husus, İttüzkte bu hususa dair bir sarahatin olmadığıdır. Bir de, Anayasa hükmünün mevcut olduğu, bu yönü ile Meclisin bir tatbikat kararı alabileceği, noktasında idi. Bu hususta, Anayasanın 4. maddesinde şöyle denmektedir: Cumhuriyet Senatosu kendisine gelen metni değiştirerek kabul ederse, Millet Meclisinin bu değişikliği benimsemesi halinde metin kanunlaşır.

Millet Meclisi Cumhuriyet Senatosundan gelen metni benimsemezse, her iki Meclisin ilgili komisyonlarından seçilecek eşit sayıdaki üyelerden bir karma komisyon kurulur. Şimdi burada metin tabiri açıkça belirtildiğine göre ve matlapların da metnin içerisinde dâhil olup olmadığı meselesi, doktrinde de sarahatle «metin içerisindedir» diye kabul edilmediğine; matlap olmasa da metnin hüküm ifade edeceğine göre; müzakerelerin metin üzerinden yapılacağını Anayasa hükmü olarak düşündük. Bu yönü ile gerek İttüzkteki boşluk, gerekse bu mevzuda Meclisin aldığı bir karar yönünden boşluk mevcut olduğu için; bu yönü ile Sayın Başkanın da belirttiği gibi, Başkanlık Divanına ve biran evvel Meclisten bu kanun tasarısının çıkabilmesine yardımcı olmak kastıyla Demokratik Parti Grubu olarak fikirlerimizi arz etmiş bulunuyorduk. Başkanlık Divanının Görüşüne de elbette ki, Divan olarak, Meclisin Başkanlığı olarak hürmetimiz vardır. Biz bu yönü ile yardımcı olmak niyetiyle fikirlerimizi serdetmiş bulunuyoruz⁴¹¹.

3.12. Tahsin Yılmaz Öztuna'nın Biyografisi

1930 senesinde İstanbul'da Vezneciler'de doğmuştur. Babasının adı Mehmet Muhittin, annesinin adı Süreyya'dır. Orta tahsili sırasından Sadettin Nüzhet Ergün, Sadettin Arel, Subhi Ezgi gibi bilginlerden hususi dersler aldı. Paris Üniversitesi Siyasal Bilgiler ve Fransız Dil Ve Edebiyatı okudu. Fransızca, İngilizce, Arapça, Farsça öğrenmiştir, evli ve 2 çocuk babasıdır.

---

⁴¹¹ MM ZC, 05.03.1973, O: 1 B: 72, s.613.

TRT'nin üç ayrı ihtisas kurulunda iki yıl çalıştı. Anlaşamadığı için kurumdan ayrıldı. Milli Eğitim Bakanlığı'nın dört ayrı ihtisas kurumunda üye olarak görev yaptı. 1961 yılına kadar müteahhit ve yazar olarak çalışmıştır. 1961 yılında profesyonel gazeteciliğe geçti, o tarihlerde Türkiye'nin en yüksek tirajlı kültür dergilerinden olan Hayat Mecmuası'nın Genel Yayın Müdürü oldu.

Kendi ifadesi ile ilk makalesini 13, ilk kitabını 14 yaşında yazmıştır. Çok sayıda kitabı ve makalesi mevcuttur. Bazı kitapları yayınladığı tarihlerde yüksek oranda basılarak rekor sevide satılmıştır. Türkiye Radyo Televizyon Kurumu'nda denetleme kurulu üyesi, repertuar kurulu üyesi, eğitim kurulu üyesi (Ocak 1966- Kasım 1981), Kültür Bakanlığı'nda Bakan Baş müşaviri (1974-77), İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı'nda kurucu yönetim kurulu üyesi ve Türk Musikisi Korosu'nda kurucu yönetim kurulu üyesi (1975'den beri), Yay-kur (Yaygın Yüksek Öğretim) üniversitesinde Osmanlı siyasi ve medeniyet tarihi öğretim üyesi (1975- 78), Milli Eğitim ve Kültür bakanlıklarında 1969'dan beri pek çok ihtisas kurulunda üye ve başkan oldu.1974-1980 tarihleri arasında Türkiye Cumhuriyeti'nin resmi ansiklopedisi olan Türk Ansiklopedisi fikir hayatımızda köklü tesirler yapmıştır. Bu ansiklopedinin Genel Yayın Yönetmeni olan Öztuna, K harfinden T harfine kadar olan ciltlerini yayınlamıştır.

1983 yılında Milliyetçi Demokrasi Partisinin kurucuları arasında yer alan Öztuna, partinin genel merkez yönetimine seçilmesine rağmen, istifa ederek partiden ayrılmıştır. 1985 yılında Faisal Finans Kurumunun Müşaviri olmuştur.

Yazılarında işlediği kültür ve eğitim kalkınması konusu büyük ilgi uyandırdı. Türk Tarihinden Yapraklar adlı eseri Milli Eğitim Bakanlığı 1000 Temel Eser serisinde yer almıştır. Birçok eseri yabancı dillere tercüme edilmiştir. İstanbul Radyosunda iki yüzden fazla konuşması yayınlanmıştır. Ayasofya Hünkar Mahfilinin ibadete açılması, Hırka-ı Saadet Dairesinde Kuran-ı Kerim okunması, 1000 Temel Eser ve Ankara Devlet Konser Salonu'nun açılması gibi fikirler Yılmaz Öztuna tarafından öne sürülerek siyasi iktidarlara telkin edilmiştir.

Türk Kara Kuvvetleri ve Türk Deniz Kuvvetlerinin daha önceden yanlış kutlanılan yıldönümlerini de Yılmaz Öztuna düzelmiştir. Birçok ilmi ve mesleki kuruluşu üye olan Öztuna, 1969 yılında Adalet Partisi Konya Milletvekili olarak TBMM'ye girmeye hak kazanmıştır. 09.02.2012 tarihinde vefat etmiştir⁴¹².

3.12.1. Tahsin Yılmaz Öztuna'nın Siyasi Faaliyetleri

Meclis zabıtları incelendiğinde, Tahsin Yılmaz Öztuna'nın XIV. dönemde TBMM'de herhangi bir kanun teklifi vermediği, söz alarak konuşma yapmadığı görülmektedir.

3.13. Mehmet Sadi Koçaş'ın Biyografisi

1919 senesinde Ermenek'te doğmuştur. Babasının adı Mehmet Sait, annesinin adı Hidayet'tir. İlk, orta ve lise tahsillerini İstanbul ve Ankara'da yapmıştır. 1940 yılında Topçu Asteğmen rütbesiyle Harp Okulundan mezun olmuş ve Harp Akademisini bitirerek Kurmay Subay rütbesini almıştır. İngilizce eğitimi almıştır.

Kurmay Albay, 9. Kolordu 9. Topçu Alayı Subayı, İzmir 12. Kolordu 112. Topçu Alayı Subayı, Gelibolu 2. Kolordu Kurmay Karargâhı Subayı, Genelkurmay Harekât Başkanlığı 1. Şube Subayı, Millî Savunma Bakanlığı İstanbul Temsil Bürosu Müdürü, Bükreş Askerî Ataşesi, Gelibolu 4. Tümen 2. Şube Müdürü, Ankara 2. Ordu 1. Topçu Taburu Komutan Yardımcısı, Kara Kuvvetleri Komutanlığı Harekât Başkanlığı Şube Müdürü, Bağdat Paktı Askerî Karargâhı Eğitim Tatbikat ve Harekât Subayı, Londra Askerî Ataşesi, Gelibolu 2. Kolordu Harekât Eğitim Şubesi Müdürü, Millî Savunma Bakanlığı Yüksek İstişare Kurulu Üyesi, Cumhuriyet Senatosu Cumhurbaşkanınca Seçilen Üye, XIV. Dönem Konya Milletvekili, 33. Hükümet Devlet Bakanı ve Başbakan

---

⁴¹² Tahsin Yılmaz Öztuna'nın III. Dönem Hal Tercümesi Kağıdı Sicil No: 867, Tahsin Yılmaz Öztuna'nın III. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, TBMM Albümü 1950-1980, s. 938. Yayımlanmış bazı eserleri: **Türk Tarihinden Yapraklar**, MEB Yayınları, Ankara, 1989, **Osmanlı Padişahlarının Hayat Hikayeleri**, Ötügen Neşriyat, İstanbul, 1988, **Âli Paşa**, Kültür Bakanlığı Yayınevi, Ankara, 1988, **Başlangıçtan Zamanımıza Kadar Büyük Türkiye Ansiklopedisi**, Ötügen Neşriyat, İstanbul, 1977.

Yardımcısı görevlerinde bulunan Mehmet Sadi Koçaş, evli ve 2 çocuk babasıdır. Vefat tarihi, 11 Ocak 1998'dir⁴¹³.

3.13.1. Mehmet Sadi Koçaş'ın Siyasi Faaliyetleri

Meclis Zabıtları incelendiğinde Mehmet Sadi Koçaş'ın çeşitli konularda soru önergeleri verdiği ve görüşünü beyan etmek için söz aldığı görülmektedir.

3.13.2. Çeşitli Konulardaki Soru Önergeleri

Mehmet Sadi Koçaş'ın, ikili antlaşmalar konusunda yapılan çalışmalara dair yazılı soru önergesi, Dışişleri Bakanlığı'na gönderilmiştir⁴¹⁴. Mehmet Sadi Koçaş'ın, belediye hisselerinin, İller Bankası'ndaki miktarına ve hangi belediyelere ne kadar sübvansiyon yapıldığına ilişkin yazılı istizah önergesi, İmar ve İskân Bakanlığı'na gönderilmiştir⁴¹⁵.

Mehmet Sadi Koçaş, Samsun Milletvekili Bahattin Uzunoğlu'nun, gündemde bulunan gensoru önergelerinin görüşülmesi sırasında önerge sahipleri ve gruplar adına yapılacak konuşmaların 20'şer dakika ile sınıflandırılmasına dair önergesine karşı çıkmış ve bu sürenin yetersiz olacağı görüşünü savunmuştur⁴¹⁶.

Mehmet Sadi Koçaş'ın, İller Bankası'nın İstanbul Maltepe'de kaim deponun tevsii maksadıyla alınan arsanın alınış şekline dair yazılı soru önergesi, İmar ve İskân Bakanlığı'na gönderilmiştir⁴¹⁷. Mehmet Sadi Koçaş'ın, İller Bankası kurulunca alınan kararlara ve Nevşehir ile ilçelerine yapılan yardımlara dair yazılı soru önergesi, İmar ve İskân Bakanlığı'na gönderilmiştir⁴¹⁸.

---

⁴¹³ Mehmet Sadi Koçaş'ın III. Dönem Hal Tercümesi Kağıdı Sicil No: 863, Mehmet Sadi Koçaş'ın III. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, TBMM Albümü 1950-1980, s. 937, yayınlamış bazı eserleri için bkz., **Bir Seçim Böyle Geçti**, Truva Yayınları, Ankara, 1970, **12 Mart Anıları**, Tomurcuk Matbaası, İstanbul, 1978, **Tarih Boyunca Ermeniler Ve Türk Ermeni İlişkileri**, Altınok Matbaası, Ankara, 1967, **Atatürk'ten 12 Marta Anılar**, Tomurcuk Matbaası, İstanbul, 1977.

⁴¹⁴ MM ZC, 24.11.1969, O: 1 B: 9, s.237.

⁴¹⁵ MM ZC, 17.12.1969, O: 1 B: 16, s.503.

⁴¹⁶ MM ZC, 22.12.1969, O: 1 B: 18, s.555.

⁴¹⁷ MM ZC, 07.01.1970, O: 1 B: 22, s.33.

⁴¹⁸ MM ZC, 07.01.1970, O: 1 B: 22, s.34.

Mehmet Sadi Koçaş'ın, Konya'ya değin meteoroloji raporlarının verilmeme nedenine dair yazılı soru önergesi, Tarım Bakanlığı'na gönderilmiştir⁴¹⁹. Mehmet Sadi Koçaş'ın, TSK'nin ihtiyacını karşılayan fabrikalara dair yazılı önergesi, Millî Savunma Bakanlığı'na gönderilmiştir⁴²⁰. Mehmet Sadi Koçaş'ın, gazetelerde neşredilen Kıbrıs'ta Türkler'in evvelce terk ettikleri köylerine dönmek üzere oldukları ve bu hususun iki cemaat tarafından kabul edildiği haberine dair yazılı soru önergesi, Dışişleri Bakanlığı'na ve Millî Savunma Bakanlığı'na gönderilmiştir⁴²¹.

Mehmet Sadi Koçaş'ın, bir senatörü Formaza'yı yolculuk sırasında vermiş olduğu beyanata dair yazılı soru önergesi, Dışişleri Bakanlığı'na gönderilmiştir⁴²².

3.13.3. Güneydoğu Bölgesindeki Yaz İshalleriyle İlgili Sözü

Gaziantep Milletvekili Mehmet Lütüfî Söylemez'in, Güneydoğu'daki yaz ishali ve Adana'daki sıtma epidemisine dair demecine cevabında şu Sözü söylemiştir: Aylardan beri Güney-Doğuda devam eden salgın hastalıklardan ve diyareden bahsedildi. Burada hemen ufacık bir düzeltme yapayım; bir-iki haftadan beri bu hastalık vardır, üze rinde çalışılmaktadır. Sağlık Bakanlığının ekipleri haberin alındığı gün bölgeye gitmişlerdir ve Sağlık Bakanı arkadaşımız da bölgededir.

Yani, vaka aylardan beri değildir, iki haftadan beri bize de intikal etmiş bazı diyare vakaları vardır. İlk günlerde buna yaz diyaresi denilmişse de, (bunun 200 ü değil, 100'ü geçmesi üzerine Sağlık Bakanlığının ekipleri hemen iki gün önce de Sağlık Bakanı arkadaşımız bölgeye gitmiştir. Biz, tek vaka üzerinde dahi en yetkili organları yerine göndererek etütler yaptırmakta geç kalmıyoruz, ama mevsimin hususiyeti ve değerli arkadaşımın çok iyi bildiği bölgenin hususiyetleri dolayısıyla bazı vakalar olmaktadır. Ancak, size şunu söyleyeyim; bu vakaların hiçbirisi daha evvelki yıllarda

⁴¹⁹ MM ZC, 12.01.1970, O: 1 B: 24, s.91.

⁴²⁰ MM ZC, 29.01.1971, O: 1 B: 44, s.326.

⁴²¹ MM ZC, 04.03.1971, O: 1 B: 65, s.46.

⁴²² MM ZC, 04.03.1971, O: 1 B: 65, s.46.

aynı mevsimde görülen vakalardan daha fazla ve daha vahim değildir. Elzem her türlü tedbirin alındığını, alınmakta olduğunu arz etmekle yetineceğim⁴²³.

3.13.4. 1632 Sayılı Kanun Hakkındaki Düşüncesi

1632 sayılı Kanunu'nun 148. maddesinin (A) bendinin değiştirilmesine ilişkin kanun tasarısı münasebetiyle yapmış olduğu konuşmasında, TSK dairlerinin, siyasi nitelikte dosya yayınlamalarının, hiçbir suretle kabul edilmeyeceğini belirtmiş ve şu ifadelerle yer vermiştir: Değerli arkadaşlarım, biz Komisyonda Millî Savunma Bakanlığının temsilcisi olan arkadaşlara sorduk. Dün sayın milletvekili burada kendileri de bilhassa belirttiler; Askerî Ceza Kanunu gerçekten eskidir. 1930'lardan bu yana değişen dünya şartları, değişen memleket şartları, değişen psikolojik, sosyal şartlar muvacehesinde hakikaten bu Askerî Ceza Kanunu kifayet etmez hale gelmiştir.

İçinde bir kısım hükümler sonradan kanunlarla değiştirilmiştir. Bunu hatırlatarak, bu kanunun ele alınıp alınmayacağını sorduk, bize dediler ki; kanun düzenlenmektedir. Biz de ilk olarak dedik ki, mademki, bu kanun tümü ile düzenlenmektedir, alelacele, tetkik etmeden, bizim görüşümüze göre birçok mahzurlar yaratabilecek böyle bir maddeyi süratle kanun şeklinde çıkarmakta hiçbir mahzur yok mudur? Uzun boylu münakaşa edildi, biz bazı mahzurlar olduğu neticesine vardık ve bu konuda bilhassa muhalefet şehrimizde bu itibarla bu madde üzerinde acil bir tadil zorunlu değildir dedik. Tadil zorunlu değil, düşünülmeden, hazırlanılmadan, etrafı iyice ölçülmeden, biçilmeden âcil bir tadil doğru değildir dedik. Hâlâ da aynı kanaatteyim⁴²⁴.

3.13.5. Çin Halk Cumhuriyetiyle Diplomatik İlişkiler Konusundaki Demeci

Çin Halk Cumhuriyeti ile kurulan diplomatik ilişkiler konusunda gündem dışı demecinde, Çin Halk Cumhuriyeti'nin Birleşmiş Milletler üyeliğinin desteklenmesi gerektiğini belirtmiştir: 750 milyonluk nüfusu ile dünyanın en büyük devleti olan Çin Halk Cumhuriyeti ile bugüne kadar diplomatik ilişkimiz yoktu. Yıllardan beri münakaşa konusu olan bu hususu, gelmiş geçmiş bütün hükümetler incelemiş ve diplomatik ilişki

⁴²³ MM ZC, 23.08.1971, O: 1 B: 153, s.115.

⁴²⁴ MM ZC, 04.07.1972, O: 1 B: 119, s.252.

kurmanın memleketimizin yararına mı, zararına mı olacağı yönleri, bütün teferruatı ile incelenmişti. Bu incelemeleri esas olarak ele alan ve bir durum muhakemesi yapan Hükümetimiz bu hususu karar bağlamış ve keyfiyeti dünya kamuoyuna açıklanmıştır.

Aradaki mesafenin uzaklığı, iç rejimlerin birbirinden farklı oluşu gibi nedenlerle şimdiye kadar kurulamayan bu ilişki, dünya gerçekleri ve uluslararası politikadaki gelişmelerin ışığında incelenmiş ve tahakkuk ettirilmiştir. Bu karar, münhasıran Türkiye'nin devletlerarası alandaki çıkarları göz önünde bulundurularak alınmıştır. Kararımızda hiçbir yabancı devletin tesiri, hatta telkini olmamıştır.

Cumhuriyet Senatosu Dışişleri Komisyonu üyelerinin değerlendirmelerine göre, bu tutum Türk dış politikasında yeni bir devrin ve durumun da tezahürü olmuştur sayılabilir, Olaylar, memleketimizin bu kararı tam zamanında aldığı süratle göstermiştir. Bizim müzakerelere başlamamız üzerine diğer bazı devletler de harekete geçmiştir. Çin Halk Cumhuriyeti'ni tanımakla beraber, önümüzdeki Birleşmiş Milletler maksimumlarında Çin Halk Cumhuriyeti'nin, Birleşmiş Milletler üyeliğinden ayrılmasına oralı olmayacağız; bağlarımızın tabii sonucu olarak Çin Halk Cumhuriyeti'nin Birleşmiş Milletler üyeliğini destekleyeceğiz⁴²⁵.

3.14. İhsan Kabadayı'nın Biyografisi

İhsan Kabadayı, XII. dönemde Konya Milletvekili olduğu için biyografisine ilgili dönemde değinilmiştir.

3.14.1. İhsan Kabadayı'nın Siyasi Faaliyetleri

Meclis zabıtları incelendiğinde İhsan Kabadayı'nın çeşitli konularda soru önermeleri verdiği ve Düşüncesini ifade etmek için söz aldığı görülmektedir.

3.14.2. 1969 Bütçe Kanunu Hakkındaki Sözü

1969 yılı Bütçe Kanunu'na bağlı (A/1) ve (A/2) işaretli cetvellerin Milli Eğitim Bakanlığı kısmında 25.000.000 liralık aktarma yapılması hakkında kanun tasarısı münasebetiyle yapmış olduğu konuşmasında, ülkedeki okul ve öğretmen sayısının

⁴²⁵ MM ZC, 06.08.1971, O: 1 B: 144, s.536.

bilinmesine karşın, bu işlemin daha önceden yapılabileceğinin altını çizmiş, şu ifadeleri kullanmıştır: Evet, öğretmen arkadaşların çoğu vazife gördüler haklarını alamadılar, bunu vermeye mecburuz, vereceksiniz, buna inanıyorum. Ancak, yeni bütçede bu kabil eksiklikler, falsolar olmamalı temennisindeyim.

Öğretmenin içinde bulunduğu hayat şartları bellidir. Sayın Kodamanoğlu'na iştirak ediyorum, her huzursuzluğun içinde evde, işte, aшта, nafakada sıkıntının mühim tesiri olduğunu kabul etmeye mecburuz. Boykotların nedeninde öğretmenim geçim sıkıntısı vardır. Bırakın fazladan vermeyi, geçen emeğinin verilmemesi elbette öğretmen zümresini mustar kılmaktadır. Yüce Meclisimiz bunu kabul edecektir. Temenni ve niyazımız odur ki, yeni bütçede bu kabil ekler, yamalar olmadan çıkmasıdır⁴²⁶.

3.14.3. Milletvekili Seçim Kanunu Hakkındaki Sözü

25.05.1961 gün ve 306 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'nun 9. maddesinin 9. fıkrasının yürürlükten kaldırılması hakkında kanun teklifi münasebetiyle yaptığı konuşmasında şu Sözü söylemiştir: Peşinen, bu tadil teklifi ile hemfikir olduğumu huzurlarınızda arz etmek isterim. Esasen af, en büyük cezadır, insanlık, tarih boyunca, af ve atıfetten ancak ve ancak huzur ve şifa bulmuştur. İnsanlığın selâmeti, birliği, dirliği de af gibi insanları ceza ile tecziye ederek, kinden husumetten beri kılmak yolu en asil yoldur.

Esasen yine tarih boyunca siyasi mahkûmların ebediyen demir parmaklıklar gerisinde ömür tükettikleri görülmemiştir. Yüce Meclisiniz de bu anlayış içerisinde bu atıfeti gösterdi, genel af çıkardı.

Ancak, mevcut 306 numaralı Seçim Kanunu'nun 9. maddesinin 9. fıkrası genel affa mazhar olmasına rağmen bu arkadaşları seçmek ve milletvekili olmak hakkından mahrum bıraktığı için, milletvekili seçilemezler hükmünün baki kalışından dolayı çıkan genel af işlemez hale geldi, işte bu tadil teklifi kabul edilirse, bu adı geçen kanunun 9. maddesinin 9. fıkrasındaki “affa uğrasalar dahi milletvekili seçilemezler” hükmü kalkacaktır.

---

⁴²⁶ MM ZC, 27.02.1970, O: 1 B: 49, s.271.

Bu anlayışla hemfikirim. Ancak ve ancak her ne olursa olsun, yüz kızartıcı, haysiyet ve şerefi kırıcı, zedeleyici suçlardan mahkûm olan kimselerin seçilmemesi kayıt ve şartının bulunması ve zapta geçmesi kaydıyla buna olumlu mütalâa kullanacağımı huzurlarınızda peşinen arz ederim.

İhsan Kabadayı, meclis komisyon çalışmalarına katılımın hamiyetsiz düzeyde olduğunu belirtmiş ve sayının arttırılması gerektiğini savunmuştur: Rakam azlığı, Türk halkı önünde meclisin itibarını, mehabetini sarsmaktadır, bu bir vakıadır. Buna temelden çözümlenmiş bulmanın zamanı ve vakti gelmiştir.

Benden mukaddem kıymetli arkadaşlar bunu çeşitli yönleriyle izah ettiler. Bu çare; vazifeye gelmeyenleri Türk halkına basınla, radyo ile ilân etmek olduğu gibi, para kesme noktasında da yeni maddeler, umdeler eklenme durumlarına kadar da elbette varmalıdır⁴²⁷.

3.14.4. Elazığ Veteriner Fakültesinin Kuruluşu Hakkındaki Düşüncesi

İhsan Kabadayı, Ankara Üniversitesi kuruluş kadroları hakkındaki 5239 sayılı Kanun'a ek Elâzığ Veteriner Fakültesi kuruluş kadroları hakkında kanun tasarısı münasebetiyle yapmış olduğu konuşmasında, üniversitelerin belli yerlere toplanması olgusundan vazgeçilmesi gerektiğini ve Anadolu'nun her yerinde üniversite olması gerektiğini belirtmiştir. Elazığ'da kurulacak olan eğitsel oluşuma da, adetada Konya şehrinde kurulmuş gibi sevindiğini vurgulamış, şu Sözü söylemiştir: Üniversiteler tıpkı bir arı kovanı gibidirler. Arıkovanı, bilirsiniz her sene birkaç defa oğul verir. Yeni oğul anaarı ile kalmaz; kalırsa biri birini kırar, yeni oğul kovanı terk eder, kendisine yeni bir yuva kurar.

Çevresinde, yakınında kovan kurarsanız ona gelir, orada barınır. Üniversiteler de tıpkı böyledir, arı kovanı gibidir. Onun yakınında, çevresinde bir çirak üniversite, ana üniversitenin patronajında bir nüve üniversite kurarsanız gelişir, üniversitenin bizatihi içindeki huzursuzluk da kalkar, bunun patronajında gelişir. Yok, açmaz, belli merkezlerde toplarsanız; asistan, profesör, doçent çoğalır, kürsüde öğretim kadrosunda

---

⁴²⁷ MM ZC, 20.03.1970, O: 1 B: 58, s.628.

çokluk olur, derviş dervişi dahi çekemediğine göre, elbette hoca da, profesör de biri birini çekemez.

Bugün üniversitelerdeki ana huzursuzluğun temelinde de üniversiteyi belli merkezlerde toplamak, yetişmiş olan eğitim elemanlarını, hocaları, genç profesörleri yeni kurulmakta olan üniversitelere aktarmamaktan doğmaktadır. Bu yüzden şanssız davranmışız. Ben derim ki, Anayasanın âmir hükmü de odur, artık geçen geçti, geçmişe bakılmaz, gelen bir diye başlayalım, bundan böyle şu üç şehir sevdasından kurtulalım, yeni kurulmakta olan üniversiteleri Anadolu'ya yayalım. Yayarsak, demin de bahsettiğim gibi, birçok gariban tabakanın çocuklarına okuma imkânı verdiğimiz gibi, sosyal emniyet ve huzurumuz bakımından da iyi ve isabetli bir hizmet etmiş oluruz⁴²⁸.

3.14.5. Kuru Ve Yaş Üzüm Taban Fiyatları Hakkındaki Düşüncesi

İhsan Kabadayı; hububat, yaş ve kuru üzüm taban fiyatları ve Tekel'in alım işlemlerinin düzenlenmesi konularındaki demecinde, 1971 senesinin, bereketli bir mahsul idrak ettiğini, fakat fiyatlarda yüz güldürücü olmadığını belirtmiştir. Bu nedenle de, fiyatlarda tüketici ve üretici lehine önemli ayarlamalar yapılmasının gerektiğinin altını çizmiş, şu ifadeleri kullanmıştır: 1963 yılından beri Anadolu'da üretici bereketli bir mahsul yılı idrak etmemiştir.

Bu yıl bereketli bir mahsul idrak etmiş, fakat fiyatlar da yüz güldürücü olmamıştır. Böylece, rençberin, hangi dalda olursa olsun borcu çok, cebinde parası yoktur. Hal böyle iken, zamlar birbirini takip etmekte ve bu zamlarla artış rençberi günbegün daha da kötü hale sürüklemektedir. Hububatla meşgul olan vatandaşların üretimini sağlayabilmek için maliyet hesaplarına tesir eden yan unsurların hepsi mütemadiyen artmış, misli misline denecek seviyeye yükselmiş, halbuki bunun yanı sıra verilen azami 105 kuruşluk hububat fiyatı pek de kendisini kurtarır, huzurla yaşatır olmaktan uzak kalmıştır.

Taban fiyatları, maliyeti dahi koruyamaz dorumdadır. Hububatla uğraşan köylü bu durumda iken bunlara nazaran daha acıklı ve perişan durumda olan yemeklik ve

---

⁴²⁸ MM ZC, 27.03.1970, O: 1 B: 61, s.23.

şaraplık üzümle meşgul olan üreticinin durumu daha da kötüdür. Bağcılıkla, yetkili makamlar ve hükümetler ciddi olarak ilgilenmez ise, bu gidişle bağcılık, gözlerini açmış olduğu öz vatanı Ana doluda gözünü yumacak ve bu topraklardan göç edecektir⁴²⁹.

3.14.6. 1972 Yılı Ticaret Bakanlığı Bütçesi Hakkındaki Sözü

Bütçe görüşmeleri sırasında söz alarak eski tarihlerden kalan tütünlerin ne olacağını soran Kabadayı, şu ifadeleri kullanmıştır: Sayın Başkan, memleketimizde 1962 yılından itibaren çıkarılan, eski yıllara ait aşağı-yukarı 900 ton tütün var. Bunların sahipleri bitti. Bu millî servettir. Bilindiği gibi geçmiş hükümetler sattım, satıyorum dediler, hâlâ bir şey yok. Bilindiği gibi tütün, şarap gibi değildir. Şarap eskidikçe kıymetlenir, tütün ise gün geçtikçe biter, tükenir. Son duruma göre, mesele kanunla halledilecek mi? Kanun da, geldim, geliyorum diyene kadar iki sene geçer ve bu tütünleri artık yakmaktan başka çare kalmaz. Sayın Bakan acaba bu meseleyi pratik bir şekilde kararname ile hal yoluna gidebilirler mi? Mesele bu şekilde halledilirse müstahsil da ağır borç faizleri altında ezilmekten kurtarılmış olur. Aksi halde millî servetin heba olacağını huzurlarınızda duyurmak isterim⁴³⁰.

3.14.7. Muhtaç Çiftçilere Ödünç Tohum Verilmesi Hakkındaki Sözü

İhsan Kabadayı, muhtaç çiftçilere ödünç tohumluk verilmesi hakkındaki 5254 sayılı Kanun'un 3. maddesinin değiştirilmesine merbut kanun tasarısı münasebetiyle yapmış olduğu konuşmasında, ilgili yasa tasarısının, yerinde ve isabetli olduğunun altını çizmiş, yaşanan kuraklık noktasında hükümetimizin üreticilere yardımlarının artacağını belirtmiş şu ifadeleri kullanmıştır: Devletin getirdiği ve 150 milyonun 450 milyona çıkarılışını çiftçi şöhreti hesabına çarkıfelekle, sevinçle karşılıyorum. Banka ve Ziraat Bankası, bunu müşterek kararlar kullanacaktır⁴³¹.

⁴²⁹ MM ZC, 06.08.1971, O: 1 B: 144, s.536.

⁴³⁰ MM ZC, 23.02.1972, O: 1 B: 47, s. 14.

⁴³¹ MM ZC, 21.06.1973, O: 1 B: 131, s.404

3.14.8. 1971 Yılı Milli Gelir Ön Tahminiyle İlgili Soru Önergesi

İlk 5 aylık, ilk 8 aylık ve ilk 9 aylık verilere dayanılarak Devlet İstatistik Enstitüsünce hazırlanmış olan 1971 yılına ait ilk, ikinci ve üçüncü millî gelir ön tahminlerinin : a) Sabit ve cari fiyatlarla, b) İktisadi faaliyet kolları itibariyle dökümü yapılmış olarak, c) Mutlak rakamla birlikte geçen yıla nazaran gelişme hızları, iktisadi faaliyet kolları ve toplam millî gelir bakımından ayrı ayrı ve mukayeseli şekilde gösterilmek suretiyle, tablosu nedir? Şeklindeki soru önergesi, Devlet Bakanı İlhan Öztrak tarafından tablo şeklinde cevaplandırılmıştır⁴³².

3.15. Vefa Tanır'ın Biyografisi

Vefa Tanır, 1961 ve 1965 seçimlerinde de milletvekili olduğu için biyografisi ilgili dönemde yer almıştır.

3.15.1. Vefa Tanır'ın Siyasi Faaliyetleri

Meclis zabıtları incelendiğinde Vefa Tanır'ın çeşitli konularla ilgili soru önergeleri verdiği söz alarak Düşüncesini ifade ettiği görülmektedir.

3.15.2. Van Milletvekili Salih Yıldız'ın Hayvancılığımızın Geliştirilmesine Dair Önergesi Hakkındaki Düşüncesi

Geçmiş hükümetlerin tarım politikalarındaki yanlış yüzünden çiftçilerin bankalara borçlu olduklarını ve bu paraların ödenmesinin de mümkün görünmediğini söyleyerek şu ifadelerde bulunmuştur: Aziz arkadaşlarım, bu yıl, 1962 de olduğu gibi, hemen 5-6 sene evvel bir tecrübe geçirmiş memleketimiz de Temmuzdan itibaren doğuda kuraklık var çanlar çalınmaya başladı. Sayın Hükümet bu çanları duyduğu halde, harekete Kasımdan sonra geçti.

Bugün Sivas'tan aşağıya kadar inerseniz, ta Kütahya'ya kadar, her demiryolunda öbek öbek nakledilememiş samanlar görürsünüz. Ve her vilâyetin ve kazanın hayvan pazarında karınlan birbirine geçmişmiş Kars'tan, Erzurum'dan ve Artvin'den getirilmiş, pazarlar dolusu, hayvanlar görürsünüz. 10 liraya Kars'ta at satılmıştır. Hatta getirme

---

⁴³² MM ZC, 12.01.1972, O: 1 B: 27, s. 219.

zahmetine katlanırsanız, Erzurum'da ve Ağrı'da dağa, kıra bırakılmış binek hayvanlar ile karşı karşıya gelirsiniz.

Aziz arkadaşlarım, buna karşılık, Kasımdan sonra harekete geçen Hükümet ne yapmış? 40 yıllık Cumhuriyet tarihinde Kars'a giden, hayvancılık üzerine, para 100 milyona varmaz. Ağustos ayında Kars Ziraat Bankasının zirai kredisi, hayvancılık kredisi ve kooperatifler kredisi 105 milyonu bulurken, bugün hayvanlar Orta - Anadolu'ya kadar pazarlara dökülmüş, istasyonlarda öbek öbek nakledilememiş samanlar varken bir de bakın kredi yolsuzluğunun misaline yahut krediyi iyi dağıtamamanın misaline.

Vaktiyle Sayın Bakanın işgal ettiği yeri işgal eden bir bakan arkadaşımız tohumluk ve gübre politikası yüzünden Orta-Anadolu köylüsünü saçının son teline kadar borçlandırdı ve Ziraat Bankasının bu paraları almasına imkân yok. Aziz arkadaşlarım, bugün uygulanan politika, huzurunuzda işaret etmek isterim, inşallah bir kere daha bu mevzua gönlüm dönmek ister, ama tahsil edilmemiş, edilemeyecek bir para olarak kalacaktır. Üç vilâyette bugüne kadar kuraklıktan dolayı hayvan yemine verilen para 175 milyondur. Kars'ta 80 milyon, Ağrı'da 55 milyon, Erzurum'da 40 milyon⁴³³.

3.15.3. Kütahya Ve İlçelerinde Meydana Gelen Zelzele Felaketi Hakkındaki Demeci

Kütahya'nın Gediz ve Emet ilçelerinde meydana gelen deprem felaketi hakkında söz alarak, felaketten duydukları üzüntüden bahsetmiş, şu ifadeleri kullanmıştır: Millet olmak, sevinçte, kederde bir olmak ve beraber olmak demektir. Büyük ve asıl milletler, her felâketi birlik ve bütünlük duygusu ile göğüslemeyi bilen milletlerdir. Bu kürsüden grubum adına ifade etmek isterim ki, kalplerimiz şu anda felâkete uğramış aziz vatandaşlarımız ile kurban veren ailelerle beraberdir. Hayatlarını kaybedenlere Cenabı Hak'tan rahmet, geride bıraktıkları yakınlarına başsağlığı diler, telâfi edilmez acılarını bütün kalplerimiz ile paylaşıyoruz. Maddi hasar ve zararların en kısa zamanda tamir ve telâfisine milletimizin gücü yetecektir.

---

⁴³³ MM ZC, 06.03.1970, O: 1 B: 52, s. 363,364.

Milletimizin gücü sözünü bilerek kullandım. Çünkü bu gibi felâketler karşısında parti mücadelesine ve parti propagandasına yer olmadığı inancındayız. Acil ihtiyaçları hemen karşılamak, irtibat kurulamayan hiçbir köy bırakmadan her tarafa Devletin ve milletin yardım elini ulaştırmak ilk vazifemiz olmalıdır. Bundan sonra, yıkılan köylerin ve kasabaların yerinde yeni mamurelerin yükselmesi için hepimiz hissemize düşeni yapacağız.

Afet ihtimalleri karşısında milletçe daha hazırlıklı olmamız gerektiği kanısındayız. Bugün bu hâdise ile karşı karşıyayız. Afetler Kanunundaki değişikliğe biz de inanıyoruz. Deprem bölgesinde G.P. adına inceleme yapmakta olan heyetimizin getireceği bilgilerin ışığı altında bu konuda denetleme vazifemizi görmeye devam edeceğiz. Aziz milletimizin, benzeri felâketlere uğramaması dileği ile Yüce Meclise saygılar sunarım⁴³⁴.

3.15.4. 1970 Yılı Tarım Bakanlığı Bütçesi Hakkındaki Sözü

Ülkemizin nüfusunun %72'sinin tarımla geçimini sağlamasına rağmen gökten yağış olmadığı takdirde ekmeği Amerika'dan aldığımızdan bahsetmiş, şu Sözü sarf etmiştir: Muhterem arkadaşlarım; şimdi bu rakam üzerinde tarım bünyemizi nereye kadar getirmişiz ve Türkiye'deki tarım politikası ne dereceye kadar muvaffak olmuş, ona bir kere dikkat etmek lâzım. 32 milyonun 2.1 milyonunu toprakla uğraştırırsınız.

Dün ettiklerinizin üç mislinde 25 milyon hektara kadar, yani sürebileceğiniz son sınıra kadar toprakları sürersiniz; sonra da son yıllarda buğday ithal edersiniz. Apollo devrinde 1 milyon kara saban bu topraklarda hâlâ tarım yapar ve tarım politikasını burada başarılımış gibi gösterirsek, aziz arkadaşlarım kendimizi yanıltmış oluruz. Toprağı benden daha küçük veya toprağı benim toprağıma eşit, ama nüfusu benim iki mislim, 70 milyon olan bir Almanya'da, bende %72 oranında insan toprakla uğraşırken onda %8 kişi toprak ile uğraşır; ama gökten damlamadığı zaman Türk çiftçisine ekme Amerika'dan gelir.

---

⁴³⁴ MM ZC, 30.03.1970, O: 1 B: 62, s. 39,40.

Türk köylüsüne buğday, 180 milyonun 5 milyonun toprak ile uğraştığı Amerika'dan gelir. Böyle bir politikanın muvaffak olduğu kanaatine nasıl varırız aziz arkadaşlarım? Hemen bunun yanında 3,5 milyar borç altına giren 3,5 milyon çiftçi ailesi, Meclis komisyonlarından kanun tasarısının çıkmasını bekler, dört gözle borçlarının tehirini bekler, taksitlenmesini bekler.

Aziz arkadaşlarım; işte böyle bir politikanın üzerine daha başka türlü eğilmek lâzımdır. Bence, bütçe konuşmalarını bu şekle getirebilirsek, hem biz, hem de vekâlet daha randımanlı bir neticeye kavuşur, zannederim. Tarım Bakanlığının tarım politikasında muvaffak olabilmesi için; sadece Tarım Bakanlığının kendi bünyesi olarak alırsanız, Devlet çiftliklerinde muvaffak olmuştur. Aziz arkadaşlarım; garip bir şeydir. Gübre politikası ve zirai kredi politikasından dolayı batmış, batırılmış Türk köylüsünü kurtarmak, Sayın İlhami Ertem'in politikasına kadar bizi getirdi. Kendisine muvaffakiyetler dileriz. Pek parlak bir zirai politikayı devralmamıştır, aziz arkadaşlarım. Saygılar sunarım⁴³⁵.

3.15.5. Kaçakçılığın Önlenmesine Dair Soru Önergesi

Kaçakçılıkla ilgili soru önergesini cevaplama üzere Gümrük Ve Tekel Bakanı Ahmet İhsan Birincioğlu'na yönelmiş, şu hususları sormuştur: Kaçakçılıkla mücadele konusunda takip edilen hatalı yol hem kaçakçılığın alabildiğine genişlemesine engel olamamış hem de rüşvet gibi bazı idari hastalıkların korkunç ölçülere varması sonucunu doğurmuştur. Masum vatandaşın çarşıdan satın aldığı bir küçük eşya aramalara ve takibata konu teşkil ederken, binlerce ton kaçak eşya serbestçe teşhir edilip, özel çarşılarda satılmaktadır.

Diğer taraftan kaçakçılıkla ilgili mevzuat, bazı kimseler tarafından çeşitli oyunlarla Hazineyi soymak için kullanılmaktadır. Kaçakçılığı önleyici iktisadi tedbirler alınmadıkça sınır boyundaki ziraat arazisinin mayınlanması da faydadan çok, zarar doğurmaktadır. Bu konuda Hükümetin çalışmaları ve yeni tedbirleri var mıdır⁴³⁶?

⁴³⁵ MM ZC, 26.05.1970, O: 2 B: 89, s. 780-782.

⁴³⁶ MM ZC, 05.03.1971, O: 1 B 66, s. 114,115.

3.15.6. Tohumluk Buğdayın Adaletsiz Dağıtıldığı Yönündeki Soru Önergesi

Tohumluk buğdayın dağıtımında adaletsizlik yapıldığı iddialarıyla ilgili Tarım Bakanı İlhami Ertem'e şu soruları yöneltmiştir: 1. Tohumluk dağıtılmasındaki adaletsizlik muhtar beyanına dayanmasından doğmaktadır. Politik yoldan gelmeyen bir kurul tarafından takdir ve dağıtımı imkânlarının araştırılması düşünülmekte midir? 2. Devletin masrafa girip ıslah ettiği binlerce ton tohumluk buğday zirai kredi eksikliği veya alışkanlık yüzünden çok düşük fiyatla değirmenciye satılmaktadır. Böylece Devletin emeği boşa gitmekte köylü vatandaşta borçlandığının yarısına yakın bir fiyatla buğdayı ekmeyip satmaktadır. Bunun önüne geçilmesi için Bakanlığın bir çalışması var mıdır⁴³⁷?

3.15.7. Deniz Ticaret Filomuzun Geliştirilmesine Dair Soru Önergesi

Ulaştırma Bakanı Orhan Tuğrul'a cevaplaması için şu soruları yöneltmiştir: Her yıl yabancı gemilere ödenen yüksek miktardaki navlunlar (yük taşıma ücreti) dış ödeme dengemizi bozmaktadır. Bu bakımdan deniz ticaret filomuzun geliştirilmesi gerekmektedir. Hükümetin bu hususta düşüncesi nedir? Ne gibi hazırlıkları vardır⁴³⁸?

3.15.8. Genel Görüşme Açılmasına Dair Önergesi

Son zamanlarda yaşanan terör olayları ve ülkenin içinde bulunduğu durumdan dolayı genel görüşme yapılmasını teklif etmiştir. Bu teklifi yapmasında o tarihlerde yaşanan terör olayları da etkili olmuştur. Genel Görüşme açılmasına dair önergesi görüşülürken şu ifadelerle yer vermiştir: Çok muhterem arkadaşlarım, ben bu genel görüşme teklifimi 1970 senesinin Mart ayında yapmıştım. O zaman gündemin 21. sırasını işgal ediyordu. Bu genel görüşme önergem 1970 senesinin Nisan ayında da 21. sırada idi, Mayıs ayında da 21. sırada idi, Haziran ayında da 21. sırada idi, 1971 senesinin Ocak ayında da 21. sırada.

Muhterem arkadaşlarım, ben bu önergeyi verdiğim zaman, geçen sene Mart ayında rektörün evi dinamitlenmemişti. Onun için 21. sırada beklemesine tahammülüm

⁴³⁷ MM ZC, 30.04.1971, O: 1 B: 93, s. 83.

⁴³⁸ MM ZC, 05.03.1971, O: 1, B: 66, s. 116.

vardı. Resmî binaların duvarları anarşist hareketleri gösteren yazı tahtaları haline gelmemişti ve bu kadar genç ölmemiş, bu kadar genç, kardeş kanma girmemişti. Devletin Reisi yılbaşı mesajında “mutluluklar dileği” yerine “karanlık ufuklar” göstermemişti. Bu, “talebe hareketleri, anarşik hareketler incelensin” dediğim genel görüşmemde sadece sokaktaki anarşist, komünist hareketler değil, onun yanında “cami avlularında siyasi nutuk veren liderlerin de görüşülmesini” istemiştim, her gün basılan “nur” okullarının da görüşülmesini istemiştim.

Aziz arkadaşlarım, görüyorsunuz ki, geçen senenin Martından beri Türkiye durmadan karışmış ve kanlı olaylar birbirini şiddetle takip etmiştir. Bugün aleyhte görüşmek isteyen arkadaşlarımın ve grup idarecilerinin bir noktada hakları vardır. Gündemin 21. maddesinde, o günden beri büyük ehemmiyet kazanmış bir konu, belki sözcüsü ve partilerin hazırlıkları olmadan tarafımdan talep edilmiş olabilir. Sayın Başkanım müsaade ederse, önergeyi şu şekilde takdim etmek istiyorum: Haftaya bugün görüşülmek üzere arkadaşlarımın oy vermesini talep edeceğim⁴³⁹.

3.15.9. Tarihi Eser Kaçakçılığının Önlenmesi İçin Meclis Araştırması Yapılması Önergesi Hakkındaki Görüşü

Vefa Tanır, çeşitli konularda meclis araştırması yapılması için kararlar alındığını ancak geriye dönüp bakıldığında bütün meclis araştırmalarının yarım kaldığını, tamamlanamadığını ifade ederek şu Düşüncesini beyan etmiştir: Şimdi gündemi alırsanız Meclis araştırması ve genel görüşme talep edilen 85 maddenin içerisinde 36 tanesi Sayın Kargılı'nın. Yani yarıya yakını siyasi partilerin dışında bir tek arkadaşımızın, geri kalan yarısı da mevcut koca koca siyasi partilerdeki arkadaşlarımızın.

Yani temelinden müesseseye ciddiyetle eğilmiş değiliz. Her meseleyi Meclis araştırması şeklinde getirirsek, bunun arkasında büyük önem taşıyan meseleler gücünü kaybedecek. Şahsan büyük endişem şundandır: 12 Mart Muhtırasından sonra Türkiye'de toprak meselesine sahip çıkmayan müessese kalmamıştır.

---

⁴³⁹ MM ZC, 21.01.1971, O: 1 B: 39, s. 162.

Ama bu furya içerisinde gündemdeki bir toprak meselesinde Meclis araştırmasına gideceğimiz kanaatinde değilim. “Meclis araştırması” lâfı buraya geldiği anda, peşinen şu görünen haliyle de mağlûbiyetle karşı karşıya kalacaktır.

Onun için burada istenen mesele tarihî eser kaçakçılığının önlenmesidir. Şu ana kadar edilen kelâm, tarihî eserlerin önemi üzerine olmuştur. Tarihî eserler bir milletin hayatıdır, şuurudur. Yani istenen; tarihî eser kaçakçılığında Hükümet memurunun mu suiistimali var, bir yerde bir kaçakçılık şebekesi var da onu mu araştıracağız? Nedir yani? Meclisten seçeceğimiz komisyon bütün kazıların peşinde mi koşacak? Asıl mesele burada vuzuha kavuşmamıştır. Bu bakımdan da bu önerenin aleyhinde oy kullanacağımızı bildirir, saygılar sunarım⁴⁴⁰.

3.15.10. Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan Ve Hüseyin İnan’ın İdam Cezasına Çarptırılmaları Hakkındaki Düşüncesi

CHP milletvekillerinin, kendi çıkardıkları kanunlara itiraz ettiklerini vurgulayan Tanır, adam öldürme, hırsızlık, gasp, fidye almak, adam kaçırmak gibi suçların cezasının anayasada belli olduğunu, bu cezalarında daha önceki dönemde CHP milletvekilleri tarafından belirlendiğini vurgulamış, şu ifadelerde bulunmuştur:

CHP bugün kendi zamanında çıkarılmış, kendilerinin çıkarmış olduğu kanunlara da karşı gelmektedir. Fertlerin hayat hakkı vardır, kabul. Nasıl fertlerin hayat hakla varsa tıpkı bunun gibi milletlerin de hayat hakkı vatıdır. Bir milletin varlığına, bugünlüğüne, hürriyetine kastedenler kamunda yazılı cezayı görecektir. Yabancı bir ideolojinin emrinde Türkiye Cumhuriyetini zor ve şiddet kullanarak yıkmaya kalkışan ve kendi milletlerinin hayatına kastedenler mahkemenin verdiği cezayı hak etmişlerdir.

Davaya bakan mahkeme ve Askerî Yargıtay kılı kırk yarararak, vicdanî kanaatleriyle göre kararlarını vermişlerdir. Söz konusu mahkûmlar hiç bir pişmanlık işareti göstermemişleridir. Bir defa değil, birçok defa güvenlik kuvvetlerine ateş açma, adam kaçırmak, silâhlı olarak ve gizli bir ihtilâl ordusunun amaçları için banka soymak suçlarını işlemişlerdir. Mahkeme önünde, “biz komünist ihtilâlcüyüz” tarzında

---

⁴⁴⁰ MM ZC, 02.06.1971, O: 1 B: 106, s. 720,721.

konuşmalar yapmışlardır, suç sabittir ve çok ağırdır. Türk Milleti için bir komünist baskı ve zulüm, idareci, yalnız hürriyetlerimizin değil millî varlığımızın tehlikeye düşmesidir.

Türk Milleti kendisini mahvetmek isteyenlerin himaye edilmesini, bunlara müsamaha gösterilmesini kabul etmemektedir. Başkalarının Ve hatta bütün bir millerin hayat hakkı ile oynayanlar bunun akıbetine katlanmalıdırlar. Türkiye Büyük Millet Meclisinin kararı Türk Devletini korumak gibi bir düşüncenin mahsulü idi. Bugün verilecek kararda da aziz milletimizin varlığını ve hür yaşamla hakkını korumak düşüncesi rehberimiz olacaktır. Muhterem arkadaşlarım; Anayasamızın 64. maddesi ölüm cezasının verilebileceğini kabul etmiştir.

Bizim de kabul ettiğimiz Avrupa insan Hakları Sözleşmesi mahkemelerce verilen ölüm cezasının yerine getirilmesini yaşama hakkının ihlâli olarak kabul etmemektedir, ölüm cezası verilebileceğini açıkça kabul ettiğini göstermektedir. CHP’li üyelerin muhalefet şerhi Anayasa ile bağdaşmaz. 64. maddedeki açıklığa rağmen Anayasanın ölüm cezasını kabul etmediğini iddia edebilmek için insanın hukuk fikri ile ve mantığı ile ilişkisini kesmesi gerekir. Çok muhterem arkadaşlarım, bu hususta herhangi bir başka yatırıma girmeden sizleri saygı ile selâmlarım⁴⁴¹.

3.15.11. Ünye Radar Üssünde Çalışırken Kaçırılarak Öldürülen Yabancı Personelle İlgili Düşüncesi

Milletçe savunmamıza yararlı bir tesiste, milletlerarası antlaşmalarımızın hükümlerine göre ve Türk Devletinin himayesi altında görev yapmakta iken kaçırılarak öldürülen iki İngiliz ve bir Kanadalı teknisyenin kaybından dolayı hudutsuz bir ıstırap duymaktayız. Kanun, ahlâk ve hukuk tanımayan şakiler ciddî bir takip sonunda sıkıştırıldıkları yerde mezbuhane bir çatışmaya girişmişler ve mukadder akıbetine uğramışlardır. Yedisinden yetmişine bütün Türk milletinin nefretle izlediği bu insanlık şekavet olayı gibi olayların tekerrür etmemesi en halis dileğimizdir. Yolunu şaşırmış olanların, bundan ders alarak, aziz vatanımıza ve milletimize hizmet edecek faydalı insanlar haline gelmelerini temenni ederiz. Asil milletimizin duygusuna tercüman

---

⁴⁴¹ MM ZC, 24.04.1972, O: 1 B: 77, s. 209,210.

olduğumuz inancı ile cinayete kurban giden teknisyenlerin ailelerine ve milletlerine baş sağlığı dilerim⁴⁴².

3.15.12. Odalar Ve Borsalar Birliği Hakkındaki Soru Önergesi

Dış Ekonomik İlişkiler Bakanı Özer Derbil'in cevaplaması için şu soruluları yöneltmiştir: 5590 sayılı Kanun ile kurulmuş bir meslekî teşekkül olup kamu görevi ifa eden Ticaret ve Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliğine evvelce Ticaret Bakanlığı tarafından verilen bazı görevlerin ve tanınan bazı yetkilerin son olarak Hükümetçe ittihaz olunan bir kararla ve Anayasaya aykırılık gerekçesiyle geri alındığı malûmdur. Halen, Sayın Bakanlıkça yürütülmekte olan aynı görevlerin ifasında sağlanan yararın nitelimi ve niceliği hakkında, aradan geçen kısa zaman dikkate alınarak, bilgi istemek mümkün görülmemektedir.

Ancak, basından da öğrenildiğine göre, son alman kararla, Odalar Birliği vazifesini ifa ettiği zaman içinde yerine getirdiği hizmetinin karşılığında sağladığı primlerin hâsılatından da mahrum bırakılmıştır ve bu sebeple, Hükümet tarafından verilen görev icabı yıllardan beri istihdam olunan yüzlerce personelin maaşlarının birlik tarafından ödenmesinde büyük bir müşkülât ortaya çıkarılmıştır. Bu durum bir emrivaki ile ihdas edilmiş görünmektedir.

Buna göre: 1. Odalar Birliğine görevi veren Bakanlık, verdiği görevi geri alan yine Bakanlık olduğuna göre ve birlik 5590 sayılı Kanunla kurulmuş bulunduğu göre, birliğin ve personelinin maruz bırakıldığı bu sıkışık durumun neticesi ne olacaktır ve mesuliyeti kime raci bulunacaktır? 2. Bakanlıklar, Anayasamızda belirlenen karma ekonomi düzeni içinde özel sektörün yegâne temsilcisi olduğunu bildiğimiz Odalar Birliğinin yaşatılması ve kendi mevzuunda yetişmiş, tecrübeli personelinin hal ve istikballerinin bir teminata bağlanması için ne gibi tedbirler düşünmektedir⁴⁴³?

---

⁴⁴² MM ZC, 31.03.1972, O: 1 B: 64, s. 416.

⁴⁴³ MM ZC, 28.05.1973, O: 1 B: 116, s. 687.

3.16. Necmettin Erbakan'ın Biyografisi

Necmettin Erbakan, 29 Ekim 1926'da Sinop'ta dünyaya gelmiştir. Babasının adı Mehmet Sabri, annesinin adı Kamer'dir. İlkokulu 1932-1937 yılları arasında Trabzon'da okumuştur. Ortaokul ve lise tahsilini 1937-1943 yılları arasında İstanbul'da yapmıştır.⁴⁴⁴ 1937 senesinde İstanbul Erkek Lisesi'ni birincilikle bitirmiştir. 1943 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi Mühendislik Fakültesine girmeye hak kazanmış, derslerindeki başarısından dolayı okula ikinci sınıftan başlamıştır. Haziran 1948'de İTÜ Makine Bölümünden birincilikle mezun olmuştur.

1 Ağustos 1948'de İTÜ Makine Fakültesi Motorlar Kürsüsünde asistan olarak çalışmalarına başladı. 1951 yılında yeterlilik tezini veren Erbakan, fakültesi tarafından Almanya'ya gönderildi. 1 Kasım 1951'den 1 Mayıs 1952'ye kadar Almanya Aachen Üniversitesi Motorlar ve Termodinamik Kürsüsünde doktora ve doçentlik tezini hazırladı. Doktor Mühendis unvanını aldı. Türkiye'ye gelerek doçentlik imtihanlarını verdi ve 1953 yılında Makine Fakültesi Motorlar Kürsüsünde Doçent oldu. Mayıs 1953'ten sonra altı ay Almanya'nın Köln şehrinde Klockner-Humbolt-Deutz motor fabrikalarında Araştırma Baş Mühendisi olarak çalıştı. İTÜ Mühendislik Fakültesinde Doçent olarak görev yapmakta iken 1954-1955 yılları arasında askerlik vazifesini ifa etti. 1965 yılında Motorlar Kürsüsünde Profesör oldu. 1969 seçimlerinde Bağımsız Milletvekili seçilinceye kadar bu görevine devam etti. Motorlar Kürsüsünde Öğretim Üyeliği yaparken, bir yandan da üniversiten izinli olarak 1 Temmuz 1957 yılında Türkiye'nin ilk dizel motorları fabrikası olan Gümüş Motor (Pancar Motor) Fabrikasının kuruluşunu başlattı. Üç yılda kurulan bu fabrika, o tarihlerde seri halde dizel motor üreterek hem Türkiye'ye hem de yurtdışına satış yapmıştır.

Prof. Dr. Necmettin Erbakan, 1 Temmuz 1957'den 1 Ocak 1967'ye kadar Gümüş Motor Fabrikası Umum Müdürü ve İdare Meclisi Başkanı olarak görev yaptıktan sonra yine üniversiteden izinli olarak 1 Şubat 1966'dan 1 Eylül 1969'a kadar Türkiye Odalar

---

⁴⁴⁴ Hal Tercümesi Kağıdı Sicil No:860, TBMM Albümü 1950-1980, s. 937,

Birliği Sanayi Daire Başkanı, Türkiye Odalar Birliği Genel Sekreteri, Odalar Birliği Yönetim Kurulu yesi ve Odalar Birliği Başkanı olarak görev yapmıştır.

Erbakan, Odalar birliğindeki görevinden ayrıldıktan sonra siyasete atılmaya karar vermiş, Osman Bölükbaşı'nın kurucusu olduğu Millet Partisi saflarından katılıp katılmama konusunda kısa bir tereddüt yaşadıktan sonra, 1969 yılında Adalet Partisinden Milletvekili adaylığını koymuştur. Adaylığı, Süleyman Demirel tarafından veto edilince de Bağımsızlar Hareketi'ni başlatarak kendisi Konya'dan arkadaşları da birkaç ilden Bağımsız Milletvekili adaylıklarını ilan etmişlerdir. 1969 seçim sonuçları aēıklandığında Erbakan Konya Milletvekili seēilerek fiili siyasete başlamıştır.

Kendisine müteaddit defalar neden Konya'dan Milletvekili seēildiđi sorulmuş, Konya'nın Anadolu'daki ilk merkez, Selēuklu Devletinin payitahtı ve davalarının sembolü olduğunu söylemiştir. Milletvekili seēildikten sonra 24 Ocak 1970'de arkadaşlarıyla birlikte Milli Nizam Partisi'ni kurmuştur. Partinin programı incelendiğinde, İslamcı söylemleri ön plana ēıkaran, faize ve Avrupa Ekonomik Topluluğu'na girilmesine karşı olan, serbest rekabetēi ekonomik anlayışı benimsemiş bir parti olduğu görülmektedir.

MNP'nin ömrü çok uzun olmamıştır. 12 Mart 1971 askeri muhtırasından evvel parti hakkında kapatma davası aēılmıřtır. Partinin büyük kongresinde yaşanan olaylar, partinin marşı, genēlik kollarının faaliyetleri, gazete ve dergilerde parti hakkında çıkan karikatürler, İslam lkeleriyle ilişkilerin geliştirilmesine dair parti görüşü, kapatma davasının aēılmasına ve 20 Mayıs 1971'de Anayasa Mahkemesinin kararıyla Laikliğe ve Atatürk İlkelerine aykırı fiiller nedeniyle partinin kapatılmasına neden olmuştur.

Partisi kapatılan Erbakan, sağlık sorunlarının da etkisiyle bir müddet İsviēre'ye yerleşmiş, tedavisi tamamlandıktan sonra yurda dönerek aktif siyasete bir süre bağımsız olarak devam etmiştir. Bu esnada Milli Selamet Partisi kurulmuştur. Erbakan, partiye katılmış, sonrasında yapılan 14 Ekim 1973 seēimlerinde MSP, 48 milletvekili ile TBMM'ye girmeye hak kazanmıştır. Seēimlerden hemen sonra yapılan kongrede Erbakan MSP Genel Başkanı olmuştur.

1973-1978 yılları arasında üç ayrı hükümette Başbakan Yardımcısı olarak hizmet etti. Başbakan Yardımcısıyken Türkiye'nin ağır sanayi tesislerine kavuşması için ağır sanayi hamlesini başlatmıştır. Çok sayıda büyük fabrika bu dönemde ülke ekonomisine kazandırılmıştır. 12 Eylül 1980 askeri darbesi sonucunda siyasi partiler kapatılmış, Necmettin Erbakan'da hakkındaki iddialarla ilgili olarak yargılanmış, her ne kadar bu davalardan beraat etmiş olsa da, siyaset yasağı ile cezalandırılmıştır.

1983 yılında Refah Partisi kurulmuş, siyaset yasağı cezası biten Necmettin Erbakan, bu partinin Genel Başkanı seçilerek aktif siyasete yeniden dönmüştür. Yıllardır savunduğu Milli Görüş düşüncesi şekil değiştirerek Adil Düzen adı altında tekrar karşımıza çıkmaktadır. 1994 yılına kadar yapılan seçimlerde oylarını katlayarak arttıran Refah Partisi, esas sıçramasını 27 Mart 1994 yerel seçimlerinde göstererek çok sayıda Büyükşehir ve İl-İlçe Belediyelerini kazanmıştır.

Yerel seçimlerin ardından yapılan genel seçimlerde Refah Partisi birinci olarak çıkmasına rağmen tek başına hükümet kurmak için yeterli çoğunluğu sağlayamamıştır. Hükümeti kurma görevi Necmettin Erbakan'a verilmiş, ancak Doğru Yol Partisi ve Anavatan Partisi ile yapılan görüşmelerden netice alınamamıştır. Azınlık hükümeti olan ANAYOL hükümeti kurulmuş, ancak bu hükümet mecliste güvenoyu almak için yeterli desteği bulamamıştır. Neticede hükümet kurma görevi yeniden Necmettin Erbakan'a verilmiş, Tansu Çiller ile anlaşılan Erbakan Türkiye Cumhuriyeti'nin 54. Hükümetinin Başbakanı olmuştur. Erbakan'ın iktidara gelmesi, kendisini rejimin mutlak koruyucusu olarak gören askerleri rahatsız etse de başlangıçta bir tepkiye dönüşmemiş, askerler bekle gör politikası izlemişlerdir.

Refahiyol Hükümetinin ömrü çok uzun olmamış, bu koalisyon sonunda 28 Şubat 1997 post modern darbesi meydana gelmiş, hemen akabinde de Refah Partisi kapatılarak Erbakan'a siyaset yasağı getirilmiştir. Refah Partisinin kapatılmasına ve Necmettin Erbakan'ın da yeniden siyaset yasağı almasına neden olan olaylardan bazıları şunlardır: Erbakan'ın Libya ve İran ziyaretleri, bu ziyaretler sırasında yaşanan gelişmeler, Rize Milletvekili Şevki Yılmaz'ın laiklik karşıtı söylemleri, Susurluk kazası sonucunda

devlet-mafya ilişkisinin ortaya çıkması, yine bu olay sonucunda tüm Türkiye çapında başlayan “sürekli aydınlık için bir dakika karanlık” eylemi, Sincan Belediyesinin düzenlediği Kudüs Gecesi ve bu olay sonrasında tankların Sincan merkezinden geçirilerek demokrasiye askerinin tabiriyle balans ayarı yapılması. Bütün bu olaylar sonunda 28 Şubat 1997 post modern darbesi meydana gelmiştir.

Darbeden kısa bir süre sonra Erbakan, koalisyon anlaşması gereği Başbakanlığı devretmek için istifasını sunmuş, ancak dönemin Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel, teamüllere aykırı bir şekilde hükümeti kurma görevini Mesut Yılmaz’a vermiştir. Böylece Refahyol Hükümeti sona ermiştir. Refah Partisi hakkında Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı Vural Savaş tarafından açılan kapatma davası 16 Ocak 1998’de partinin kapatılması ve Erbakan’a 5 yıl siyaset yasağı getirilmesiyle neticelenmiştir.

Siyaset yasağı 2003’te sona eren Erbakan, Saadet Partisi Genel Başkanı olarak yeniden siyaset arenasına dönmüş, hakkında açılan bir dava sonucunda görevini bırakmak zorunda kalmıştır. 17 Ekim 2010’da tekrar Genel Başkan seçilmiş, ilerleyen yaşına rağmen davasını anlatmak için tüm ülkeyi baştan başa dolaşmıştır. Damar iltihabı nedeniyle 19 Ocak 2011’de tedavi altına alınan Erbakan, solunum yetersizliğine bağlı çoklu organ yetmezliği nedeniyle 27 Şubat 2011’de vefat etmiştir⁴⁴⁵.

3.16.1. Necmettin Erbakan’ın Siyasi Faaliyetleri

Necmettin Erbakan, kendisinin, Türkiye Odalar Birliği üzerinde kanunsuz tasarruflarda bulunduğu danışmasıyla 89. madde uyarınca hükümet hakkında bir gensoru açılmasına dair önergesi münasebetiyle yapmış olduğu konuşmasında, ilgili

---

⁴⁴⁵ Necmettin Erbakan’ın III. Dönem Hal Tercümesi Kağıdı Sicil No: 860, IV. Dönem Hal Tercümesi Kağıdı, V. Dönem Hal Tercümesi Kağıdı, XIX. Dönem Hal Tercümesi Kağıdı, XX. Dönem Hal Tercümesi Kağıdı, Necmettin Erbakan’ın III. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, IV. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, V. Millet Meclisi Seçim Mazbatası, XIX. TBMM seçim Mazbatası, XX. TBMM seçim Mazbatası, TBMM Albümü 1950-1980, s. 937, 1003, 1067, Andaç Hongur, **28 Şubat Sürecinde Ordu, Medya Ve Siyasal İktidar**, Ankara Üni. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara,2006, s. 40, Işıl Tuna, **Necmettin Erbakan’ın Siyasi Hayatının Türk Siyasi Hayatındaki Yeri Ve Önemi**, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üni. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2012, s. 110, https://www.yeniakit.com.tr/kimdir/Necmettin_Erbakan, Erişim Tarihi: 02.08.2018, Motor kürsüsüne atanmasına dair kararname için bkz. CCA, 030.11.1.0.310.2.19, bkz. Ek:5, Ek:7

ithamnameler noktasında 20 dakikalık konuşma süresinin, kendisine yetmeyeceğini belirterek Sözüne başlamıştır.

3.16.2. Odalar Birliği İle İlgili Sözü

Türkiye Odalar Birliği içerisinde ve ilişkili kurumlarında gerçekleştirilen uygunsuz atamalardan söz etmiştir. Buna ilave olarak, Türkiye Odalar Birliği'nin, karar alma ve uygulama noktalarında hükümetten muhtar bir şekilde hareket edemediği gerçeğinin altını çizmiştir. Necmettin Erbakan, bu tutumun, hukuk devleti düzenine yaraşmayan bir tutum olduğunu belirtmiştir. Birlikle ilgili şu soruları yöneltmiştir: 1. Niçin bir kararname ile Türkiye özel sektörü için dış memleketlerden alınan dış yardımlar, -bu, özel ve resmî sektör için müştereken alınır- bunların Türkiye'de dağıtımı niçin Maliye Bakanlığının iki satırlık bir yazısı ile Sanayi Kalkınma Bankasına havale edilir? Bir kamu hizmeti olan bu dağıtım, niçin bir özel banka tarafından yapılır? 2. Odalar Birliği tarafından bir müddetteki beri kullanılmakta olan Maden Yardım Komisyonu fonları bir banka haline getirilmek istendiğinde bu banka niçin Odalar Birliği bünyesinde kurulmamıştır da, birtakım özel bankaların iştirakiyle yine Sanayi Kalkınma Bankasının bulunduğu bir gruba verilmek üzere bir Hükümet müdahalesi olmuştur? 3. Niçin yeni Sanayi Bakanımız daha dün Türk sanayicilerinin fikirlerini dinlerken, iadece İstanbul, İzmir, Ankara, Bursa, Eskişehir vilâyetlerinin temsilcilerini çağırmıştır da, bir Erzurum, bir Diyarbakır, bir Konya temsilcilerini çağırmamıştır. 4. Odalar Birliği içerisinde cereyan eden hâdiselerde niçin muayyen bazı grupların tutulması tarafına gidilmiştir⁴⁴⁶?

3.16.3. Bahattin Uzunoğlu'nun Önergesiyle İlgili Sözü

Necmettin Erbakan, Samsun Milletvekili Bahattin Uzunoğlu'nun, gündemde bulunan gensoru önergelerinin görüşülmesi sırasında önerge sahipleri ve gruplar adına yapılacak konuşmaların 20'şer dakika ile sınırlandırılmasına dair önergesi münasebetiyle yapmış olduğu konuşmasında, sınırlandırmaya karşı çıktığını belirtmiş ve sınırlandırmanın, sorunların çözümünü zorlaştırabileceği vurgulamış, şunları

---

⁴⁴⁶ MM ZC, 22.12.1969, O: 1 B: 18, s.573-577.

söylemiştir: Gensoru meseleleri, apaçık ki mecliste görüşeceğimiz en mühim meselelerdir ve nihayet bir milletvekilinin herhangi bir mesele üzerinde bugünkü şartlar içerisinde bir mevzuu buraya getirmesinin tek kapısı şeklinde gözükten bir konudur. Böyle bir konuyu çok mahdut birtakım zaman sınırlamaları altına koyacak olursak, mecliste çalışma düzenini biz burada hakikaten birtakım kısıtlamalara tabi tutmuş oluruz. Bu, meclisimiz ve çalışma düzenimiz için iyi bir tutum olmaz⁴⁴⁷.

3.16.4. Yabancı Şahsiyetlerin Ziyaretleriyle İlgili Demeci

Necmettin Erbakan, bazı yabancı şahsiyetlerin, ülkemize yaptıkları ziyaretler ve Adalet Partisi'ne vaki katılmalar ile ilgili demecinde, *milliyetçilik* olgusuna vurgu yaparak, ziyaretlerde ve iştiraklerde ulusal çıkarlarımızı zedeleyebilecek ögelere karşı aktif bir muamele izlenmesi gerektiğini belirtmiş, şu ifadelerle yer vermiştir: Millî lehlerimizle bağdaşmasına imkân olmayan bu gayri milli fikirleri bir gayri milli kulüpte bazı mahdut özel sektör çevrelerine aşılacak gayretini gösteren bu zatın bilahare, Başbakan ve Hariciye Vekili ile görüşmesi ve önceden bir randevusu olmadığı halde, Cumhurbaşkanlığı makamının uymayı icap ettirdiği protokol esasları bir kenara bırakılmak üzere, Sayın Cumhurbaşkanı tarafından kabul olunuşu calibi dikkat bir olaydır.

Beynelmilel Rötâr Kulüpleri Genel Başkanı James Corvey'in önceki günü akşamı Hilton Roof - Barda yaptığı basın toplantısı esnasında kendisini protesto eden milliyetçi gençlere İstanbul Emniyet Müdürlüğünün yaptığı haşin muamele ve bu işlemi yaparken Emniyet mensuplarının Rötâr Club mensuplarının emirlerine göre, onları memnun etmek için aşırı bir gayret içinde bulunmaları ve milliyetçi gençlere yaptıkları muameleler hakkında Rötâr mensuplarına sık sık malûmat arz etmeleri yine calibi dikkat bir olaydır. Bu olay bizlere, bundan bir süre. öncesinden beri Türkiye Odalar Birliğinde cereyan eden kanunsuz olaylar esnasında Ankara Emniyet mensuplarının bazı mahdut

---

⁴⁴⁷ MM ZC, 22.12.1969, O: 1 B: 18, s.559.

özel sektör temsilcilerini memnun etmek ve onların mümessillerini zorla Odalar Birliğine oturtmak için yaptıkları aşırı ve kanunsuz tatbikatı hatırlatmaktadır⁴⁴⁸.

3.16.5. Müşterek Pazarla İlgili Gensoru Önergesi

Necmettin Erbakan, “müşterek pazar” geçiş dönemine girişimizdeki usulsüz ve milli çıkarlara aykırı tutumundan dolayı hükümet hakkında bir gensoru açılmasına dair önergesi münasebetiyle yapmış olduğu konuşmasında, “ortak pazar” oluşumunda dinsel ve etnik yapılanmaların muazzam olduğuna işaret etmiştir. Ortak pazar, kökü Siyonistler’e gidip dayanan bir teşkilâttir. Siyonistler, dünyada bir hâkimiyet kurmak için kendi az nüfuslarına rağmen bütün dünyanın büyük insan kütlelerini Siyonist sermayelerine çalıştırmak binaenaleyh bir sadet ve faizcilik düzeni kurmuşlar, bunu Batı’da geliştirmişlerdir.

1. Avrupa ile siyasi birleşme gayesini güden bir Ortak Pazar esasen mümkün değildir ve temelinden millî menfaatlerimize ve milletimizin mevcudiyet ve bekasına aykırıdır. Bizim menfaatimiz, tarihî, kültürel bağlarla bağlı olduğumuz ve ekonomik seviyeler arasında bir muvazene bulunduğu için, karşılıklı sömürmenin mevzubahis olamayacağı Müslüman memleketlerle bir Ortak Pazar'a gitmemizdedir. Hal böyle iken Hükümet ve bir hazırlık devresinde de hazırlıklar yapılmamışken ki, ayrıca işaret edeceğim, ısrarla, illâ Avrupa ile Ortak Pazar kurmaya gitmekte, onlarla tek devlet olma fikrinin üzerinde ısrar etmektedir. Bu meselenin temelinde işlenen büyük bir hata, büyük bir suç vardır. Milletimizin tarihiyle, vakarıyla, bekasası ile uyuşmayacak bir temel fikridir.

2. Buna rağmen bir Ankara Anlaşması imzalanmıştır denilecektir. Geçen sefer burada uzun uzun konuşuldu, bu Ankara Anlaşmasında her türlü frenler konulmuştur, dendi. Hükümet şimdi bu frenlere rağmen ısrarla, «Ne olursa olsun Ortak Pazar'a gireceğim» tutumuna girmiştir. Geçiş dönemine girmek hususunda isticâl göstermiştir. Bu bakımdan kusurludur. Katma protokol müzakerelerinde vahim hatalar işlenmiştir. Bu

---

⁴⁴⁸ MM ZC, 27.02.1970, O: 1 B: 49, s.249.

müzakereler yenik ve ezik olarak yürütülmüştür. Hiçbir hazırlık yapılmadığı halde, biran önce geçiş dönemine girme hatası işlenmiştir.

3. Geçiş dönemine giriş, aziz milletimizden ve Yüce Meclisimizden âdeta saklanarak bir emrivaki halinde yapılmıştır. Katma protokolün Yüce Meclisten geçirilmesi hakkında Hükümet yetkilileri düne kadar tek kelime sarf etmediler.

4. Millî menfaatlerimize tamamen aykırı, bağdaşamayacak mahiyetteki bir katma protokolün altına Hükümet, yine Meclise hiçbir bilgi vermeden imzasını koymuştur⁴⁴⁹.

3.16.6. Kalkınma Planı Tezkeresi Hakkındaki Sözü

Necmettin Erbakan, 1977 Kalkınma Plânı'nın 16.10.1962 tarihli ve 77 sayılı Kanun'un 1. maddesine göre sunulduğuna dair Başbakanlık tezkeresi ve Kalkınma Plânı ile Cumhuriyet Senatosunca kabul edilen değiştirgelere dair Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi ve Plân Karma Komisyonu raporu münasebetiyle yapmış olduğu konuşmasında, “fiyat istikrarı” olgusunun, tatbik edilen işleyiş şartları muvacehesinde korunmasının muhtemel olmadığını belirtmiş, şu Sözü söylemiştir: Değiştirme önergemizde, Üçüncü Beş Yıllık Plan stratejisinin başlangıç kısmında, bininci bölümünde memleket meseleleri, üçüncü bölümünde de bu meselelerin halli için erişilmesi gerekli amaçlar sıralanmış bulunmaktadır.

Bizler bu bölümlerin içerisine fiyat istikrarı başlığı altında birer kısmın ilâve edilmesini zarurî mütalâa ettiğimiz için bu önergemizi vermiş bulunuyoruz. Burada fiyat istikrarı, birinci bölümde sayılmış olan meselelerin her birisi kadar ehemmiyetli ve onların kilit noktasını teşkil eden bir husustur, önce muhterem Hükümet sözcüsüne teşekkür ederiz. Çünkü dünkü mütalâalarda plan stratejisi hakkında değişiklik tekliflerini iyi bir görüşle- karşılamadıkları intibamı bırakıyorlar idi. Bugün bu tutumu değiştirmiş olmalarından dolayı teşekkür ederiz.

Dünkü tutumları hatırlanacağı üzere, strateji bir Hükümet belgesidir, bunun Mecliste eleştirilmemeği lâzım gelir istikametinde oluyordu. Halbuki dün Yüce Meclis,

---

⁴⁴⁹ MM ZC, 14.12.1970, O: 1 B: 21, s.238-239.

strateji üzerinde de her türlü değişikliğin yapılabileceği hususunu karar altına aldı. Çünkü dünkü mütalâa stratejiye karışmayın, esaslar olduğu gibi kalsın, Yüce Meclis ancak teferruatlar üzerinde fikir beyan edebilir şekilde bir mana da taşımakta idi. Bunun Meclis kararı ile ve bugün de Sayın Hükümet temsilcisinin tutumu ile değişmiş olmasından memnun oluyoruz⁴⁵⁰.

---

⁴⁵⁰ MM ZC, 24.10.1972, O: 1 B: 153, s.215.

SONUÇ

23 Nisan 1920’de Türkiye Büyük Millet Meclisi açılmış, halkın egemenliği ilkesi benimsenmiştir. Temsili Demokrasinin benimsendiği ülkelerde halk, egemenliğini, siyasi partiler aracılığıyla kullanmaktadır. Ülkemizde, TBMM’nin açılmasından sonra Halk Fırkası kurulmuş, çok partili yaşama geçiş için denemeler yapılmış ancak 1946 yılına kadar çok partili siyasal yaşama geçmek mümkün olmamıştır.

Nuri Demirağ tarafından 1945 yılında Milli Kalkınma Partisi kurulduysa da bu parti seçimlere katılmadığı için çok partili yaşama geçmek mümkün olmamıştır. Türkiye’de 1946 seçimleri ile siyasi hayata atılan Demokrat Parti ile birlikte çok partili hayata geçilerek demokrasi olgusu yaşanmaya başlanmıştır. 14 sene devam eden sürecin sonunda demokrasiye de vurulmuş olan 27 Mayıs 1960 hükümet darbesi sonrasında yeni bir seçim yapılmış ve ikinci demokrasi denilen yeni bir döneme geçilmiştir. 1961 seçimleriyle başlayan demokratikleşme süreci 12 Mart 1971 muhtırasına kadar devam etmiştir. 1961, 1965, 1969 seçimlerini incelediğimizde çeşitli milletvekillerinin, Konya için mecliste çalışmalarda buldukları görülmüştür.

Bahsi geçen bu üç dönemde toplam 48 milletvekili Konya’yı TBMM’de temsil etmiştir. Bu milletvekillerinin bir kısmı birden fazla defa vekil seçildiği için, 35 farklı milletvekili Konya’yı temsil etmiştir. Bu milletvekillerinin bir bölümünün Konyalı oldukları, bir bölümünün ise çeşitli illerimizde dünyaya geldikleri görülmektedir. Meclis tutanakları, hal kağıtları ve bazı milletvekillerinin nüfus kayıtları arasında kısmen farklılıklar olduğu göze çarpmaktadır. Bazı milletvekillerinin isimlerinin, bazılarının anne baba adlarının, doğum tarihlerinin farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

TBMM’ye gönderilen milletvekillerinin seçildikleri dönem boyunca üzerlerine düşen görevleri nasıl yaptıkları, bölgelerini nasıl temsil ettikleri ehemmiyet arz etmektedir. Çünkü oy veren vatandaşlar, milletvekillerini, kendilerini temsil etmeleri, haklarını savunmaları ve seçim bölgelerinin sorunlarını takip ederek çözüm önerileri aramaları için TBMM’ye göndermişlerdir. 1961, 1965, 1969 seçimleri sonucunda Konya Milletvekillerinin siyasi faaliyetleri incelendiğinde, bazı milletvekillerimizin Bakanlık,

Başbakan yardımcılığı, Meclis İdare Amirliği ve hatta ilerleyen dönemlerde Başbakanlık görevinde bulunarak ülkemize hizmet ettikleri görülmektedir. Bazı milletvekilleri de, muhtelif araştırma komisyonu üyeliklerinde görev almışlardır. Ancak, vekillerin bazıları sadece oylamalara iştirak etmiş, başkaca bir faaliyetlerine rastlanılmamış, TBMM üyelikleri çok silik geçmiştir. Bahsi geçen bu üç dönemdeki Konya Milletvekilleri, hem Konya'nın hem de ülkemizin sorunları için çözüm üretmeye çalışmışlardır. Selçuk Üniversitesi ve Yüksek İslam Enstitüsünün (günümüzdeki adıyla İlahiyat Fakültesi) Konya'da kurulmasına milletvekillerimizin öncülük ettikleri görülmektedir.

XII. dönemde, Fakih Özfakih, Fakih Özlen, İhsan Kabadayı, Rüştü Özal, Samet Kuzucu, Vefa Tanır, Cumhuriyet Halk Partisinden, Ahmet Gürkan, Cahit Yılmaz, Faruk Sükan, Sait Yücesoy Adalet Partisinden, İrfan Baran, Kadircan Kaflı, Kemal Ataman, Ömer Kart, Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisinden, Mekki Keskin, Selçuk Aytan Yeni Türkiye Partisinden Konya Milletvekili seçilmiştir.

XIII. dönemde Mekki Keskin, Bahri Dağdaş, Hasan Dinçer, Lütfi Akdoğan, Faruk Sükan, Necati Kalaycıoğlu, Selçuk Aytan, Ziyaeddin İzerdem, Sait Yücesoy Adalet Partisinden, İhsan Kabadayı, Fakih Özfakih, Nazif Kurucu, Vefa Tanır, Cumhuriyet Halk Partisinden, İsmet Kapısız, Faruk Önder, Millet Partisinden, Yunus Koçak, Türkiye İşçi Partisinden Konya Milletvekili seçilmiştir.

XIV. dönemde Baha Müderrisoğlu, Bahri Dağdaş, Faruk Sükan, İbrahim Etem Kılıçoğlu, Mustafa Kubilay İmer, Necati Kalaycıoğlu, Özer Ölçmen, Sezai Ergun, Tahsin Yılmaz Öztuna, Adalet Partisinden, Mustafa Üstündağ, Sadi Koçaş, İrfan Baran, Orhan Okay, Cumhuriyet Halk Partisinden, İhsan Kabadayı, Vefa Tanır, Güven Partisinden, Necmettin Erbakan, Bağımsız Konya Milletvekili seçilmiştir.

KAYNAKÇA

I. Arşiv Belgeleri (Cumhurbaşkanlığı Cumhuriyet Arşivleri)

CCA, 030.1.0.0.53.32.4.
CCA, 030.11.1.0.216.26.5.
CCA, 030.11.1.0.265.17.19.
CCA, 030.11.1.0.310.2.19.
CCA, 030.11.1.0.346.30.3.
CCA, 030.18.1.2.256.64.19.

II. Telif Eser ve Makaleler

- Abadan Unat Nermin, **Anayasa Hukuku ve Siyasi Bilimler Açısından 1965 Seçimlerinin Tahlili**, Ankara Üniversitesi Siyasi Bilimler Fakültesi, Ankara 1966.
- Ahmad Feroz, **Demokrasi Sürecinde Türkiye: 1945-1980**, Hil Yayınları, İstanbul 1994.
- Aren Sadun, **TİP Olayı 1961-1971**, Cem Yayınevi, İstanbul 1993.
- Arsev Bektaş, **Demokratikleşme Sürecinde Liderler Oligarşisi: CHP ve AP (1961-1980)**, Balgam Yayınları, 1993.
- Bilgiç Sadettin, **Hatıralar**, Boğaziçi Yayınları, İstanbul 1998.
- Çavdar Tefvik, **Türkiye'nin Demokrasi Tarihi**, İmge Kitapevi, Ankara 1999.
- Dağlı Nuran ve Aktürk Belma, **Hükümetler ve Programları**, Türkiye Büyük Millet Meclisi Basımevi, Ankara 1988.
- Demirci Güler Filiz, **Türkiye'nin Yakın Siyasetinde Bir Örnek Olay: Adalet Partisi**, Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları, Ankara 2003.
- Dikici, Ali, "27 Mayıs 1960 Askeri Darbesi ve Türk Polisi", **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, S. 89, Ankara Temmuz 2014, s. 11-59.
- Doğan Oğuz Kağan, "Yasama Yapımında Bir Alternatif: Çift Meclis Sistemi", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, S.94, Ankara 2011, s. 375-392.
- Emiroğlu Atiye, "27 Mayıs 1960 İhtilali Ve Demokrat Partinin Tasfiyesi", **Selçuk Üniversitesi Kadınhanı Faik İçil Meslek Yüksekokulu Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi**, S.1, Konya, 2011, s. 13-27.
- Erim Nihat, **Günlükler 1925-1979, Cilt II**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2005.

- Eroğul Cem, “**Çok Partili Düzenin Kuruluşu: 1945-71**”, **Geçiş Sürecinde Türkiye**, Yayına Hazırlayanlar: Irvin Cemil Schick, Ertuğrul Ahmet Tonak, Belge Yayınları, Dördüncü Baskı, İstanbul 2003.
- Eroğul Cem, **Türk Anayasa Düzeninde Cumhuriyet Senatosu’nun Yeri**, Ankara Üniversitesi Siyasi Bilimler Fakültesi, Ankara 1977.
- Ertuğ Celal, **Çözümsüz Demokrasi**, Bilgi Yayınevi, İstanbul 1997.
- Ertunç Ahmet Cemil, **Cumhuriyetin Tarihi**, Pınar Yayınları, İstanbul 2004.
- Gevgili Ali, **Yükseliş ve Düşüş**, Bağlam Yayınları, İstanbul 1987.
- Giritlioğlu Fahir, **Türk Siyasi Tarihinde CHP’nin Mevkii I**, Ayyıldız Matbaası, Ankara, 1965, s. 169.
- Gürkan Ahmet, **İslam Kültürünün Garbı Medenileştirmesi**, Nur Yayınevi, Ankara, 1989.
- Gürkan Ahmet, **İsmet Paşa’nın Beytülmalı**, Ayyıldız Matbaası, Ankara, 1970.
- Gürkan Ahmet, **Mebusluğum**, İstanbul Yayınevi, İstanbul 1960.
- Hongur Andaç, **28 Şubat Sürecinde Ordu, Medya Ve Siyasal İktidar**, Ankara Üni. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara,2006
- Kaplan Muharrem, “Kafkasların Yitik Bir Hazinesi: Kadircan Kaflı”, **Journal OF Qafqaz University: Philology and Pedagogy**, N. 32, Qafqaz Üniversitesi, Bakü 2011, s. 16-24.
- Kaya Yakup-Yeter Bülent, “Demokrat Parti Döneminde Kıbrıs Sorunu”, **Afyon Kocatepe Üni. Sosyal Bilimler Dergisi**, C.20, S.2, Afyon, 2018, s. 215-229.
- Keskin Yusuf Ziya, “Demokrat Parti İktidarı Ve Günümüze Yansımaları”, **Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, C.5, S.1, Erzincan, 2012, s. 107-130.
- Kongar Emre, **21. Yüzyılda Türkiye**, Remzi Kitapevi, İstanbul, 2000, s. 147.
- Onuş Sinan, **Parola: İnkılâp**, Kaynak Yayınları, İstanbul 2003.
- Önal Tekin, “Askeri Vesayet Sisteminin İlk Halkası: 27 Mayıs Süreci ve Sonrası”, **Turkish Studies**, Volume: 10/1, Ankara Winter 2015, s. 11-534.
- Önder Seyit Faruk, **Dünden Bugüne Manzum Hatıralar**, Neşriyat Yayınları, İstanbul, 1991
- Sakin Serdar, **Türkiye’nin Demokrasi Serüveni (1920-1980)**, Ekspres Baskı, Kayseri 2015
- Sencer Muzaffer, **Türkiye’de Sınıfsal Yapı ve Siyasal Davranışlar**, Sümer Matbaası, İstanbul 1974.
- TBMM Albümü 1950-1980**, Gökçe Yayınevi, C.2, Ankara, 2010.
- Tuna Işıl, **Necmettin Erbakan’ın Siyasi Hayatının Türk Siyasi Hayatındaki Yeri Ve Önemi**, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üni. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2012

- Türk Hikmet Sami, “Türk Seçim Sisteminde Oy Hakkı”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 26, Ankara 1969. s. 79-114.
- Uyanık Necmi-Alanya Vahdi, “CHP’den DP’ye Konya’da Belediye Başkanları ve Faaliyetleri (1946-1954)”, **S.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türkiyat Araştırmaları Dergisi**, Sayı:34, Konya, 2014, s. 163-199.
- Ülker Aytunç, **1920-1989 Yılları Arasında TBMM’deki Karamanlı Milletvekilleri Ve Siyasi Faaliyetleri**, Karamanoğlu Mehmet Bey Üni. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karaman, 2016.
- Yavuz Bülent, Bülbül Mahmut, “Çift Meclis Sistemi Ve Türkiye”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C XVI, S.1, Ankara 2012, s. 217-260.
- Yılmaz Ensar, “1950 Seçimlerinin Önemi, Öne Çıkan Özellikleri Ve Siyasal Sonuçları”, **İİBF Dergisi**, S.2, Bartın, 2016, s. 31-45.
- Zürcher Erik Jan, **Modernleşen Türkiye’nin Tarihi**, İletişim Yayınları, İstanbul, 2000.

III.Resmi Belgeler (Hal Tercümeleri ve Seçim Mazbataları)

- Abdüssamet Kuzucu’nun I. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.2752.4.1)
- Abdüssamet Kuzucu’nun I. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.2752.4.1)
- Ahmet Gürkan’ın I. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.1900.4.1)
- Ahmet Gürkan’ın I. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.1900.4.1)
- Ahmet Gürkan’ın IX. TBMM Hal Tercümesi (HT.1900.1.9)
- Ahmet Gürkan’ın IX. TBMM Seçim Mazbatası (SM.1900.1.9)
- Ahmet Gürkan’ın X. TBMM Hal Tercümesi (HT.1900.1.10)
- Ahmet Gürkan’ın X. TBMM Seçim Mazbatası (SM.1900.1.10)
- Baha Müderrisoğlu’nun III. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.3258.4.3)
- Baha Müderrisoğlu’nun III. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.3258.4.3)
- Bahri Dağdaş’ın II. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.3018.4.2)
- Bahri Dağdaş’ın II. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.3018.4.2)
- Bahri Dağdaş’ın III. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.3018.4.3)
- Bahri Dağdaş’ın III. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.3018.4.3)
- Bahri Dağdaş’ın IV. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.3018.4.4)
- Bahri Dağdaş’ın IV. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.3018.4.4)
- Bahri Dağdaş’ın V. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.3018.4.5)
- Bahri Dağdaş’ın V. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.3018.4.5)
- Fakih Özfakih’in Kurucu Meclis Temsilciler Meclisi Hal Tercümesi (HT.2753.2.2)

Fakih Özfakih'in Kurucu Meclis Temsilciler Meclisi Seçim Mazbatası (SM.2753.2.2)
Fakih Özfakih'in I. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.2753.4.1)
Fakih Özfakih'in I. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.2753.4.1)
Fakih Özfakih'in II. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.2753.4.2)
Fakih Özfakih'in II. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.2753.4.2)
Fakih Özlen'in I. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.2754.4.1)
Fakih Özlen'in I. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.2754.4.1)
Faruk Sükan'ın I. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.2755.4.1)
Faruk Sükan'ın I. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.2755.4.1)
Faruk Sükan'ın II. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.2755.4.2)
Faruk Sükan'ın II. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.2755.4.2)
Faruk Sükan'ın III. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.2755.4.3)
Faruk Sükan'ın III. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.2755.4.3)
Faruk Sükan'ın IV. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.2755.4.4)
Faruk Sükan'ın IV. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.2755.4.4)
Faruk Sükan'ın V. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.2755.4.5)
Faruk Sükan'ın V. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.2755.4.5)
Hasan Hamdi Dinçer'in VIII. TBMM Hal Tercümesi (HT.1334.1.8)
Hasan Hamdi Dinçer'in VIII. TBMM Seçim Mazbatası (SM.1334.1.8)
Hasan Hamdi Dinçer'in I. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.1334.4.1)
Hasan Hamdi Dinçer'in I. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.1334.4.1)
Hasan Hamdi Dinçer'in II. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.1334.4.2)
Hasan Hamdi Dinçer'in II. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.1334.4.2)
Hasan Hamdi Dinçer'in III. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.1334.4.3)
Hasan Hamdi Dinçer'in III. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.1334.4.3)
Hüseyin Cahit Yılmaz'ın I. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.2757.4.1)
Hüseyin Cahit Yılmaz'ın I. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.2757.4.1)
İbrahim Ethem Kılıçoğlu'nun I. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.2655.4.1)
İbrahim Ethem Kılıçoğlu'nun I. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.2655.4.1)
İbrahim Ethem Kılıçoğlu'nun II. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.2655.4.2)

İbrahim Ethem Kılıçoğlu'nun II. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.2655.4.2)
İbrahim Ethem Kılıçoğlu'nun III. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.2655.4.3)
İbrahim Ethem Kılıçoğlu'nun III. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.2655.4.3)
İbrahim Ethem Kılıçoğlu'nun IV. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.2655.4.4)
İbrahim Ethem Kılıçoğlu'nun IV. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.2655.4.4)
İbrahim Ethem Kılıçoğlu'nun V. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.2655.4.5)
İbrahim Ethem Kılıçoğlu'nun V. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.2655.4.5)
İhsan Kabadayı'nın Kurucu Meclis Temsilciler Meclisi Hal Tercümesi (HT.2749.2.2)
İhsan Kabadayı'nın Kurucu Meclis Temsilciler Meclisi Seçim Mazbatası (SM.2749.2.2)
İhsan Kabadayı'nın I. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.2749.4.1)
İhsan Kabadayı'nın I. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.2749.4.1)
İhsan Kabadayı'nın II. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.2749.4.2)
İhsan Kabadayı'nın II. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.2749.4.2)
İhsan Kabadayı'nın III. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.2749.4.3)
İhsan Kabadayı'nın III. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.2749.4.3)
İrfan Baran'ın I. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.2748.4.1)
İrfan Baran'ın I. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.2748.4.1)
İrfan Baran'ın III. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.2748.4.3)
İrfan Baran'ın III. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.2748.4.3)
İsmet Kapısız'ın II. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.2862.4.2)
İsmet Kapısız'ın II. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.2862.4.2)
Kadircan Kafılı'nın Kurucu Meclis Temsilciler Meclisi Hal Tercümesi (HT.2750.2.2)
Kadircan Kafılı'nın Kurucu Meclis Temsilciler Meclisi Seçim Mazbatası (SM.2750.2.2)
Kadircan Kafılı'nın I. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.2750.4.1)
Kadircan Kafılı'nın I. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.2750.4.1)
Kemal Ataman'ın IX. TBMM Hal Tercümesi (HT.1785.1.9)
Kemal Ataman'ın IX. TBMM Seçim Mazbatası (SM.1785.1.9)
Kemal Ataman'ın I. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.1785.4.1)
Kemal Ataman'ın I. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.1785.4.1)
Kemal Ataman'ın II. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.1785.4.2)

Kemal Ataman'ın II. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.1785.4.2)
Lütfi Akdoğan'ın II. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.3017.4.2)
Lütfi Akdoğan'ın II. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.3017.4.2)
Mehmet Necati Kalaycıoğlu'nun II. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.3020.4.2)
Mehmet Necati Kalaycıoğlu'nun II. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.3020.4.2)
Mehmet Necati Kalaycıoğlu'nun III. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.3020.4.3)
Mehmet Necati Kalaycıoğlu'nun III. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.3020.4.3)
Mehmet Necati Kalaycıoğlu'nun IV. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.3020.4.4)
Mehmet Necati Kalaycıoğlu'nun IV. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.3020.4.4)
Mehmet Necati Kalaycıoğlu'nun V. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.3020.4.5)
Mehmet Necati Kalaycıoğlu'nun V. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.3020.4.5)
Mehmet Ziyaeddin İzerdem'in II. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.3019.4.2)
Mehmet Ziyaeddin İzerdem'in II. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.3019.4.2)
Mekki Keskin'in X. TBMM Hal Tercümesi (HT.2098.1.10)
Mekki Keskin'in X. TBMM Seçim Mazbatası (SM.2098.1.10)
Mekki Keskin'in I. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.2098.4.1)
Mekki Keskin'in I. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.2098.4.1)
Mekki Keskin'in II. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.2098.4.2)
Mekki Keskin'in II. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.2098.4.2)
Mustafa Kubilay İmer'in III. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.3256.4.3)
Mustafa Kubilay İmer'in III. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.3256.4.3)
Mustafa Kubilay İmer'in IV. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.3256.4.4)
Mustafa Kubilay İmer'in IV. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.3256.4.4)
Mustafa Kubilay İmer'in V. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.3256.4.5)
Mustafa Kubilay İmer'in V. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.3256.4.5)
Mustafa Orhan Okay'ın III. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.3259.4.3)
Mustafa Orhan Okay'ın III. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.3259.4.3)
Mustafa Üstündağ'ın III. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.3262.4.3)
Mustafa Üstündağ'ın III. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.3262.4.3)
Mustafa Üstündağ'ın IV. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.3262.4.4)

Mustafa Üstündağ'ın IV. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.3262.4.4)
Mustafa Üstündağ'ın V. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.3262.4.5)
Mustafa Üstündağ'ın V. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.3262.4.5)
Nazif Kurucu'nun II. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.3022.4.2)
Nazif Kurucu'nun II. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.3022.4.2)
Necmettin Erbakan'ın III. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.3254.4.3)
Necmettin Erbakan'ın III. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.3254.4.3)
Necmettin Erbakan'ın IV. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.3254.4.4)
Necmettin Erbakan'ın IV. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.3254.4.4)
Necmettin Erbakan'ın V. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.3254.4.5)
Necmettin Erbakan'ın V. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.3254.4.5)
Necmettin Erbakan'ın XIX. TBMM Hal Tercümesi (HT.3254.1.19)
Necmettin Erbakan'ın XIX. TBMM Seçim Mazbatası (SM.3254.1.19)
Necmettin Erbakan'ın XX. TBMM Hal Tercümesi (HT.3254.1.20)
Necmettin Erbakan'ın XX. TBMM Seçim Mazbatası (SM.3254.1.20)
Ömer Kart'ın I. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.2751.4.1)
Ömer Kart'ın I. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.2751.4.1)
Özer Ölçmen'in III. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.3260.4.3)
Özer Ölçmen'in III. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.3260.4.3)
Özer Ölçmen'in IV. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.3260.4.4)
Özer Ölçmen'in IV. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.3260.4.4)
Rüştü Özal'ın X. TBMM Hal Tercümesi (HT.2100.1.10)
Rüştü Özal'ın X. TBMM Seçim Mazbatası (SM.2100.1.10)
Rüştü Özal'ın Kurucu Meclis Temsilciler Meclisi Hal Tercümesi (HT.2100.2.2)
Rüştü Özal'ın Kurucu Meclis Temsilciler Meclisi Seçim Mazbatası (SM.2100.2.2)
Rüştü Özal'ın I. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.2100.4.1)
Rüştü Özal'ın I. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.2100.4.1)
Sadi Koçaş'ın III. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.3257.4.3)
Sadi Koçaş'ın III. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.3257.4.3)
Sait SinaYücesoy'un I. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.2758.4.1)

Sait Sina Yücesoy'un I. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.2758.4.1)
Sait Sina Yücesoy'un II. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.2758.4.2)
Sait Sina Yücesoy'un II. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.2758.4.2)
Selçuk Aytan'ın I. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.2747.4.1)
Selçuk Aytan'ın I. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.2747.4.1)
Selçuk Aytan'ın II. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.2747.4.2)
Selçuk Aytan'ın II. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.2747.4.2)
Seyit Faruk Önder'in II. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.3023.4.2)
Seyit Faruk Önder'in II. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.3023.4.2)
Sezai Ergun'un III. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.3255.4.3)
Sezai Ergun'un III. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.3255.4.3)
Tahsin Yılmaz Öztuna'nın III. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.3261.4.3)
Tahsin Yılmaz Öztuna'nın III. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.3261.4.3)
Vefa Tanır'ın I. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.2756.4.1)
Vefa Tanır'ın I. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.2756.4.1)
Vefa Tanır'ın II. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.2756.4.2)
Vefa Tanır'ın II. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.2756.4.2)
Vefa Tanır'ın III. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.2756.4.3)
Vefa Tanır'ın III. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.2756.4.3)
Vefa Tanır'ın IV. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.2756.4.4)
Vefa Tanır'ın IV. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.2756.4.4)
Vefa Tanır'ın XVIII. TBMM Hal Tercümesi (HT.2756.1.18)
Vefa Tanır'ın XVIII. TBMM Seçim Mazbatası (SM.2756.1.18)
Vefa Tanır'ın XIX. TBMM Hal Tercümesi (HT.2756.1.19)
Vefa Tanır'ın XIX. TBMM Seçim Mazbatası (SM.2756.1.19)
Yunus Koçak'ın II. Millet Meclisi Hal Tercümesi (HT.3021.4.2)
Yunus Koçak'ın II. Millet Meclisi Seçim Mazbatası (SM.3021.4.2)

IV. Gazeteler

Akşam, 13 Eylül 1961.

Cumhuriyet, 16 Eylül 1961.

Cumhuriyet, 17 Eylül 1961.
Milliyet, 14 Eylül 1961.
Milliyet, 24 Ekim 1961.
Şehir Postası, 12 Ekim 1965.
Yeni Konya, 13 Ekim 1969.
Yeni Konya, 17 Ekim 1961.

V. Meclis Zabıt Tutanakları

Cumhuriyet Senatosu, 28.06.1965, O:3 B:105.
Cumhuriyet Senatosu, 30.09.1971, O:1 B:120.
MM ZC, 05.02.1960, O: 1 B: 40- MM ZC, 25.02.1960, O: 3 B: 56.
MM ZC, 21.02.1961, O: 2 B: 3- MM ZC, 25.12.1961, O: 1 B: 26.
MM ZC, 10.01.1962 O: 1 B: 45- MM ZC, 10.12.1962, O: 1 B: 15.
MM ZC, 25.01.1963, O: 1 B: 35- MM ZC, 30.12.1963, O: 1 B: 20.
MM ZC, 06.01.1964, O: 1 B: 26- MM ZC, 25.12.1964, O: 2 B: 30.
MM ZC, 19.01.1965, O: 1 B: 41- MM ZC, 29.12.1965, O: 3 B: 30.
MM ZC, 05.01.1966, O: 1 B: 31- MM ZC, 07.12.1966, O: 1 B: 15.
MM ZC, 18.01.1967, O: 1 B: 32- MM ZC, 25.12.1967, O: 1 B: 21.
MM ZC, 20.01.1968, O: 1 B: 32- MM ZC, 11.12.1968, O: 1 B: 16.
MM ZC, 13.01.1969, O: 1 B: 27- MM ZC, 24.12.1969, O: 1 B: 19.
MM ZC, 07.01.1970, O: 1 B: 22- MM ZC, 21.12.1970, O: 1 B: 24.
MM ZC, 07.01.1971, O: 2 B: 31- MM ZC, 24.11.1971, O: 1 B: 6.
MM ZC, 12.01.1972, O: 1 B: 27- MM ZC, 27.11.1972, O: 1 B: 10.
MM ZC, 08.02.1973, O: 2 B: 53- MM ZC, 21.06.1973, O: 1 B: 131.

VI. İnternet Siteleri

Vefa Tanır'la Yapılan Röportaj İçin,
<http://www.konyayenigun.com/roportaj/gonlum-konyada-kaliyor-h82415.html>, Erişim
Tarihi 27.07.2018.

Milletvekilleri Hakkında Genel Bilgi İçin,
https://www.tbmm.gov.tr/TBMM_Album/Yeni%20klas%C3%B6r/Cilt2.pdf Erişim
Tarihi: 05.08.2018.

Türkiye Cumhuriyeti 1961 Genel Seçimleri, Konya Bölgesinde Partilerin Aldıkları Oy Ve Oy Oranları İçin,
https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/genel_secimler.secim_cevresi_partiler?p_secim_yili=1961&p_il_kodu=42 Erişim Tarihi: 20.06.2018

Türkiye Cumhuriyeti 1965 Genel Seçimleri, Konya Bölgesinde Partilerin Aldıkları Oy Ve Oy Oranları İçin,
https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/genel_secimler.secim_cevresi_partiler?p_secim_yili=1965&p_il_kodu=42 Erişim Tarihi: 10.07.2018.

Türkiye Cumhuriyeti 1969 Genel Seçimleri, Konya Bölgesinde Partilerin Aldıkları Oy Ve Oy Oranları İçin,
https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/secim_sorgu.secim_cevresi_partiler?p_secim_yili=1969&p_il_kodu=42 Erişim Tarihi: 05.09.2018

Necmettin Erbakan'ın Özgeçmişi ve Siyasi Yaşamı İçin,
https://www.yeniakit.com.tr/kimdir/Necmettin_Erbakan, Erişim Tarihi: 02.08.2018.

Milletvekili Sayıları ve Partilerin Aldıkları Oy Oranları İçin,
<http://www.ysk.gov.tr/tr/1950-1977-yillari-arasi-milletvekili-genel-secimleri/3007>
Erişim Tarihi: 21.08.2018.

EKLER

EK 1 (XII, XIII, XIV. Dönem Konya Milletvekillerinin Fotoğrafları)

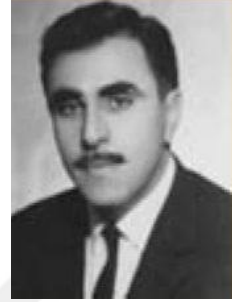
Abdüssamet Kuzucu

Ahmet Gürkan

Baha Müderrisoğlu

Bahri Dağdaş

Fakih Özfakih

Fakih Özlen

Faruk Sükan

Hasan Hamdi Dinçer

Cahit Yılmaz

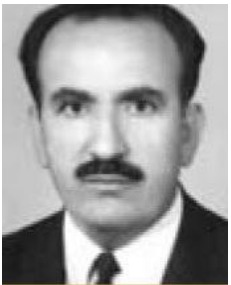
Ethem Kılıçoğlu

İhsan Kabadayı

İrfan Baran

İsmet Kapısız

Kadircan Kafılı

Kemal Ataman

Lütfi Akdoğan

Necati Kalaycıoğlu

Ziyaeddin İzerdem

Mekki Keskin

Kubilay İmer

Orhan Okay

Mustafa Üstündağ

Nazif Kurucu

Necmettin Erbakan

Mulla Ömer Kart

Özer Ölçmen

Rüştü Özal

Sadi Koçaş

Sait SinaYücesoy

Selçuk Aytan

Seyit Faruk Önder

Sezai Ergun

Sah
12
Ekim
1965

Karşılığı:
15/11/1962

Yıl 4 Sayı: 1111

Fiyat 15 Kuruş

Şehir Postası

Günlük tarafsız siyasi gazete

Kuruluş ve Sahibi: ENFEN ERGİVE

Köyün Tok Mirvazı
Uykusuzluk ve çaresiz
Kocaların Eski Kalfeli
Nasip ile saçılmıştı

Konya'da Milletvekili Genel Seçimlerinin Kesin Sonucu Belli Oldu

AP : 9 - CHP : 4 MP : 2 Milletvekili Çıkarıyor

Partilerin aldıkları oylar şöyledir : AP : 169902 — CHP : 78007 — MP : 29171 — TIP : 6809 — CKMP : 6041 — YTP : 4955 — Bağımsızlar : İrfan Baran : 14472 — Mustafa Kırıkçı : 1312 — Hüseyin Kulekaya : 826 — Ramazan Baltacı : 590

Baraj 19505 — Sandık Sayısı 1927

Seçmen sayısı: 478614
İştirak nisbeti: 0/0 67
Oy kullanan: 321913
İptal edilen oy: 9828
Muteber oy sayısı: 312089

Konya'da Kesin Sonuç :

	AP	CHP	MP	CKMP	YTP	YTP	I. Dava	Baraj	Seçmen	İştirak	İptal	Muteber
Moraz	4282	14305	7039	1302	1309	3945	500	81	528	50		50
Akşehir	9414	6430	1159	208	520	900	49	30	8	729		
İncek	7770	2769	1850	411	138	600	10	09	29	001		
Boğaziçi	12306	4071	8324	355	428	369	21	26	15	58		
Çarşamba	10624	4323	8230	383	760	874	13	09	33	30		
Boğazlıbaşı	4219	487	1195	271	380	367	11	1	1	28		
Çiğli	4060	1033	800	54	237	102	4	—	3	54		
İzmitli	16019	5482	8380	541	607	388	18	8	11	100		
Ereğli	1079	604	1223	3104	478	378	11	4	8	8		
Karapınar	4103	2763	504	253	207	180	10	10	10	09		
Kulu	4854	2011	700	70	80	106	12	40	27	1		
İkizce	4682	2108	3300	94	508	881	37	111	7	16		
Yığı	6421	6408	728	210	317	100	14	4	1	4		
İncesu	9810	3737	1877	581	528	828	104	—	4	6		
Sarayönü	6419	2229	341	71	56	80	10	0	—	0		
Seydişehir	3274	2734	893	329	653	300	21	—	599	9		
Yatağan	4082	1362	1897	241	348	206	12	1	0	26		
Karaman	2208	2833	508	240	287	183	1333	330	130	140		
Genel Toplam	160301	78007	80771	4541	6900	4910	14472	399	154	1112		

Belediye Meclisi dün toplandı

Konya Belediye Meclisi E-İlmi ayda yapılan toplantıda 100 üyeli Meclis 14 Ocak'ta toplanarak Meclis Başkanı Mustafa Kırıkçı başkanlığında toplanmıştır. Meclis o günkü toplantısında gündemdeki konular tartışıldı.

A.P.

MİLLETVEKİLLERİ

- 1 — Fırat, Kulu
- 2 — Mustafa Kırıkçı
- 3 — Bekir Kocan
- 4 — Hüseyin Kulekaya
- 5 — Hüseyin Kulekaya
- 6 — Mustafa Kırıkçı
- 7 — Mustafa Kırıkçı
- 8 — Mustafa Kırıkçı
- 9 — Mustafa Kırıkçı

C.H.P.

MİLLETVEKİLLERİ

- 1 — Hüseyin Kulekaya
- 2 — Hüseyin Kulekaya
- 3 — Mustafa Kırıkçı
- 4 — Mustafa Kırıkçı

MILLİ BAĞIŞ

- 1 — Mustafa Kırıkçı

M.P.

MİLLETVEKİLLERİ

- 1 — Mustafa Kırıkçı
- 2 — Mustafa Kırıkçı

Kavga'da iki kişi yaralandı

YENİ Konya
GÜNLÜK TARAFSIZ SİYASİ GAZETE

KURUCUSU : M. HACE GÖÇÜMENER

YIL : 21 Sayı : 6916 - 604 2512

Ekim
13
PAZARTESİ
1969

TELEFONLAR :
Yeni İstasyon : 2184
Hacıbaşı - Eski : 2494

BUGÜN
6
SAYFA
28
KURUŞ

SELOUK
Umumi Nakliyat Anbani
İstanbul ve Konya arası her
tarihi veya nakliyat, Garanti
olarak düzenlenmiştir.
İSTANBUL : 27 12 05
KONYA : 11 09

Seçim, A.P.'nin Zaferiyle Neticelendi

MİLLİYET PARTİSİ		DEMOKRATİK İŞLER PARTİSİ		MİLLİYET PARTİSİ		MİLLİYET PARTİSİ		MİLLİYET PARTİSİ		MİLLİYET PARTİSİ		MİLLİYET PARTİSİ	
MERKEZ	1204	MERKEZ	1207	MERKEZ	548	MERKEZ	2006	MERKEZ	1020	MERKEZ	1002	MERKEZ	704
DOĞANHIŞAR	940	DOĞANHIŞAR	945	DOĞANHIŞAR	78	DOĞANHIŞAR	59	DOĞANHIŞAR	47	DOĞANHIŞAR	41	DOĞANHIŞAR	41
ERBEĞLİ	1382	ERBEĞLİ	1387	ERBEĞLİ	1581	ERBEĞLİ	973	ERBEĞLİ	140	ERBEĞLİ	145	ERBEĞLİ	713
ERBEĞLİK	790	ERBEĞLİK	805	ERBEĞLİK	829	ERBEĞLİK	391	ERBEĞLİK	121	ERBEĞLİK	106	ERBEĞLİK	505
ELCİN	697	ELCİN	672	ELCİN	958	ELCİN	210	ELCİN	116	ELCİN	85	ELCİN	101
KARAFINAR	2429	KARAFINAR	2438	KARAFINAR	913	KARAFINAR	146	KARAFINAR	76	KARAFINAR	60	KARAFINAR	147
KULU	5987	KULU	360	KULU	1285	KULU	51	KULU	82	KULU	65	KULU	53
KARAYÖZÜ	3721	KARAYÖZÜ	189	KARAYÖZÜ	2021	KARAYÖZÜ	124	KARAYÖZÜ	323	KARAYÖZÜ	30	KARAYÖZÜ	74
YUNAK	2400	YUNAK	2200	YUNAK	2740	YUNAK	489	YUNAK	661	YUNAK	82	YUNAK	352
AKŞEHİR	810	AKŞEHİR	2113	AKŞEHİR	448	AKŞEHİR	134	AKŞEHİR	245	AKŞEHİR	61	AKŞEHİR	170
BEYŞEHİR	403	BEYŞEHİR	437	BEYŞEHİR	884	BEYŞEHİR	238	BEYŞEHİR	211	BEYŞEHİR	129	BEYŞEHİR	628
BOZKIR	4481	BOZKIR	180	BOZKIR	961	BOZKIR	114	BOZKIR	211	BOZKIR	129	BOZKIR	628
ÇİHANBEYLİ	6441	ÇİHANBEYLİ	1169	ÇİHANBEYLİ	1167	ÇİHANBEYLİ	51	ÇİHANBEYLİ	316	ÇİHANBEYLİ	44	ÇİHANBEYLİ	154
ÇUMRA	7987	ÇUMRA	2227	ÇUMRA	1381	ÇUMRA	420	ÇUMRA	301	ÇUMRA	61	ÇUMRA	500
HALİM	4077	HALİM	2767	HALİM	1784	HALİM	201	HALİM	328	HALİM	77	HALİM	259
KADINHASTI	8111	KADINHASTI	1300	KADINHASTI	3311	KADINHASTI	1285	KADINHASTI	778	KADINHASTI	114	KADINHASTI	312
KARAHAN	10721	KARAHAN	10720	KARAHAN	3011	KARAHAN	342	KARAHAN	276	KARAHAN	29	KARAHAN	1176
1) Müdahil		2) Müdahil		3) Müdahil		4) Müdahil		5) Müdahil		6) Müdahil		7) Müdahil	

Erbakan Milletvekili Oldu

1967
DOĞANHIŞAR 940
ERBEĞLİ 713
ERBEĞLİK 121
ELCİN 274
KARAFINAR 206

Seçim Türkiye'de 15 Milyon seçmen tesbit edildi

Seçimlere iştirak oranı çok düşük

Özellikle seçimler, 17 Aralık'ta yapılacak seçimlerde de iştirak oranı düşük olacaktır. Bu 17 Aralık'ta yapılacak seçimlerde de iştirak oranı düşük olacaktır. Bu 17 Aralık'ta yapılacak seçimlerde de iştirak oranı düşük olacaktır.

EK 5 (Necmettin Erbakan'ın Hal Tercümesi⁴⁵⁴)

3. Dönem
860

Seçildiği yer	KONYA	Evlü olup olmadığı ve kaç çocuğu bulunduğuna	EVLİ BİR
Adı ve soyadı	NECMETTİN ERBAKAN	Memur ise, seçilmeden evvelki son mesurluğuna	i. T. Ü. Profesörü ve Mak. Başkanı Müdürlüğü Konya İlgisi
Babasının ve annesinin adı	MUHEMMET SABAHİ KAHER	İhtisak derecesi ve son unvanını aldığı tarih	— 125 — Adı/No 1 Ekim 1969
Doğduğu yer ve tarihi	SINOP 29 Ekim 1926	Memur değilse intihaptan evvel son durumu	/
Tahsili	YÜCESEK MAKİNA MÜHENDİSİ TEKNİK UNIVERSİTE	Evveldi devrelerde mebus intihabedilmiş ise devre ve intihap daireleri	/
Bildiği diller	ALMANCA İNGİLİZCE	Yevlek subay ise sınıfı, rütbesi ve sicil numarası	
İhtisas	MÜHENDİSLİK MAKİNA — MOTOR	Kayıtlı bulunduğu askerlik şubeleri ve numaraları	
Becerleri	TÜRKÇE VE YABANCI DİLDE BİRLEŞİMİ KÖBÜLEKİ VARDIR	Meclise seçildiği tarih	12 EKİM 1969
İlim rütbesi	PROFESÖR DOKTOR YÜKSEK MÜHENDİS	Kaç oyla seçildiği	—
İş ve görevi	i. T. Ü. Profesörü ve Türkiye Mak. Bilim. Enstitüsü İht. Müdürlüğü Müdürü	Meclise intihak tarihi	12 EKİM 1969

⁴⁵⁴ Necmettin Erbakan'ın III. Millet Meclisi Hal Tercümesi Kağıdı, HT.3254.4.3.

HAL TERCÜMESİ (Kısa)

29 Ekim 1926 yılında Sıngta doğmuştur. 1948 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi Makina Fakültesinden mezun olmuştur. Mezuniyetini müteakip i.T.Ü. Makina Fakültesi Motorlar Kürsüsüne asistan olmuştur. 1951 yılında kadar bu kürsüde bir "Jenerel Tezi" hazırlanmış ve Almanya'ya gönderilmiştir. 1951-1954 yılları arasında Almanya'da bulunmuştur. 1951-1953 yılları arasında Almanya'da Aachen Technische Hochschule'inde Doktora tezi hazırlanmış ve "Dr. Med." olmuştur. Aynı Almanya'da Leipzig'de "Doktora Tezi" ile 1953 yılında i.T.Ü. Motorlar Kürsüsü Başkanı olmuştur. 1955 yılında i.T.Ü. Motorlar Kürsüsü Profesörü olmuştur. O zamanki Profesörüdür. Üniversiteden aldığı işleri akademik faaliyetleri yanında 1956-1960 yılları arasında İstanbul'da GEMİYERİNE FABRİKASI kurmuştur. 1956-1963 yılları arasında Birinci Motor Fabrikası Üstün Müdürlüğüne atanmıştır. 1956 yılında Türkiye Odalar Birliği Sayışa Dairesi Başkanlığı, 1956-1963 yıllarında Türkiye Odalar Birliği Üstün Kurulu, 1963-1969 yılları arasında Türkiye Odalar Birliği İdarî Kurulu üyesi ve 1969 Mayısından itibaren Türkiye Odalar Birliği Başkanlığı yapmıştır. 1968 Mayısından 1969 Ekimine kadar seçilmiş ve bu süre zarfında Türkiye Odalar Birliği İdarî Kurulu üyesi yapmıştır.

EK 6 (Vefa Tanır'ın Hal Tercümesi⁴⁵⁵)

1. Dönem
299

Seçildiği yer	Konya	Evlü olup olmadığı ve kaç oyuğu bulunduğu	Bekar
Adı ve soyadı	Vefa Tanır	Memur ise, seçilmeden evvelki son memurluğu	Serbest
Babasının ve annesinin adı	Hakkı - Nazıke	İltihak derecesi ve son mangını aldığı tarih	/
Doğduğu yer ve tarihi	İlgin - 1927	Memur değilse intihaptan evvel son durumu	İlgin'de Serbest Tbb.
Tahsili	Yüksek	Evvülki devrelerde mebus intihabodılmış ise devre ve intihap daireleri	/
Bildiği diller	Fransızca		
İhtisas	Yok		
Eserleri	Yok	Kurucu Meclise seçildiği tarih	15.10.1961
İlim rütbesi	Doktor	Kaç oyla temsilci seçildiği	
İşi ve göü	Serbest Tbb.	Kurucu Meclise iltihak tarihi	25.10.1961

⁴⁵⁵ Vefa Tanır'ın I. Millet Meclisi Hal Tercümesi Kağıdı, HT.2756.4.1.

1927 Senesinde İspanda doğdum.
İstanbul Haydarpaşa Lisesi ve İstanbul
Tıp Fakültesi mezunuyum.

Askerliğini 1957-58 yıllarında
Kars 14 Suv. Tım yaptım.

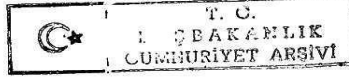
Doktor olarak devlet hizmetinde
bulunmadım. Bekarım 1955 senesinden
beride Konya İspanda Serbest Tabiplik
uyumaktayım.

15. Ekim 1961 de (C.H.P sinden) Konya
Millet vekili seçilmiş bulunuyorum.

İsmail
Kısa

EK 7 (Necmettin Erbakan'ın Motor Kürsüsüne Atanma Karar namesi⁴⁵⁶)

T. C.
MILLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Yüksek Öğretim Genel Müdürlüğü

K A R A R N A M E 3187

1 - İstanbul Teknik Üniversitesi Makina Fakültesi Motorlar Kürsüsü Doçenti olup, 4936 sayılı kanununun 115 sayılı kanunla değişik 24 ncü maddesi uyarınca kadroya bağlı olmaksızın ve aylığını Doçentlik kadrosundan almak üzere aynı Kürsü Profesörlüğüne, Fakülte Profesörler Kurulu tarafından seçilmiş ve Senatoca uygun görülmüş bulunan Dr.Necmettin Erbakan'ın, Üniversiteler Kanununun 26 ncı maddesi gereğince atanması uygun görülmüştür.

2 - Bu kararı Millî Eğitim Bakanı yürütür.

40 .

27 Ocak 1965

CUMHURBAŞKANI

Başbakan

Millî Eğitim Bakanı

030	11	1		010	2	19
-----	----	---	--	-----	---	----

⁴⁵⁶ Kararnamenin aslı için bkz., CCA,030.11.1.0.310.2.19.

EK 8 (Selçuk Aytan ve Mekki Keskin'in Emekli Sandığı Müdürler Kuruluna Atanmalarına Dair Kararname⁴⁵⁷)

**T. C.
BAŞBAKANLIK
KANUNLAR VE KARARLAR TETKİK DÂİRESİ BAŞKANLIĞI**

KARARNAME

Sayı: 7/ 1278

Ekl

T.C. Emekli Sandığı Müdürler Kurulu Üyeleri Kâmil Boran ve Saim Arman'ın yerlerine Mekki Keskin ve Selçuk Aytan'ın atanmaları; Maliye Bakanlığınının 13/8/1970 tarih ve 52859-39871 sayılı yazısı üzerine, 12/3/1964 tarih ve 440 sayılı Kanunun geçici 5 inci maddesine göre, Bakanlar Kurulunca 18/ 9 /1970 tarihinde kararlaştırılmıştır.

CUMHURBAŞKANI

030 18 01 02 256 64 19

Dosya No:
31-48
1401

Başbakan	Devlet Bakanı	Devlet Bakanı	Devlet Bakanı	Devlet Bakanı
				
Adalet Bakanı	Millî Savunma Bakanı	İçişleri Bakanı	Dişleri Bakanı	Maliye Bakanı
				
Millî Eğitim Bakanı	Bayındırlık Bakanı	Ticaret Bakanı	Sağ. ve Sos. Y. Bakanı	Güm. ve Tekel Bakanı
				
Tarım Bakanı	Ulaştırma Bakanı	Çalışma Bakanı	Sanayi Bakanı	En. ve Tab. İşleri Bakanı
				
Turizm ve Tan. Bakanı	İmar ve İskân Bakanı	Köy İşleri Bakanı	Orman Bakanı	Genç. ve Spor Bakanı
				

⁴⁵⁷ Kararnamenin aslı için bkz., CCA,030.18.1.2.256.64.19.

EK 9 (Seyit Faruk Önder'in Mülkiye Müfettişi Olmasına Dair Kararname⁴⁵⁸)

Dahiliye Vekâleti

K A R A R

29762

I-(70) Liralık Mülkiye Müfettişliği kadrosunda 3I-7-953 tarihindenberi(80)Lira maaş almakta iken İstanbul Belediyesi İdari Müşavirliğine tayini dolayısıyla ayrılan Faruk Önder'in I700 sayılı Dahiliye memurları Kanununun I7.Maddesine tevfikan yine (70) Liralık kadroda (80) lira maaş almak üzere münhal İkinci sınıf Mülkiye Müfettişliğine tayini ve I6/Mart/1957 tarih ve 296I9 sayılı Kararın hükümsüz sayılması tensip edilmiştir.

2-Bu Kararın İcrasına Dahiliye Vekili memurdur.

REİSİCUMHUR

22 Mayıs 1957

Seyit Faruk Önder

Başvekil

Dahiliye Vekili

A. ...

Seyit Faruk Önder

265 17 19

⁴⁵⁸ Kararnamenin aslı için bkz., CCA,030.11.1.0.265.17.19.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Bülent Yeter

Doğum Yeri ve Tarihi : Beyşehir / 20.01.1978

Yabancı Dili : İngilizce (Az)

İletişim (Telefon/e-posta) : bulentyeter_@hotmail.com

Eğitim Durumu (Kurum ve Yıl) Lise : Yeşilhisar Lisesi / 1994

Lisans : Erciyes Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü

Yüksek Lisans : Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Tarih Bilim Dalı / 2018

Çalıştığı Kurum/Kurumlar ve Yıl : Varto Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı 2012-2014, Hüyük Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı 2014-

Yayımları : Demokrat Parti Döneminde Kıbrıs Sorunu, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C. 20, S. 2, s. 215-229.